ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, ад'юнктів, слухачів, курсантів і студентів

"Актуальні завдання гуманітарного, фінансово-економічного, правового, матеріально-технічного та лінгвістичного забезпечення підрозділів та частин Збройних Сил України"

25 квітня 2014 року

ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, ад'юнктів, слухачів, курсантів і студентів

"Актуальні завдання гуманітарного, фінансово-економічного, правового, матеріально-технічного та лінгвістичного забезпечення підрозділів та частин Збройних Сил України"

25 квітня 2014 року

За загальною редакцією к.філол.н., професора генерал-майора В.В. Балабіна

Київ – 2014

УДК 355(477)37
ББК 32.26.8-68.49

Рекомендовано до друку Вченою радою Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол від 17.04.14 № 9).

Т30 Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, ад'юнктів, слухачів, курсантів і студентів "Актуальні завдання гуманітарного, фінансово-економічного, правового, матеріально-технічного та лінгвістичного забезпечення підрозділів та частин Збройних Сил України" [Текст] / за заг. редакцією В.В. Балабіна. – К. : ВІКНУ, 2014. – 307 с.

Опубліковано тези доповідей молодих вчених, ад'юнктів, слухачів, курсантів і студентів Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка та науковців вищих навчальних закладів та установ України в яких розглянуто такі питання: актуальні питання виховної та соціально-психологічної роботи, технічні проблеми озброєння і військової техніки та технології подвійного призначення, актуальні питання правового забезпечення повсякденної діяльності, фінанси та воєнна економіка, інформаційно-психологічна безпека особистості, суспільства, держави, актуальні проблеми лінгвістичного та геоінформаційного забезпечення Збройних Сил України.

Редакційна колегія:

Балабін В.В., ген.-майор, к.філол.н., проф., голова
Ольховой І.О., п-к, к.геогр.н., доц.
Шарий В.І., д.військ.н., проф.
Лєнков С.В., д.т.н., проф.
Кирик В.Л., п-к, к.політ.н., доц.
Білан М.Б, п/п-к, к.філол.н., доц.
Коропатнік І.М., п/п-к, к.ю.н., доц.
Савков П.А., п-к, к.т.н., доц.
Сизов А.І., п/п-к, к.е.н.
Сторубльов О.І., к.т.н., доц.
Мірошніченко О.В., п/п-к, к.т.н., с.н.с.

УДК 355(477)37
ББК 32.26.8-68.49

© Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2014

ЗМІСТ

Секція 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ 15

Агаєва А.Н. До проблеми вивчення психологічних індикаторів професійної придатності військовослужбовців військової служби за контрактом.....17
Врублевська Н.Л. Індивідуально-психологічні особливості соціально-психологічної адаптації військовослужбовців-жінок.....18
Гарькавий Є.М. Вплив воєнно-ідеологічної підготовки на формування політичної свідомості військовослужбовців.....19
Грибко С.О. Психодіагностика стресостійкості військовослужбовців за контрактом.....20
Григорчук С.П. Психодіагностика сфери спілкування і комунікації курсантів ВВНЗ.....21
Євтушок М.Л. Воєнна доктрина України: актуальні проблеми трансформації 22
Єфімова А.О. Європейська інтеграція як ключовий пріоритет зовнішньої політики і стратегії здійснення соціальних реформ 23
Залесська К.М. Психологічні особливості розвитку перцептивної сфери військовослужбовців військової служби за контрактом 23
Зубовський Д.С. Науково-теоретичні основи інструментальних методів виявлення дезінформації 24
Карп'юк І.О. Миротворча діяльність України: кооперація з НАТО та структурами європейської безпеки 25
Кириченко М.С. Збройні Сили України: сучасний стан та перспективи розвитку 26
Кисельова К. Гендерні особливості професійного самовизначення курсантів ВВНЗ.....27
Колісник О.Л., Лалетін С.П., Тупікова Л.О. Виховання лідерських якостей у курсантів (студентів) ВВНЗ як педагогічна проблема 28
Кузьменко М.Д. Психологічні аспекти сучасного інформаційного простору ..29
Кутана Д.В. Індивідуально-психологічні чинники психологічної сумісності військовослужбовців військової служби за контрактом.....30
Кушнір В.Ю. Характерологічні особливості військовослужбовців, що формуються протягом навчання у ВНЗ 31
Лєпєхін А.О. До проблеми діагностики індивідуально-психологічних особливостей військовослужбовців в процесі професійного-психологічного відбору.....32
Малюга В.М. Актуальні проблеми підготовки кадрових органів ЗС України..33
Мандер Д.М. Досвід організації інформаційно-психологічного забезпечення операцій з підтримки миру та безпеки 34
Мандер (Новосад) Ю.О. Сучасні воєнно-політичні відносини України із суміжними державами 34
Мась Н.М., Сторожук Н.А. Дидактичні засоби дистанційного навчання.....35
Мацюк В.С. Актуальність військової освіти в Україні 36

Миронюк Л.О. Про проблему соціально-психологічної адаптації офіцерів-випускників до діяльності в особливих умовах 37
Міркамілов М.С. Формування у військовослужбовців здатності до конструктивного подолання психологічних проблем....38
Молокопій О.Л. Позаблоковий статус України: модель позиціонування держави в системі міжнародної безпеки 40
Орлов І.О. Досвід інституту військового духовенства у ЗС провідних країн світу 41
Пампуха І.В., Корчак О.В. Аналіз моделей дистанційного навчання щодо застосування в НВП ВІКНУ....42
Пархоменко І.В. Проблема формування копінг-поведінки військовослужбовців за контрактом в стресових ситуаціях службової діяльності 43
Пономаренко А.А. Шляхи підтримки психологічної стійкості військовослужбовців під час навчальних тренувань та в ході бойових дій....44
Семибратов Є.О. Військова освіта в Україні....46
Сірий А.В. Фактори, що впливають на комплектування ЗСУ військовослужбовцями за контрактом 47
Степанов В.П. Організація взаємодії з громадскістю в інтересах реформування ЗСУ 48
Сторожук Н.А. Основні принципи проектування електронних підручників у ВНЗ 49
Сторожук Н.А., Кравченко О.І. Структура електронного підручника....50
Сторожук Н.А., Сальнікова О.Ф. Основні етапи проектування системи дистанційного навчання у ВНЗ....51
Стринадко В.Д. Демократичні процеси в Україні: вплив на функціонування ЗСУ 52
Титаренко А.О. Психопрофілактика негативних психічних станів військовослужбовців за контрактом....53
Тракалюк О.Л. Фахова компетентність посадових осіб кадрових органів на сучасному етапі розвитку ЗСУ....54
Турченко Ю.В. Реалізація державної інформаційної політики України у сфері оборони 55
Тюріна Ю.В. До проблеми гендерних та статевих особливостей адаптації курсантів до умов навчання в цивільному ВНЗ....56
Чигрин Д.О. Соціальна політика держави як фактор національної безпеки: воєнно-соціальний аспект....57
Числіцька О.В. Адаптація офіцерів як елемент системи кадрової політики у ЗСУ 58
Чорна Т.В. Індивідуально-психологічні властивості військовослужбовців військової служби за контрактом як чинник їхнього професійного становлення 59
Швацька В.А. Колір як засіб впливу в банерній рекламі 60
Швацька В.А. Роль політичного дискурсу в умовах політичної кризи....62

Секція 2. ТЕХНІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОЗБРОЄННЯ І ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПОДВІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ 63

Банзак Г.В., Банзак О.В. Имитационная статистическая модель процессов технического обслуживания....65
Банзак Г.В., Лещенко О.І., Сасі А.С. Дослідження впливу коефіцієнта варіації на величину оптимального рівня технічного обслуговування....66
Бойчук В.О., Лигун С.О. Аналіз перспектив використання біокомп'ютерів...67
Боровик О.В., Левков В.В. Залежність ефективності охорони державного кордону від достатності електроживлення технічних засобів....68
Возняковский А.О. Габаритный калибр как альтернативный измерительный метод....69
Гайша О.О. Особливості управління заспокоювачем хитавиці реактивної дії.70
Ганєва Т.І. Вимірювання властивостей деформації, напруги....71
Глухов С.І., Савран О.В., Шевченко В.В. Удосконалення методу діагностування цифрових ТЕЗ на основі електромагнітного методу....72
Мясіщев О.А., Голдис О.В. Моделі рішення задач багатошляхової маршрутизації в мережах MPLS....73
Джулій А.В., Коврига Є.О. Критерії класифікації методів інформаційного пошуку даних....74
Джулій В.М., Горбатюк О.М. Аналіз підходів до безпечної передачі даних в локальних і глобальних мережах....75
Джулій В.М., Царьов Ю.О. Аналіз проблем забезпечення достовірності обробки даних в інформаційних системах....76
Долгушин В.П., Лоза В.М, .Жиров Б.Г. Використання математичного апарату альтернативного спектрального аналізу на основі теорії вейвлетів для реалізації алгоритму розпізнавання-розрізнення групових зосереджених цілей....77
Квасніков В.П., Білан М.О. Підвищення точності розрахунку допусків методом розмірного ланцюга....78
Квасніков В.П., Ільченко В.М. Система безконтактного контролю складних просторових поверхонь....79
Кирилюк І.О., Хмельницький Ю.В. Метод шифрування аудіофайлів способом представлення їх у вигляді зображеннь....80
Кіфоренко С.І., Кравченко В.В. Алгоритмічна послідовність інформаційної технології оцінювання фізичного здоров'я військовослужбовців....81
Кожедуб Ю.В., Буднік А.І. Створення автоматичного комплексу для вимірювання параметрів мікроклімату на робочому місці....82
Колієв С.М., Оніщук Ю.М. Моделювання фокусної системи в рамках експерименту ATF2....83
Копашинський А.С., Коваленко О.А., Білокур М.О. Експлуатація озброєння і військової техніки у внутрішніх збройних конфліктах....83
Кравченко О.І. Електронний підручник як основна складова комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання....84
Красильников С.Р., Галянт С.В. Ідентифікація об'єктів в розподілених базах даних....85
Красильников С.Р., Лапінський О.В. HTML5 як основа для створення ГІС.87
Крижний А.В., Опенько П.В., Борзак О.М. Методичний підхід до вирішення проблемних питань експлуатації комплексів зенітного ракетного озброєння за технічним станом....88

Ларіонова А.О. Дослідження властивостей датчиків положення рухомого об’єкта та вибір типу датчика 89
Левченко М.А., Паталаха В.Г. До питання перспектив розвитку озброєння і військової техніки та тактики застосування ЗРВ....90
Лещенко Ю.П. Інтелектуальна схема керування інформаційно-вимірювальними системами....91
Лєнков О.С., Шворов А.С. Методичні засади застосування архітектури нейронних мереж як інструменту здобуття знань....92
Литвиненко О.І. Обґрунтування необхідності структурного аналізу основних показників, що характеризують воєнну могутність держави....93
Любченко В.В. Проблеми представлення потоків інформації в комп’ютерних системах....94
Марченкова С.В. Методи оцінки якості інтелектуальних систем діагностики95
Михайличенко О.О. Влияние метрологических характеристик на качество изготовления продукции специального назначения....96
Михайличенко О.О., Михалко М.В. Метод вимірювання прицезійних деталей із використанням датчиків з індуктивним перетворювачем....97
Мокрицкий В.А., Маслов О.В., Банзак О.В. Моделирование аппаратурных спектров CdZnTe-детекторов....98
Муляр І.В., Завадовський В.В., Ряба Л.О. Аналіз фізичної організації передачі даних....99
Муляр І.В., Зеленська В.С. Фактори успіху для транзакційних Веб-сайтів ecommerce.... 100
Мясищев А.А. Вычислительные возможности платы STM32F429I-Disco для матричного умножения.... 101
Мясіщев О.А., Варчак Д.Ю. Аналіз побудови тривимірного зображення в комп’ютерних системах.... 102
Огнєвий О.В., Іщук О.І. Застосування методів глибокого навчання для розпізнавання зображень.... 103
Огнєвий О.В., Лєнков Є.С., Барбашов І.А. Аналіз підходів до автоматизації виробничої логістики підприємства.... 104
Окоча С.В. Багатоканальний волоконно-оптичний інтерферометр для контролю геометричних розмірів об’єктів.... 105
Опенько П.В. Прогнозування залишкового терміну служби (ресурсу) РЕЗ комплексів ЗРО при експлуатації за технічним станом.... 106
Павленко А.Г., Ряшин В.В., Борзак О.М. Формування інформаційної моделі технічного стану обладнання військових літальних апаратів за характеристиками перехідних режимів функціонування.... 107
Пампуха І.В., Березовська Ю.В. Використання нейронних мереж в системах підтримки прийняття рішення при функціонуванні складних систем.... 107
Петров А.О. Методологічні основи управління захистом інформації корпоративної інформаційної системи.... 108
Сальнікова О.Ф. Аналіз характерних рис імовірних воєн майбутнього з метою визначення напрямів підготовки ЗСУ.... 109
Сальнікова О.Ф. Державне регулювання та управління ОПК Росії.... 110

Сташинський О.П. Практичне використання КПДР для підтримки прийняття рішень диспетчера ГТС 112
Хмельницький О.Ю., Лєнков О.С. Методи шифрування з використанням засобів стеганографії 113
Хмельницький О.Ю., Новакевич В.Ю. Адаптивні та інтелектуальні освітні системи на основі Інтернет 114
Чешун В.М., Чуйко К.В., Солодєєва Л.В. Технології виявлення аномалій в комп'ютерних системах 115
Чорненькый Ю.В. Проверка гипотезы нормальности распределения произвольного сечения случайной функции 116
Шелуха О.О. Інформаційні технології при ідентифікації параметрів та управлінні в складних технічних системах 117
Шурда А.Ю. Метрологічне забезпечення випробувань авіаційних двигунів 118

Секція 3. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВСЯКДЕННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ 119

Брижеватий О.В. Напрямки розвитку військової освіти 121
Буряченко В.Ю. Військова служба як особливий вид державної служби 121
Власов І.М. Авторське право в контексті онлайн-додатків 123
Гурняк О.Г. До питання про репресії військовослужбовців в УРСР другої половини 30-х років XX ст. та міжнародно-правової оцінки діяльності комуністичного тоталітарного режиму 124
Гущин О.О. Правові підстави операцій з підтримки миру та безпеки відповідно до норм Статуту ООН 125
Димарецький І.В. Проблемні питання правової роботи в ЗСУ 127
Забарський В.В. Кредитування будівництва житла для військовослужбовців та членів їх сімей 128
Зайцев М.М. Напрямки формування державної політики щодо забезпечення інформаційної безпеки 129
Коваль В.П. Гарантування правової допомоги військовослужбовцям 132
Кожедуб О.В. Методологічні засади військово-юридичної психології 133
Коропатнік І.М. Військово-юридична психологія як прикладна галузь психологічної науки 134
Кузьменко І.В. Методи військово-юридичної психології 135
Кузьмич І.І. Нормотворча діяльність органів військового управління як один з найважливіших напрямків для ЗСУ 137
Левчук В.Д. Проблемні питання законодавства в сфері соціального забезпечення військовослужбовців 139
Лисак Я.А. Воєнна доктрина України в контексті миротворчої діяльності ЗСУ 140
Лисий М.І. Проблеми правового регулювання фінансування будівництва житла для військовослужбовців та членів їх сімей 141
Макаренко Н.Г. Право сили та сила права: сучасний контекст збройного насильства 142
Миргородський О.П. Законодавче та нормативно-правове забезпечення діяльності держави щодо узгоджених дій 144

Мойсей Л.О. Компенсація за націоналізацію житлового фонду МОУ на анексованій території АРК: адміністративно-правові аспекти 146
Пасіка С.П. Нормативно-правові засади боротьби з корупцією у воєнній сфері України 147
Пашинський В.Й. Сучасні тенденції розвитку законодавства про демократичний цивільний контроль над сферою безпеки і оборони в демократичних країнах 149
Роговенко Д.А. Офсетна політика в оборонно-промисловому секторі України 151
Сенюк О.В. Правове регулювання військової підготовки студентів. Історичний аспект 152
Слободян Н.В. Боротьба з тероризмом у зовнішній політиці США 153
Сорока А.В. Правові основи пенсійного забезпечення військовослужбовців, осіб звільнених з військової служби та деяких інших осіб 154
Топольніцький В.В. Розмежування спорів під час представництва в судових інстанціях 155
Тютьков І.В. Стан виконання Стратегії національної безпеки України та Воєнної доктрини України на сучасному етапі: адміністративно-правовий аспект 156
Тютьков І.В. Щодо воєнно-економічної безпеки держави в умовах мирного часу та особливого періоду 159
Хом'яков Д.О. Особливості правового статусу товарів військового призначення та подвійного використання 162
Чумачов О.М. До питання правосвідомості 164
Шульгін В. Проблемні питання реалізації приписів Конституції України у військовій сфері суспільних відносин 165
Щукін О.М. Адаптація законодавства України про державні закупівлі до законодавства ЄС 167
Явтушенко А.В. Правове забезпечення проходження військової служби в ЗСУ: сучасний стан та перспективи розвитку 168

Секція 4. ФІНАНСИ ТА ВОЄННА ЕКОНОМІКА 171

Андрієнко О.О Паскевич В.Л. Теоретичні основи побудови податкової системи 173
Богатирьов Д.О. Українська фондова біржа 174
Бондік А.О. Актуальні питання фінансового планування у військових частинах ЗСУ 176
Буніна В.В. Організація роботи начальника фінансово-економічної служби в умовах казначейського виконання Державного бюджету 176
Василькова І.О. Соціально-економічний аспект додаткової заробітної плати та її вплив на якість праці 178
Ващенко І.В. Вплив заробітної плати на результати праці цивільного персоналу ЗСУ 179
Дейнега Н.В. Актуальні питання складання фінансової звітності військової частини 180

Дементьєв С.Ю., Пахольчук В.В. Діяльність банків та небанківських установ на фінансовому ринку України 181
Дяченко О.В. Планування фінансових ресурсів на потреби військової частини в умовах реформування 182
Єршова М.А. Аналіз структури грошового забезпечення в контексті переходу ЗСУ на комплектування військовослужбовцями за контрактом 182
Желізко О.О. Документообіг між військовою частиною та ДКСУ 184
Іванов О.О. Порядок визначення фонду оплати праці працівників військових частин та шляхи його удосконалення 185
Карпенко А.О. Актуальні питання колективно-договірного регулювання організації оплати праці у військовій частині..... 186
Кац С.В. Автоматизація бухгалтерського обліку в військових частинах та закладах..... 187
Колішенко Р.О. Актуальні питання господарської діяльності військової частини, організація надходжень до спеціального фонду..... 189
Кондик Ю.П. Актуальні питання відшкодування збитків за шкоду, заподіяну державі 190
Кузьмич О.І. Розвиток системи оплати праці працівників ЗСУ в умовах економічних перетворень 191
Ларіонова О.Л. Оплата праці працівників військових частини в умовах фінансових обмежень..... 192
Легка А.А. Актуальні питання складання і виконання кошторисів військової частини..... 193
Махлай Л.В. Соціальний захист військовослужбовців, що звільняються з військової служби 194
Медведєв Ю.Б., Чистик О.М. Питання прогнозування видатків у галузі безпеки і оборони під час кризового періоду..... 195
Мехед К.П. Шляхи удосконалення процесу складання та затвердження оборонного бюджету 196
Мілюков Є. Збройні Сили України: об’єкт для пошани чи порошинка в очах суспільства? 197
Мотрунич І.І. Облік матеріальних ресурсів у кризовий період..... 199
Остапенко О.П. Методика оцінки результативних показників паспортів бюджетних програм у МОУ 200
Римар Т.В. Шляхи розвитку системи грошового забезпечення в контексті переходу ЗСУ на комплектування військовослужбовцями за контрактом 201
Сизов А.І. Фінансові ресурси в економічній системі..... 202
Скуріневська Л.В. Шляхи підвищення ефективності планування та витрачання фінансових ресурсів у військовій частині 203
Соляник А.В. Розвиток внутрішнього контролю бюджетних установ в умовах автоматизованих інформаційних систем 204
Сорва І.О. Перспективи розвитку системи внутрішнього фінансового контролю в ЗСУ 206
Уліч В.В. Актуальні питання фінансового забезпечення військових частин в умовах реформування ЗСУ..... 207
Ульянов К.Є. Монополістична експансія в умовах глобалізації..... 207

Ульянов К.Є Лук'янчук В.К. Професійна підготовка в умовах переходу на застосування національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі 208
Ульянова Д.К. Аудит ефективності природоохоронної діяльності 210
Харитончук О.В., Пєлєшко В.І. Облікова політика військової частини як необхідний інструмент оперування бухгалтерським обліком 210
Шпильовий С.Є. Шляхи вдосконалення механізму взаємовідносин між бюджетами 211
Шрамко О.В. Поняття аудиту як виду фінансового контролю 213

Секція 5. ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ОСОБИСТОСТІ, СУСПІЛЬСТВА, ДЕРЖАВИ 215

Бондарева О.В. Місце і роль регіональних медіа-центрів МОУ в системі інформаційної підтримки діяльності ЗСУ 217
Буркацький Є.С. Форми і методи дезінформації в інформаційно-психологічних операціях 218
Гришин С.П. Інформаційна війна в сучасних умовах 219
Ділай А.Ю. ЗМК як інструмент здійснення інформаційно-психологічного впливу 220
Жарков Я.М. Структура комплексного державного механізму нейтралізації впливу інформаційно-психологічних операцій на національну безпеку України 221
Коваль М.О. Актуальні аспекти розвитку європейської політики безпеки і оборони та участь в її реалізації ЗСУ 225
Коробко О.Ю. Актуальність створення ефективної системи узагальнення досвіду підготовки та участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки 226
Марченко Я.В. Соціальні мережі як важливий інструмент налагодження дієвої комунікації у сфері військово-цивільних відносин 227
Місяць О.О. Актуальні питання міжнародних відносин і перспективи інтеграції України в європейську спільноту 228
Міхневич О.А. Використання інформаційно-психологічних операцій в соціальних мережах 229
Мукан А.О. Методика роботи журналіста при висвітленні міжнародних військових навчань за участю підрозділів ЗСУ 229
Ольховая Ю.І. Участь України у миротворчих операціях НАТО 230
Онищук М.І. Інформаційна війна як сучасний спосіб колонізації 232
Порфір'єва О.Ю. Особливості роботи військових кореспондентів у екстремальних умовах (районах збройних конфліктів, бойових дій, на військових маневрах, в зоні стихійних лих, техногенних катастроф та аварій) 234
Рибальченко І.Р. Актуальність входження України в європейські структури, відносин України з Європейським Союзом 235
Степанюк О.В. Формування іміджу Збройних Сил України сучасними ЗМІ 236
Сторожук О.І. Військово-технічне співробітництво України з НАТО 237

Чубашев О.О. Місце та роль засобів масової комунікації в просуванні в просуванні військової служби за контрактом в ЗСУ 238
Щиголєв О.П. Інформаційна безпека держави в сучасних умовах 240

Секція 6. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ 243

Бондаренко Л.М. Відтворення модальності в офіційних текстах перекладів військового дискурсу 245
Гальчус А.О. Створення інтерактивної електронної бази даних в системі лінгвістичного інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності МОУ та ЗСУ 245
Грищук Ю.В. Компаративний аналіз військово-політичної терміносистеми в українській та англійській мовах 247
Дзядзя А.М. Особливості розробки багаторівневих тестів оцінки іншомовної мовленнєвої діяльності за мовним стандартом НАТО СТАНАГ 6001 (СМР 2,2+,3) 247
Дружнов В.О. Методика тренування та розвиток короткострокової пам'яті у військового перекладача 248
Зарицька А.І. Говоріння як вид мовленнєвої діяльності 249
Каптюрова В.В. Жанрові риси соціальних мереж і мікроблогів 250
Космацька Ю.С. Когнітивні особливості перекладу військового тексту 251
Лісовський В.М. Аналіз формування словників суфіксів та префіксів як складової словотвірної моделі англійської мови 251
Ляшенко Н.В. Послідовність дій перекладача при перекладі текстів військової тематики 252
Момот О.В. Огляд сучасних комерційних систем машинного перекладу та можливості їх застосування в лінгвістичному забезпеченні ЗСУ 254
Невмержицький І.В. Поняття міжконфесійного (лінгвоконфесійного) бар'єру в перекладацькому супроводженні капеланського-душпастирського співробітництва (КДС) ЗСУ 255
Нікіфорова О.М. Особливості військово-політичних текстів 255
Остапюк А.А. Особливості та перспективи використання САТ-систем у військовому переклад 256
Охрамович Л.В. Походження та міграція лексичного фону 257
Полежаєв Ю.С. Переклад американських військових матеріалів: стилістичні особливості 258
Ращенко В.В. Зміна синтаксичної будови речення при перекладі як одна з основних трудностей усного перекладу 259
Савенко Д.Г. Шляхи подолання багатозначності термінів у письмовому перекладі 260
Самчук В.Ф. Класифікація термінологічних словників 261
СеменчукЛ.В. Особливості усного двостороннього перекладу військових промов дипломатичного характеру 262
Сухецький Н.С. Франкомовні (англомовні) назви військових організацій в українському перекладі 263

Татаренко К.В. Суб'єктивне вживання німецьких модальних дієслів у військовій періодиці 264
Трет'яков П.О. Особливості військової англійської мови збройних сил Австралії 264
Холодченко Б.М. Аналіз існуючих баз даних стандартизованої військової лексики та текстів військових стандартів 265
Черевко Д.Г. Сучасні інформаційні технології при вивченні іноземної мови у ЗСУ 266
Шаравара М.І. Структурні та лексичні особливості перекладу фінансової лексики Збройних сил США 267

Секція 7. ГЕОІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ 269

Валієв Д.О. Актуальність підвищення автоматизації дешифрування об'єктів місцевості за матеріалами дистанційного зондування Землі 271
Возний О.В. Сучасні геодезичні прилади та прилади топогеодезичних підрозділів у військових задачах 272
Война І.Р. Застосування ГІС-технологій при проведенні грошової оцінки земельних ділянок 273
Габчак Н.Ф. Фестивальний туризм Закарпаття: особливості функціонування та перспективи розвитку 274
Гунський Д.К. Аналіз функціональних можливостей MapInfo для створення спеціальних карт 275
Декунова Н.В. Застосування геоінформаційних систем у військовій справі . 275
Єфіменко К.Г. Система електронних карт як основа геоінформаційних систем військового призначення 277
Кладов Р.В. Особливості функціонування розподілених ГІС 278
Кольцов Р.Ю. Карта як спосіб відображення світу 279
Кучмій О.М. Створення державних тематичних карт 280
Левінськова Н.В. Основні види додатків Веб-картографії 281
Мельник А.В. Системи інтеграції геопросторової інформації: технологія віддаленої обробки та зберігання даних 281
Михальчук М.В. Воєнно-історична реконструкція територій та військових операцій із застосуванням ГІС 282
Мотренко А.Ю. Топогеодезична підготовка артилерійських підрозділів 284
Назаренко Т.О. Створення оригіналів карт зміни місцевості (оперативно виправлених топографічних карт) 285
Писаренко Р.В. Аналітичні карти для вирішення військових задач 285
Рябченко В.О. Методика автоматизованого дешифрування матеріалів знімань 286
Савкіна Н.А. Пропозиції щодо перспектив створення і розвитку системи навігаційного забезпечення ЗСУ 287
Савков П.А. ГІС військового призначення як складова інформаційного забезпечення єдиної АСУВ 288
Сидоров О.О. Застосування матеріалів ДЗЗ у військовій сфері 289

Сівков С.В. Дешифрування військових об’єктів засобами повітряної розвідки 289
Сміловський О.М. Демаркація державного кордону України як одне з завдань топографічної служби ЗСУ 290
Стригун М.О. Методика використання мобільних ГІС для оперативного оновлення картографічної інформації 291
Телехович Р.Г. Генералізація карт 292
Фомуляєва Т.О. Застосування картографічних сервісів для вирішення військових задач 293
Хірх-Ялан В.І. Етапи створення системи моделювання тактичної обстановки військового призначення засобами ГІС 294
Чернецький Д.О. Використання геоінформаційних технологій в миротворчих операціях 295
Чернявський О.М. Воєнно-історична реконструкція фортифікаційних споруд із застосуванням інструментальних можливостей ГІС 295
Шатковська І.К. Генералізація написів на топографічних картах 296
Шмаль С.Г. ГІС як перспективний напрямок розвитку картографії 297
Шорсткий І.В. Застосування матеріалів ДЗЗ для оперативного уточнення топографічних карт 298
Юрченко Ю.О. Тривимірне моделювання у військовій діяльності 298

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК 301

ЗАКЛАДИ, ПРЕДСТАВНИКИ ЯКИХ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У КОНФЕРЕНЦІЇ 307

Секція 1

Секція 1.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Агаєва А.Н.(ВІКНУ)

ДО ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ІНДИКАТОРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРИДАТНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЗА КОНТРАКТОМ

Визначення професійної придатності особистості (непридатний-придатний) до певного виду професійної діяльності у Збройних Силах України є актуальним у період переходу до комплектування за контрактом та реалізується за допомогою професійно-психологічного відбору, який полягає у виявленні осіб з рівнем розвитку особистісних якостей необхідних для успішної діяльності у ЗСУ, а також осіб з ознаками особистісної непридатності для оволодіння даним типом діяльності. На сьогоднішній день використовуються такі показники професійної придатності: рівень нервово-психічної нестійкості, рівень розвитку здібностей, мотивація до військово-професійної діяльності, адаптивність та деякі інші.

Але для підвищення рівня психодіагностики професійної придатності необхідний подальший пошук професійно важливих її індикаторів. В літературі описуються феномени. що повязуються з єфективнністю професійної діяльності, підвищення мотиваціїї тощо. До них входять: емоційний потенціал особистості, емоційний інтелект та емоційна компетентність. Емоційний потенціал особистості – це арсенал модальностей, діапазон інтенсивності, тривалості, глибини емоційних переживань, які можуть бути явлені собі та світові. Регулюючи власний стан, особистість творить свій емоційний простір. Регулювання свого стану, і передовсім саморегулювання як вияв самоактивності особистості військовослужбовця за контрактом. Саме через виміри емоційної сфери, переживань і станів особистості може являти себе світові, в якому і яким вона живе, претендує на певну представленість власного місця в ньому й усвідомлюючи своє призначення, переживаючи цю представленість і розкриваючи глибину власного емоційного потенціалу.

Наприкінці ХХ ст. було виділено новий аспект – відмінності в керуванні емоційними явищами, у використанні їх, що повязуються з поняттями емоційного інтелекту та емоційної компетентності (Дж. Мейєр, Д. Големан). Йдеться про концентрацію уваги на певному комплексі індивідуальних здібностей чи рис, які відповідають за те, наскільки вплив емоційних явищ виявиться конструктивним чи деструктивним для поведінки військовослужбовця. Цей комплекс позначили як емоційний інтелект, говорячи про людей з розвинутим емоційним інтелектом як про таких, котрі стурбовані не стільки успішністю своєї кар єри, скільки досягненням стану успішності в цілому. Емоційний інтелект складається з емоційного сприймання, емоційного розуміння та емоційного управління.

Емоційна компетентність має дві основні складові: особиста компетентність (розуміння себе, саморегуляція і мотивація) і соціальна компетентність (у встановлені взаємин), яка охоплює емпатію та соціальні навички.

Таким чином, аналіз літератури свідчить, що психологічне вивчення вищезазначених феноменів є шляхом розширення психологічних індикаторів професійної придатності військовослужбовців військової служби за контрактом.

Врублевська Н.Л.(ВІКНУ)

ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ-ЖІНОК

Проблема соціально-психологічної адаптації різних категорій особового складу сьогодні стає однією з найважливіших у практиці соціально-психологічного супроводу особового складу. Перспективним напрямком цих досліджень є вивчення процесу соціально-психологічної адаптації військовослужбовців-жінок. Ця проблема полягає не тільки у збільшенні питомої ваги військовослужбовців-жінок в Збройних Силах України, але й у формуванні специфічних соціально-психологічних тенденцій, що обумовлюють гендерні відмінності.

Аналіз літератури дозволив визначити найбільш типові показники, що описували соціально-психологічну адаптацію в умовах військової служби: успішність діяльності; рівень емоційної напруженості; соціально-психологічний фактор; самооцінка. Отримані раніше результати свідчать про дві тенденції соціально-психологічної адаптації, що притаманні військовослужбовцям чоловікам та жінкам.

Перша тенденція характерна для військовослужбовців-жінок та описує схильність до невротичного сценарію перебігу адаптації, який супроводжується проявом загально-невротичного синдрому та можливими психосоматичними розладами. При цьому низький рівень реактивної агресивності свідчить про внутрішній характер емоційних переживань.

Друга тенденція характерна для військовослужбовців-чоловіків. Вона характеризується агресивним відношенням до соціального оточення, прагненням до домінування. Низький рівень невротичності свідчить про спрямованість емоційних реакцій на інших людей, агресивні прояви особистості тощо. Аналіз результатів експертних оцінок успішності службової діяльності свідчить про більш високий рівень успішності військовослужбовців-жінок та більш високий соціальний статус у військовослужбовців-чоловіків.

Аналіз результатів дослідження підтвердив раніше отримані данні про значущі індивідуально-психологічні відмінності в процесі соціально-психологічної адаптації військовослужбовців-жінок та чоловіків в умовах військової служби. Військовослужбовці-чоловіки використовують сталий гендерний стереотип, що базується на домінуванні чоловіків в умовах військової служби, військовослужбовці-жінки намагаються компенсувати дану тенденцію за рахунок підвищення успішності службової діяльності, примірювання чоловічої гендерної ролі.

Гарькавий Є.М.(ВІКНУ)

ВПЛИВ ВОЄННО-ІДЕОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Проведення воєнно-ідеологічної підготовки дозволяє сприяти формуванню у військовослужбовців світоглядних ідеалів, цінностей, активної життєвої позиції, високих морально-психологічний якостей, що необхідні для виконання навчально-бойових завдань.

Особливе місце в специфіці системи воєнно-ідеологічної підготовки є можливість формування в особового складу свідомого розуміння політичних процесів, що протікають в як в Україні, так і в Європі та у світі загалом (політичної свідомості).

У світлі останніх перетворень в оборонній сфері, особливо з відміною у Збройних Силах України строкової військової служби, питання щодо формування політично-освічених військовослужбовців-контрактників постає особливо гостро.

Безпосередній вплив на військовослужбовців відбувається під час проведення занять з воєнно-ідеологічної підготовки, що можуть проходити у різних формах, зокрема: розповіді-бесіди, «круглі столи», колоквіуми, семінари, можуть бути використані засоби наочної агітації, відеоролики з виступами високопосадовців, документальні огляди тих чи інших подій, новини з подальшим їх коментуванням та груповим обговоренням. Заняття мають проходити з урахуванням всіх новітніх надбань педагогіки та психології.

Якісне проведення вищезазначених заходів має колосальний ефект щодо формування соціально активного, політично обізнаного, освіченого громадянина України, що у сукупності з іншими формами навчальної діяльності у підрозділі сприяє становленню військовослужбовця як всебічно розвиненої особистості. Армія, як соціальний інститут, виконує тут так звану «школу життя», що допомагає людині, в першу чергу молодій людині, яка щойно отримала шкільний атестат, становитися як дорослий, свідомий громадянин-патріот, який буде морально та фізично готовим до будь-якої життєвої ситуації.

Не важливо схочуть молоді військовослужбовці-контрактники чи строковики надалі присвятити своє життя військовій службі чи ні, не важливо чи буде наша армія контрактною, не важливо навіть яким «завтра» буде грошове забезпечення та соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей, а важливо те, що кожний солдат, сержант чи офіцер, ким би він не бачив себе у майбутньому,буде керуватись власними життєвими цілями та переконаннями, здійснювати дійсно свідомий вибір.

Саме воєнно-ідеологічна підготовка покликана забезпечити належний рівень політичної свідомості військовослужбовців Збройних Сил України.

Грибко С.О.(ВІКНУ)

ПСИХОДІАГНОСТИКА СТРЕСОСТІЙКОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА КОНТРАКТОМ

В наш час стрес (людський досвід, руйнівного або подразнюючого характеру) все частіше розглядається як основна причина різноманітних психічних та соматичних розладів, поява яких негативно впливає на розумову концентрацію, ефективність виконання завдань, якість прийнятих рішень та загальну працездатність.

Так визнано, що стрес дуже тісно пов'язаний з такими серйозними розладами як серцево-судинні захворювання, виразкові хвороби травної системи і навіть діабет. Така картина характерна для всього суспільства загалом. А оскільки військова служба, в силу своєї специфіки передбачає підвищений стрес пов'язаний з відповідальністю за виконання поставленого завдання, підлеглий особовий склад, майно техніку та озброєння. То всі вище перераховані загрози стосуються військовослужбовців не менше, а почасти і більше ніж інші категорії населення. Особливо це стосується підрозділів які проходять службу в складі багатонаціональних миротворчих контингентів, залучаються до несення бойових чергувань.

В зв'язку з цим тема психодіагностики стресостійкості військовослужбовців за контрактом в лавах Збройних Сил України, є дуже актуальною. Варто зауважити, що стресостійкість це категорія яка майже не піддається корекції.

У світлі останніх перетворень в оборонній сфері, особливо з відміною у Збройних Силах України строкової військової служби, питання щодо залучення військовослужбовців-контрактників стає особливо актуальним. Адже з підвищенням престижу військової служби в суспільстві, зросте і приплив кадрів, що дозволить вибирати для проходження на тій чи іншій посаді найбільш придатних до військової служби кандидатів, здатних стійко переносити значні навантаження і зокрема стреси пов'язані з військовою службою .

Якісне проведення заходів щодо психодіагностики стресостійкості кандидатів до зарахування на військову службу до підрозділів Збройних Сил України, є однією з найвагоміших запорук на шляху до формування професійного війська світових стандартів, яке б відповідало вимогам сучасного бою.

Григорчук С.П.(ВІКНУ)

ПСИХОДІАГНОСТИКА СФЕРИ СПІЛКУВАННЯ І КОМУНІКАЦІЇ КУРСАНТІВ ВВНЗ

Для курсантів комунікативний бік спілкування є дуже важливою складовою їхної діяльності, тому потрібно розвивати його, або сприяти розвитку для подальшого використання в професійній діяльності. Допомагає налагодити стосунки, передати отриманий досвід, взаємодіяти із іншими військовослужбовцями. Це потрібно для єдності і злагодженості дій, взаєморозуміння, згуртованості і плідної співпраці між людьми.

Таким чином спілкування виявляється в взаємозв'язках військовослужбовців, у обміні діяльністю, інформацією, досвідом, уміннями й навичками, а також результатами праці. Спільна діяльність не може відбуватися без координації дій, узгодження цілей, обміну думками, формування внутрішнього світу людини, її свідомості, почуттів, знань. А це можна лише завдяки спілкуванню.

Комунікативна підготовка майбутніх офіцерів є важливою умовою актуалізації комунікативного потенціалу курсанта. Це потрібно для того щоб:

– уміти спілкуватися з людьми як і зараз в процесі навчання так і далі в професійній діяльності ;

– організовувати спільну діяльність із курсантамиа далі з підлеглими і командирами різних рівнів;

– уміння цілеспрямовано організовувати спілкування й керувати ним в процесі навчання і під час проходження військової служби;

– поділитися думками, переживаннями які виникають і супроводжують в поцесі навчання ВВНЗ і під час подальшої служби.

Для того щоб у курсантів не було поблем під час комунікації потрібно:

– подолання стереотипних і ситуативних негативних настанов у ставленні до окремих курсантів, військовослужбовців чи командирів;

– організація контакту з усією групою під час навчання і спільної діяльності а також, під час роботи із військовослужбовцями;

– постановка запитань, котрі вже на початку спілкування можуть мобілізувати колектив, групу чи окремих військовослужбовців;

– увага до своєї зовнішності: охайність, зібраність, активність, доброзичливість тощо;

– використання мовленнєвих і невербальних засобів взаємодії в поцесі навчання ВВНЗ і підчас подальшої служби – активне використання міміки, мікроміміки, контакт очима тощо;

– розуміння ситуативного внутрішнього настрою групи чи окремих курсантів, урахування цього настрою під час спілкування;

– досягнення загального взаєморозуміння в групі і з окремими особистостями, формування прагнення курсантів до взаємодії.

При спілкуванні і комунікації важливим аспектом також є правильна міміка і жистикуляція, які при вірному використані допомагають спільно працювати.

Отже, розвитиок особистісного рівня спілкування і комунікації має велике значення і в навчанні, і в подальшій військово-професійній діяльності, тому їх постійно потрібно розвивати і вдосконалювати.

Євтушок М.Л.(ВІКНУ)

ВОЄННА ДОКТРИНА УКРАЇНИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ

За часи незалежності української держави, ставши на шлях демократизації та європейської інтеграції, в умовах реформування Збройних Сил України, нещодавно була прийнята третя Воєнна доктрина України. Затверджена Указом Президента України № 390/2012 Нова редакція Воєнної доктрини від 9 червня 2012 р. цілком узгоджується з проголошеним миролюбним курсом нашої держави, зорієнтованим на спільні з Європою пріоритети безпеки.

Нова редакція Воєнної доктрини має значні відмінності від попередньої – як у структурі, такі у змісті базових положень. Вона стала логічним продовженням та реалізацією положень Закону «Основні засади внутрішньої та зовнішньої політики України» 2010 р., у якому наближення до європейської політики безпеки позначено спеціальним розділом.

Сама доктрина визначається як «система керівних поглядів на причини виникнення, сутність і характер воєнних конфліктів, принципи і шляхи запобігання їм, підготовку держави до можливого воєнного конфлікту, а також застосування воєнної сили для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, інших життєво важливих національних інтересів».

Вперше за всю історію існування українських воєнних доктрин подано тлумачення основних термінів: воєнно-політичні відносини, воєнно-політична обстановка, воєнно-політичний ризик, воєнно-політичний виклик, загроза застосування воєнної сили, воєнний конфлікт, воєнна політика України.

У змістовному блоці нової редакції доктрини слід виокремити аналіз нових ризиків та загроз, нове трактування змісту воєнної політики держави та її складових – воєнно-технічної, воєнно-промислової, воєнно-економічної політики.

Воєнна політика визначена складовою загальної державної політики, як «діяльність суб'єктів забезпечення національної безпеки держави щодо запобігання воєнним конфліктам, організації та здійснення військового будівництва і підготовки Збройних Сил України». Головною метою її є підтримання міжнародної безпеки, запобігання воєнним конфліктам, забезпечення обороноздатності держави.

У новій редакції Воєнної доктрини 2012 року простежується намагання встановити баланс між політичними, дипломатичними та військовими засобами гарантування національної безпеки, належним чином відповісти на нові ризики та виклики, негативну динаміку воєнно-політичної обстановки та зміни у системі безпеки, знайти межу поєднання економічних та військово-промислових можливостей держави у забезпеченні новітніх озброєнь та сучасних вимог до підготовки щодо застосування воєнної сили у воєнних конфліктах.

Безумовно, ретельне ознайомлення з текстом нової редакції Воєнної доктрини, вивчення її базових положень у системі військової освіти, навчально-виховного процесу у військах, доведення сутності змін у доктринах до міжнародної громадськості та воєнно-політичного керівництва іноземних держав є актуальною, важливою справою політиків, військових керівників, усіх патріотів – громадян України.

Єфімова А.О.(ВІКНУ)

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ПРІОРИТЕТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ І СТРАТЕГІЇ ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ РЕФОРМ

Для України європейська інтеграція є стратегічним пріоритетом зовнішньої політики та орієнтиром для проведення системних політичних і соціально-економічних реформ.

Розвиток відносин між Україною та Європейським Союзом визначається щорічними самітами Україна – ЄС, Радами з питань співробітництва, консультаціями та зустрічами. Знаковою подією є підписання 21 березня 2014 року політичного розділу Угоди про асоціацію ЄС – Україна.

Для поліпшення стану взаємовідносин необхідно розробити стратегію взаємовигідного партнерства з Євросоюзом у різноманітних сферах, ініціювання та реалізації спільних проектів. Адаптація соціальної політики України до стандартів ЄС – це один із пріоритетних напрямків європейської інтеграції, що передбачає реформування соціальної сфери з залученням інститутів і програм Європейського Союзу. В даному випадку пріоритетними мають стати виконання міжнародних зобов'язань та співробітництво з відповідними міжнародними правозахисними механізмами і процедурами, конституційне та законодавче забезпечення дотримання прав людини, інституційні та правозахисні механізми захисту прав людини й заходи щодо запровадження правозахисної політики та забезпечення рівності й недискримінації.

Сьогодні основною платформою для співробітництва між Україною та Європейським Союзом залишається Європейська політика сусідства. Існуючі рамки співпраці дають можливість реалізувати широкомасштабні перетворення у країні та наблизитися до європейських стандартів.

Інтеграція в європейський політичний, економічний та соціальний простір створить додаткові можливості для модернізаційного та інноваційного розвитку держави.

Залесська К.М.(ВІКНУ)

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПЕРЦЕПТИВНОЇ СФЕРИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЗА КОНТРАКТОМ

Проблема розвитку перцептивної сфери особистості є однією з найбільш актуальних у сучасній психології. В періоди інтенсивної зміни економічного та політичного життя суспільства завжди загострюється інтерес до проблеми головних рушійних сил людського життя, можливостей пристосування особистості до оточуючого її соціального середовища. У зв'язку з цим питання становлення,

розвитку та функціонування перцетивно їсфери людини напряму пов'язані з проблемами спілкування, міжособистісної взаємодії та професійних відносин.

Перцепція – це багатофункціональний процес, який передбачає сприйняття зовнішніх ознак людини, співвіднесення їх з її особистісними характеристиками, інтерпретацію і прогнозування на цій основі її вчинків. Вона є інформаційним зв'язком суб'єкта з тим чи іншим об'єктом. Перцепція є багатоспрямованим процесом; оскільки до цього процесу залучено як мінімум дві особи й кожна є активним суб'єктом, то в побудові стратегії взаємодії кожному необхідно брати до уваги не лише потреби, мотиви іншого, а й те, як інший розуміє потреби й мотиви партнера.

Перш за все, це відбувається за допомогою такого механізму, як ідентифікація. Пізнаючи іншу людину, відбувається емоційне оцінювання її, намагання зрозуміти вчинки, спрогнозувати її поведінку та змоделювати власну. Для цього перцептивна сфера, як система, використовує наступні механізми: ідентифікація, емпатія, егоцентризм, рефлексія, стереотипізація, каузальна атрибуція, ефекти соціальної перцепції та ін.

Основним показником ефективності перцептивної сфери є гнучкість, здатність до швидкого переходу від одного способу чи механізму до іншого, адекватного ситуації. Тому найбільш продуктивнимз них є ідентифікація, яка забезпечує врахування ситуаційних умов професійної взаємодії.

Для більшості військовослужбовців за контрактом провідними ціннісними орієнтаціями, що утворюють основу перцептивної сфери, виступають орієнтації на досягнення авторитету і поваги з боку підлеглих, визнання колег та керівництва, налагодження дисципліни і доброзичливих стосунків з підлеглими. Таким чином, найбільш значимими для останніх виступають цінності особистісного самоствердження, які визначають вибір відповідних способів та механізмів перцепції.

Для проведення емпіричного дослідження я використала такі методики: діагностика міжособистісних відношень Т. Лірі, діагностика комунікативних і організаторських здібностей, діагностика комунікативного контролю, методика «Адаптивність», а також методики для виміру механізмів перцептивної сфери. Метою є емпірично перевірити особливості прояву перцептивної сфери військовослужбовців за контрактом та проаналізувати психологічні особливості міжособистісної взаємодії останніх.

Зубовський Д.С.(ВІКНУ)

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНСТРУМЕНТАЛЬНИХ МЕТОДІВ ВИЯВЛЕННЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

Століття практичного використання інструментальних методів виявлення прихованої інформації викликало необхідність вирішення питання про теоретичні основи тих складних процесів, котрі відбуваються в психіці і організмі людини під час проходження цієї процедури.

Так Л.Г. Алексєєв вказує, що на сьогоднішній день існує не менше півтора десятки різноманітних теорій, що намагаються пояснити зумовленість фізіоло-

гічних реакції підчас проходження процедури, зокрема: теорія дихотомічної реакції (Т. Бен-Шахер); теорія новизни; умовно – рефлекторна теорія (І.В. Павлов); теорія активації (Г. Борланд, Д. Раскін); теорія загрози покарання (А. Моссо); теорія афекту (О.Р. Лурія); теорія конфлікту (Г. Борланд, Д. Раскін); інформаційна теорія П.В. Сімонова; теорія когнітивного дисонансу (Л. Фестінгер); двофакторна теорія емоцій (С. Шехтер, С. Валлінс); теорія кількості інформації (Р. Хеслгрейв).

В свою чергу американський дослідник Р. Девіс не вбачає доцільним таку детальну диференціацію, та виділяє три найбільш поширені концепції: умовно – рефлекторна теорія; теорія загрози покарання; теорія конфлікту. Відповідно до положень умовно – рефлекторній теорії, релевантні запитання викликають підвищену фізіологічну активність в наслідок обумовленості минулим досвідом суб'єкта. В свою чергу теорія «загрози покарання» пояснює підвищення фізіологічної відповіді на релевантні запитання, інтенсивним страхом викриття, і як наслідок покарання. Теорія конфлікту пояснює вегетативні реакції утворенням конфліктною ситуацією, що виникає в психіці суб'єкта в зв'язку з протиставленням тенденцією до повідомлення правди та дезінформувати.

Карп'юк І.О.(ВІКНУ)

МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ: КООПЕРАЦІЯ З НАТО ТА СТРУКТУРАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Україна стає все більш активним партнером у Програмі «Партнерство заради миру» починаючи з 1994 року і закінчуючи підписанням Хартії «Про особливе партнерство між Україною і Північноатлантичним Альянсом», яка дає Україні прекрасні перспективи у відносинах з НАТО.

Україна як і інші країни-члени НАТО та країни-партнери має величезну користь від своєї участі в партнерстві, оскільки воно відповідає як національним, так і загальним інтересам цих країн. Перспективи політики НАТО та структур європейської безпеки спрямовані на підтримку незалежності і суверенітету України. Тісне співробітництво України з НАТО сприяє реалізації її головної стратегічної мети – інтеграції в Європу. Участь Збройних Сил України сприяє досягненню цієї мети і забезпечує стабільність та безпеку в Європі.

Кооперація України з НАТО підтверджується успіхами в багатьох галузях співробітництва, таких як: створення багатонаціональних формувань, кооперація в реалізації воєнної реформи, практичне військове співробітництво на Балканах в проведенні миротворчих операцій, де українські підрозділи були задіяні в силах UNPROFOR в Боснії, починаючи з липня 1992 року, потім в операціях IFOR і SFOR, а також в операції KFOR в Косово. Україна по праву може пишатися своєю участю в цих міжнародних миротворчих операціях.

Переслідуючи свої законні національні інтереси в співробітництві з НАТО та структурами європейської безпеки, Україна робить значний внесок в посилення спільної обороноздатності і ефективності дій європейських націй щодо забезпечення стабільності і безпеки в Європі.

Кириченко М.С.(ВІКНУ)

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Вирішенню соціальних проблем збройних сил сприятиме ефективно організована військово-соціальна політика держави, під якою розуміється відносно самостійна складова соціальної і військової політики держави, яка базується на сукупності спеціалізованих нормативно-правових актів і спрямована на управління соціальним розвитком військової організації держави. Головними компонентами структури військово-соціальної політики виступають її суб'єкти й об'єкти. До основних структурних елементів військово-соціальної політики належать: політика у сфері грошового забезпечення військовослужбовців, пенсійного забезпечення громадян, звільнених з військової служби; політика у сфері продовольчого, речового, квартирно-експлуатаційного забезпечення; політика в галузі охорони здоров'я військовослужбовців, громадян, звільнених з військової служби, та членів їх сімей; політика стосовно військовослужбовців, які мають особливі заслуги перед державою; політика у сфері соціальної адаптації, перепідготовки та працевлаштування військовослужбовців, що звільняються з військової служби, і цивільних громадян, звільнених з військової служби. Професіоналізація військової діяльності є складовою загального процесу професіоналізації праці й характеризується всіма рисами останнього: це явище суспільно-історичне, що об'єктивно та закономірно розвивається. Як загальна основа, військова професіоналізація має вторинний характер і є наслідком поглибленого поділу, ускладнення змісту та розширення сфери застосування військової праці. Професіоналізація військової діяльності детермінує спосіб комплектування Збройних Сил України.

Кожна цивілізація відповідно до своєї соціальної структури, взаємовідносин великих соціальних груп визначає принципи будівництва, комплектування, навчання й виховання армії. В умовах трансформаційних процесів соціальне поле є достатньо рухомим. Збройні сили зазнають наслідків соціоструктурних змін. Демонтаж соціальної структури, що існувала, знаходить прояв, передусім, у маргіналізації суспільства.

Джерелом маргіналізації військовослужбовців є соціальні протиріччя формування та функціонування збройних сил пострадянських країн, що мають політичний, економічний, правовий, психологічний, власне військовий та інші відтінки. Всі вони тією або іншою мірою, прямо чи опосередковано впливають на військовослужбовців. Найбільш значущими серед них є протиріччя: між військово-економічними потребами країни та її військово-економічними можливостями; між конституційним призначенням збройних сил і їх використанням у внутрішній сфері як найбільш мобільного й дисциплінованого інструмента держави; між високою значущістю армії і військової служби для країни й падінням їх престижу; між існуючою системою законів, що гарантують правову й соціальну захищеність військовослужбовців та членів їх сімей і невиконанням їх у реальному житті; між високорозвиненою технікою й озброєнням і низькими соціально-побутовими умовами життя та діяльності всіх категорій військовослужбовців і членів їх сімей тощо.

Кисельова К.(ВІКНУ)

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ КУРСАНТІВ ВВНЗ

Актуальність дослідження. Стать – це перша ознака, з якою людина входить у світ. Від народження до статевого дозрівання відбувається безперервна статева соціалізація дитини в сім'ї, в школі, у колі однолітків, потім продовжується в ВВНЗ. Статева соціалізація являє собою ряд етапів, які включають в себе біологічні і соціальні чинники. Головне питання даної роботи є вивчення гендерних особливостей професійного самовизначення курсантів ВВНЗ. Статеворольова ідентифікація являє собою механізм процесу статевої соціалізації. Статеворольова ідентифікація – це процес прийняття хлопчиками і дівчатками чоловічої або жіночої ролі. По суті це процес становлення психологічної статі.

Статева ідентифікація – це стадіальний процес. У різних авторів кількість стадій неоднакова. Існує багато теорій статеворольової ідентифікацій. В їхньому контексті розглядають біосоціальний погляд на ідентифікацію. Багато дослідників вважає, що в основі формування статевої ідентичності лежить біологічно задана стать, але формування психологічної статі є результатом впливу на особистість соціальних умов і культурних традицій суспільства. Таким чином, статева ідентичність – фенотип, сплав вродженого і набутого.

Зазвичай розрізняють процес формування психологічної статі і статеву ідентичність. Формування психологічної статі – це реальне опанування атрибутів поведінки, особливостей емоційних реакцій, установок, уявлень, пов'язаних з чоловічою чи жіночою статевою роллю. Статева ідентичність – це думка індивіда про себе як представника певної статі порівняно із статевим еталоном. Цьому питанню присвячені праці І.С. Кона. Статеву приналежність індивіда він окреслює як складну багаторівневу систему, яка складається в процесі індивідуального розвитку.

Низка досліджень, що були проведені в 200 суспільствах, показали, що структура сім'ї у всіх суспільствах впливає на формування особистості: діти у маленьких сім'ях були дружніші до інших, в більших – агресивніші. За даними досліджень, у всіх суспільствах спостерігалось падіння батьківського авторитету і зростання материнського впливу. Батьківський вплив сприяє виробленню навичок самоконтролю, розуміння цінності принципів і стійкості моральної поведінки, тоді як материнський вплив сприяє розвитку моральних почуттів, а також більш спонтанному, ситуативному і мінливому характеру моральної поведінки.

У ряді досліджень було показано, що психологічна стать впливає на вибір професії та професійного спрямування. Під час вибору майбутньої професії юнаки та дівчата повинні не лише краще дізнатися про особливості різних професій, але і глибше пізнати себе, свої психологічні особливості, зокрема свою психологічну стать, що дасть можливість краще розкрити свої творчі можливості та знайти своє професійне призначення.

к.психол.н. Колісник О.Л.(ВІКНУ),
Лалетін С.П.(ВІКНУ),
Тупікова Л.О.(ВІКНУ)

ВИХОВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У КУРСАНТІВ (СТУДЕНТІВ) ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Одним із ключових, стрижневих завдань на шляху розвитку та гуманізації суспільства, у тому числі й у Збройних силах України, є формування національної системи виховання на новій, гуманістичній парадигмі. На думку академіка О. Сухомлинської, "...сучасна система освіти і виховання в Україні знаходиться в процесі переходу, частково вже й перейшла на нову парадигму виховання, в центрі якої стоїть особистість дитини у всіх її взаємозв'язках і опосередкуваннях.

Науковою основою виховного процесу є теорія та методика виховання. Обґрунтуванням методологічних і теоретичних проблем військового виховання займається теорія військового виховання, яка представляє "сукупність однорідних і внутрішньо узгоджених наукових педагогічних тверджень, знання яких дозволяє формувати та розвивати особистість воїна і впливати на військовий колектив згідно з визначеними цілями загального, національного і військового виховання".

Військове виховання має відбуватися на основі чітко визначених соціально, національних і військових цінностей, які знайшли своє втілення у військових статутах і воїнському етикеті та визначають загальний напрям добору змісту та методів виховання. Ці цінності підкреслюють ідеал військового виховання, основні якості особистості воїна та військового колективу, які слід формувати. Тому слід з'ясувати зміст виховання військовослужбовців, визначити конкретні цінності виховання українського військовослужбовця, надати йому національного і державного характеру. Також слід пам'ятати про прищеплення військовослужбовцям загальнолюдських цінностей.

Головною особливістю виховання бажаних лідерських якостей є вплив на емоційно-вольову сферу особистості воїна. Важливим аспектом формування особистості майбутнього військового фахівця, його розвитку є виховання лідерських якостей, які є безумовною передумовою і наслідком процесу бойової підготовки. Дійсно, виховання волі – один із найскладніших процесів праці воїна над собою. Свого часу О. Бальзак писав, що не існує великих талантів без великої волі. Воля може й має бути предметом гідності більше, ніж талант. Якщо талант – це розвинена природна схильність, то тверда воля – це щохвилинна перемога над інстинктами, над потягами, які воля приборкує і стримує, над примхами і перешкодами, над усякими труднощами, які вона героїчно долає.

к.психол.н. Кузьменко М.Д.(НМЦ КП МОУ)

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Хто володіє інформацією – той володіє світом.
М.А. Ротшільд

Сучасне суспільство характеризується високим ступенем впливу засобів масової інформації (ЗМІ) та масової комунікації (ЗМК). Про визначальну роль ЗМІ різних рівнів мова йде вже відносно тривалий час. Поява ж ЗМК, до яких відносимо різні формації в мережі Інтернет (соціальні мережі, блоги, мікроблоги тощо) у сукупності із зростаючою пропускною спроможністю мобільного (із застосуванням мобільних телефонів, планшетів, КПК) доступу до мережі створює умови для практично миттєвого доступу та формування інформаційного простору.

Події останніх місяців яскраво проілюстрували швидкість розповсюдження оперативної інформації про події, явища, ухвалені рішення. Недовіра громадян до окремих каналів телебачення або відсутність оголошеної вчасної офіційної позиції на тлі поширення чуток загрозливого характеру призводило до потреби задовольнити «прогалини» доступною (часом недостовірною) інформацією. На нашу думку, ключовими критеріями звертання (довіри) до певного джерела інформації є такі: суб'єктивна довіра до інформаційного ресурсу (особи), офіційність ресурсу, швидкість реагування (ресурсу) на подію. Але якщо інформація стосується доволі стійких, значущих цінностей, поглядів, то змінити їх враз навіть правдивою інформацією практично неможливо. Людина радше повірить в те, у що хоче вірити.

Зважаючи на останні події, використання широкого спектру інформаційних технологій створює передумови для розробки дієвого алгоритму формування інформаційного простору, психічних станів (як реакція на зміст інформації, що поширюється) у населення на визначеній території або частині суспільства. Вирішального значення при цьому набуває технічне, технологічне, ресурсне та фінансове забезпечення цього процесу.

Вважається перспективним організація подальших досліджень та наукових пошуків у напрямку способів та засобів створення інформаційного простору, що сприятиме забезпеченню належного рівня психологічної готовності, мінімізує зовнішній негативний вплив та забезпечує виконання поставлених завдань.

Кутана Д.В.(ВІКНУ)

ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СУМІСНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЗА КОНТРАКТОМ

Військова служба є службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян, пов'язаній із захистом Вітчизни. Для успішного навчання та виконання бойових завдань необхідно враховувати певні індивідуально-психічні якості військовослужбовців. Наявність високої психологічної сумісності колективу сприяє їх кращої спрацьованості, а як результат – високої ефективності у виконанні поставлених завдань. Адже відомо, що ефективність виконання ними своїх обов'язків залежить не лише від фізичної та професійної підготовленості, але й від їх морально-психологічного стану. При комплектуванні будь-якої групи необхідно враховувати не тільки індивідуально-психологічні чинники, але і можливі результати спільної діяльності, зумовлені процесами взаємодії цих людей. Також, слід брати до уваги, що для якісного навчання та виконання конкретного виду військової діяльності бажаним є наявність у військовослужбовців певних рис темпераменту та відповідних показників їх психологічної сумісності. Для кожного виду військової діяльності необхідно, щоб військовослужбовець мав певну сукупність специфічних якостей особистості.

Високий рівень сумісності є найважливішим фактором, що робить сприятливий вплив на соціально-психологічний клімат військового колективу. Крім того, одним із важливих моментів, який мусить брати до уваги військовий психолог, – це урахування індивідуально-психологічних чинників та особливостей темпераменту військовослужбовців у роботі з ними, для згуртування військового колективу та більш ефективного використання кожного військовослужбовця у процесі військової служби, оскільки саме вони є основою для формування характеру військовослужбовців, а знання основних рис характеру необхідно для вірного вибору методики індивідуальної роботи з військовослужбовцями військової служби за контрактом, форм, методів та засобів впливу на них. Дане дослідження спрямоване на вивчення психологічних чинників та темпераменту останніх а також їх впливу на психологічну сумісність.

В даному дослідженні я використав наступні методики: діагностика міжособистісних відношень Т. Лірі, особистісний опитувальник EPI (методика Г. Айзенка), опитувальник формально-динамічних властивостей індивідуальності В.М. Русалова, опитувальник «Адаптивність 200».Метою є емпірично перевірити особливості прояву індивідуально-психологічних чинників психологічної сумісності військовослужбовців військової служби за контрактом та проаналізувати психологічні особливості міжособистісної взаємодії останніх.

Кушнір В.Ю.(ВІКНУ)

ХАРАКТЕРОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЩО ФОРМУЮТЬСЯ ПРОТЯГОМ НАВЧАННЯ У ВНЗ

Професійний світогляд надзвичайно рідко виступає предметом цілеспрямованого емпіричного вивчення. Спираючись на традиції вивчення соціальних уявлень як стійких форм колективної свідомості, з огляду на досвід дослідження професійного менталітету, можна розглядати систему професійних уявлень як складову двох основних взаємозалежних підсистем: суб'єктивної і предметної.

Суб'єктивна підсистема утворена сукупністю уявлень фахівців про людину як суб'єкта професійної діяльності, предметна задана сукупністю уявлень про зміст діяльності.

Роль уявлень про суб'єкта діяльності в процесі професійного становлення у ВНЗі не може бути освітлена без обліку особистісних особливостей самих респондентів. Категоріальна структура сприйняття як причин вибору професії, так і професійних властивостей і якостей у різному ступені відбиває власні особистісні риси респондентів.Військовослужбовцям у цілому властиві:

1. Позитивна оцінка себе, своїх якостей і перспектив, що приводить до формування позитивної Я-концепції;
2. Прийнятний рівень внутрішньої чесності і відкритості перед собою й іншими;
3. Усвідомлення норм, правил як еталонів для оцінки своїх якостей;
4. Здатність до керування і контролю над власними емоціями, бажаннями і переживаннями;
5. Прагнення до саморозвитку і самовиміру при середньо-виражених показниках самокритичності і рефлективності.

Таким чином, становлення людини як професіонала безпосередньо зв'язано з його розвитком як особистості і припускає появу в нього або нових якостей і властивостей, або розвиток задатків, які мала людина. «Становлення професіонала є «збільшення» компонентів психіки людини, її збагачення», – підкреслює А.К. Маркова. «Збільшення» показників відбувається у курсантів усіх спеціальностей та віку.

Уявлення про теоретичну основу знання відбиті в переліках «основних теорій». Ці теорії уявляють свого роду типовий концептуальний «каркас» знання, сприйнятий за допомогою своєрідного «імпрітинга» вже в перші місяці професійного навчання. Спеціальну термінологію майбутні офіцери опановують до кінця навчання.

Таким чином, структура професійних уявлень містить у собі два компоненти:

1) уявлення про суб'єкта професійної діяльності, у тому числі мотивації вибору, професійно важливих якостей і здібностей фахівця;

2) уявлення про зміст діяльності, зокрема її об'єкта, мети і засобах.

Професійний світогляд містить відносно варіативні («поверхневі») уявлення та більш стійке репрезентативне «ядро». До «ядерних» відносяться предметні уявлення – прообраз результатів діяльності і засобів їхнього досягнення: вони задають конфігурацію використовуваних категоріальних схем оцінки реальності.

Професійні уявлення виконують найважливішу функцію інструмента пізнання, тобто опису, класифікації і пояснення феноменів об'єкта вивчення. До неї близька адаптаційна функція уявлень, що виявляється в згладжуванні незвичних, несподіваних явищ шляхом включення їх у звичну систему значень. Третя функція уявлень – самовираження, що дозволяє фахівцю відчути себе власником «таємного знання», що сприяє зміцненню Я-концепції і захисту Я від критики і зазіхань. Соціальна ідентифікація, тобто відчуття причетності до визначеного професійного цеху, дає можливість розвитку професійного спілкування, визнання заслуг, особистого росту і т.і.

Основні складові («типовий каркас») професійні картини світу виникають у початковий період професійного самовизначення особистості і не зазнають радикальних якісних змін у процесі подальшої професійної соціалізації. Професійний світогляд курсантів формується на стику науково-теоретичного і життево-практичного пізнання природи людини і суспільства, тому відрізняється внутрішньою суперечливістю, еклектизмом, стереотипізованістю. Однак побудова цілісної, інтегративної теорії і подолання її відриву від практики – завдання майбутнього.

Лєпєхін А.О.(ВІКНУ)

ДО ПРОБЛЕМИ ДІАГНОСТИКИ ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОГО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДБОРУ

Людина завжди прагнула отримати максимальну користь від результатів своєї діяльності, в тому числі і трудової. На сьогодні не викликає сумнівів, що результати праці залежать від того, наскільки відповідають особливості конкретного індивіда умовам і характеру діяльності, оскільки саме рівень цієї відповідності в значній мірі й визначає вірогідність ефективного виконання професіонального обов'язку. В процесі осмислення зв'язку між можливостями людини й трудової діяльності, яку він може виконати і виник професійний відбір. Виникненню професійно-психологічного відбору спеціалістів передувала багатолітня історія його створення, як певного напряму в світовій практиці психологічної науки.

Так одним із перших науковців чиї роботи послужили передумовою до виникнення професійно-психологічного відбору був Ф. Тейлор. Так він в одній з робіт наводить приклад того, як застосування його системи на виробництві скоротило обсяг робочого персоналу з 500 чоловік до 140. При цьому затримки у виробництві скоротилися в 2 рази, а заробітна плата підвищилась в 1,6 разів. Також його співробітник Стенфорд Е. Томпсон вивчивши психофізичні умови праці 120 жінок-контролерів, склав нові режими роботи і відпочинку, зменшивши час зміни, відібрав особливим образом 35 співробітників із 120, що в свою чергу призвело до збільшення ефективності праці в 2 рази.

Як було встановлено, люди, професійно виконуючі однакову роботу з різним рівнем успішності, мають різні рівні свого психічного розвитку, а тому дають можливість використовувати професійний відбір та підбір осіб з такими індивідуально-психологічними якостями, які забезпечать оптимальний рівень ефективності професійної діяльності при мінімальних втратах психічного здоров'я.

к.істор.н., с.н.с. Малюга В.М.(НМЦКП МОУ)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ КАДРОВИХ ОРГАНІВ ЗС УКРАЇНИ

Якісна фахова підготовка кадрових органів ЗС України є тією базовою основою, що дозволяє їм приймати виважені рішення під час виконання завдань за призначенням та є запорукою ефективної реалізації кадрової політики в ЗС України і як наслідок забезпечення належного рівня обороноздатності держави.

На сучасному етапі підготовка фахівців кадрових органів для ЗС України здійснюється у НУОУ і відбувається на двох рівнях – в системі вищої військової освіти та в системі курсової підготовки.

Слід зазначити, що в системі вищої військової освіти здійснюється підготовка лише фахівців кадрових органів оперативно-тактичної ланки. Підготовки ж кадровиків тактичного рівня на сьогодні не існує. До того ж, підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "Магістр" зі спеціалізації "Кадровий менеджмент у військах (силах)" здійснюється в рамках спеціальності "Військово-соціальне управління", що, на нашу думку, не в повній мірі відповідає потребам часу.

Так, аналіз змісту галузевих стандартів вищої освіти, а саме ОКХ та ОПП, дає підстави стверджувати, що їх нормативні частини в цілому відповідають вимогам держави в особі замовника щодо підготовки фахівця освітньо-кваліфікаційного рівня "Магістр" зі спеціальності "Військово-соціальне управління". В той же час їх варіативні частини, які безпосередньо стосуються змісту підготовки фахівців кадрових органів оперативно тактичного рівня управління, потребують удосконалення з урахуванням як положень службових обов'язків і посадових інструкції так і досвіду безпосередньої професійної діяльності військових кадровиків.

Проблему формування й визначення змісту освіти ВВНЗ потрібно розглядати, перш за все, виходячи з того, що: ВВНЗ повинні готувати фахівців передусім в інтересах ЗС України; формування змісту навчання має узгоджуватися з принципами відповідності сферам діяльності військових фахівців за посадовим призначенням на основі компетентністного підходу.

Таким чином, ефективність підготовки фахівців оперативно тактичного рівня управління у сфері кадрового менеджменту для ЗС України значною мірою залежить від правильного визначення рівня сформованості їх фахової компетентності, що спонукає до чіткого визначення критеріїв і показників, за якими можна діагностувати цю якість. Запровадження ж тактичного рівня підготовки фахівців кадрового менеджменту створить умови для підвищення якості підготовки магістрів з цієї спеціальності за рахунок вивільнення навчального часу, що витрачається на вивчення базових військових дисциплін та перерозподіл його на поглиблене вивчення фахових дисциплін.

Окремого розгляду та обговорення потребує й питання щодо доцільності організації підготовки військових кадровиків в рамках спеціальності "Військово-соціальне управління" або відкриття окремої спеціальності з орієнтовною назвою, скажімо "Кадровий менеджмент й управління персоналом у сфері військової служби".

Мандер Д.М.(ВІКНУ)

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ПІДТРИМКИ МИРУ ТА БЕЗПЕКИ

Аналіз локальних війн та збройних конфліктів причини їх виникнення, тенденцій розвитку свідчить про те що поряд з використанням сучасної зброї та бойової техніки чітко визначалась тенденція розроблення та організації інформаційно-психологічного забезпечення у воєнних цілях.

Серйозною загрозою в інформаційній сфері є намагання маніпулювати суспільною свідомістю зокрема поширення недостовірної, неповної або упередженої інформації. Тому особливе значення в сучасних умовах має інформаційно-психологічне забезпечення збройного протиборства. Поєднання інформаційного потенціалу та військової сили може створювати загрозу не тільки безпеці окремих країн а й стабільності міжнародних відносин загалом.

Інформаційно-психологічне забезпечення діяльності військ в локальних війнах і збройних конфліктах другої половини 20-го століття вийшло на якісно новий рівень у розвитку теорії і практики ведення інформаційного протиборства що потребує глибинного наукового усвідомлення та обґрунтування.

Мандер (Новосад) Ю.О.(ВІКНУ)

СУЧАСНІ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ ІЗ СУМІЖНИМИ ДЕРЖАВАМИ

Україна на даний час залишається транзитною державою, своєрідним геополітичним і геоекономічним містком між пострадянським простором та об’єднаною Європою, що визначає її особливу увагу до політики країн-сусідів.

Відповідно до їх геополітичного статусу країни-сусіди України можна розподілити на дві групи:

1). Пострадянські держави : Російська Федерація, Білорусь і Молдова;

2). Країни-члени ЄС та НАТО: Польща, Словаччина, Угорщина та Румунія.

Відповідно до положень чинної Стратегії національної безпеки до пріоритетів України у співробітництві з країнами-сусідами належать:

– утвердження демократії та безпеки в регіоні, розширення і поглиблення співпраці у форматах Спільноти демократичного вибору і Організації за демократію та економічний розвиток – ГУАМ;

– розширення двостороннього та багатостороннього співробітництва з країнами регіону щодо формування спільної енергетичної політики, зокрема у сфері транзиту енергоносіїв;

– активізація взаємодії з європейськими регіональними організаціямита участі в реалізації багатосторонніх проектів, формування субрегіональних систем колективної безпеки в інтересах усіх держав регіону.

Реалізація Україною ефективної зовнішньої політики та політики у сфері безпеки ґрунтується на основі наступних взаємопов’язаних складових:

1). Забезпечення відносин стратегічного партнерства з Російською Федерацією на основі безумовного визнання суверенітету й територіальної цілісності обох сторін.

2). Інтеграція до європейського економічного та соціокультурного простору.

3). Збереження конструктивних, взаємовигідних відносин з усіма без винятку країнами-сусідами.

к.психол.н. Мась Н.М.(ВІКНУ),
к.психол.н. Сторожук Н.А.(ВІКНУ)

ДИДАКТИЧНІ ЗАСОБИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Дослідження щодо розкриття сутності поняття дистанційного навчання дозволили визначити його, як цілеспрямований синхронний або асинхронний процес взаємодії суб'єктів навчального процесу між собою і з засобами навчання на відстані за допомогою спеціалізованої освітнього середовища, що базується на використанні інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Аналіз наукової літератури вказує на те, що разом із цілями, змістом, формами і методами навчання одним із головних компонентів дидактичної системи є засоби навчання. Будучи складовим елементом освітнього процесу, дидактичні засоби в єдності зі змістом навчання утворюють освітнє інформаційно-предметне середовище.

Засоби навчання – це матеріальні та ідеальні об'єкти, які можуть бути використані в освітньому процесі як носії інформації так і інструменти діяльності педагога та того хто навчається.

В процесі ДН використовуються як традиційні, так і інноваційні засоби навчання, засновані на застосуванні комп'ютерної техніки і телекомунікацій та технічних нових інформаційних технологій. Аналіз численних джерел, зокрема, а також власні дослідження і досвід учасника показали, що з СДО засоби навчання можуть являти собою:

1. Навчальні посібники (тверді копії на паперових носіях та електронний варіант підручників, навчально-методичних посібників, довідників тощо);
2. Мережеві навчально-методичні посібники;
3. Комп'ютерні навчальні системи в звичайному і мультимедійному варіантах;
4. Аудіо навчально-інформаційні матеріали;
5. Відео навчально-інформаційні матеріали;
6. Лабораторні дистанційні практикуми;
7. Тренажери з віддаленим доступом;
8. Бази даних та знань з віддаленим доступом;
9. Електронні бібліотеки з віддаленим доступом;
10. Засоби навчання на основі експертних навчальних систем (ЕОС);
11. Засоби навчання на основі геоінформаційних систем (ГІС);
12. Засоби навчання на основі віртуальної реальності (ВР).

Таким чином, різноманіття засобів навчання, побудованих на базі традиційних і новітніх засобів інформаційних технологій надають широкі можливості для ефективного проведення освітнього процесу в системі дистанційного навчання.

Мацюк В.С.(ВІКНУ)

АКТУАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Питання актуальності військової освіти доцільно розглядати з точки зору таких основних суб'єктів, задіяних у цьому процесі, як:

– Збройні Сили України;

– студенти та курсанти, які отримують військову освіту;

– суспільство та держава в цілому.

Для ЗСУ військова освіта має надзвичайну важливість, адже вона, перш за все, дозволяє готувати кваліфіковані кадри. Потрібно зазначити, що спеціальності, за якими здійснюється підготовка військових фахівців, охоплюють досить багато сфер діяльності (від власне військових спеціальностей до фінансів, права іт.д.), що є необхідним для ефективного функціонування збройних сил у сучасному світі й результативного виконання їх завдань. Окрім цього, до актуальних завдань військової освіти включається розвиток науково-інтелектуального компоненту ЗСУ; військова освіта є підґрунтям для проведення наукових досліджень, що стосуються низки аспектів функціонування Збройних Сил. Також військова освіта повинна зміцнювати морально-психологічний стан та потенціал військовослужбовців, що стає особливо актуальним у сьогоднішніх складних соціально-економічних умовах та при переході армії на контрактну основу. Військова освіта повинна також відігравати значну роль у формуванні позитивного ставлення громадськості до Збройних Сил через низку чинників, зокрема через виховання культури та етикету кадрового складу; навчання фахівців по зв'язкахіз громадськістю та їх майбутню професійну діяльність. Насамкінець варто зазначити і те, що військова освіта для ЗСУ є основним чинником вирішення проблеми неукомплектованості особового складу офіцерськими кадрами.

Для студентів та курсантів військова освіта є актуальною з огляду на те, що вона дозволяє здобути навички та знання, характерні для військово-професійної діяльності. Військова освіта веде до формування здібностей самостійно аналізувати складні явища військової служби. Також важливим є те, що військова освіта є одним із способів виконання військового обов'язку і дозволяє студентам та курсантам у подальшому, окрім Збройних Сил, працювати в інших силових структурах – Міністерстві Внутрішніх Справ, Службі безпеки України, Службі зовнішньої Розвідки. Окрім цього, військова освіта відіграє роль у формуванні світогляду та громадянської позиції військового спеціаліста через виховання, яке носить систематичний характер і здійснюється впродовж усього навчання, у тому числі й через самовиховання. Усе це веде до вдосконалення та розвитку особистості військового фахівця, що є важливим у тому числі й для держави.

Для суспільства та держави в цілому військова освіта є актуальною з цілого ряду причин. У першу чергу, вдосконалюючи студентів та курсантів – здійснює позитивний вклад у розвиток суспільства. Також, як зазначалося вище, завдяки військовій освіті кваліфіковані кадри надходять не лише до

Збройних Сил, але до ряду силових підрозділів та відомств, а саме: Міністерства Внутрішніх Справ, Міністерства Надзвичайних Ситуацій, Служби безпеки України, Служби зовнішньої Розвідки; а це повинно покращувати роботу силових структур держави в цілому. Крім цього, посилюючи Збройні Сили України, військова освіта укріплює обороноздатність країни. У цьому плані вона служить меті підвищення рівня інтелектуального компонента національної безпеки через покращення якості військових кадрів, з одного боку, та висвітлення таких головних теоретичних питань, як характер майбутніх бойових дій і основні напрями підготовки до них держави та війська, з іншого боку. В умовах зміни геополітичної ситуації та появі нових загроз воєнного характеру, зокрема тероризму, цей аспект набуває все більшої актуальності. Також варто зазначити, що задля забезпечення високого рівня обороноздатності держави, а отже, і безпеки суспільства, військова освіта повинна бути таким чином інтегрована в національну загальноосвітню систему, щоб у разі оголошення воєнного чи надзвичайного стану вона забезпечувала загальну військову підготовку широкого профілю з різних спеціальностей, а в основному зміцнювала загальний інтелектуальний потенціал суспільства, частина якого може бути залучена для забезпечення його оборонних завдань. Насамкінець варто зазначити, що багато країн розглядають низький рівень військової освіти, а отже, і низьку якість підготовки військових кадрів як одну із загроз у військовій сфері, адже це, з одного боку, робить країну вразливішою перед більш кваліфікованим та досвідченішим імовірним противником, а з іншого боку, становить загрозу для її власних громадян через некомпетентні дії військовослужбовців.

Отже, було встановлено актуальність військової освіти для основних суб'єктів, що залучені до неї. Визначено, що ті позитиви, які несе військова освіта, вигідна як і безпосередньо залученим учасникам, так і всім іншим. Таким чином, розвитку військової освіти у відповідності з викликами часу повинна приділятися увага збоку відповідних органів та структур.

Миронюк Л.О.(ВІКНУ)

ПРО ПРОБЛЕМУ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ОФІЦЕРІВ-ВИПУСКНИКІВ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

Соціальні й економічні перетворення, що у даний час відбуваються в Україні, стимулюють корінні зміни в суспільстві в цілому і Збройних Силах зокрема. Трансформаційні процеси, пов'язані з формуванням професійної армії, висувають нові вимоги до підготовки командних кадрів для діяльності в особливих, екстремальних і надекстремальних умовах.

Державна програма реформування і розвитку Збройних Сил передбачає створення сучасної за структурою й озброєнням, нечисленної і високопрофесійної армії. Впровадження нових багатофункціональних і складних у керуванні систем озброєння призводить до збільшення числа стрес-факторів і зростання інтенсивності їх впливу на військовослужбовців. Головним чином це стосується офіцерського складу, який відповідає не тільки за власну діяльність,

а насамперед, за ефективне виконання підлеглими поставлених навчально-бойових завдань.

Постійні впливи стрес-факторів і зміни соціального середовища викликають в офіцерів ті або інші форми реакцій, які залежно від рівня соціально-психологічної адаптації можуть бути адекватними або неадекватними вимогам діяльності. Особливу значущість ця проблема має стосовно діяльності офіцерів-випускників в особливих умовах. Вивченням різних аспектів даної проблеми займалося багато науковців, проте питанням соціально-психологічної адаптації офіцерів-випускників до діяльності в особливих умовах уваги приділяється недостатньо. Аналіз службової діяльності офіцерів-випускників і військова практика свідчать, що успішність їх соціально-психологічної адаптації є найважливішим чинником, що впливає на ефективність діяльності в особливих умовах. У зв’язку з цим актуальність теми мого дослідження зумовлена певними факторами.

По-перше, темпи й успішність соціально-психологічної адаптації офіцерів-випускників мають реальне втілення у вигляді результатів навчально-бойової діяльності як особистої, так і підрозділів, що ними очолюються.

По-друге, період "входження" офіцера-випускника в нове соціальне середовище, освоєння первинної офіцерської посади пов’язаний зі становленням його особистості. Офіцери-випускники, що прибувають у війська, це – молоді люди з неустояним життєвим самовизначенням, зумовленим різким соціальним переміщенням з одного прошарку, групи в інші.

По-третє, на сучасному етапі розвитку психологічної науки процес формування рівнів соціально-психологічної адаптації офіцерів-випускників з урахуванням впливу їхніх індивідуально-психологічних особливостей вивчений недостатньо.

Міркамілов М.С.(ВІКНУ)

ФОРМУВАННЯ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗДАТНОСТІ ДО КОНСТРУКТИВНОГО ПОДОЛАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ

Конфлікт як соціально-психологічний феномен є закономірною і природною характеристикою соціальних відносин. У науковій літературі проблемі конфліктів та їх вирішення присвячено багато досліджень, спрямованих на вивчення різних аспектів даного питання. У роботах зарубіжних вчених (Р. Дарендорф, К. Левін, Д. Морено, Т. Парсонс, К. Хорні та ін), а також у працях вітчизняних дослідників (К.А. Абульханова-Славська, А.Я. Анцупов, Н.В. Гришина, А.І. Донцов, Ф.І. Єріна, В.І. Журавльов, Н.І. Леонов, Б.І. Хасан, А.І. Шипілов та ін.) розроблено теоретико-методологічні підходи до аналізу міжособистісних конфліктів, представлені різні погляди на природу конфлікту, його соціальну роль, дані різноманітні визначення конфлікту, понятійний апарат його опису, розглянуті способи вирішення конфліктних ситуацій. Разом з тим очевидна суперечливість дослідницьких позицій, розрізненість уявлень про

конфлікт, відсутність єдиної підстави його вивчення, яке дозволяло б отримати цілісну картину проблеми конфлікту.

Конфліктні відносини поки не отримали загальновизнаного психологічного визначення та класифікації. Це відкриває перспективу подальших науков-практичних розробок у даній області з метою систематизації теоретичних положень, осмислення емпіричного матеріалу, пошуку ефективних шляхів вирішення складних ситуацій . Необхідність дослідження проблеми конфлікту визначається також реаліями сучасного суспільства, в якому є тенденція до посилення напруженості, спостерігається зростання конфліктів в усіх сферах соціальної взаємодії.

Тим часом, практика показує, що міжособистісна взаємодія в ситуаціях конфлікту викликає труднощі у військовослужбовців, в їх відносинах переважають деструктивні тенденції. Найчастіше замість аналізу проблеми і пошуку оптимальних шляхів її вирішення військовослужбовець намагається інтенсивним способом вплинути на об'єкт протиріччя і виробляє дії, що ведуть до ескалації конфлікту. Це пов'язано, насамперед, з недоліком соціальної компетентності. Для зниження гостроти подібних явищ і профілактики їх виникнення необхідно психологічний супровід з метою підвищення комунікативної та соціально-психологічної компетентності, розширення діапазону стратегій поведінки в конфлікті, формування вміння знаходити оптимальні шляхи його розв'язання. Разом з тим очевидним є протиріччя між необхідністю формування у військовослужбовців здатності конструктивно вирішувати проблемні ситуації в цілях профілактики їх негативних наслідків і недостатньою розробленість психолого-педагогічних умов та механізмів, які забезпечують вирішення даної задачі. У вирішенні цього протиріччя важлива роль належить психологічним підходам та науково-практичним досліджень, сутність яких представлена в роботах А.І. Алексєєвої, В.М. Лозовцевой, А.В. Мудрика, М.М. Рибаковій та інших.

Сучасні емпіричні дослідження в цій області присвячені як пошуку методів і способів подолання негативних аспектів конфлікту, так і ефективному використанню специфіки різних етапів для оптимізації взаємин особистості. Однак при всіх своїх перевагах дані дослідження не дозволяють повною мірою вирішити назване вище протиріччя. У більшості робіт акцент робиться на том, як вирішити існуючі конфлікти між військовослужбовцями. У меншій мірі увагу приділено профілактиці негативних явищ, зокрема деструктивної спрямованості конфліктів, а також конкретним психологічним методам роботи з військовослужбовцями, сприяє формуванню здатності до конструктивного вирішення конфліктів.

Наукова проблема цього дослідження визначається протиріччям між існуючою потребою в психологічній допомозі у питаннях конфліктної взаємодії і недостатньою розробленістю конкретних методів профілактики міжособистісних конфліктів серед військовослужбовців, зокрема спеціалізованих тренінгів, орієнтованих на формування способів ефективної поведінки в конфліктній ситуації і здатності до конструктивного вирішення конфліктів.

Молокопій О.Л.(ВІКНУ)

ПОЗАБЛОКОВИЙ СТАТУС УКРАЇНИ: МОДЕЛЬ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Важливим завданням для Української держави у сучасних умовах є пошук свого, адекватного національним інтересам, місця у системі міжнародних відносин. З огляду на відсутність єдності в українському суспільстві щодо визначення та реалізації єдиного стратегічного напряму зовнішньої політики, пов'язаного з євроатлантичною інтеграцією, альтернативним напрямом зовнішньополітичної діяльності України розглядається проголошення позаблокового статусу держави.

Після президентських виборів 2010 року новообраний Президент України Віктор Янукович та його оточення одним із пріоритетів зовнішньої політики проголосили розвиток України як позаблокової держави. Нині цей курс активно впроваджується у життя. Постає питання: наскільки майбутні перспективи України як позаблокової держави відповідають її національним інтересам?

Вказана проблема перебуває у центрі уваги українських політиків та науковців. Досить ґрунтовно сутність позаблокового статусу та наслідки його проголошення для України аналізуються у роботах В. Бадрака, О. Їжака, О. Сушка, О. Литвиненка, В. Чалого, О. Чалого та багатьох інших фахівців.

Водночас питання позаблоковості та нейтралітету вкрай заполітизовані в Україні. Оцінки фахівців відходять на другий план, переважають думки політиків, які здебільшого є суб'єктивними, кон'юнктурними, містять некоректні порівняння, апелюють до світового досвіду без урахування українських реалій.

Важливим є проаналізувати можливості та наслідки проголошення Україною позаблокового статусу для її майбутнього розвитку як незалежної і суверенної держави, розглядаються зовнішньополітичні перспективи України у контексті нових змін, які відбуваються як у нашій державі, так і у світі загалом.

На відміну від терміна «нейтралітет», поняття «позаблоковий статус» не має чіткого визначення у нормах міжнародного права. В європейській і північноамериканській політичній літературі та військових словниках термін «позаблоковий» майже не використовується і розглядається як один із синонімів для термінів «неприєднаний» і «нейтральний».

Сутність позаблокового статусу держави визначається як її невходження до міжнародних структур колективної безпеки та оборони. Позаблокова країна у міжнародних відносинах розраховує виключно на власні сили, розбудовує свою безпекову політику на основі принципу оборонної достатності та відповідно до норм міжнародного права.

Орлов І.О.(ВІКНУ)

ДОСВІД ІНСТИТУТУ ВІЙСЬКОВОГО ДУХОВЕНСТВА У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДУШПАСТИРСЬКОЇ РОБОТИ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ

Сьогодні душпастирська опіка військовослужбовців здійснюється релігійними організаціями за місцем дислокації частин та підрозділів Збройних Сил України і відповідно ця опіка залежить від того, яка конфесія є панівною на даній території.

Впровадження душпастирської опіки у Збройних Силах передбачає здійснення комплексу заходів стосовно задоволення релігійних потреб військовослужбовців, який визначений у Директиві Міністра оборони України від 21 квітня 2006 року Д-25 "Про впорядкування питань задоволення релігійних потреб військовослужбовців Збройних Сил України": організації у військових частинах (згідно з планом святкового чи вихідного дня) святкування релігійних свят, проведення Богослужінь та інших релігійних обрядів, роз'яснення суті і змісту священних книг, релігійних свят для військовослужбовців та працівників Збройних Сил України; благословення (поза строєм) військовослужбовців перед виконанням (або після) навчально-бойових та миротворчих завдань; отримання військовими бібліотеками релігійної літератури від релігійних організацій; публікації в установленому порядку у військових засобах масової інформації привітань і звернень релігійних діячів; організації екскурсій особового складу до місць, що мають духовну та культурно-історичну цінність; проведення бесід на морально-етичні та патріотичні теми; листування з батьками військовослужбовців; перегляду відеофільмів на релігійну та військову тематику; концертів духовної музики, а також інших заходів, що не суперечать чинному законодавству України.

Релігійні організації володіють значним потенціалом духовного впливу на військовослужбовців, який може бути використаний і вже використовується у Збройних Силах України. Хоча абсолютна більшість військовослужбовців позитивно ставиться до співробітництва армії і церкви, духовного виховання, систематично відвідували і відвідують церкву переважно уродженці західних областей України.

Основні зусилля у своїй діяльності у Збройних Силах України церкви спрямовують на: проведення священнослужителями духовних бесід із військовослужбовцями, використання проповіді для моральної підтримки віруючих воїнів; показ історичної ролі релігії в розвитку культури, мистецтва й моралі, збереження національних традицій при організації і проведенні виховної роботи; ознайомлення воїнів з основними пам'ятками духовної спадщини України; участь у проведенні урочистих військових ритуалів з включенням елементів культових обрядів; проведення релігійних обрядів, віддаючи останні почесті, освячуючи пам'ятники, меморіали загиблим воїнам.

У релігійній роботі з військовослужбовцями велике значення мають сповіді та індивідуальні бесіди духовної особи. Вони не тільки контролюють психічний стан кожного бійця, але й націлюють його на подальше виконання бойових завдань без страху і сумніву. Великий психологічний і виховний потенціал мають також і колективні богослужіння.

Усі ці заходи здійснюються в законодавчому правовому полі з допомогою священнослужителів різних конфесій. Масові заходи проводяться на запрошення командування з'єднань, частин, а індивідуальна душпастирська робота – у час, вільний від виконання службових завдань, за межами військової частини. Якщо військовослужбовець не має можливості вийти за межі розташування частини, то в частину можуть запрошуватися служителі культу для задоволення релігійних потреб воїнів. Звичайно, таке становище не сприяє розширенню взаємовідносин між армією і релігією, тому що в більшості випадків заходи мають формальний характер. Не формальною взаємодія може бути лише при наявності спеціально підготовленої людини – військового священика (капелана). Згідно опитування, проведеного у 2010 році Науково-дослідним центром гуманітарних проблем Збройних Сил України 83% офіцерів позитивно ставляться до здійснення релігійних обрядів у військовій частині і лише 17% – негативно.

Таким чином, У Збройних Силах України варто налагодити оптимальну систему задоволення релігійних потреб відповідно до реальних потреб, наявної кількості віруючих у військових частинах (підрозділах).

к.т.н., доц. Пампуха І.В.(ВІКНУ),
Корчак О.В.(ВІКНУ)

АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ В НВП ВІЙСЬКОВОГО ІНСТИТУТУ

Теперішній етап трансформації системи військової освіти в умовах жорстких фінансових обмежень додає актуальності питанню широкого використання дистанційного навчання (ДН) на усіх етапах підготовки фахівців для Збройних Сил України (ЗСУ). Ефективна реалізація переваг, що надає ДН можливе лише за умови надання процесам його впровадження, використання та розвитку ознак системності, прогнозованості та керованості. Таким чином, стоїть завдання впровадження системи дистанційної освіти (вибору моделі ДН для реалізації у навчально-виховному процесі (НВП) Військового інституту) у ЗСУ як підсистеми системи військової освіти. Найбільш розповсюдженими щодо використання є наступні п'ять моделей:

Перша модель характеризується сегментною організацією навчального процесу, при якій забезпечується взаємодія того, кого навчають лише з навчальним засобом, практично без засобів навчання.

Друга модель припускає наявність комунікаційних мереж для зв'язку того, кого навчають, з викладачем, що робить їх взаємозв'язок досить тісним, своєчасним й оперативним.

Третя модель передбачає використання групової диференціації діяльності тих, кого навчають, залежно від рівня їх розвитку або ефективності засвоєння освітніх програм. За результатами підсумкового контролю в сесійний період або узагальнення підсумків розосередженого міжсесійного контролю викладач компонує тих, кого навчають, у групи, зміст, характер та інтенсивність діяльності, з якими диференціюються в залежності від їхнього складу.

Четверта модель характеризується колегіальною організацією. Ця модель передбачає не тільки наявність зв'язку між викладачем і тим, кого навчають, але й існування настільки ж оперативного зв'язку поміж тими, кого навчають. Таким чином, розширюється коло консультантів і з'являється можливість проведення дискусій і спорів, здійснення спільного пошуку важких рішень.

У п'ятій моделі досягається ще більш високий рівень диференціації при використанні діагностично-асинхронної моделі організації дистанційного навчального процесу з вертикальним і горизонтальним зворотним зв'язком.

Таким чином, наведені моделі дистанційного навчання утворюють певний ряд "від простого до складного" з погляду рівня розвитку комунікаційних, дидактичних та методичних характеристик СДО. При цьому модель п'ятого типу на сьогодні залишається значною мірою теоретичною та такою, що потребує значних обсягів наукових та практичних досліджень щодо своєї реалізації.

Описані моделі дозволяють проаналізувати процес навчання з різних боків та конструктивно підійти до вибору тієї моделі для того кого навчають та відповідної їй траєкторії навчання, яка найбільшою мірою задовольняє цілям і задачам конкретного виду навчання.

Пархоменко І.В.(ВІКНУ)

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ КОПІНГ-ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА КОНТРАКТОМ В СТРЕСОВИХ СИТУАЦІЯХ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проблема формування копінг-поведінки військовослужбовців військової служби за контрактомв стресових ситуаціях службової діяльності є актуальною проблемою. Достатньо велика кількість вітчизняних та зарубіжних науковців займалися вивченням даної теми, а саме: В. Даль, О. Бодров, Л. Дементій, О. Ісаєва, О. Лібіна, С. Нартова-Бочавер, І. Джемс, М. Арнольд, Л. Мюрфі, Дж. Роттер, Р. Лазарус, Г. Сельєта та інші дослідники.

Копінг (від англ. to cope – переборювати, долати, справлятися) – порівняно нове поняття в психології, що охоплює цілий напрям наукових досліджень. Долання, переборювання людиною життєвих труднощів, негараздів називають долаючою, адаптивною поведінкою, або копінг-поведінкою. Сьогодні загальновідомо, що в разі недостатнього розвитку конструктивних форм долаючої поведінки зростає патогенність життєвих подій і вони можуть стати "пусковим механізмом" у виникненні психосоматичних та інших захворювань.

Термін “coping” активно використовується в американській психології з початку 1960-х років і стосується зазвичай поведінки людини в стресових ситуаціях. Після виходу праці Р. Лазаруса “Психологічний стрес і копінг-процес”, копінгрозглядається як центральна ланка стресу, а саме як стабілізуючий фактор, який допомагає особистості підтримувати психосоціальну адаптацію в період впливу стресу. Лазарус трактує стрес як реакцію взаємодії між особистістю і навколишнім світом, яка опосередковано оцінюється індивідом. Цей стан більшою мірою є продуктом когнітивних процесів, напряму думок і оцінки ситуації, знання власних можливостей (ресурсів), ступеня навченості способів керування й стратегій поведінки в екстремальних, стресових умовах, їхнього адекватного вибору.

Як ми бачимо з аналізу теоретичних джерел, копінг є важливим атрибутом життя особистості. Особливе значення буде мати копінг для особистості військовослужбовця. Так як, військова служба являє собою систему взаємопов’язаних дій, що здійснюються для досягнення суспільно-значущих цілей зможливим використанням зброї, бойової техніки, психологічного впливу та інших засобів. Військова служба для будь-якого військовослужбовця – це серйозний шлях і кожна людина, яка обирає цей шлях, проходить складний і професійний етап підготовки, навчається спеціальним військовим азам, усвідомлює повну відповідальність за власні дії, проходить важливий та неминучий етап адаптації до умов службової діяльності та, звичайно, кожний день опиняється в стресових ситуаціях. Проходження військової служби є потужним психоемоційний фактором, що безпосередньо впливає на психіку військовослужбовця. Правильне формування копінг-поведінки військовослужбовців, в тому числі військовослужбовців військової служби за контрактом,– це необхідна складова в стресових ситуаціях службової діяльності.

Отже, копінг, або “подолання стресу”, дослідники розглядають як діяльність особистості, спрямовану на підтримку або збереження балансу між вимогами середовища і ресурсами, що відповідають цим вимогам. Психологічне призначення копінгу полягає в тому, щоб людина змогла якнайкраще адаптуватися до вимог ситуації, опанувати її, ослабити чи пом’якшити її вимоги. Отож головне завдання копінгу – забезпечення й підтримка благополуччя людини, її фізичного і психічного здоров’я та досягнення задоволеності соціальними відносинами.

Пономаренко А.А.(ВІКНУ)

ШЛЯХИ ПІДТРИМКИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНИХ ТРЕНУВАНЬ ТА В ХОДІ БОЙОВИХ ДІЙ

На сучасному етапі військова справа вимагає високої підготовки та професіоналізму військовослужбовців, адже їхня бойова діяльність пов’язана з великим фізичним і психічним навантаженням. Сучасний солдат повинен бути

професіоналом у своїй галузі ,мати чудову фізичну підготовку, мати моральну і матеріальну мотивацію, бути психологічно готовим до ведення бойових дій.

У зв'язку з цим актуально постає проблема аналізу різних факторів, що впливають на психологічну стійкість особового складу в ході тренувань та у бойовій обстановці.

У професійній діяльності військових психологів дуже важливо мати такі індикатори, які б дозволили оцінювати існуючий рівень психологічної стійкості кожного військовослужбовця і особового складу підрозділів в цілому, а також прогнозувати успішність їх військово-професійної діяльності. Умовно можна розділити показники психологічної стійкості на власне психологічні та фізіологічні.

До психологічних показниками відносять: збереження у військовослужбовців оптимістичного настрою, відсутність розгубленості, пригніченості, апатії, негативних емоцій, збереження витримки, функцій уваги, пам'яті, мислення і т.д.

До фізіологічних показників психологічної стійкості віднесені наступні: відсутність у військовослужбовців значної напруженості, тремтіння, скутості в рухах, порушення координації, занепаду сил, погіршення самопочуття. Для підтримки і підвищення психологічної стійкості і бойової активності виділяють професійно-діяльнісний, соціально-психологічний та індивідуально-психологічний напрямки.

До професійно-діяльнісного напрямку слід віднести: знання і правильна експлуатація особистої зброї та спорядження; формування і підтримка навичок ведення бою в різних умовах; проведення військово-спеціальних тренувань,що імітують умови військової діяльності наближені до бойових дій ;підтримка високого рівня фізичної натренованості і витривалості.

До соціально-психологічного можна віднести:постійне і повне інформування особового складу про умови майбутніх бойових дій; формування та згуртування військових підрозділів; аналіз причин загибелі військовослужбовців як один із засобів вироблення психологічного настрою на бойові дії та усунення халатності; створення і підтримка необхідних товариських, професійних і ділових відносин у підрозділах.

До індивідуально-психологічного відносять: виховання у військовослужбовців таких якостей як: почуття особистої відповідальності та дисциплінованості, сміливості і рішучості, гідності та розумної ініціативи; постійне підтримання досягнутого рівня військово-професійної натренованості; збереження психічного і фізичного здоров'я шляхом використання методів психічної саморегуляції.

Виконання запропонованих заходів безсумнівно сприяє підтримці і підвищенню психологічної стійкості і бойової активності особового складу в ході бойових дій.

Семибратов Є.О.(ВІКНУ)

ВІЙСЬКОВА ОСВІТА В УКРАЇНІ

Без якісної освіти стає неможливим науковий крок вперед, наука ж є фундаментом будь-якого освітнього процесу. Метою сучасного етапу розвитку військової освіти є підготовка військових фахівців з високим рівнем професіоналізму, інтелектуального розвитку, загальної та військово-професійної культури, створення умов для неперервного підвищення рівня знань, практичних навичок військових фахівців, їх творчого розвитку та самореалізації, а також нарощування її інноваційного потенціалу, інтеграція в європейський та світовий військово-освітній простір.

Система військової освіти має забезпечувати фундаментальну наукову, загальнокультурну, загальновійськову та практичну підготовку офіцерів за всіма спеціальностями і спеціалізаціями, що визначають рівень боєготовності Збройних Сил, розвиток озброєння і військової техніки та морально-психологічний стан особового складу. Враховуючи, що система військової освіти є складовою загальнодержавної системи освіти, її функціонування повинне забезпечувати виконання вимог Болонської декларації. Проблема формування єдиного європейського освітнього простору, перехід до двоциклової підготовки військових фахівців має суттєво змінити погляди на цей процес як мікросистему в межах системи більш вищого ієрархічного рівня – макросистеми.

Трансформація складових системи та її компонентів, відповідна їх адаптація до сучасних вимог має вирішити низку протиріч, які постали на теперішній час. Ці протиріччя існують, з одного боку, між вимогами Болонської декларації щодо рівнів, процесу та якості підготовки фахівців і системою підготовки військових кадрів, що склалася в нашій державі, а з іншого – між стандартами європейської вищої освіти та організаційно-штатною структурою Збройних Сил, спеціальностями і кваліфікаціями підготовки військових фахівців, змістом освіти, функціями та завданнями, які вони виконують, у контексті компетентнісного підходу.

Слід також усвідомлювати, що мова йде про можливі варіанти адаптації системи військової освіти України до європейського освітнього простору, в якому, до речі, системи підготовки військових фахівців мають свої національні відмінності, які також не завжди відповідають зазначеним вимогам.

Таким чином, реалізація вимог Болонської декларації у системі військової освіти потребує дослідження, аналізу, всебічного військово-економічного обґрунтування і лише на цій основі прийняття остаточного виваженого рішення.

к.психол.н., доц. Сірий А.В.(ВІКНУ)

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА КОМПЛЕКТУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ ЗА КОНТРАКТОМ

Комплектування Збройних Сил України (ЗС України) особовим складом передбачає виконання цілої низки заходів, основними з яких є:

– визначення нормативно-правової бази щодо призову громадян на військову службу за контрактом;

– відбір контингенту для проходження військової служби за контрактом та їх призов на військову службу;

– визначення порядку комплектування;

– реалізація принципів і способів комплектування;

– посадове призначення рядового, сержантського (старшинського) складу у військах (силах).

Основним завданням комплектування ЗС України особовим складом в мирний час є повне та якісне укомплектування військ та інших військових формувань особовим складом за штатами мирного часу та накопичення в запасі військовонавчених ресурсів.

На комплектування ЗС України військовослужбовцями за контрактом впливають зовнішні та внутрішні фактори.

До зовнішніх факторив належать:

– тенденція розвитку військово-політичної ситуації та можливі зміни рівня воєнної небезпеки;

– характер можливих збройних конфліктів у майбутньому, форми і способи застосування в них військ (сил);

– розвиток збройних сил суміжних держав, їх озброєння та військова техніка.

До внутрішніх факторів належать:

– економічний (економічний стан держави та перспективи його розвитку, економічна політика держави стосовно ЗС України);

– соціальний;

– демографічний;

– нормативно-правовий;

– морально-психологічний.

Видатки на оборону в сучасних умовах не забезпечують належного рівня обороноздатності держави та вкрай негативно впливають на комплектування військ військовослужбовцями за контрактом.

Комплектування ЗС України військовослужбовцями за контрактом потребує необхідного фінансового обґрунтування та реального матеріально-технічного забезпечення, значного збільшення фінансових витрат.

Враховуючи вищезазначене, стає зрозумілим, що економічний чинник є одним з визначальних для розвитку ЗС України загалом та комплектування їх військовослужбовцями за контрактом зокрема.

Степанов В.П.(ВІКНУ)

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДСКІСТЮ В ІНТЕРЕСАХ РЕФОРМУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Як відомо, однією з основних функцій, а відповідно і одним із головних обов'язків будь-якої держави є забезпечення захисту себе та своїх громадян.

Така проблема постала перед Україною з самого початку набуття незалежності та початку процесу державотворення. Вирішення цієї проблеми полягає в пошуку шляхів забезпечення необхідного рівня національної безпеки, зміцнення державного суверенітету та територіальної цілісності країни.

Враховуючи сучасний стан виникнення загроз різних спрямувань, Збройні Сили України, як головний елемент забезпечення національної безпеки України, потребують постійного вдосконалення законодавчої бази щодо подальшого свого розвитку.

На вищих щаблях державної і політичної еліти з приводу цього ведеться багаторічна дискусія щодо оптимального вирішення питання реформування Збройних Сил України. Це свідчить про те, що і правляча еліта, і суспільство загалом перебувають на етапі пошуку найбільш ефективної моделі забезпечення національної безпеки, існування та розвитку Збройних Сил, які будуть спроможні вирішити питання воєнного та невоєнного характерів. Це призвело до того, що питання, якими повинні опікуватися відповідні спеціалісти та державні управлінці, яким суспільство це доручило, перейшло спочатку в політичну площину, а зараз – на загальнонаціональний рівень.

У цьому і полягає відповідь на питання причетності суспільства і громадських організацій до реалізації політики у сфері безпеки і оборони, а саме – до процесу реформування Збройних Сил України.

Саме долучення громадськості до процесу удосконалення та реформування Збройних Сил України допоможе :

1. Посилити та вдосконалити Збройні Сили України, як основний елемент Сектору безпеки України;
2. Удосконалити законодавчу базу процесу взаємодії з громадськістю;
3. Деполітизувати Збройні Сили України, які повинні працювати та адекватно реагувати на всі виклики та загрози національній безпеці незалежно від політичних поглядів правлячих структур.

к.психол.н. Сторожук Н.А.(ВІКНУ)

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПРОЕКТУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПІДРУЧНИКІВ У ВНЗ

У зв'язку з масовою розробкою електронних підручників у ВНЗ України, необхідно виділити принципи, яких слід дотримуватися у процесі їх створення:

Принцип квантування – розбиття матеріалу на розділи, що складаються з модулів, мінімальних за об'ємом, але замкнутих за змістом.

Принцип повноти – кожен модуль повинен мати такі компоненти: теоретичне ядро; контрольні питання з теорії; приклади; завдання і вправи для самостійного опрацювання; контрольні запитання з усього модулю з відповідями; контрольна робота; довідка (Help); історичний коментар.

Принцип наочності – кожен модуль повинен складатися з колекції кадрів з мінімумом тексту і візуалізацією, що полегшує розуміння і запам'ятовування нових понять, тверджень і методів.

Принцип навігації – кожен модуль повинен бути пов'язаний гіпертекстовими посиланнями з іншими модулями так, щоб у користувача був вибір переходу до будь-якого іншого модуля.

Принцип керованості – студент самостійно керує електронним підручником, він має можливість викликати на екран будь-яку кількість прикладів та пояснень, а також перевіряє себе, відповідаючи на контрольні запитання і виконуючи контрольну роботу, заданого рівня складності.

Принцип адаптації – електронний підручник повинен допускати адаптацію до потреб конкретного користувача у процесі навчання, дозволяти варіювати глибину і складність матеріалу, що вивчається, і його прикладну спрямованість, залежно від майбутньої спеціальності студента, стосовно потреб користувача генерувати додатковий ілюстративний матеріал, надавати графічні і геометричні інтерпретації понять, що вивчаються.

Принцип комп'ютерної підтримки – у будь-який момент роботи студент може отримати комп'ютерну підтримку, яка дозволяє зосередитися на суті матеріалу, що вивчається на цей момент, розглянути більшу кількість прикладів і вирішити більше завдань. Причому комп'ютер не тільки виконує громіздкі перетворення, різноманітні обчислення і графічні побудови, але і здійснює математичні операції будь-якого рівня складності, якщо вони вже вивчені раніше, а також перевіряє отримані результати на будь-якому етапі, а не тільки на рівні відповіді.

Принцип редагування – електронний підручник повинен бути виконаний у форматі, який дозволяє компонувати його в єдиний електронний комплекс, розширювати і доповнювати його новими розділами і темами, а також формувати електронні бібліотеки з окремих дисциплін (наприклад, для кафедральних комп'ютерних класів) або особисті електронні бібліотеки студента (відповідно до спеціальності і курсу, на якому він навчається), викладача.

к.психол.н. Сторожук Н.А.(ВІКНУ),
Кравченко О.І.(ВІКНУ)

СТРУКТУРА ЕЛЕКТРОННОГО ПІДРУЧНИКА

З 1 липня 2010 р. в Україні набув чинності ДСТУ 7157-2010 «Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості». Відповідно до цього документа, електронний підручник (ЕП) – це навчальне електронне видання із систематизованим викладом дисципліни (її розділу, частини), у якому рівнозначно і взаємопов'язано за допомогою відповідних програмних засобів існує текстова, звукова, графічна та інша інформація, що забезпечує безперервність і повноту дидактичного циклу процесу навчання, служить для групового, індивідуального або індивідуалізованого навчання, відповідає навчальній програмі й призначене для використання у навчальному процесі.

Структура ЕП повинна відповідати його призначенню в освітньому процесі та містити такі компоненти:

1). Блок реєстрації (ідентифікації) студентів. Реєстрація передбачає здійснення індивідуальної роботи з кожним студентом, власне вироблення особистої траєкторії засвоєння курсу.

2). Інформаційно-змістовий блок включає в себе низку програмних продуктів: навчальна програма курсу дисципліни, мультимедійне відтворення змісту курсу, електронні конспекти курсу, електронний альбом схем.

Навчальна програма дисципліни являє собою нормативний документ, що визначає призначення і місце навчальної дисципліни в системі підготовки спеціаліста, її науковий зміст і організаційно-структурну будову, та затверджений Вченою радою ВНЗ.

Мультимедійне відтворення змісту курсу включає у себе поєднання звукового та відео відтворення: дикторський текст, коментарі, допомога, відео сюжети.

Електронні конспекти курсу − набір динамічних і статистичних комп'ютерних слайдів з кожної теми навчальної дисципліни. Студентам за допомогою їх надаються в електронному вигляді коротенькі конспекти матеріалу, що вивчається.

Електронний альбом схем включає в себе сукупність динамічних комп'ютерних слайдів, розбитих на окремі розділи.

3).Блок практичного засвоєння змісту курсу − один із важливих компонентів електронного підручника. До його складу входять такі компоненти:

Довідкова система становить собою глосарій, електронну гіпертекстову структуру.

Електронний практикум також має гіпертекстову структуру. До нього входять навчальні теми, з яких програмою передбачені самостійні і практичні заняття. Для кожного із них розроблені навчальні запитання, завдання самостійного опрацювання і рекомендована література. Крім того, практикум

має практичні рекомендації з використання компонентів електронного підручника для вивчення кожної навчальної теми.

4) Контрольно-навчальні завдання дозволяють студенту самостійно перевірити рівень засвоєння ним відповідних знань, перевірити свої знання з відповідних навчальних тем, або оцінити себе в цілому за весь курс.

Отже, ЕП повинен реалізувати ідею особистісно-орієнтованого навчання, використання якого, забезпечує організацію різноманітних видів навчальної діяльності, спрямованої на розвиток творчого потенціалу студента, певних видів мислення, тренування пам'яті, формування реакції на непередбачені ситуації, вміння приймати самостійні оптимальні рішення у складних ситуаціях.

к.психол.н. Сторожук Н.А.(ВІКНУ),
к.т.н. Сальнікова О.Ф.(ЦНДІ ОВТ ЗСУ)

ОСНОВНІ ЕТАПИ ПРОЕКТУВАННЯ СИСТЕМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВНЗ

Впровадження дистанційної форми навчання у вищому навчальному закладі спрямоване на розширення цільової аудиторії студентів, на скорочення витрат та отримання додаткового доходу, можливості експорту знань, а також для того, щоб «іти в ногу із часом», який вимагає більш інтерактивних і мобільних способів отримання навчання і знань.

Впровадження ДФН необхідно здійснювати у такій послідовності:

1. Створення підрозділу вищого навчального закладу, у функції якого входитиме забезпечення ДФН.
2. Підготовка необхідного технічного забезпечення (апаратно-програмної частини), для чого спочатку необхідно провести ревізію обладнання, комп'ютерів, комп'ютерних та інших мереж зв'язку, аудиторного фонду та програмного забезпечення, а потім за необхідності придбати все необхідне і забезпечити його функціонування.
3. Визначення системи мотивації персоналу та оплати праці за такі форми як робота в он-лайн режимі.
4. Вибір програмної платформи для системи дистанційного навчання вищого навчального закладу.
5. Підготовка до роботи у системі дистанційного навчання студентів та персоналу (викладачів, методистів, адміністраторів), що включає знайомство з новим програмним забезпеченням, принципами створення навчально-методичних комплексів у системі дистанційного навчання та електронних курсів, основами ведення навчального процесу в режимі он-лайн, можливостями використання дистанційних технологій у процесі очного навчання, правилами створення програмованих тестів та контрольних заходів в он-лайн режимі.
6. Створення електронних навчальних курсів з навчальних дисциплін, що може включати як розробку власних курсів так і придбання готових курсів сторонніх розробників.

7. Залучення слухачів до дистанційного навчання.

8. Підтримка навчального дистанційного процесу, що включає роботу з користувачами, поточні роботи з дистанційними курсами, моніторинг діяльності студентів, викладачів і тьюторів, підтримка зв'язку із розробниками курсів чи програмної платформи СДН.

Таким чином, запропоновані етапи проектування системи дистанційного навчання у вузі можуть бути використані керівництвом навчальних закладів, що істотно скоротить час, матеріальні витрати і можливі помилки. Важливо підкреслити, що система дистанційного навчання не входить у протиріччя по відношенню до існуючих очної та заочної форм навчання, вона органічно інтегрується в ці системи, доповнюючи і розвиваючи їх, і сприяє створенню мобільного освітнього середовища.

Стринадко В.Д.(ВІКНУ)

ДЕМОКРАТИЧНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ: ВПЛИВ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Більш ніж двадцять років Україна розвивається в умовах "демократичного вибору", зафіксованого в її Конституції, законах, ратифікованих українським парламентом міжнародних договорах. З виконанням цих нормативно-правових актів, на жаль, існують великі проблеми, внаслідок чого однолінійний «перехід» до демократії як цілеспрямований рух в одному, офіційно визначеному напрямі не відбувся.

Актуальність даної теми полягає в тому, що розвиток ЗСУ сьогодні спрямовується на досягнення тих якісних показників, які будуть необхідні для протистояння майбутнім викликам і загрозам. Масштабні трансформаційні заходи мають бути спрямовані на приведення темпів розвитку, якісних та кількісних показників ЗСУ у відповідність до швидкоплинних змін у світі, на досягнення сучасних вимог і стандартів. І, на думку деяких експертів, важливим кроком до розвитку ЗСУ є вступ України до Північноатлантичного Альянсу.

Проте, демократичні процеси та події останнього часу як всередині України, так і за її межами, вказують на те, що питання членства України в НАТО відкладається до того часу, поки українське суспільство не підтримуватиме вступ до Альянсу. Але це майже не можливо без вирішення основних проблем розвитку ЗСУ, якими є: структурно-функціональна незавершеність військової організації держави та проведення масштабних трансформаційних заходів, визначених керівними документами як процес їх реформування.

Вирішення цих проблем дозволить створити передумови якісного підвищення рівня обороноздатності держави, сприятиме утвердженню позитивного іміджу України у світі та прискорить процес її євроатлантичної інтеграції.

Титаренко А.О.(ВІКНУ)

ПСИХОПРОФІЛАКТИКА НЕГАТИВНИХ ПСИХІЧНИХ СТАНІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЗА КОНТРАКТОМ В ПРОЦЕСІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На сучасному етапі будівництва Збройних Сил України у процесі спілкування військовослужбовців та їхнього виховання на перший план виходить принцип гуманізації та демократизації міжособистісних взаємин як важлива умова підвищення людського фактора в бойовій та ідеологічній підготовці. Суттєвий вклад у розв'язанні цієї актуальної проблеми – правильне розуміння командирами та вихователями проблеми психічних станів військовослужбовців, що виникають у процесі їхньої життєдіяльності та є безпосередньою формою актуалізації психіки. Психічний стан – це своєрідність психічної діяльності, обумовлена її змістом і ставленням людини до нього. Психічний стан – це загальний функціональний рівень психічної активності в залежності від умов діяльності людини і її особистісних особливостей. Організація повсякденної та бойової діяльності особового складу з урахуванням психічних станів військовослужбовців може суттєво допомогти якісніше виконувати службові обов'язки, підвищити рівень бойової та ідеологічної підготовки й цілеспрямовано керувати розвитком особистості підлеглого. Кінцевим результатом цієї цілеспрямованої і змістовної діяльності командира є постійна висока бойова і мобілізаційна готовність підрозділу.

На сьогодні добре відомо, що саме негативні психічні стани є причиною виникнення та розвитку дезадаптації особистості загалом і особистості військовослужбовця зокрема. Загалом серед негативних психічних станів, які здатні дезадаптувати особистість виділяють тривожність, страх, гнів, агресію, депресію, стрес тощо. У залежності від особистісних якостей військовослужбовця, особливостей військової служби необхідно проводити цілеспрямовану психопрофілактику всіх негативних наслідків перебування в умовах військової діяльності.

Психопрофілактика військовослужбовців здійснюється з урахуванням особливих умов діяльності і являє собою систему соціально-психологічних, психологічних, психотерапевтичних заходів (як правило, це заходи медичної психології) та організаційних, які спрямовані на попередження таких негативних проблем, як порушення психічного здоров'я військовослужбовця, міжособистісні конфлікти у військових підрозділах, девіантна поведінка, труднощі адаптації тощо, і на збереження духовного, нервово-психічного і психосоматичного здоров'я особистості військовослужбовця, створення оптимальних умов для життєдіяльності у військовому середовищі та в екстремальних умовах військової діяльності.

В цілому психопрофілактичні заходи спрямовані на вирішення наступних завдань:

– попередження розвитку психічних захворювань;

– зниження рівня нервово-психічної нестійкості;

– проведення заходів по збереженню психічного здоров'я;

Отже, психопрофілактика негативних психічних станів військовослужбовців – це система заходів, спрямованих на попередження психічних захворювань.

Якщо основним завданням психогігієни є формування і підтримка психічного здоров'я, то основним завданням психопрофілактики є попередження виникнення конкретних психічних розладів.

Тракалюк О.Л.(НМЦ КП МО)

ФАХОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ КАДРОВИХ ОРГАНІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Збройні Сили України на своєму шляху розвитку вирішують обов'язки відповідно до покладених завдань. Персонал ЗС України поряд із технічною оснащеністю залишається ключовим фактором результативності їх застосування. В залежності від того як виконує обов'язки особовий склад, він може або підвищувати або знижувати ефективність діяльності організації в цілому. Тому, щоб ефективно впливати на персонал необхідно володіти сучасними технологіями кадрового менеджменту.

В організації за формування та реалізацію кадрової політики відповідає кадрова служба. Назви кадрових служб мають багато різноманітних варіантів: відділ кадрів, відділ (бюро) по роботі з персоналом, департамент людських ресурсів тощо. В ЗС України такі завдання покладаються на кадрові органи.

З інтенсивним розвитком вітчизняної і зарубіжної соціальної науки, державної кадрової політики, у тому числі й воєнної, змінюються вимоги до діяльності посадових осіб (фахівців) кадрових органів ЗС України, значно розширилася база сучасних технологій кадрового менеджменту, технічного обладнання, що потребує нових знань для їх використання тощо. підготовки майбутніх посадових осіб кадрових органів, законодавчої і нормативної бази.

У психолого-педагогічній літературі поняття "фахова компетентність" зустрічається відносно рідко, лише невелика кількість науковців використовує це поняття у своїх дослідженнях. Щодо самого поняття "фахова компетентність", то існують такі трактування:

– підготовленість до виконання трудової діяльності за конкретною спеціалізацією в межах певної спеціальності;

– інтегральна фахово-особистісна характеристика, що визначає готовність і здатність виконувати педагогічні функції відповідно нормам, стандартам, вимогам до предмету інформатики;

– сукупність знань, умінь, навичок з фундаментальних, спеціально-професійних дисциплін, керуючись якими фахівець здатний виконувати свої професійні обов'язки.

На нашу думку, фахова компетентність посадових осіб кадрових органів − це не тільки широке й різноманітне застосування теоретичних, практичних знань у фаховій діяльності, а це також інтерес до самоактуалізації та самореалізації в ній, потреба вивчення фахової літератури, який веде до формування стійких потреб у самопізнанні, саморефлексії, що врешті-решт характеризує їх як суб'єктів фахової діяльності. Неабиякий інтерес становить вирішення завдання розвитку фахової компетентності відповідних фахівців.

Турченко Ю.В.(ВІКНУ)

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ОБОРОНИ

Розвиток інформаційного суспільства в сучасному світі набув такого масштабу, що спричинив потребу формування спеціальних напрямів у політиці держав. Більш того, ефективність інформаційної політики обумовлює ефективність державної політики загалом, і у сфері оборони, зокрема, про що й засвідчили останні події в Україні, пов'язані з анексією Криму Росією. Характерно рисою трансформації сфери оборони в демократичних країнах є її перехід у контроль громадськості. Задля цього розробляється певна інформаційна політика, яка встановлює межі, форми і напрями залучення громадськості до реалізації оборонної політики.

Для України тематика реалізації інформаційної політики є особливо актуальною, оскільки з огляду на геополітичне становище, територія України представляє інтерес і для Заходу, і для Сходу (в обличчі Росії), а сучасні війни – це насамперед війни інформаційні, тому зберігаючи пасивну позицію, держава прирікає себе на поразку. Запобігти цьому можна тільки шляхом вироблення адекватної інформаційної політики спрямованої на оборону держави.

Слід зазначити, що новою рисою державної інформаційної політики є те, що вона поширилась і на сфери, які традиційно були закритими для суспільства, зокрема сферу оборони і Збройні Сили України (ЗСУ). Більше того, з огляду на значну кількість нормативно-правових актів, що регулюють інформаційне забезпечення ЗСУ, спрямованість яких змістилася, насамперед, на делегування численних компетенцій держави об'єднанням громадян, є підстави стверджувати про формування окремого сегменту в державній інформаційній політиці – державної інформаційної політики України у сфері оборони. Проте, цей напрям діяльності держави є одним з найскладніших через специфіку сфери оборони, традиційно закриту для суспільства, що підтверджується численними суперечками в політикумі щодо доцільного ступеня відкритості сфери оборони, оптимальної чисельності армії тощо. Однак, світові тенденції свідчать, що сфера оборони в демократичних країнах підконтрольна громадськості. Задля цього розробляється певна інформаційна політика, яка встановлює межі, форми і напрями залучення громадськості до реалізації оборонної політики і характеризується як політика інформаційної відкритості.

При цьому слід наголосити, що незважаючи на велику кількість теоретичних досліджень із використанням інформаційної складової державної політики, у вітчизняній політичній науці відсутні комплексні дослідження, присвячені державній інформаційній політиці України у сфері оборони. З огляду на актуальність теми та на недостатність її розробки вітчизняною наукою, постає необхідність у науковому обґрунтуванні процесу здійснення державної інформаційної політики України у сфері оборони.

Тюріна Ю.В.(ВІКНУ)

ДО ПРОБЛЕМИ ГЕНДЕРНИХ ТА СТАТЕВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ АДАПТАЦІЇ КУРСАНТІВ ДО УМОВ НАВЧАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Проблема адаптації курсантів до умов навчання у цивільному вищому навчальному закладі набула актуальності сьогодні тому, що все більше курсантів починають опановувати майбутню військову професію у стінах як Київського національного університету імені Тараса Шевченка, так і у інших відомих вищих навчальних закладах України. Це пов'язано з положеннями військової реформи про переведення підготовки спеціалістів більшості спеціальностей у цивільні ВНЗ, що викликано суто економічними міркуваннями. Можна стверджувати, що психологічні аспекти підготовки спеціалістів в нових умовах не вивчались, тому повинні викликати зацікавленість дослідників. На сьогоднішній день вже більше тисячі курсантів разом зі студентами навчаються у університеті.

На сьогоднішній день у Збройних Сил України спостерігається тенденція до зростання кількості військовослужбовців-жінок . Це пов'язано не стільки з економічною ситуацією в країні, скільки з прагненням жінок до підвищення соціального статусу у суспільстві. Жінок приваблює можливість кар'єрного росту і отримання вищої освіти, вирішення матеріальних проблем і рівень соціального захисту.

Курсанти-жінки, попадаючи на військову службу, набувають для себе новий соціальний статус, котрий визначається не тільки їх приналежністю до статі (в біологічному розумінні), але й характеризується правовими, економічними, соціальними та іншими ознаками, а також умовами військової служби. Пристосування к військовому порядку, дисципліні, виконанню чіткого розпорядку дня, підпорядкуванню, фізичному навантаженню у даному випадку стосується як чоловіків, так і в рівній мірі жінок.

На наш погляд, проблема полягає в тому , що в умовах цивільного ВНЗ діяльність курсантів включає дві окремі складові – військово-службову і цивільно-навчальну. На відміну від військового ВНЗ, де навчальна діяльність є органічним продовженням службової, навчальна діяльність курсантів у цивільному ВНЗ є окремою реальністю, яка окреслює адаптацію курсантів до умов цивільного ВНЗ як досить специфічне явище. З одного боку курсанти пристосовуються до суворої військової дисципліни та порядку, вивчають специфічні військові предмети, підпорядковуються командуванню, виконують завдання військової служби, а з іншого боку напружений процес навчання та опанування цивільній професії, разом із цивільними студентами. Як результат, бачимо дуже насичене розумове навантаження і перевищення бюджету навчального часу. На нашу думку це ускладнює процес адаптації.

Адаптація до умов навчання як студентів, так і курсантів відбувається у віковий період переходу до юності, який містить в собі багато невирішених проблем особистісного росту із підліткового віку. Посилання на сензитивний

період розвитку особистості невипадково: відомо, що певна частина молодих людей віком 17–18 років в індивідуальному розвитку ще залишаються підлітками. Опинившись у суворих умовах військового середовища вони певний час залишаються “великими дітьми”, розгубленими й невпевненими у собі або зухвалими й некерованими. Їм потрібен більший час на соціальну адаптацію до нових умов функціонування, а також для зміни установок “життя до війська” на “життя у війську”, що передбачає прискорену соціалізацію у жорстких умовах формування військових колективів, боротьби за неформальне лідерство тощо. Адаптація жінок до таких ускладнених умов життєдіяльності дослідниками не вивчалась, але є цікавою з точки зору вивчення процесу формування і трансформації гендерних ролей.

Чигрин Д.О.(ВІКНУ)

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ФАКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ВОЄННО-СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Соціальна політика – це складова загальної політики, втілена в соціальні програми та різноманітні заходи, спрямовані на задоволення потреб та інтересів людей і суспільства. Зрозуміло, що соціальна політика має бути адекватною стану економіки, але ігнорування соціальними проблемами може призвести до значних економічних втрат. Соціальна політика зосереджується на формуванні ефективних умов життя всіх членів суспільства, відносин між соціальними групами, забезпеченні ефективної зайнятості, створенні соціальних гарантій і умов для поліпшення добробуту населення.

Метою соціальної політики держави є боротьба з бідністю, збереження людського капіталу, його пристосування до потреб ринкової економіки, сприяння економічному зростанню, забезпечення соціальної справедливості та політичної стабільності. Способом реалізації соціальної політики є система соціального захисту і соціальних гарантій.

Соціальна політика у Збройних Силах – це діяльністю органів військового управління щодо розвитку і управління соціальною складовою з метою задоволення соціальних потреб та інтересів військовослужбовців, членів їхніх сімей і працівників, соціальної реабілітації, підтримки та захисту військовослужбовців і осіб, звільнених у запас або у відставку.

Основними принципами соціального розвитку є: верховенство права, законність і гуманність, повага до людини, її конституційних прав і свобод; забезпечення соціального і правового захисту громадян, які перебувають на службі у Збройних Силах, а також членів їхніх сімей; гласність, відкритість демократичного цивільного контролю; виховання військовослужбовців на патріотичних, бойових традиціях Українського народу, орієнтація на ідеали демократії і гуманізму, загальнолюдські моральні цінності; заборона створення і діяльності у Збройних Силах організаційних структур політичних партій; наукові підходи до планування, здійснення та оцінки результатів діяльності органів військового управління щодо соціального розвитку; взаємодія органів ВУ на

основі чіткого розмежування повноважень, відповідальності у питаннях реалізації гуманітарної і соціальної політики держави у Збройних Силах.

Національна безпека держави – стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз. Життєво важливі інтереси – сукупність потреб, задоволення яких надійно забезпечує існування і можливості прогресивного розвитку особи, суспільства і держави. Основні об'єкти безпеки: особа – її права і свободи; суспільство – матеріальні і духовні цінності; держава – конституційний лад, суверенітет і територіальна цілісність.

Державна політика національної безпеки – це сукупність всіх складових (аспектів) державної політики, адже функціонування держави в межах кожного з них позначається на національній безпеці держави позитивно або негативно. Розглядати державну політику національної безпеки треба як ціле, не розкладаючи її на окремі складові.

Отже, розвиток соціальної політики держави в контексті національної безпеки має колосальне значення для кожної держави, адже воно являє собою сукупність галузей і видів діяльності, підприємств, фірм, закладів та установ, які мають забезпечити задоволення потреб людей у матеріальних благах, послугах, відтворенні роду, створити умови для співіснування і співпраці людей у суспільстві згідно з відпрацьованими законами і правилами.

к.психол.н. Числіцька О.В.(НДІ ПВМ)

АДАПТАЦІЯ ОФІЦЕРІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Збройні Сили України (ЗС України) зіткнулися з новими викликами сьогодення та достойно виконують поставлені завдання. Надійним кістяком сучасного війська, носієм традицій та мастерності залишається офіцерський корпус. Саме тому, крім решти, значна уваги приділяється реалізації ключових напрямків кадрової політики в ЗС України. Кадрова політика у Збройних Силах – сукупність принципів, напрямів, форм та методів діяльності органів військового управління, спрямованої на створення цілісної системи формування, підготовки, ефективного використання персоналу відповідно до потреб Збройних Сил, забезпечення потреб кожної особистості, розвитку в неї стійкої мотивації до військової служби та можливості реалізації свого потенціалу під час її проходження.

Одним із основних напрямків розвитку кадрової політики є адаптація військовослужбовців до цивільного життя. Цьому напрямку приділяється значна увага. Проте, увагу хачеться звернути на адаптацію саме в системі кадрового менеджменту як сукупність принципів, методів, засобів та форм управління персоналом, які розробляються та застосовуються з метою підвищення ефективності кадрової роботи. Кінцевою метою кадрової роботи є реалізація цілей і завдань кадрової політики у Збройних Силах.

Адаптація військовослужбовців розуміється як процес його пристосування до вимог військової служби, обовязків за посадою, завдань та змісту спеціальності, специфічних особливостей служби та військового колективу. З такого трактування можна зробити висновок про важливість, тривалість та періодичність виникнення адаптаційних процесів. Саме тому адаптація як елемент системи кадрового менеджмента має ставати предметом наукових пошуків в системі кадрової політики в цілому.

Позитивним напрацюванням в цьому напрямку вважатимемо "Методичні рекомендації щодо адаптації молодих офіцерів до службової діяльності у вайськах (силах) протягом перших трьох років" затверджені наказом Міністра оборони України від 10.07.12. "Споживачами" та суб'єктами рекомендацій визначено командирів (начальників), посадових осіб органів виховної та соціально-психологічної роботи та кадрових органів ЗС України.

На нашу думку, саме на посадових осіб кадрових органів має бути покладене завдання нормативно-правового та організаційного забезпечення виконання запланованих заходів адаптації офіцерів. Це може досягатися наданням пропозицій щодо змін до нормативно-правових та відомчих документів та безпосереднім залученням до реалізації заходів адаптації офіцерів.

Чорна Т.В.(ВІКНУ)

ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЗА КОНТРАКТОМ ЯК ЧИННИК ЇХНЬОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ

Проблема вивчення індивідуально-психологічних якостей військовослужбовців була і є актуальною в Збройних Силах України. Психологічне обстеження військовослужбовців здійснюється для оцінки індивідуально-психологічних якостей, що є професійно важливими для проходження військової служби за контрактом. Професійне становлення військовослужбовців військової служби за контрактом є складним процесом, який повинен забезпечувати задоволення від вибраної професійної діяльності, сприяти всебічному розвитку та самореалізації у професії. Професійне становлення військовослужбовців військової служби за контрактом є поетапним моментом індивідуально-особистісного розвитку.

Перший етап, коли у військовослужбовця почалась професійна підготовка, але ця підготовка, ще не дійшла до завершення. Другий етап, коли військовослужбовець приступив до виконання поставлених завдань. У нього є можливість застосовувати набуті теоретичні знання, вдосконалити свій професіоналізм. Відповідно до концепції професійного розвитку особистості під професіоналізмом слід розуміти сукупність змін, які відбуваються в людині у процесі діяльності, що забезпечує ефективний рівень розв'язання складних професійних завдань.

В той же час багато аспектів цієї проблеми залишаються недостатньо дослідженими. Це стосується і питання визначення і розвитку індивідуально-психологічних властивостей, які сприятимуть професійному становленню військовослужбовця військової служби за контрактом

Соціальна значущість проблеми та її недостатня наукова розробленість і зумовили вибір теми нашого дослідження: «Індивідуально-психологічні властивості військовослужбовців військової служби за контрактом як чинник їхнього професійного становлення».

Нами було здійснено емпіричне дослідження, у якому ми визначили як саме індивідуально-психологічні властивості військовослужбовців військової служби за контрактом впливають на їхнє професійне становлення.

Для вирішення поставлених завдань ми використали наступні методи:

– теоретичні: аналіз, класифікація, узагальнення досліджуваної проблеми; емпіричні: спостереження, бесіда, метод експертних оцінок; аналіз документів

– тести-опитувальники: методика вивчення типу особистості за Дж. Холландом, методика діагностики мотивації досягнень у модифікації М.Ш. Магомед-Емінова; тест смисложиттєвих орієнтацій О.Д. Леонтьєва, модифікована методика діагностики соціально-психологічних установок особистості О.Ф. Потьомкіної, методика М.В. Носкова, опитувальник «Оцінка рівня духовності» О.Л. Горбачова.

В результаті проведення емпіричного дослідження ми визначили психологічні чинники, що детермінують процес професійного становлення військовослужбовців військової служби за контрактом, а саме темперамент, мотиваційна спрямованість, здібності, ціннісні орієнтації.

Швацька В.А.(ВІКНУ)

КОЛІР ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ В БАНЕРНІЙ РЕКЛАМІ

Реклама в Інтернеті – це інструмент, використання якого є необхідною умовою для успіху та популярності будь-якого Інтернет-ресурсу, для ефективного створення та підтримки іміджу компанії чи заходу, для просування торгівельної марки на ринку і т.д.

Один із найпоширеніших видів Інтернет-реклами – **банерна реклама**. Банер – це невелике графічне зображення, яке може включати логотип фірми, зображення товару, малюнок, які повинні привернути увагу потенційного споживача. Банер також може включати коротке текстове повідомлення. При розробці реклами немає другорядних елементів. Важливо правильно сформулювати текст рекламного звернення, обрати сюжет чи ефектну картинку, а також кольорову гамму, що передаватиме емоційне забарвлення і настрій реклами. Реклама допомагає споживачу отримати первинну інформацію про новий товар, дізнатись про його переваги, отримати певну характеристику та оцінку товару, тому дуже важливим є зробити її таким чином, щоб вона здійснила необхідний вплив на споживача. У сучасній рекламній індустрії для ефективного досягнення цієї мети основний натиск робиться саме на

психологічні моменти, а колір є потужним способом впливу на психіку людини.

Узагалі колір – могутній засіб впливу на психіку людини. Сила кольору полягає в тому, що він здатен «обійти» захисні механізми нашої свідомості та діяти на підсвідомому рівні. Тому колір стає дуже привабливим засобом для психологічних маніпуляцій, насамперед під час виборчих кампаній. Це добре розуміють провідні товаровиробники і політтехнологи.

Поєднання кольорів у рекламі не тільки здатне привернути увагу до продукту, але може згодом навіть сформувати колірну гаму самого бренду. Адже колір – це потужний інструмент при рекламі продукту, яким потрібно грамотно розпоряджатися. Для цього треба враховувати, що означає кожен колір з точки зору медицини та психології, як ставляться до певного кольору в конкретній країні, наскільки добре між собою поєднуються кольору, наскільки їх значення відповідають продукту, потенційному покупцеві даного продукту, іміджу компанії і так далі.

Створюючи банерну рекламу потрібно враховувати певні правила:

1) у рекламі небажано використовувати більше двох різних кольорів: надто строката картинка може викликати «перевантаження» і, як наслідок, відторгнення рекламованого зразка. Але рекомендується урізноманітнити рекламу спорідненими відтінками, оскільки таким чином реклама викликає приємне зорове відчуття і затримує погляд користувачів, що сприяє досягненню потрібного ефекту;

2) кольори повинні гармоніювати між собою. Не бажано використовувати агресивне поєднання кольорів, адже вони дратують зір. Однак, у деяких випадках, такий прийом може бути досить ефективним, наприклад, у рекламі он-лайн ігор, веб-сторінок рок-музикантів, байкарів, молодіжних субкультур чи соціальній рекламі спрямованій на активацію людей проти якогось негативного явища. До агресивних сполучень кольорів відносять такі, як червоний + чорний, коричневий + синій, зелений + фіолетовий, зелений + рожевий;

3) для посилення колірного контрасту можна використати взаємодоповнюючі кольори, наприклад, червоний і зелений, синій і жовтогарячий, жовтий і фіолетовий;

4) фон рекламного модуля і фігура, зображена на цьому фоні, повинні бути добре помітні. Фігура має бути яскравішою за фон, інакше реклама не здійснить бажаного ефекту;

5) кольорова гамма рекламного звернення не повинна викликати негативних емоцій. З цієї причини не рекомендується прибігати до натуралістичного зображення ран, смерті і т.д..

Кольори в рекламі можуть апелювати до емоцій, містити прихований підтекст, залучати та утримувати увагу, погіршити або поліпшити ступінь передачі рекламного повідомлення від компанії до споживача та багато іншого.

Отже, правильне та продумане використання кольору в рекламі – це запорука успіху, адже колір є одним із найефективніших засобів впливу на людину на підсвідомому рівні.

Швацька В.А.(ВІКНУ)

РОЛЬ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ В УМОВАХ ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ

Політика завжди відігравала важливу роль у житті суспільства. У період політичної нестабільності, коли держава переживає новий етап становлення, від політичної позиції залежить місце держави на міжнародній арені, її взаємовідносини з іншими державами та внутрішня стабільність. Особливу роль у визначенні іміджу країни відіграє спосіб її презентації політичними лідерами цієї країни, адже саме за допомогою публічних виступів політики мають можливість звернутися як до міжнародного суспільства, так і до громадян своєї країни.

Політичний дискурс трактується як інституційне спілкування, що використовує певну систему професійно-орієнтованих знаків, тобто володіє власною підмовою (лексикою, фразеологією та пареміологією).

Основне призначення політичної комунікації – боротьба за владу. На думку багатьох вчених, у рамках семіотичного підходу до аналізу дискурсу, будь-яка влада визначається мовою. За визначенням Романова А.А., політика – це «кодифіковані знаки, що розгортаються за допомогою акта висловлювання у соціально-семіотичний процес – мовну дискурсію, що розуміється як сукупність мовних (дискурсивних) практик, що впливають на формування уявлення про об’єкт (факт, явище, процес), який вони представляють».

У процесі виступу політики мають не тільки поінформувати аудиторію про певний аспект суспільного життя, але й здобути прихильність аудиторії, переконати слухачів прийняти ту чи іншу позицію, а також заручитися підтримкою громадян. Це боротьба за владу та отримання довіри слухачів, що визначає його основні функції та способи їх реалізації.

Значне місце в семіотичному просторі політичного дискурсу займає афористика, що фіксує у своїй семантиці широкий пласт знань, що виражають досвід політика. Політик як оратор широко використовує іронію у своїх промовах. Іронія є інтертекстуальним феноменом за своєю суттю. Функція іронії в політичному дискурсі – механізм смислопородження та інтерпретації політичних реалій.

Таким чином, можна зробити висновок, що політичний дискурс розуміється як мовні утворення, що стосуються сфери політики, реалізуються вербально та екстра-вербально, актуалізуються у певному ситуативному контексті та спрямовані на здійснення конкретної прагматичної семантики. Аргументативна комунікація дозволяє визначити позиції політичного діяча та встановити способи впливу на аудиторію.

Секція 2

Секція 2.
ТЕХНІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОЗБРОЄННЯ І ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПОДВІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

к.т.н. Банзак Г.В.(ОНПУ),
к.т.н. Банзак О.В.(ОНПУ)

ИМИТАЦИОННАЯ СТАТИСТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ПРОЦЕССОВ ТЕХНИЧЕСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ

В данной работе разработана имитационная статистическая модель (ИСМ), предназначенная для прогнозирования показателей надежности и стоимости эксплуатации сложного технического объекта (ТО), зависящих от параметров выбранной стратегии ТО. В ИСМ реализованы алгоритмы имитации процессов ТО для трех вариантов стратегий ТО:

– ТОС с постоянной периодичностью контроля;

– ТОС с адаптивно изменяющейся периодичностью контроля;

– регламентированного ТО.

Режим моделирования регламентированного ТО введен с целью обеспечения полноты анализа возможных стратегий ТО проектируемого объекта и прогнозирования возможного выигрыша в надежности и стоимости эксплуатации объекта за счет применения стратегий ТОС.

ИСМ разработана на основе метода имитационного статистического моделирования, использующего понятие “календаря событий”. Суть понятия календаря событий и механизма его применения состоит в следующем. В оперативной памяти (ОП) ПК создается массив (представляющий календарь событий), в который записываются значения запланированных моментов времени всех моделируемых событий.

В процессе моделирования периодически осуществляется “просмотр” всех элементов массива, и определение наименьшего из запланированных моментов времени. Найденное минимальное значение принимается в качестве текущего модельного времени, а соответствующее ему событие – в качестве текущего события. Затем производится “обработка” текущего события, которая заключается в имитации действий, составляющих суть этого события.

В модели имитируются (и обрабатываются) три типа событий: «отказ» (переход 0→1), «контроль» (переход 0→2) и «ТО» (переход 0→3). После обработки каждого события производится планирование времени следующего наступления события соответствующего типа. Если текущее событие «отказ», то генерируется случайная наработка этого же (отказавшего) элемента до следующего отказа.

к.т.н. Банзак Г.В.(ОПЗ),
к.т.н., доц. Лещенко О.І.(ОДАТРЯ),
Сасі А.С.(ОДАТРЯ)

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ КОЕФІЦІЄНТА ВАРІАЦІЇ НА ВЕЛИЧИНУ ОПТИМАЛЬНОГО РІВНЯ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Загальною проблемою при рішенні завдань оптимізації технічного обслуговування “по стану” (ТОС) є вибір оптимального вектора рівнів технічного обслуговування (ТО). Суть цієї проблеми аналізується у даній роботі.

Із простих фізичних міркувань зрозуміло, що вибір оптимального рівня ТО повинен залежати від статистичних властивостей визначального параметра *і-го* елемента. Очевидно, що головною характеристикою, від якої залежить вибір оптимального значення рівня ТО, є коефіцієнт варіації визначального параметра. Чим менше його величина, тим більшим повинне бути оптимальне значення рівня ТО.

У розробленій імітаційній статистичній моделі як модель відмов елементів, що обслуговують, використається *DN*-розподіл. Особливістю *DN*-розподілу є те, що коефіцієнт варіації розподілу дорівнює коефіцієнту варіації визначального параметра елемента, відмови якого породжують даний *DN*-розподіл. Цей факт істотно спрощує дослідження властивостей оптимальних рівнів ТО. Досліджуємо, як залежить у середньому оптимальне значення від коефіцієнта варіації елементів, що обслуговують. Дослідження зроблене в режимі моделювання ТОС із постійною періодичністю контролю.

Для проведення дослідження розроблене спеціальне ПЗ, що дозволяє одержувати залежність показника від параметрів, що цікавлять нас. Результати розрахунків виходять у вигляді відповідних графіків.

У цілому за результатами проведеного дослідження можна зробити такі виводи:

1. Підтверджується загальне міркування про те, що чим менше величина коефіцієнта варіації випадкового наробітку до відмови елементів, що обслуговують, тим більшим повинне бути оптимальне значення рівня ТО.

2. Тому що для елементів, що обслуговують, величина коефіцієнта варіації, як правило, значно менше 1, оптимальні рівні ТО для різних елементів повинні визначатися окремо.

3. Якщо коефіцієнти варіації наробітку до відмови елементів, що обслуговують, близькі до 1, оптимальним рівнем ТО для них є значення 0,5.

к.т.н. Бойчук В.О.(ХмНУ),
Лигун С.О.(ХмНУ)

АНАЛІЗ ПЕРСПЕКТИВ ВИКОРИСТАННЯ БІОКОМП'ЮТЕРІВ

На сьогодні у пошуках реальної альтернативи напівпровідниковим технологіям вчені звертають дедалі більшу увагу на біотехнології, або біокомп'ютинг, який є гібридом інформаційних, молекулярних технологій, а також біохімії. Біокомп'ютинг дозволяє вирішувати складні обчислювальні задачі, використовуючи методи, прийняті в біохімії та молекулярній біології, організовуючи обчислення за допомогою живих тканин, клітин, вірусів і біомолекул. Найбільшого поширення набув підхід, де як основний елемент (процесора) використовуються молекули дезоксирибонуклеїнової кислоти, яка виступає у ролі ДНК-процесора. Крім ДНК, для реалізації біопроцесорів можуть використовуватися також інші білкові молекули і біологічні мембрани.

Так само, як і будь-який інший процесор, ДНК-процесор характеризується структурою і набором команд. Структура ДНК-процесора – це структура молекули ДНК. А набір команд – це перелік біохімічних операцій з молекулами. Принцип пристроїв комп'ютерної ДНК-пам'яті заснований на послідовному з'єднанні чотирьох нуклеотидів. Три нуклеотиди, з'єднуючись у будь-якій послідовності, утворюють елементарну комірку пам'яті – кодон, сукупність яких формує потім ланцюг ДНК. Основні труднощі в розробці ДНК-комп'ютерів пов'язані з проведенням вибіркових однокодонних реакцій (взаємодій) всередині ланцюга ДНК.

Клітинні комп'ютери являють собою колонії різних мікроорганізмів, що самоорганізуються, в геном яких вдалося включити якусь логічну схему, яка могла б активізуватися у присутності певної речовини. Для цієї мети ідеально підійшли б бактерії, ємність з ними і була б біокомп'ютером. Такі комп'ютери дуже дешеві у виробництві. їм не потрібна абсолютна атмосфера, як при виробництві напівпровідників.

Головна властивість такого комп'ютера полягає в тому, що кожна його клітина являє собою мініатюрну хімічну лабораторію. Якщо біоорганізм запрограмований, то він просто виробляє потрібні речовини. Досить виростити одну клітку, що володіє заданими якостями, і можна легко і швидко виростити тисячі клітин з такою самою програмою.

Однак, поряд з очевидними перевагами, біокомп'ютери мають і суттєві недоліки, такі як:

– складність зі зчитуванням результатів; сучасні способи визначення кодує послідовності недосконалі, складні, трудомісткі та дорогі;

– низька точність обчислень, пов'язана з виникненням мутацій, прилипанням молекул до стінок судин тощо;

– неможливість тривалого зберігання результатів обчислень у зв'язку з розпадом ДНК протягом часу.

д.т.н., проф. Боровик О.В.(НАДПСУ),
Левков В.В.(НАДПСУ)

ЗАЛЕЖНІСТЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ ВІД ДОСТАТНОСТІ ЕЛЕКТРОЖИВЛЕННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ

Необхідність запобігання існуючим загрозам у сфері забезпечення прикордонної безпеки зумовила впровадження у Державній прикордонній службі України інтегрованої моделі охорони державного кордону. Якісне функціонування підсистем прикордонного рівня даної моделі передбачає забезпечення широкого застосування технічних засобів охорони кордону (ТЗОК).

В умовах широкого різноманіття особливостей ділянок відповідальності прикордонних підрозділів та обстановки на державному кордоні для несення служби призначаються прикордонні наряди із використанням ТЗОК. Більшість цих ТЗОК характеризуються можливістю роботи цілодобово або впродовж тривалого часу (наприклад, стаціонарні радіолокаційні станції, камери відеоспостереження, прожекторні станції, тепловізори тощо) та потребують живлення електроенергією. Тож вони є залежними від зовнішнього електропостачання, а саме: центральної промислової мережі, автономних електростанцій, перспективних установок з використанням потенціалу відновлюваних джерел енергії або пристроїв акумуляції енергії.

Умова наявності множини варіантів електроживлення створює актуальність вирішення завдання щодо оцінки впливу характеру електрозабезпечення на ефективність застосування технічних засобів в охороні державного кордону.

Можливість виділення імовірнісних та вартісних показників процесу електрозабезпечення дала змогу авторам під час проведення попередньої оцінки зробити висновок про доцільність застосування для вирішення вказаної задачі методів математичного моделювання та теорії оптимізації.

У рамках формування відповідного алгоритму було здійснено змістовний опис необхідних показників і відповідних обмежень.

У результаті дослідження запропоновано критерій і систему обмежень, які максимально відображають змістовний опис задачі організації системи спостереження як при використанні, так і без використання технічних засобів.

Це дало можливість обґрунтувати математичну модель генерування раціонального варіанту організації електрозабезпечення ТЗОК під час їх використання за призначенням.

За результатами проведеного дослідження зроблено висновок про те, що за умови мінімізації затрат і максимізації ймовірності виявлення правопорушень існують варіанти реалізації системи спостереження, в яких у якості керуючих параметрів виступає час реалізації певного способу електроживлення технічних засобів.

Возняковский А.О.(НАУ)

ГАБАРИТНЫЙ КАЛИБР КАК АЛЬТЕРНАТИВНЫЙ ИЗМЕРИТЕЛЬНЫЙ МЕТОД

Современная военная техника предъявляет высокие требования к приборам наведения, системам контроля и управления из-за высокой конкуренцией на рынке. В связи с этим, производителю оборудования необходимо искать способы повышения точности и качества с привлечением наименьших капиталовложений. При покупке нового оборудования изготовителем решается вопрос достижения требуемых параметров и точностных характеристик остается открытым вопрос о способах и методах контроля изготовленной продукции, так как при изготовлении присутствует человеческий фактор, отказ оборудования, производственный брак и т.п.

Вопрос контроля готовых деталей возможно решить несколькими способами.

Использование универсальных измерительных средств (пробки, калибры, скобы и т.п.) позволяет установить соответствие конструкторской документации, то есть размер находиться в поле допуска. Однако, это приводит к тому, что на предприятии должна быть создана большая номенклатура калибров.

Измерительные головки типа «Renishaw» позволяют контролировать детали на станках с ЧПУ по управляющей программе, что дает возможность измерять сложные криволинейные профили с высокой точностью. Недостатком есть высокая стоимость данных головок и простаивание указанных станков во время контроля.

Использование измерительной машины позволяет объединить в себе преимущества всех вышеперечисленных методов, что является преимуществом, так как данный способ измерения является наиболее универсальным, не требующим изготовления дополнительных приспособлений для контроля. Недостатком является довольная высокая стоимость и необходимая квалификация оператора.

Как альтернатива всем вышеперечисленным методам может быть применен габаритный калибр. Суть заключается в изготовлении специального мерительного приспособления с учетом всех погрешностей и допусков при изготовлении для того, чтобы необходимую деталь можно было одеть всеми отверстиями, пазами, точными выборками на данный калибр, таким образом, одновременно проверить правильность выполнения геометрии отверстий, их расположение относительно контура изготавливаемой детали, межцентровое расстояние, глубины пазов, выборок. Таким образом, сокращается время на проверку детали, снижается необходимый уровень навыков контролера, снижается необходимое количество изготавливаемой дополнительной оснастки. Данный метод может быть применен в условиях мелкосерийного, серийного, крупносерийного производства, что значительно сократит затраты на измерения, время контроля и стоимость конечного продукта.

Гайша О.О.(НУ кораблебудування, Миколаїв)

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗАСПОКОЮВАЧЕМ ХИТАВИЦІ РЕАКТИВНОЇ ДІЇ

У попередніх дослідженнях автором (у співавторстві) було запропоновано принцип дії заспокоювача хитавиці судна принципово нової дії: у ньому для стабілізації судна використовується реактивна сила від струменів водноповітряної суміші, що може викидатися із виконуючих пристроїв. На корпусі судна середніх розмірів (наприклад, накатного чи суховантажного) має бути встановлено як мінімум 4 таких виконуючих пристрої (до 8 для великовантажних суден), які працюють циклічно, але не синхронно один з одним. У кожного такого пристрою мають бути визначені час відкриття та закриття вхідного та вихідного отвору, нижньої та верхньої керованих заслінок, а також ступінь відкриття кожної з них. Також мають задаватися швидкість обертання нагнітаючого вентилятора як функція часу, протягом одного періоду.

Таким чином, виходом системи управління заспокоювачем, що розробляється, мають бути 8 числових параметрів та одна функціональна залежність для кожного модульного пристрою, а всього (зважаючи, що модулів чотири): 32 параметри та 4 функціональних залежності.

Вхідною інформацією для системи управління є часові залежності кутів крену, диференту, курсового кута (за допомогою яких можна визначити амплітуди та частоти поздовжньої та поперечної хитавиці та рискання за умови спрощеного розрахунку при їх апроксимації гармонічними функціями), та координат судна (дозволяють визначити швидкість та прискорення, оцінити величину вертикальної хитавиці). Також для побудови точної моделі поведінки корпусу на реальному хвилюванні слід враховувати профіль хвильової поверхні поруч із судном у певному радіусі (як тривимірну функцію $z(x,y,t)$). Це необхідно, так як через надзвичайну складність до сих пір відсутнє точне (детерміноване) рішення задачі про поведінку корпусу судна на заданому хвилюванні. Отже, не вся інформація про $z(x,y,t)$ включена у функції параметрів хитавиці, а отже, ця залежність може бути корисною для уточненого управління заспокоювачем. Таким чином, у якості вхідної інформації мають використовуватися 6 одновимірних функцій часу та одна тривимірна функція $z(x,y,t)$.

Зважаючи на високу складність описаної задачі (велика кількість вихідних величин, вхідні величини, що є випадковими функціями, відсутність точного вирішення вкладеної задачі про поведінку судна на заданому хвилюванні), можна зробити висновок, що використання стандартних методів теорії автоматичного управління в даному випадку не буде ефективним. Ймовірно, перспективним є використання методів нечіткого управління, що планується розвинути у подальшій роботі.

Ганєва Т.І.(ОДАТРЯ)

ВИМІРЮВАННЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ ДЕФОРМАЦІЇ, НАПРУГИ

Найбільш поширеним перетворювачем для виявлення і вимірювання деформацій і напруги є тензометр, що містить тонкий, що проводить або напівпровідниковий елемент, змонтований на поверхні, яка піддається деформації або напрузі. Коли ця поверхня випробовує малі розтягування і стиснення під дією сили, аналогічні ж випробування «відчуває» і тензометр, в результаті чого змінюється опір перетворювача внаслідок п'єзоелектричного ефекту.

Хоча тензометри – це детектори, які виявляють деформацію тільки в тому місці поверхні, де вони розміщені, деформації можуть бути викликані різними вимірюваними величинами. Тому ці прилади дозволяють реєструвати тиск, масу, напругу, момент.

Тензометри характеризуються двома основними параметрами: коефіцієнтом тензочутливості і опором. Коефіцієнт тензочутливості являє собою відношення зміни опору тензометра у відсотках до зміни довжини у відсотках.

Існує кілька типів тензометрів. Найпростішим з них є одиночний перетворювач плівкового типу, підтримуваний поліефіром. У ньому металева плівка за допомогою фототравлення перетвориться в тензометр. Завдяки застосуванню такої технології досягаються невеликі розміри приладу (менше 1 мм) і висока стійкість стосовно зовнішніх температур і навантажень.

Перетворювачі з двома і більше тензометричними елементами також знаходять широке поширення і мають безліч форм виконання. Коли два тензометра або більше монтуються у вигляді розетки, з'являється можливість вимірювати значення і напрямок більш ніж однієї напруги в разі додатку складного навантаження.

Опір напівпровідникового перетворювача змінюється залежно від напруги, що прикладається і є істотно нелінійним у всьому діапазоні напруг, а також залежить від температури. Таким чином, при роботі з тензометром на основі металевої плівки потрібен підсилювач, його лінійність вельми висока, а температурний ефект, можна легко компенсувати.

На практиці в основному застосовуються полупровідникові тензометри двох типів. По-перше, дифузійний або незахищений тензометр, де напівпровідниковий елемент монтується безпосередньо на поверхні тіла, деформація або напруга якого вимірюються, і, по-друге, капсульований тензометр, де чутливий елемент монтується на кронштейні, який, у свою чергу, розміщується на вимірюваної поверхні. Дифузійний тензометр краще з точки зору розмірів і точності вимірювань. Проте він дуже крихкий, вимагає дбайливого ставлення та акуратного монтажу. Аналогічно тензометрам на основі металевої плівки напівпровідникові прилади можна об'єднувати в розетки з двох і більше перетворювачів.

к.т.н., доц. Глухов С.І.(ВІКНУ),
Савран О.В.(ВІКНУ),
Шевченко В.В.(ВІКНУ)

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДУ ДІАГНОСТУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕЗ НА ОСНОВІ ЕЛЕКТРОМАГНІТНОГО МЕТОДУ ДІАГНОСТУВАННЯ

Сьогодні спостерігається стійка тенденція збільшення у військах сучасних радіоелектроних засобів озброєння (РЕЗО) таскорочення кількості РЕЗО першого й другого поколінь. В зв'язку з цим виникає необхідність перегляду принципів і підходів в організації й проведенні різних видів ремонту, метою яких є продовження призначених термінів служби сучасних РЕЗО у військах. Таким чином, скорочення часових і матеріальних витрат на проведення робіт, спрямованих на продовження призначеного терміну служби РЕЗО, є сьогодні важливою науково-практичною задачею, метою якої є підвищення боєздатності РЕЗО, що можливо за умови модернізації існуючих засобів технічного діагностування РЕЗО на першому рівні системи технічного обслуговування і ремонту (СТОіР) - безпосередньо на об'єкті експлуатації.

Тому пропонується розробка нового (електромагнітного) методу діагностування цифрових типових елементів заміни на першому рівні СТОіР (рівні експлуатації).

Ідея електромагнітного методу діагностування полягає в тому, що в якості діагностичного параметру(ДП) використовується амплітуда відеоімпульсів, наведених у антенному пристрої. Перехід цифрового ТЕЗ із одного стану у протилежний супроводжується зміною електромагнітного поля навколо нього. Дану властивість доцільно використовувати для визначення його технічного стану. Для цього антена, таких же розмірів і форми, як і ТЕЗ, розміщується над її корпусом. При спрацьовуванні будь-якого з логічних елементів (ЛЕ) інтегральної мікросхеми (ІМС) у пластині наводиться імпульсна електрорушійна сила, яка генерує імпульс певної амплітуди. Наявність імпульсу на виході пластини служить інформацією про факт перемикання ЛЕ ІМС. На основі порівняння параметрів імпульсів еталонних і наведених у антенному пристрої, приймається рішення про технічний стан даного цифрового ТЕЗа.

Таким чином, для поліпшення основних показників надійності в сучасних складних економічних умовах пропонується використання електромагнітного методу діагностування цифрових ТЕЗ, та розробка на його основі простого і недорогого пристрою діагностування цифрових ТЕЗ безпосередньо на об'єкті експлуатації, цедозволить скоротити середній час діагностування самих цифрових ТЕЗ в 2–3 рази за рахунок відсутності переміщення несправних ТЕЗ з першого на другій рівень СТОіР, що приведе до збільшення коефіцієнту готовності цифрового об'єкту РЕЗО на 8–10 %, а також підвищити імовірність достатності укомплектованості ЗІП.

д.т.н., проф. Мясіщев О.А.(ХмНУ),
Голдис О.В.(ХмНУ)

МОДЕЛІ РІШЕННЯ ЗАДАЧ БАГАТОШЛЯХОВОЇ МАРШРУТИЗАЦІЇ В МЕРЕЖАХ MPLS

Бурхливий розвиток інформаційних технологій, починаючи з середини 70-х років минулого сторіччя, вивів на перший план питання уніфікованого обміну інформацією. Еволюціонуючи від незалежних телефонних мереж та мереж обміну даними між користувачами, постала необхідність створення єдиної мережної архітектури, яка реалізує три види послуг:

– передачу мови;
– передачу відео;
– передачу даних.

Для реалізації багатьох послуг на базі універсального транспорту комітетом ITU-T була запропонована концепція мереж наступного покоління (NGN). Концепція NGN – мультисервісна мережа зв'язку, яка підтримує інтеграцію послуг передавання мови, даних та мультимедійних даних, і базується на IP-мережі, саме це дозволяє організувати цілісне та повсюдне надання сервісів користувачам.

З впровадженням технологій пакетної комутації постали проблеми якості обслуговування трафіку користувачів. Одним з найбільш перспективних шляхів рішення цього завдання є розробка нових методів багатошляхової маршрутизації та розподілу інформаційних потоків, які гарантують оптимальне використання мережних ресурсів.

Питаннями маршрутизації та розподілу навантаження, займаються багато міжнародних організацій, такі як IEEE, ITU-T, IETF. При цьому особлива увага приділяється механізмам забезпечення якості обслуговування, які залежать від відповідних методів маршрутизації та розподілу трафіку користувачів.

Історично протокольні рішення були засновані на графо-комбінаторних математичних моделях, які мають низьку обчислювальну складність та простоту реалізації. Однак у цих моделях передбачене використання лише одного обраного найкоротшого шляху для обслуговування трафіку, що приводить до неефективного використання мережних ресурсів і перевантаженню цього найкоротшого шляху.

Альтернативні підходи рішення завдань багатошляхової маршрутизації пропонуються в рамках потокових моделей. Такі математичні моделі дозволяють мінімізувати чи максимізувати який-небудь параметр якості обслуговування та оптимально розподілити інформацію. Однак запропоновані методики вирішують лише частину завдання, оскільки для подібних процедур необхідно попередньо розрахувати можливі шляхи.

Таким чином, не дивлячись на велику кількість запропонованих математичних методів, для вирішення завдань багатошляхової маршрутизації не має єдиної цілісної методики, яка б дозволила оптимально розподілити інформаційні потоки з урахуванням різних обмежень.

к.т.н. Джулій А.В.(ХмНУ),
Коврига Є.О.(ХмНУ)

КРИТЕРІЇ КЛАСИФІКАЦІЇ МЕТОДІВ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОШУКУ ДАНИХ

Інформаційні сховища корпоративних інформаційних систем (КІС) можуть досягати величезних розмірів, що сильно ускладнює пошук. Необхідна інформація часто розподілена по різних інформаційних системах всередині підприємства, її інтеграція утруднена через неоднозначність термінології, що використовується специфічної структури компонентів інформаційних сховищ, різного рівня компетентності співробітників підприємства. Виникає парадоксальна ная ситуація, коли користувач має доступ до інформації, але не може її отримати. Неможливість знайти і використовувати необхідну інформацію призводить до того, що співробітники перестворюють її самі, витрачаючи на це час. Забезпечення співробітників сучасного підприємства зручними засобами інформаційного пошуку є важливим способом підвищення ефективності праці і дає переваги над конкурентами, які подібними засобами не володіють. Існуючі програмні та апаратні засоби не вирішують повністю задачу інформаційного пошуку в корпоративних сховищах даних.

Широко поширені системи інформаційного пошуку в корпоративному сегменті засновані на методах DataMining, частотного пошуку і в слабкій мірі враховують зміст оброблюваних документів і взаємозв'язок їх змісту з семантикою предметної галузі підприємства. Методи обробки знань, отримані в сфері штучного інтелекту, не можуть бути застосовані безпосередньо до обробки документів в КІС без урахування мовних засобів передачі змісту. Можна виділити кілька критеріїв класифікації методів інформаційного пошуку. Один з таких критеріїв масштаб застосування. За масштабом застосування пошукові системи можна розділити таким чином; персональні, проблемно-орієнтовані, відомчі, корпоративні, пошукові системи Інтернет. Інший варіант класифікації – за способом пошуку. Виділяють 2 види пошукових систем – скануючі і індексуючі. Перші проводять пошук шляхом «перечитування» даних. Другі будують допоміжну структуру – індекс, який скорочує час обробки запитів.

Найбільш часто використовується метод класифікації пошукових систем який ґрунтується на алгоритмі, покладеного в основу пошуку. Основні види пошукових систем за цим критерієм наступні: двійковий пошук, частотний пошук, пошук за рубрикатором, пошук по питанню на природній мові, пошук на основі тезауруса або онтологій, пошук з урахуванням посилальних характеристик.

На основі наведених класифікацій необхідно зробити висновок про необхідність розробки системи пошуку інформації масштабованої за обсягом даних (від рівня персональної системи до корпоративної), що працює на основі як індексного, так і безіндексного методів організації даних, в основу якої покладено алгоритм змістовного пошуку.

к.т.н., доц. Джулій В.М.(ХмНУ),
Горбатюк О.М.(ХмНУ)

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО БЕЗПЕЧНОЇ ПЕРЕДАЧІ ДАНИХ В ЛОКАЛЬНИХ І ГЛОБАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Мережева безпека стає все більш актуальною через зростаючий обсяг даних, що пересилаються по локальних і глобальних мережах. Для захисту інформації від несанкціонованого доступу та використання необхідно забезпечити конфіденційність і цілісність даних. Захистити передану інформацію по мережі від несанкціонованого доступу доводиться в багатьох випадках. Це необхідно при вирішенні державних, дипломатичних, військових завдань, в роботі бізнесу (комерції), при дослідженні нових науково-технічних проблем, при розробці оригінальних технологічних процесів і пристроїв. Захищати інформацію необхідно при документообігу в державних організаціях і при веденні приватного листування. Розвиток сучасних телекомунікаційних технологій неможливо представити без захисту переданої інформації.

Необхідність розробки і дослідження нових систем з прихованою передачею інформації пояснюється вразливістю існуючих способів захисту інформації (наявність успішних атак на існуючі шифри). Ряд криптографічних методів захисту інформації базується на складних математичних задачах, для яких вважається, що ефективних методів їх рішення не існує. Однак наявність таких методів у однієї із сторін робить використання криптографічного захисту недоцільним, необхідно створення декількох рівнів захисту, які включають в себе криптографічні методи перетворення інформації, стеганографічні методи приховування інформації та використання особливостей протоколів обміну інформацією в телекомунікаційних мережах.

Характерною рисою відомих методів приховування інформації в мережевих пакетах є зумовленість місць (розрядів), де може розміщуватися секретна інформація. При цьому збереження секретності вкладення забезпечується застосуванням криптографії. Якщо завдання неможливості доказу наявності прихованого каналу в даному випадку формально вирішена, то з точки зору атак на прихований канал подібні системи не можуть вважатися стійкими. Необхідною умовою організації системи обміну конфіденційною інформацією є надійний багаторівневий захист переданих даних від зловмисника. Навіть у разі виявлення прихованого каналу зв’язку, вилучення конфіденційної інформації не має стати для зловмисника тривіальним завданням. Тому важливим етапом є перетворення секретних даних в шифртекст. Стеганографія стала доступна для більшості користувачів і може застосовуватися в протизаконних цілях, наприклад, для несанкціонованої передачі комерційних або державних секретів; листування терористичних угруповань. Тому є необхідність у розробці ефективних методів виявлення прихованих вкладень переданих в комп’ютерних мережах.

к.т.н., доц. Джулій В.М.(ХмНУ),
к.психол.н., с.н.с. Царьов Ю.О.(НАПСУ)

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТОВІРНОСТІ ОБРОБКИ ДАНИХ В ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМАХ

Інформаційна система, як система управління, тісно пов'язується, як з системами збереження та видачі інформації, так і з системами, що забезпечують обмін інформацією в процесі управління. Вона охоплює сукупність засобів та методів, що дозволяють користувачу збирати, зберігати, передавати і обробляти відібрану інформацію. Інформаційні системи існують з моменту появи суспільства, оскільки на кожній стадії його розвитку існує потреба в управлінні. Місією інформаційної системи є виробництво необхідної для організації інформації для ефективного управління всіма її ресурсами, створення інформаційного та технічного середовища для управління її діяльністю. Інформаційні системи управління вирішуються задачі трьох типів:

– задачі оцінки ситуації (деколи їх називають задачами розпізнавання образів);

– задачі перетворення опису ситуації (розрахункові задачі, задачі моделювання);

– задачі прийняття рішень (в тому числі і оптимізаційні).

В умовах тенденції, що на даний час спостерігається, збільшення промислового виробництва, освіти холдингів, фінансово-промислових груп, ключове значення має вирішення питань ефективного використання інформаційних ресурсів, що відображають і забезпечують їх діяльність. У сучасних інформаційних системах обробки даних циркулює великий обсяг різнорідної інформації. В останні роки спостерігається тенденція до скорочення зростання обсягу структурованих даних і зростанню обсягу частково структурованих і неструктурованих даних. Дослідження показують, що на пошук потрібної інформації співробітники підприємств витрачають до 20 % робочого часу. У зв'язку з цим зростаюче значення має організація ефективних механізмів пошуку в інформаційному фонді систем обробки даних. Наявність в рамках інформаційної системи обробки даних пошукової підсистеми дає можливість отримувати оперативний доступ до достовірної інформації, необхідної для прийняття рішень і дозволяє підвищити ефективність управління. Управлінській ланці підприємств доводиться приймати рішення в умовах високої динамічності зміни економічної ситуації, враховувати безліч факторів і обмежень, аналізувати великий обсяг внутрішньої документації. Сумірність цінності інформації з основними ресурсами виробництва, зростання її об'єму і підвищення впливу на ефективність виробництва обумовлює актуальність досліджень, спрямованих на розробку методів, що забезпечують підвищення якості пошуку неструктурованої інформації та ефективну організацію інформаційної системи обробки даних.

к.т.н., доц. Долгушин В.П.(ВІКНУ),
к.т.н. Лоза В.М.(ВІКНУ),
Жиров Б.Г.(ВІКНУ)

ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНОГО АПАРАТУ АЛЬТЕРНАТИВНОГО СПЕКТРАЛЬНОГО АНАЛІЗУ НА ОСНОВІ ТЕОРІЇ ВЕЙВЛЕТІВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ АЛГОРИТМУ РОЗПІЗНАВАННЯ-РОЗРІЗНЕННЯ ГРУПОВИХ ЗОСЕРЕДЖЕНИХ ЦІЛЕЙ

Одним з перспективних напрямків розвитку технічної бази і підвищення ефективності систем обробки радіолокаційних сигналів є побудова процесорів реального часу для підсистем первинних перетворень на основі залучення до розробок нових алгоритмів математичної прикладної теорії, що забезпечують впровадження, так званої, вейвлет-технології.

Теорія вейвлетів, розробки з якої з'явилися в кінці вісімдесятих років, є потужною альтернативою аналізу Фур'є і дає більш гнучку техніку обробки сигналів. Одна з основних переваг вейвлет-аналізу полягає в тому, що він дозволяє помітити добре локалізовані зміни сигналу, тоді як у коефіцієнтах Фур'є відбивається тільки поведінка сигналу за весь час його існування.

Головна перевага вейвлет-аналізу полягає в розширенні інструментальної бази обробки сигналів. Так, в багатьох додатках факт наявності локальних стрибків у сигнальній функції є більш важливою інформаційною ознакою, ніж їх величина та інші характеристики форми гладкої структури сигналу.

Питання обробки інформації, особливо сигналів радіолокаційних систем, за допомогою спектральних перетворень в базисі вейвлетів абсолютно не освячені у вітчизняній літературі.

Проблема розрізнення має фізичний характер і не може бути подолана класичним методом, проте існує можливість аналізу за допомогою альтернативного підходу, одним з яких є кратномасштабний аналіз на основі вейвлет-базису.

Розпізнавання класу цілей (тип цілі визначається методами ідентифікації) з двох заданих: "одиночна ціль – групова зосереджена" вирішує завдання надрозрізнення, так званої, парної цілі. Така процедура розрізнення може бути визначена, як "розпізнавання-розрізнення" на відміну від використовуваного в теорії радіолокації терміна "виявлення-розрізнення", оскільки для виявлення і розпізнавання в даному випадку використовуються різні підсистеми обробки сигналів.

В роботі вирішується завдання розробки та алгоритмічного обґрунтування нового алгоритму розпізнавання-розрізнення сигналу групової зосередженої парної цілі на основі використання метрики вектора вейвлет-декомпозиції прийнятого і перетвореного в цифровий вигляд сигналу.

д.т.н. Квасніков В.П.(НАУ),
Білан М.О.(НАУ)

ПІДВИЩЕННЯ ТОЧНОСТІ РОЗРАХУНКУ ДОПУСКІВ МЕТОДОМ РОЗМІРНОГО ЛАНЦЮГА

Найважливішим показником якості технічних виробів є їх геометрична точність, яку ще під час проектування виробу можна визначити за допомогою розмірного ланцюга. Доведено, що підвищити точність розрахунків та істотно зменшити рівень дефектності можна завдяки розбивки загального допуску виробу на допуски розмірів його складальних одиниць, які виступають складовими ланками розмірного ланцюга. Розрахунок допусків складальних одиниць виробу пропонується проводити за допомогою розв'язання прямої задачі розмірного ланцюга, замикаючою ланкою якого є розмір встановленого зазору m з похибкою $\pm\varepsilon_{np}$, що і є допуском на виготовлення виробу.

Оскільки розмір допуску виробу T_c безпосередньо пов'язаний з величиною сумарної похибки, то рекомендується розподілити її величину за складовими ланкам виходячи із наступної залежності

$$\varepsilon_{np} = \sum_{i-1}^{n} T_i + \varepsilon_{yn} + \varepsilon_z + \varepsilon_n$$

де $\sum_{i-1}^{n} T_i$ – сума допусків на виготовлення деталей виробу; ε_{yn} – похибка установки на верстаті; ε_z – похибка, що виникає внаслідок конструктивних зазорів; ε_n – похибка перекосу або зсуву інструмента при виготовленні. Величини допустимих похибок, отриманих розрахунковим шляхом, беруться за основу при призначенні допусків окремих складальних одиниць.

Наступним етапом розрахунків є визначення номінальних розмірів, координат середин полів допусків і граничних відхилень всіх складових ланок розмірного ланцюга. Отримані в результаті розрахунки слід детально переглянути та проаналізувати, з метою виключення з них поодиноких величин, поява яких обумовлена грубими помилками. Слід зазначити, що запропонований метод дозволить корегувати технічні вимоги до окремих складових одиниць виробу що значно покращить рівень їх взаємозамінності та дозволить підвищити експлуатаційні параметри виробу загалом.

Якщо величину допусків на виготовлення складальних одиниць виробу T_i витримати складно, рекомендується внести зміни в конструкцію виробу, схему базування та закріплення заготовки або перейти на більш точний метод обробки і повторити розрахунки. У разі неможливості або економічної недоцільності забезпечення отриманого розрахунком допуску виробу T_c з відповідною точністю обробки і зборки його складальних одиниць, пропонується внести в текст технічних вимог складального креслення пункт про забезпечення точності процесу його складання, який має забезпечити працездатність, надійність, ремонтопридатність, технологічність виробу.

д.т.н. Квасніков В.П.(НАУ),
Ільченко В.М.(НАУ)

СИСТЕМА БЕЗКОНТАКТНОГО КОНТРОЛЮ СКЛАДНИХ ПРОСТОРОВИХ ПОВЕРХОНЬ

Створення сучасних високоефективних засобів контролю та діагностики комп'ютерних систем та їх компонентів повинно відповідати вимогам по продуктивності контролю та можливості швидкого переходу на інші типорозміри. Комп'ютеризовані системи контролю параметрів деталей на промислових підприємствах потребують використання сучасного програмного забезпечення, яке дозволяє отримувати 2D та 3D зображення обходу деталі лазерним променем, а також виконує цифрові операції аналізу відповідних складових характеристик профілю деталей.

Всі інформаційні параметри деталей, особливо складної конфігурації, можуть бути визначені по координатам окремих точок лише за допомогою математичних розрахунків з використанням алгебраїчних та тригонометричних функцій, векторної та лінійної алгебри та інших обчислювальних методів. Здійснювати такі розрахунки в режимі реального часу можливо лише автоматично, обробляючи великі масиви даних. Тому КЛІВС повинні мати спеціалізоване програмне забезпечення, з встановленою системою програм по виконанню алгоритмів необхідних для розрахунків координатних вимірювань, керування лазерною вимірювальною підсистемою (ЛВП) та діагностикою системи тощо.

Важливою характеристикою програмно-математичного забезпечення (ПМЗ) комп'ютеризованої системи спеціального призначення є його можливість контролю геометричних параметрів деталей в автоматичному режимі, що включає множину самостійних програм вимірювання окремих геометричних елементів з фіксованими комбінаціями елементарних поверхонь.

Розроблено апаратно-програмний керуючий комплекс, оснащений системою програм по виконанню алгоритмів необхідних розрахунків координатних вимірювань, управління роботою підсистем та інших сервісних функцій, діагностування систем.

ПК порівнює отриману інформацію з інформацією про розрахункові значення, перетворює різницю значень до вигляду, наприклад, кута відхилення нормалі для даної координати, подає команду для розвороту деталі тощо.

Методи програмування для комп'ютеризованих лазерних інформаційно-вимірювальних систем (КЛІВС) аналогічні методам, що використовуються для станків з ЧПК. Об'єктивними передумовами для створення і функціонування інтегрованої системи управління КЛІВС є розроблена функціональна структура програмного комплексу, що дозволяє вирішувати комплекс задач вимірювання геометричних параметрів деталей та інтелектуального програмного управління на рівні, який забезпечує високоточний контроль деталей.

Кирилюк І.О.(ХмНУ),
к.т.н. Хмельницький Ю.В.(ХмНУ)

МЕТОД ШИФРУВАННЯ АУДІОФАЙЛІВ СПОСОБОМ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ЇХ У ВИГЛЯДІ ЗОБРАЖЕННЬ

В наш час мультимедійні технології набувають широкого використання у всіх сферах життя. Також і комп'ютерні мережі розвиваються дуже швидкими темпами, і з впровадженням їх у всі аспекти людської діяльності, постає питання захисту конфіденційних даних у цій мережі.

Життя сучасної людини так чи інакше пов'язане з мережею, ми щодня передаємо сотні даних по ній. І в більшості випадків хочемо щоб інформація була доступна лише тим особам, яким ми надаємо це право. Мережею зв'язані і великі компанії, банківські системи, де конфіденційність даних – є першочерговим завданням. Для забезпечення конфіденційності використовуються різні види шифрування та приховування даних. Приховати можна усе – текст, зображення, звук. Звісно, що поряд з розвитком методів шифрування широко розвивалися методи несанкціонованому доступу до даних. Що навіть самий стійкіший шифр, з часом піддавався повному взлому. Тому в комп'ютерних технологіях почали використовувати методи стеганографії. А саме почали шукати способи приховати сам факт існування даних що передаємо, при безпосередній передачі чи зберіганні цих даних. Такий спосіб є більш безпечнішим та надійнішим ніж звичайне шифрування, так як не дає зловмиснику навіть інформації про сховані дані.

В сучасному світі, аудіофайли використовуються у багатьох сферах діяльності людей. Це, до прикладу, записи пісень, телефонних розмов (при широкому поширенню IP-телефонії в наш час) чи особисті голосові записи. І за різних причин ми можемо не бажати щоб ці записи потрапили у чужі руки. Саме тому потрібно знайти шлях запобіганню цьому.

По-перше знайти спосіб приховати необхідні файли від зловмисників. Чи то при передачі цього файлу чи навіть просто при зберіганні.

По-друге, цей спосіб повинен бути зручним і надійним.

По-третє, використання цього способу не повинно нашкодити нашим даним.

Власне такий спосіб існує. І його можна реалізувати. Аудіофайли можна представити у вигляді зображень. Як довільних, так і в вигляді відображень самого аудіофайлу. Людина що бажає приховати існування даних, за допомогою необхідної програми зможе заховати їх. І відтворити ці дані можливо буде лише за допомогою людини що їх приховала. Є можливість вносити в прихований файл свій особистий ключ, за допомогою якого є можливість додатково шифрувати окремі дані.

Такий спосіб є досить зручним і надійним, так як зображення так само активно використовуються у мережі і шукати серед них аудіо зазвичай не будуть. А використання особистих ключів, додатково посилить надійність цих методів.

д.б.н. Кіфоренко С.І.(МННЦІТ та С),
Кравченко В.В.(МННЦІТ та С)

АЛГОРИТМІЧНА ПОСЛІДОВНІСТЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Фізичне здоров'я військовослужбовців (ФЗВ) є однією з важливих складових інтегрального здоров'я, стан за якого інтегральні показники фізіологічних систем лежать у межах фізіологічної норми й адекватно змінюються при взаємодії із середовищем.

В сучасних умовах, особливо в період мобілізаційних заходів в країні вирішуючи завдання моніторингу ФЗВ, все більш актуальним стає необхідність створення алгоритмічної послідовності інформаційної технології оцінювання ФЗВ, яка дає можливість підвищити ефективність, інформативність та точність такого оцінювання.

Алгоритмічна послідовність оцінювання ФЗВ буде включати наступні етапи:

– синтез інформаційно-структурної моделі фізичного статусу, що використовує метод інформаційно-структурного моделювання, який включає внутрішню фізіологічну систему, керуючі системми організму та фактори фізичного здоров'я.

– формування оціночних критеріїв, на принципах об'єктивних або суб'єктивних підходів;

– технології МНУРІ – метод нормованої уніфікації різноякісної інформації (переведення натурних показників у відносну форму з урахуванням знаходження показника на шкалі його змін);

Якщо натурний показник Х змінюється від X_{min} до X_{max} і його граничні норми X^{H}_{min} та X^{H}_{man}, тоді інформаційний показник можна визначити за наступними формулами:

$X^{H}_{min} \le X \le X^{H}_{max}$, натурний показник потрапляє в інтервал середньостатичної норми і відносне уніфіковане значення приймається $X_{відн} = 0$; у випадку, коли натурний показник виходить за межі середньостатичної норми, будемо використовувати наступні формули:

$$X_{від} = \frac{X - X^{H}_{max}}{X_{max} - X^{H}_{max}},\ X^{H}_{max} \le X \le X_{max};$$

$$X_{від} = \frac{X^{H}_{min} - X}{X^{H}_{min} - X_{min}},\ X_{min} \le X \le X^{H}_{min},$$

Наступним етапом є формування шкал балів для кожного компонента, при цьому нормальний стан – оцінка = 0; практична норма 0<оцінка≤0,033; відхилення від норми, що в свою чергу ділиться на мале 0,033<оцінка≤0,33, середнє 0,33<оцінка≤0,666, значне – 0,666<оцінка<1 та максимальне при оцінці 1.

– синтез діагностичної моделі;

Побудований алгоритм дозволить більш інформативно оцінити фізичне здоров'я військовослужбовців, вести базу даних, яка буде включати результати об'єктивних і суб'єктивних оцінок.

к.т.н. Кожедуб Ю.В.(НТУУ КПІ),
Буднік А.І.(НТУУ КПІ)

СТВОРЕННЯ АВТОМАТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ ДЛЯ ВИМІРЮВАННЯ ПАРАМЕТРІВ МІКРОКЛІМАТУ НА РОБОЧОМУ МІСЦІ

Серед багатьох завдань, що можуть бути вирішені за допомогою інформаційних технологій, комплекси контролю технологічних процесів, дотримання вимог щодо якості, зменшення використання ресурсів мабуть є одними з найзастосованішими у промисловості. Тому розробки зі створення найефективнішого варіанта інженерного рішення у агропромисловому секторі (зокрема в тепличному господарстві) з використанням комп'ютера, де застосовано таке програмне забезпечення, що дає змогу підтримувати задані параметри, – є найактуальнішими на сьогодні. Створення автоматичного комплексу для вимірювання параметрів мікроклімату на робочому місці дає нам можливість досягнути таких цілей, як: контролювати технологічний процес, що полягає у вирощуванні тепличної продукції (овочів, квітів тощо), а також контролювати умови внутрішнього середовища приміщень, де працюють працівники зазначеного тепличного господарства.

Дослідження характеристик відомих програмних комплексів дав змогу нам порівняти характеристики їхніх давачів (сенсорів). На основі аналізу параметрів і коефіцієнтів, використовуваних для розрахунків кліматичних умов у теплицях для контролю за змінами параметрів температури, вологості, освітленості та концентрації CO_2 було зроблено висновки про їхнє застосування у агропромисловому комплексі. Результати дослідження разом зі схемою розміщення сенсорів у теплиці буде долучено як таблиці та графіки, що буде основою для демонстрації програми контролю кліматичних умов у теплиці.

Застосування розосереджених однорангових мереж під час написання програмного забезпечення є якнайкращим і є найпідходящим розв'язанням поставлених завдань для екологічних досліджень і моніторингу. Вартісна складова на покупку, встановлення та налагодження автоматичного вимірювального комплексу є другою після енергетичної складової для тепличного господарства, тому намагання створити більш дешевший продукт з аналогічними вимогами до параметрів розроблюваного комплексу є для нас пріоритетним завданням, що ми намагались вирішити.

За словником ЮНЕСКО «інформаційні технології – це комплекс взаємопов'язаних наукових, технологічних, інженерних дисциплін, що вивчають методи ефективної організації праці людей…, а також пов'язані з усім цим соціальні, економічні і культурні проблеми». Інформаційні технології покликані, ґрунтуючись і раціонально використовуючи сучасні досягнення в галузі комп'ютерної техніки та інших високих технологій, новітніх засобів комунікації, програмного забезпечення і практичного досвіду, вирішувати поставлені завдання, отже є такими, що знижують витрати часу, праці, енергії і матеріальних ресурсів в усіх сферах життя людей і сучасного суспільства.

Колієв С.М.(КНУ ім. Т. Шевченка),
Оніщук Ю.М.(КНУ ім. Т. Шевченка)

МОДЕЛЮВАННЯ ФОКУСНОЇ СИСТЕМИ В РАМКАХ ЕКСПЕРИМЕНТУ ATF2

Головною метою дослідження є розробка методики реєстрування та виділення сигналу комптонівських електронів у кінцевій частині шляхом моделювання

Для моделювання було використано програмне забезпечення BDSIM – це є розширенням до Geant4 для симуляції проходження частинок в прискорювальній системі.

Було виконано моделювання гало- та комптонівських електронів прискорювальної системи ATF2.

***

Було проведено дослідження кінцевої частини прискорювальної системи ATF2 де було отримано область, де сигнал від комптонівських електронів нормально розділяється, тому в тій області планується поставити детектори.

На данний момент є смодельований повністю прискорювач в MADX, в найближчьому майбутньому планується зробити повне моделювання прискорювача в BDSIM.

к.т.н. Копашинський А.С.(НУОУ),
Коваленко О.А.(НУОУ),
Білокур М.О.(ЦНДІ ОВТ ЗСУ)

ЕКСПЛУАТАЦІЯ ОЗБРОЄННЯ І ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ У ВНУТРІШНІХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ

Досвід збройних конфліктів кінця XX – початку XXI століть (у Афганістані, на північному Кавказі) свідчить, що в значній мірі успіх у виконанні бойових завдань підрозділами та частинами залежить від рівня укомплектованості їх озброєнням та військовою технікою (ОВТ). Аналіз втрат ОВТ дає змогу стверджувати, що втрати внаслідок експлуатаційних пошкоджень, в ході стабілізаційної операції з ліквідації збройного конфлікту, будуть перевищувати втрати в наслідок бойових пошкоджень. Один з шляхів зменшення втрат в наслідок експлуатаційних пошкоджень є організація якісної експлуатації ОВТ. При підготовці і в ході операцій (бойових дій) за планово-попереджувальною системою експлуатації, потреби визначаються з використанням розрахункового методу, шляхом порівняння запасу ресурсу об’єктів озброєння і військової техніки до чергового обслуговування.

При підготовці і в ході операцій (бойових дій) у внутрішньому збройному конфлікті прогнозування передбачуваної витрати ресурсу розрахунковим методом ускладнено. Різноманітність масштабів, тривалості і глибини охоронних, блокувальних, пошукових, рейдових, спеціальних, засідкових і інших дій підрозділами (групами), проведення пошуку, штурмовими загонами (групами), бронегрупами, сторожовими заставами різного складу не дозволяє забезпечити достатню достовірність розрахунків передбачуваної витрати ресурсу. З цього моменту на час внутрішнього збройного конфлікту можливо здійснити перехід на систему “експлуатації по потребі”.

Досвід останніх збройних конфліктів свідчить про те що збройна боротьба набула нових форм. В сучасних військових конфліктах, спостерігається тенденція зникнення межі між станом війни і миру. Війни вже не оголошуються, а розпочавшись – ідуть не по традиційному шаблону до якого ми звикли. Акцент методів протиборства зміщується в бік некласичних рис до яких ми звикли в XX столітті. Все це доповнюється воєнними мірами скритого характеру, способи ведення яких характерні для внутрішніх збройних конфліктів. В таких умовах планово-попереджувальна система експлуатації, що існує зараз, не готова до вже існуючих нових форм ведення збройної боротьби, які набувають більшого розмаху. Експлуатація ОВТ при таких діях здійснюється із: зміною просторових показників виходу з ладу ОВТ; різними за якістю показниками виходу ОВТ з ладу; відсутньою лінією фронту, при великій території охваченої військовим конфліктом, як наслідок цього виникненням рейдових дій, що призводять до збільшення витрат технічного ресурсу.

Всі ці фактори призводять до перегляду використання планово-попереджувальної системи експлуатації ОВТ.

Кравченко О.І.(ВІКНУ)

ЕЛЕКТРОННИЙ ПІДРУЧНИК ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА КОМП’ЮТЕРНО-ОРІЄНТОВАНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Новим об’єктом уваги дослідників як у комп’ютерній, так і у педагогічній сфері стає електронний конкурент звичайного підручника, що з’явився в останній час.

Концепція електронного підручника певною мірою перебуває у стадії формування. Пропонуються різноманітні спроби означення цього поняття та окреслюються межі його застосування. Загалом, спільною рисою означень комп’ютерного підручника є те, що під ним розуміють дві частини – навчальний матеріал, що міститься на електронних носіях у вигляді малюнків, таблиць, мультиплікаційних та відеофрагментів, іншого типу графічних зображень та методичних матеріалів до них на друкованих носіях. Одним з можливих варіантів означення є наступне: "Комп’ютерний підручник являє собою сукупність програмно-апаратних засобів і навчально-методичних видань, об’єднаних спільним задумом та тематикою та має на меті інтенсифікацію

навчального процесу на основі застосування персонального комп'ютера у навчальній роботі".

Існує певна невизначеність з окресленні значення терміну "електронний підручник". При його означенні використовуються такі поняття, як педагогічний програмний засіб, апаратне та програмне забезпечення, комп'ютерна програма та інші. Складність у формуванні даного терміну можна пояснити існуванням значної кількість різноманітних типів підручників, що часто не дуже узгоджуються один з одним та важко підпадають під спільне означення.

Проблема, що стосується структурного аспекту електронного підручника, пов'язана із визначенням рівного рівня складності навчальної інформації, закладеної в підручник, та ступеня її дидактичного опрацювання. Хоча загальновизнаного критерію оцінювання змістовного наповнення підручника поки що не існує, тим не менш, можна виявити явні елементи системи знання, носієм якого є підручник. Використання відомостей про знання відображені в підручнику, дасть можливість не лише систематизувати навчальні курси, а розглянути концепцію електронного підручника з системної точки зору, що, зрештою, допоможе зробити його більш ефективним.

З метою аналізу структури наукових теорій, зміст яких закладено в основу підручника, може бути використана структурно-номінативна реконструкція наукової теорії [Бургін, Кузнєцов]. Ця реконструкція передбачає виявлення у структурі будь-якої теорії чотирьох підсистем, кожна з яких має ієрархічну будову. До складу реконструкції входять: логіко-лінгвістична, модельно-репрезентативна, прагматико-процедурна та проблемно-евристична підсистеми. Врахування будови підсистем та зв'язків між ними явно чи неявно використовується при розробці сучасних електронних підручників.

Особливе місце поряд з графічними та візуальними засобами подання моделей в електронному підручнику займають засоби віртуальної реальності. Такі засоби забезпечують імітацію безпосередньої участі у процесах, що відбуваються на екрані, трьохвимірного бачення будь-яких об'єктів, переміщення серед них та інтерактивну взаємодію з об'єктами, реалізація якої в реальності не можлива.

к.т.н. Красильников С.Р.(ХмНУ),
Галянт С.В.(ХмНУ)

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ В РОЗПОДІЛЕНИХ БАЗАХ ДАНИХ

Програмне забезпечення на сучасному етапі розвивається в умовах швидкого зростання апаратних можливостей, обчислювальних потужностей, обсягу і швидкості доступу до пам'яті, надійності та пропускної здатності каналів передачі даних.

В області комп'ютерних технологій все більшого значення набувають засоби, що забезпечують відкриту взаємодію в розподіленій системі: з'являються кросплатформені мови (Java); розробляються засоби опису семантики даних, необхідні для інтеграції; набуває популярності технологія опису малоструктурованих даних XML (Extensible Markup Language); розробляються мови запитів до інтегрованим даних.

В області баз даних з'являються багатовимірні БД (Multidimentional DB), сховища даних (Data Ware – house), спеціальні засоби обробки і представлення OLAP (On – line Analytical Processing), засоби дослідження даних (Data Mining), розвиваються розподілені БД.

Інтеграція баз даних може йти двома принципово різними способами. Перший полягає у створенні єдиної БД, заснованої на універсальній моделі, в яку інтегруються дані окремих БД.

Процес інтеграції включає в себе приведення даних до вибраної в якості загальної моделі й узгодження даних БД, що інтегруються між собою. Цей спосіб приводить до створення сховища даних. При використанні іншого способу дані залишаються на місці і в незмінному форматі, а інтеграція полягає в організації доступу до них.

Середовище інтеграції відповідає за декомпозицію запиту, приведення часткового запиту до виду, використовуваному в локальній БД і формування загального результату. Цей спосіб відповідає мультібазам даних і федеративним БД. Основною проблемою при інтеграції БД є розходження в моделях і схемах даних.

У той же час питання інтеграції самих даних залишається відкритим. Крім виконання процедур ототожнення, інтеграція даних припускає виконання перетворення даних до використовуваної в іншій локальній БД схеми. Це можуть бути як перетворення формату даних – наприклад, формату запису дати, так і більш складні функції – наприклад, розбиття атрибута на декілька або виділення в якості атрибута логічного значення – предиката (наявність телефону в строковому описі квартири).

Істотний і заздалегідь нерегламентований потік інформації з інформаційної магістралі в корпоративну БД, потребують розробки процедур ототожнення, тобто визначення того, що ці екземпляри описують один і той же предмет реального світу. Крім того, процедури ототожнення необхідні і при асинхронної реплікації БД, коли в декількох офісах організації одночасно відбувається введення інформації.

Отже, необхідно розробити процедуру ототожнення екземплярів сутностей, що зберігаються в різних БД.

к.т.н. Красильников С.Р.(ХмНУ),
Лапінський О.В.(ХмНУ)

HTML5 ЯК ОСНОВА ДЛЯ СТВОРЕННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Характерною рисою сучасного суспільства є інтенсивний розвиток Веб-технології, семантичними компонентами яких можна вважати: уніфіковані ідентифікатори ресурсів, гіпертекстова мова розмітки (HTML), протокол передачі гіпертексту, універсальний інтерфейс шлюзів. Останнім часом мова HTML перетворилася у нову відкриту платформу, що має назву HTML5 і призначена для створення Веб-додатків, які використовують аудіо, відео, графіку, анімацію, геолокацію тощо.

Одним із елементів геоінформаційних систем є інтерактивні карти. У попередніх версіях HTML для створення карт-зображень на Веб-додатках використовували тег map, що слугував контейнером для елементів area, які визначали активні зони для карт-зображень.

Серед недоліків карт-зображень називають неможливість створити різні ефекти при розрізанні малюнка на фрагменти: ефект перекочування, часткова анімація, індивідуальна оптимізація малюнків для їх швидкого завантаження.

В сучасних умовах корисними інструментами для створення інтерактивних карт можуть бути HTML5-теги Canvas і SVG. Вони орієнтовані на створення відповідно графічних растрових та векторних зображень. Тег canvas використовує технологію JavaScript для малювання графічних об’єктів безпосередньо на Веб-сторінці. Canvas являє собою прямокутну зону, що задається і контролюється розробником. Тег Canvas ідеально підходить для створення ефектних візуальних материалів: фотоальбоми, діаграми, схеми, графіки, анімаційні матеріали, графічні додатки.

Іншим напрямком створенням інтерактивних карт є використання потужної бібліотеки Raphaël (raphael.js). Raphaël – бібліотека на JavaScript, яка спрощує роботу із векторною графікою. Raphaël використовує SVG (сімейство специфікацій, побудоване на форматі XML для опису двовимірної векторної графіки) та VML у якості основи для створення графіки. Це означає, що кожний графічний об’єкт, який планується створити, являє собою об’єкт DOM. Відтак, до нього можна додавати обробник подій JavaScript або модифікувати його пізніше.

В наш час організація Mozilla Foundation веде проект під назвою Canvas 3d, метою якого є додати низькорівневу підтримку графічних прискорювачів для відображення тривимірних зображень через HTML-елемент Canvas. Разом з цим вже існують бібліотеки, що реалізовують роботу із тривимірними моделями. Отже, використання технології HTML5 є перспективним напрямком для розробки геоінформаційних систем і повинні вивчатися майбутніми ІТ-фахівціми під час професійної підготовки у ВНЗ.

д.т.н., проф. Крижний А.В.(ВІТІ ДУТ),
Опенько П.В.(НУОУ),
Борзак О.М.(ВІКНУ)

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ЕКСПЛУАТАЦІЇ КОМПЛЕКСІВ ЗРО ЗА ТЕХНІЧНИМ СТАНОМ

Актуальність та новизна наведеної задачі визначається особливостями експлуатації зенітного ракетного озброєння в Україні, характерними з яких є: малочислений парк однотипних комплексів зенітного ракетного озброєння (ЗРО); існуюча різниця тривалості експлуатації радіоелектронних засобів (РЕЗ) комплексів ЗРО; відсутність статистики моментів переходу РЕЗ комплексів ЗРО у граничний стан; істотна різниця інтенсивності експлуатації РЕЗ відповідних комплексів ЗРО. Викладені обставини ускладнюють вирішення завдань щодо підтримання та відновлення боєздатного стану РЕЗ комплексів ЗРО. Одним з перспективних напрямів вирішення даної задачі є розробка і впровадження стратегії технічної експлуатації і ремонту РЕЗ комплексів ЗРО за станом.

Рішення задачі організації технічної експлуатації з урахуванням технічного стану пов’язане з необхідністю проведення контролю, оцінки та прогнозування показників довговічності РЕЗ комплексів ЗРО під час проведення контролів граничного стану (КГС). Тому в якості складової науково-методичного забезпечення впровадження експлуатації за технічним станом запропонована методика прогнозування довговічності комплексів ЗРО, яка містить в собі два етапи.

На першому етапі для вирішення задачі оцінки та прогнозування показників надійності РЕЗ комплексів ЗРО використовується часткова методика прогнозування залишкового терміну служби (ресурсу) РЕЗ комплексів ЗРО при експлуатації за технічним станом, яка базується на алгоритмах пошуку оптимальних математичних моделей, побудованих з використанням методу групового урахування аргументів, та дозволяє визначити періоди проведення КГС комплексів ЗРО на майбутньому етапі експлуатації, які будуть адаптивними до зміни рівня безвідмовності відповідних РЕЗ. На другому етапі за допомогою часткової методики оцінки показників довговічності комплексів ЗРО при експлуатації за технічним станом, розраховується залежність коефіцієнту залежності ефективності комплексу ЗРО від зміни надійності його РЕЗ, за допомогою якої вирішується задача визначення періодичностей проведення КГС комплексу ЗРО в цілому на майбутньому етапі експлуатації.

Впровадження запропонованої методики дозволить, на відміну від встановлених у нормативних документах фіксованих періодичностей проведення КГС, встановлювати адаптивні до рівня безвідмовності періоди, що у свою чергу, призведе до зменшення сумарних витрат на підтримання боєготового стану комплексів ЗРО.

Ларіонова А.О.(НАУ)

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ ДАТЧИКІВ ПОЛОЖЕННЯ РУХОМОГО ОБ'ЄКТА ТА ВИБІР ТИПУ ДАТЧИКА

Головна ідея дослідження властивостей рухомих датчиків, положень рухомих датчиків та їх об'єктів, а також вибір типа датчика що підходить нам. Також щодо досліджень властивості датчиків з фотодіодом, які визначають положення рухомого об`єкта і мають отвори різної форми для проходження світла, та визначити для кожного датчика систематичну та випадкову складові помилки і варіацію його спрацьовування. Обробку даних виконують за методикою обробки результатів багаторазових вимірювань з деякими особливостями, які враховують те, що датчики положення відносяться до засобів автоматизації, а не до засобів вимірювальної техніки.

Перевагами контактних датчиків положення є те, що вони можуть переключати значні струми без додаткових пристроїв, мають просту конструкцію і достатні точність і надійність, суттєвим недоліком контактних датчиків є те, що вони вимагають безпосереднього контакту з об'єктом і створюють значний опір руху об'єкта.

Електричні перетворювачі навпаки не потребують безпосереднього контакту з об'єктом і не створюють опір руху об'єкта, однак вони потребують додаткових пристроїв для збільшення потужності вихідного сигналу, що ускладнює їх конструкцію та експлуатацію.

Основні проблеми полягають в наступному

1. Проводиться перевірка працездатності роботи контактного та з фотодіодом датчиків положення рухомого об`єкта треба за лабораторною установкою та підручниками. У звіті про роботу слід накреслити спрощену кінематичну схему обох датчиків положення.

2. При роботі з лабораторною установкою слід звернути увагу на розташування органів керування і сигналізації, згадати яким чином роблять відлік показань за шкалами з ноніусом.

3. Досліджують властивості контактного датчика положення рухомого об`єкта та датчиків з фотодіодом можна кожний окремо, але для скорочення часу на виконання роботи доцільно досліджувати всі датчики одночасно один за одним.

Для визначення систематичної та випадкової складових помилки і варіації спрацьовування датчиків необхідно багаторазово визначити при якому значенні переміщення шторки лабораторної установки вмикається-вимикається сигнальна лампа контактного датчика або зростає-зменшується струм в електричному ланцюгу датчика з фотодіодом, а потім обробляються отримані результати.

к.військ.н, доц. Левченко М.А.(НУОУ),
Паталаха В.Г.(НУОУ)

ДО ПИТАННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ОЗБРОЄННЯ І ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ ТА ТАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗЕНІТНИХ РАКЕТНИХ ВІЙСЬК

Аналіз досвіду військових конфліктів останніх десятиліть показує, що війни майбутнього будуть відрізнятися граничною напругою, носити об'ємний, високоманеврений, повітряно-наземний характер з одночасним веденням взаємопов'язаних операцій (бойових дій) у повітряно-космічному просторі, на суші, морі, а також характеризуватись гострою боротьбою за захоплення й утримання стратегічної ініціативи, різкими змінами обстановки й способів ведення бойових дій. У них засобам повітряного (повітряно-космічного) нападу (ЗПН (ЗПКН)) буде приділятись вирішальна роль у досягненні цілей війни, а головним театром воєнних дій стані повітряно-космічний простір, у якому протиборчими сторонами будуть вирішуватися стратегічні, оперативні й тактичні завдання.

Стрибок у розвитку ЗПН, поява нової категорії ЗПКН, зміна форм та способів їх застосування призвели до інтенсивного розвитку сил і засобів протиповітряної та протиракетної оборони і вимагає адекватних змін у тактиці бойового застосування зенітних ракетних військ (ЗРВ).

Зростання або поява нових можливостей ЗПКН різко загострюють проблему зниження ефективності зенітних ракетних комплексів (систем) та поширюють спектр завдань, які вони повинні виконувати.

Результати досліджень та практика проведення розробок озброєння в передових країнах – розробниках зенітного ракетного озброєння свідчать про необхідність переоснащення частин ЗРВ озброєнням (новим чи модернізованим), яке буде задовольняти сучасним оперативно-тактичним вимогам. Подальший розвиток ЗПКН, зміна форм та способів їх застосування вимагає адекватних змін у озброєнні та тактиці бойового застосування ЗРВ.

Тактика ЗРВ перебуває в постійній зміні, розвитку. Відставання на сучасному етапі військово-технічного потенціалу ЗРВ від потенціалу ЗПН різко підвищило значимість теорії й практики підготовки й ведення бою зенітними ракетними військами. Одним з фундаментальних положень тактики є побудова бойових порядків зенітних ракетних частин й угруповань.

На сучасному етапі розвитку тактики ЗРВ необхідно проводити активні роботи з вирішення проблем побудови бойових порядків зенітних ракетних частин, оснащених перспективним зенітним ракетним озброєнням, для виконання завдань як протилітакової, так і протиракетної оборони.

Варто врахувати, що розвиток тактики ЗРВ утруднений затримками в розробці нових зенітних ракетних систем. І без подальшого узагальнення, переосмислення форм застосування ЗРВ розвиток тактики буде затруднено.

Лещенко Ю.П.(НАУ)

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА СХЕМА КЕРУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИМІРЮВАЛЬНИМИ СИСТЕМАМИ

Інтелектуальне керування є найвищим ступенем керування у теорії автоматичного управління після програмного і адаптивного. Воно засноване на застосуванні методів штучного інтелекту.

Термін «штучній інтелект» означає, що технічна система, яка ним наділена, здатна виконувати функції, які, якби їх виконувала людина, вважалися б інтелектуальними, тобто вимагали б від людини застосування його інтелекту.

Таким чином, штучний інтелект імітує природній тільки у вузькому професіональному відношенні і ніяких більш широких аналогій з природнім інтелектом не має.

Основна сфера застосування штучного інтелекту, перш за все, складні об'єкти і великі системи. Одним із найбільш узагальнених типів моделей середовища є логіко-лінгвістичні моделі. Вони застосовуються для складних об'єктів з неоднозначною реакцією на одні і ті ж самі ситуації, які не можуть бути описані формально логічно і тому описуються евристично на основі експертних оцінок на мові, близькій до природної.

Схема керування містить блок пам'яті, до якого входить база знань про навколишнє середовище і базу даних, як про зовнішнє середовище, так і про сам вимірювальний робот, а також про операції, які він може виконувати.

Також схема містить сенсорні системи, блок обробки сенсорної інформації, виконавчі системи, блок планування поведінки, блок оцінки ситуації та інтелектуальний інтерфейс.

Усі блоки схеми мають ієрархічну структуру, рівні якої з'єднані між собою по вертикалі. У свою чергу, показанні на схемі з'єднання блоків здійснюються багатоканально між одноіменними рівнями по горизонталі.

Особливість схеми системи інтелектуального керування інформаційно-вимірювальними системами є те, що в ній відсутній у явному вигляді блок, що відповідає за реалізацію способу інтелектуального керування. Пояснюється це тим, що штучний інтелект розподілено по всім функціональним блокам схеми у відповідності з функціями, при реалізації яких він може знадобитися.

Найбільшого поширення набули технології експертних систем. Тому все частіше використовують експертні системи керування приводами маніпулятора. База знань містить теоретичні і емпіричні відомості про кінематику і динаміку маніпулятора.

Використання інтелектуальних інформаційно-вимірювальних систем дозволило покращити точність, швидкодію і адаптацію при вимірюванні геометричних розмірів деталей.

***Лєнков О.С.*(*ВІКНУ*),**
***Шворов А.С.*(*НТУУ КПІ*)**

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ АРХІТЕКТУРИ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ЗДОБУТТЯ ЗНАНЬ

Класично нейронні мережі застосовуються для: класифікації образів, кластеризації (категоризації), апроксимації, передбачення/прогнозу, оптимізації, управління. Однак, з урахуванням здатності нейронних мереж адекватно працювати в умовах невизначеності та неповноти інформації, доцільно використовувати їх і для набуття нових наукових знань щодо досліджуваних об'єктів, особливо стосовно систем управління спеціального призначення, які характеризуються значним впливом зовнішніх факторів.

Запропонована система управління працює таким чином: сигнал із сприймаючого елемента потрапляє в блок нейромережевого прогнозування. Для підвищення якості прогнозування проводиться попереднє нормування вхідних даних. На етапі навчання нейронної мережі вхідні дані розбиваються на три блоки: навчальний, контрольний, тестовий. В якості базових – використовуються нейронні мережі з логістичними функціями активації.

Завдання блоку генетичного алгоритму – підібрати такі вагові коефіцієнти нейронної мережі, які мінімізують помилку на її виході. Процедура оптимізації нейронної мережі за допомогою генетичного алгоритму є ітераційною та включає два етапи: синтез нових хромосом (схрещування і мутація); відбір хромосом у нову популяцію.

Процес продовжується доти, поки не буде виконана одна із умов: *a* – знайдене оптимальне рішення; *b* – досягнуто заданої кількості поколінь. При цьому враховується ціль еволюції популяції, тобто кожна наступна популяція повинна бути кращою за попередню. Розв'язку задачі відповідає хромосома з мінімальним значенням функції належності, що визначає оптимальний вектор вагових коефіцієнтів, при цьому похибка навчання менша заданої величини. Якщо зупинка алгоритму за умовою *a* не може бути виконана, то відбувається завершення процедури за варіантом *b* з вибором найкращої хромосоми в одному або декількох поколіннях.

Набір вагових коефіцієнтів із нейронної мережі передається на оптимізацію до блоку генетичного алгоритму, а отримані в ньому значення вагових коефіцієнтів надходять на перевірку до блоку нейромережевого прогнозування. Прогнозовані значення зовнішніх факторів після оптимізації предикативного блоку передаються в блок прийняття рішень, у базі даних якого для кожного прогнозу зберігаються можливі варіанти дій (управлінь) і показники якості для кожної дії. У блок прийняття рішень вводяться дані, з урахуванням яких методами теорії ігор і статистичних рішень здійснюється вибір оптимальної стратегії управління. Реалізація запропонованих методичних засад застосування архітектури нейронних мереж, як інструменту здобуття знань у складних системах управління, забезпечує вибір оптимальної стратегії управління та скорочення часових витрат на прийняття рішення.

к.т.н. Литвиненко О.І.(ВІКНУ)

ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ СТРУКТУРНОГО АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ, ЩО ХАРАКТЕРИЗУЮТЬ ВОЄННУ МОГУТНІСТЬ ДЕРЖАВИ

У сучасних міжнародних відносинах основоположними питаннями є підтримання миру та недопущення війни. Забезпечення міжнародної безпеки засновано на дотриманні усіма державами загальновизнаних принципів і норм міжнародного права, виключаючи вирішення спірних питань і розбіжностей між ними за допомогою сили або загрози.

Одними з головних напрямків забезпечення міжнародної безпеки є постійний моніторинг воєнної могутності держав з метою недопущення міжнародною спільнотою нарощування воєнних сил і засобів окремих держав, в т.ч. ядерної зброї, та усунення загрози миру. Зважаючи на особливу актуальність питання забезпечення міжнародної безпеки в складних умовах сьогодення, особливу увагу слід звернути на поняття „воєнної могутності держави” (ВМД). У вітчизняній науковій літературі зустрічається небагато публікацій, які розкривають сутність і зміст ВМД. Проте даній тематиці приділяється значна увага закордонних науковців. Богданов С.А. відзначає, що під ВМД розуміють сукупність матеріально-виробничих можливостей економіки та всіх духовних сил суспільства, його здатності мобілізувати їх і використовувати для запобігання війни, а якщо цього зробити не вдасться, для відбиття агресії. Близьке до цього визначення подано Золотарьовим В.А.:ВМД – це сукупність матеріальних і духовних сил держави і здатність мобілізувати їх для досягнення цілей війни, що складається з економічних, соціальних, науково-технічних, політичних і власне воєнних потенціалів (факторів). Таким чином, під ВМД розуміють частину матеріальних і духовних сил держави, суспільства, необхідних для досягнення воєнно-політичних цілей і забезпечення національної безпеки.

Для аналізу та отримання науково обґрунтованої оцінки ВМД необхідний певний ряд показників, що характеризують всю складність і багатоаспектність структури даного явища. Однак потрібно зазначити, що до цих пір не існує теоретичної бази для точної оцінки, по-перше, ресурсів, які можуть бути використані у воєнних цілях, та, по-друге, для визначення достовірної величиниВМД в цілому. Ряд питань виникає також щодо значення різних показників ВМД. Ці показники являють собою складну систему тісно взаємопов’язаних елементів, основними з яких є воєнно-економічний, науково-технічний, воєнний, морально-психологічний, політичний, соціальний. Зазначені вище потенціали, в свою чергу, характеризуються певними параметрами. Зважаючи на практичну відсутність методології оцінювання ВМД, у подальших дослідженнях доцільно визначити та проаналізувати основні показники, що можуть характеризувати ВМД,з метою подальшої математичної формалізації системи елементів, їх взаємозв’язків і складових для оцінювання та прогнозування ВМД.

Любченко В.В.(НАУ)

ПРОБЛЕМИ ПРЕДСТАВЛЕННЯ ПОТОКІВ ІНФОРМАЦІЇ В КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМАХ

Сучасні автоматизовані системи управління (АСУ) виробництва складаються із великої кількості територіально розподілених елементів, які весь час обмінюються інформацію один з одним і сервером. Це призводить до збільшення об'ємів трафіку, що проходить по каналам передачі інформації і різкого збільшення навантаження на мережеве обладнання.

Важливого значення набувають знання і прогнозування характеристик потоків для оптимального керуванням АСУ. В наш час теорія масового обслуговування не дозволяє точно визначити характеристики потоків в мережевих моделях при довільних законах розподілу часу надходження на обслуговування.

Безпосередній аналіз ефективності функціонування вузлів комп'ютерної системи для неоднорідного вхідного потоку досить важке завдання в зв'язку із відсутністю допустимих аналітичних описів. Причина цьому полягає в різноманітності закону розподілу довжини пакетів для кожної складової багатокомпонентного потоку. Побудова закону розподілу для сумарного потоку, досить важка задача. Звідки більш простішими методом буде розділення багатокомпонентного потоку на складові елементарні потоки, що незалежно надходять на вхід вузла комп'ютерної системи.

Зазначимо, що комп'ютерна мережа промислового підприємства часто функціонує в умовах високого навантаження, тобто відбуваються запроси до бази даних, від системи моніторингу до елементів системи, передача документації між відділами підприємства та інше.

Оскільки часові інтервали між надходженням запитів у мережу на передачу інформації і об'єм переданих даних має випадковий характер, для оцінки часових характеристик систем передачі даних зазвичай використовують моделі і методи теорії масового обслуговування.

В реальних комп'ютерних мережах формується неоднорідний потік заявок, зумовлений надходженням різних типів пакетів, відрізняючись один від одного чисельними значеннями своїх характеристик (інтенсивність, об'ємом переданого пакета, законом розподілу інтервалу між заявками та іншим). За допомогою системи масового обслуговування це можна записати у вигляді G/G/1 із неоднорідним потоком із N класів заявок; b_i – середній час обслуговування заявок i-го класу; a_i – середній інтервал часу між надходженням заявок i-го класу.

Для спрощення задачі опису закону розподілу для сумарного потоку скористаємося запропонованим способом Пустовойтовим, суть якого полягає в розщепленні вхідного потоку на елементарні складові. Визначаючи порогове значення довжини пакета, при перевищенні якого пакет повинен бути віднесений до другого потоку, в іншому випадку – до першого, при заданій ймовірності помилки першого роду.

Марченкова С.В.(НАУ)

МЕТОДИ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ СИСТЕМ ДІАГНОСТИКИ

Оцінка якості програмного забезпечення (ПЗ) не є новиною. Перші моделі почали з'являтися ще в 80-х роках XX століття (моделі Боема, Дром, FURPS), і сьогодні існує ряд міжнародних стандартів, присвячених саме якості ПЗ (ISO/IEC 9126, ISO/IEC 15504, ISO/IEC15939, ISO/IEC 25000). Проте дані стандарти не враховують особливостей інтелектуальних систем діагностики (ІСД), а саме проблеми оцінки якості ІСД, вони не є проробленими і добре вивченими.

З'являється необхідність співвіднести поточні напрацювання в галузі оцінки якості та діагностування з актуальними діючими стандартами якості ПО. Оцінюючи якість ІСД, в даний час оцінюють переважно їх функціональність. Очевидно, що оцінка функціональності має свої особливості, і класичні підходи до оцінки ІСД.

Зокрема, використання метрик оцінки якості програмних засобів по стандарту 9126 – 2[ISO/IEC TR 9126-2, 2003] не завжди можна використати на практиці.

Існуючі підходи оцінки якості ІСД можна умовно розділити на два типи:

1) якість інтелектуальної системи залежність від міри помилок системи, обумовлених тим чи іншим фактором;

2) якість інтелектуальної системи оцінюється експертами.

В силу проблем, пов'язаних із залученням експерта в процес оцінювання ("ефект персони", коли психологічний настрій людини, що випробовує систему, орієнтований перш за все не на знайомство з нею, а на підтвердження власних сформованих поглядів та ідей або на підтвердження своєї компетенції, і "ефект персоналізації", коли в процесі знайомства експерта з системою відбувається ототожнення потенційних можливостей системи з можливостями людини. Процедура оцінки повинна бути максимально об'єктивна і не залежати від кількості осіб, які беруть участь. У літературі можна зустріти ототожнення якості ІСД і якості реалізації ІСД, однак їх необхідно розділяти. Якість реалізації ІСД залежить від характеристик якості використовуваних моделей знань і оброблюваних концептуальних інформаційних ресурсів.

Існують структурні підходи для оцінювання якості різних класів інформаційних ресурсів інтелектуальних програмних систем. Ці підходи дозволяють виявляти дефекти і недоліки подання інформації, неузгодженості між визначеннями і фактами. Проте дані підходи більшою мірою перегукується з якістю процесу розробки ніж безпосередньо з якістю ІСД.

Михайличенко О.О.(НАУ)

ВЛИЯНИЕ МЕТРОЛОГИЧЕСКИХ ХАРАКТЕРИСТИК НА КАЧЕСТВО ИЗГОТОВЛЕНИЯ ПРОДУКЦИИ СПЕЦИАЛЬНОГО НАЗНАЧЕНИЯ

Как один из факторов, влияющих на повышение качества продукции, назовем совершенствование систем управления ее качеством. Управление в таких системах осуществляется на основе анализа показателей качества изделий, получаемых в ходе квалиметрической оценки. Анализируя существующие методики оценки качества можно прийти к выводу, что в настоящее время преобладают экспертная и органолептическая оценки. В этой связи целесообразны разработка и развитие специализированых средств для автоматического измерения показателей качества.

В настоящей роботе рассматриваются средства измерений, реализованные без применения вычислительной техники и предназначенные для получения единичных и комплексных показателей назначения изделий, характеристики которых могут быть представлены в виде электрических сигналов или параметров электрической цепи.

Развитие микропроцессорной техники открыло широкие возможности для создания средств измерений (СИ) с лучшими, чем ранее, метрологическими, техническими и эксплуатационными характеристиками. Встраивание микропроцессоров в СИ дает возможность разрабатывать устройства встроенного контроля (самоконтроля) метрологических характеристик, использование которых в процессе эксплуатации СИ позволит повысить достоверность проводимых измерений в период между их очередными поверками в метрологических органах.

Мероприятия по повышению технического уровня и качества продукции являются испытания и контроль параметров материалов, сырья, полуфабрикатов, готовой продукции. Испытания и контроль дают информацию, на основе которой принимаются решения о целесообразности производства продукции, о допустимости ее применения и др. Для обеспечения доверия к этой информации основные характеристики процессов испытаний и контроля должны отражать степень близости получаемых результатов к действительным свойствам продукции. Такими характеристиками служат характеристики погрешностей испытаний и различные показатели достоверности контроля.

Михайличенко О.О.(НАУ),
Михалко М.В.(НАУ)

МЕТОД ВИМІРЮВАННЯ ПРИЦЕЗІЙНИХ ДЕТАЛЕЙ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ДАТЧИКІВ З ІНДУКТИВНИМ ПЕРЕТВОРЮВАЧЕМ

На сучасному етапі розвитку вимірювальної техніки та у зв'язку зі стрімким розвитком приладобудування, машинобудування та інших галузей методи контролю прицезійних деталей з використанням датчиків з індуктивним перетворювачем, знаходять все більше застосування.

Сучасні інформаційно-вимірювальні системи – це складний комплекс взаємопов'язаних та злагоджено функціонуючих апаратних та програмних компонентів.

Під час проектування та експлуатації інформаційно-вимірювальних систем необхідно забезпечити злагоджену роботу всіх її складових, у тому числі використання нових датчиків з індуктивним перетворювачем, які дозволяють не тільки автоматизувати, а й оперативно обробляти вхідну інформацію з великою швидкодією.

Складовим компонентом інформаційно-вимірювальної системи є датчик з автоматичним коректуванням похибок вимірювання. Безперечні переваги методів та засобів контролю, що базуються на використанні датчиків з індуктивним перетворювачем з похибкою до 0,05 мм стали основним критерієм їх широкого впровадження в промисловість.

Якісного переходу у контролі деталей при використанні стандартних, контактних засобів вимірювання не відбулося і тому використання датчиків з індуктивним перетворювачем дало можливість значно швидше та з більшою точністю проводити контроль, а також обробляти інформацію. Запропоновано використання датчиків з індуктивним перетворювачем моделі 76504, які показали високі метрологічні характеристики і тому впроваджуються для вимірювання прицезійних деталей.

Їх використання дозволяє розв'язувати задачі контролю надзвичайно високої складності, а також призначені для збору, обробки та відтворення вимірювальної інформації про відхилення від форми та розташування поверхонь.

Для успішного розв'язання задач по контролю форми деталей та розташування поверхонь, а також їх геометричних параметрів у технологічних процесах в машинобудуванні використовують датчики з індуктивним перетворювачем.

Використання датчиків з індуктивним перетворювачем – це один із перспективних сучасних способів отримання точної інформації про об'єкт або сукупність об'єктів. У процесі вимірювання отримуємо інформацію щодо геометричних параметрів і як результат можемо отримати тривимірне зображення об'єкту.

д.т.н., проф. Мокрицкий В.А.(ОНПУ),
д.т.н., доц. Маслов О.В.(ОНПУ),
к.т.н. Банзак О.В.(ОНПУ)

Моделирование аппаратурных спектров CdZnTe-детекторов

Существует несколько методик моделирования аппаратных спектров регистрации гамма-излучения детекторами на основе CdZnTe и CdTe. Отличие данной методики от известных состоит в том, что не использовалось моделирование распределения напряженности электрического поля в объеме детектора и не применялся метод Монте-Карло для моделирования электрического заряда, индуцированного при первичном взаимодействии гамма-излучения с материалом детектора.

Аппаратурный спектр имеет сложный характер из-за особенностей регистрации гамма-излучения пропорциональными детекторами. Кроме того, существуют как естественные, так и технологические ограничения того, насколько точно детектирующая система может зарегистрировать энергию гамма-излучения. Естественное ограничение возникает, в основном, из-за статистических флуктуаций, связанных с процессами образования заряда в детекторе. Методика моделирования аппаратурных спектров основана на следующих процедурах:

1. Спектр изотопов с большим количеством линий представляется в виде линейной комбинации моноэнергетических спектров.

2. Имитируется изменение моноэнергетического спектра за счет взаимодействия с материалом окружающей технологической среды и топливной матрицей.

3. Первая и вторая процедуры используются для формирования аппаратурных спектров смеси изотопов.

Поэтому в данной работе для анализа возможности применения изготовленного спектрометра в системе радиационно-технологического контроля состояния ядерного топлива, отработки и отладки алгоритмов и программ обработки измеренных спектров разработана методика моделирования аппаратурных спектров при измерении собственного гамма-излучения отработанного ядерного топлива при различных глубинах выгорания и степени негерметичности оболочки ТВЭЛа.

к.т.н. Муляр І.В.(ХмНУ),
Завадовський В.В.(ХмНУ),
Ряба Л.О.(ВІКНУ)

АНАЛІЗ ФІЗИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРЕДАЧІ ДАНИХ

Навіть при розгляді простої мережі, що складається всього з двох машин, можна побачити багато проблем, властивих будь-якій обчислювальній мережі, зокрема проблеми, пов'язані з фізичною передачею сигналів по лініях зв'язку, без вирішення якої неможливий будь-який вид зв'язку.

В обчислювальній техніці дані представлені у вигляді двійкового коду. Всередині комп'ютера одиницям та нулям даних відповідають дискретні електричні сигнали. Представлення даних у вигляді електричних або оптичних сигналів називають кодуванням. Існують різні способи кодування двійкових цифр 1 та 0, наприклад потенціальний – коли одиниці відповідає один рівень напруги, а нулю – інший, або імпульсний, коли для представлення цифр використовують імпульси однакової чи різної полярності.

При зв'язку між різними комп'ютерами існує ймовірність спотворення певних бітів даних, що передаються. Для підвищення надійності передачі часто використовують стандартний прийом: підрахунок контрольної суми, наприклад підрахунок кількості непарних бітів у пакеті і передача її після кожного пакету або певного блоку пакетів. Одержувач в той же спосіб обчислює контрольну суму пакету, що надійшов і, у разі збігання результатів, назад до відправника направляється службовий сигнал, що підтверджує вірність прийому даних. Якщо пакет інформації під час передавання був пошкоджений або загублений, він передається ще раз.

При передачі даних між комп'ютерами важливою є взаємна синхронізація сигналів між передавачем одного комп'ютера та приймачем іншого комп'ютера.

Коли дані обмінюються всередині комп'ютера, проблема синхронізації вирішується застосуванням спільного тактового генератора. При міжкомп'ютерному зв'язку проблема синхронізації вирішується шляхом обміну спеціальними тактовими синхроімпульсами по окремій лінії, або періодичної синхронізації імпульсами характерної форми, що різняться від форми імпульсів даних.

Завдання надійного обміну двійковими сигналами, презентованими відповідними електромагнітними сигналами, в обчислювальних мережах вирішує окремий клас обладнання. В локальних мережах це мережеві адаптери, а в глобальних мережах – апаратура передавання даних, до якої відносять, наприклад, пристрої, що виконують модуляцію та демодуляцію дискретних сигналів – модеми

Для отримання оптимального вирішення проблем синхронізації проведено тестування на фізичному рівні і змоделювано роботу мережевого адаптера при різних завантаженнях ліній зв'язку. Отримані дані були проаналізовані.

к.т.н. Муляр І.В.(ХмНУ),
Зеленська В.С.(ХмНУ)

ФАКТОРИ УСПІХУ ДЛЯ ТРАНЗАКЦІЙНИХ ВЕБ-САЙТІВ ECOMMERCE

Існують різні типи веб-сайтів eCommerce (електронної комерції), які зосереджені в різних областях підприємницької діяльності. Найбільш загальною категорією сайтів eCommerce є портали компанії. Основна ідея цих сайтів - це надання інформації про компанію для потенційних клієнтів і ділових партнерів. З веб-сайту, користувачі можуть отримати інформацію про продукти, послуги, умови надання послуг та інші відомості. З іншого боку транзакційні веб-сайти в даний час стають популярними. Основний акцент цих сайтів, поставлений на наданні послуг клієнтам, щоб отримувати прибуток від підписки користувача або комісій.

За даними дослідження John, інтернет користувачі зазвичай мають наступні переваги на сайтах e-Commerce: економії витрат від поїздок; доступність інформації 24/7; миттєві транзакції без черги; економія часу і подолання географічних кордонів; більш висока точність інформації через частоту оновлення онлайн -вмісту.

Провівши дослідження було встановлено що юзабіліті, продуктивність, безпека, технічна підтримка, веб-дизайн, веб-контент і розробка системи мають найбезпосередніше відношення до розробки eCommerce, і що ці фактори становлять найбільший інтерес для розробників eCommerce. Популярність веб-сайту і процес покупки найбільш актуальні для використання eCommerce і є потенційними проблемами користувачів електронної комерції. Нарешті, обсяг транзакцій і бізнес-прибуток наслідки розробки та використання eCommerce, є головним побоюванням власників бізнесу.

На основі результатів досліджень запропоновано модель успіху транзакційних веб-сайтів eCommerce, яка в свою чергу базується на трифазній моделі успіху інформаційної системи WH DeLone, E.R. McLean (Delone and McLean's IS Success model). Запропонована модель включає в себе всі 10 факторів, виявлених в ході дослідження. Три фази моделі пов'язані з трьома основними зацікавленими сторонами eCommerce: розробниками, користувачами і власниками бізнесу; модель представлена на рисунку 1.

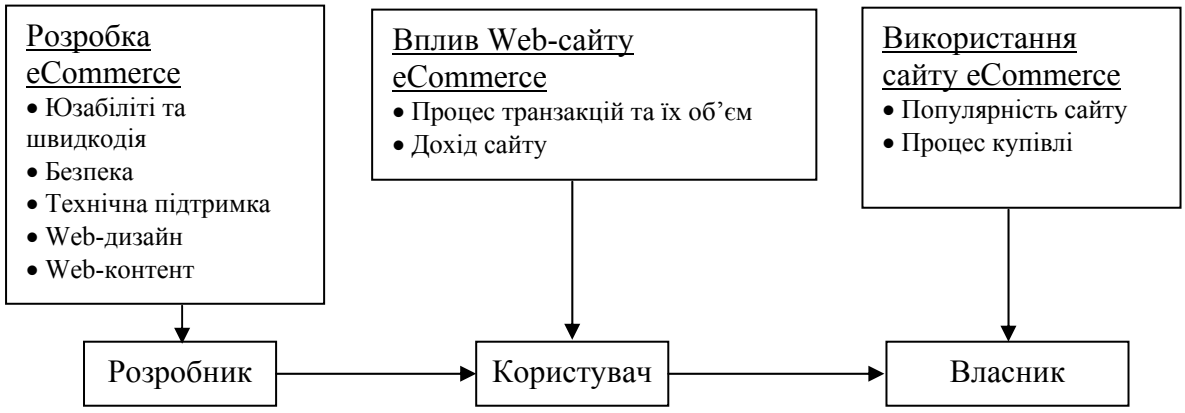

Рис.1. Модель успіху транзакційних Web-сайтів eCommerce

Мясищев А.А.(ХмНУ)

ВЫЧИСЛИТЕЛЬНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ ПЛАТЫ STM32F429I-DISCO ДЛЯ МАТРИЧНОГО УМНОЖЕНИЯ

Создание автономных транспортных средств (роботов) связано с решением задач компьютерного зрения. Классической задачей в компьютерном зрении является определение, содержат ли видеоданные некоторый характерный объект, особенность или некоторую активность. Решение таких задач связано с необходимостью проведения вычислительных операций в режиме реального времени.

Обычно для этих целей используются вычислительные системы, которые находятся за пределами робота и он из-за этого не является полностью автономным. Однако в настоящее время появляются мощные 32-х разрядные микроконтроллеры, которые имеют встроенные сопроцессоры.

Для вычислительных экспериментов в работе используется плата STM32F429I-DISCO, которая комплектуется 2.4" QVGA TFT LCD дисплеем с Touch панелью. На плате установлен 32-х разрядный микроконтроллер STM23F429ZIT6 с 2 Мбайт флэш-памятью и 256 Кбайт оперативной памятью, работающий с частотой 180МГц, а также SDRAM память емкостью 64Мбит. Часть SDRAM памяти используется для хранения изображений на LCD дисплее. Свободная часть здесь (~ 7Мбайт) используется для хранения квадратных матриц размером 724x724 элементов.

В работе сопоставляются вычислительные возможности платы с компьютером на базе процессора AMD Phenom II X6 1090T, имеющего частоту ядра 3.2 ГГц для расчета произведения квадратных заполненных матриц с вещественными числами одинарной точности. Принятый размер матриц позволит полностью заполнить память SDRAM исходными матрицами и результирующей матрицей. Результат работы выводится на LCD дисплей, а исходные данные вводятся с touch панели.

В таблице 1 представлены сравнительные результаты расчета умножения матриц по известным алгоритмам с подстановкой линейного массива и без подстановки. Указано время расчета в секундах. Эффективность подстановки – это отношение времени счета без подстановки линейного массива к времени счета с его подстановкой.

Таблица 1

	Микроконтроллер STM23F429ZIT6				AMD Phenom II X6 1090T (3.2ГГц)			
	200x200	300x300	500x500	724x724	200x200	300x300	500x500	724x724
Без подстановки	4	13	61	184	0.06	0.17	0.78	2.96
С подстановкой	3	9	40	120	0.05	0.13	0.59	1.76
Эффект. подстан.	1.33	1.44	1.53	1.53	1.20	1.30	1.32	1.68

д.т.н., проф. Мясіщев О.А.(ХмНУ),
Варчак Д.Ю.(ХмНУ)

АНАЛІЗ ПОБУДОВИ ТРИВИМІРНОГО ЗОБРАЖЕННЯ В КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМАХ

Тривимірна графіка – розділ комп'ютерної графіки, сукупність прийомів і інструментів, в тому числі апаратних та програмних, покликаних забезпечити просторово-тимчасову безперервність одержуваних зображень. Застосовується для створення зображень в архітектурній візуалізації, кінематографі, телебаченні, іграх, друкованій продукції, а також у науці.

Тривимірне зображення відрізняється від плоского побудовою геометричної проекції тривимірної моделі сцени на екрані комп'ютера за допомогою спеціалізованих програм.

Для одержання тривимірного зображення потрібно виконати наступні кроки:

1. Моделювання – математична модель сцени й об'єктів у ній.
2. Рендеринг – проекція відповідно до обраної фізичної моделі.

До етапу моделювання відноситься опис самої сцени, яка містить декілька категорій об'єктів:

1. Геометрична модель – побудована за допомогою різних технік модель будь-чого, наприклад будинку.
2. Матеріали – інформація про візуальні властивості моделі, наприклад колір стін, або заломлююча здатність об'єктів.
3. Джерела світла – налаштування напрямку, потужності, спектра висвітлення.
4. Віртуальні камери – вибір крапки і кута побудови проекції.
5. Сили і впливу – налаштування динамічних перекручувань об'єктів, застосовується в основному в анімації.
6. Додаткові ефекти – об'єкти, що імітують атмосферні явища: світло в тумані, хмари, полум'я й ін.

На етапі рендеринга математична просторова модель перетворюється на плоску, растрову, картинку. Найпростіший вид рендеринга – це побудувати контури моделей на екрані комп'ютера за допомогою проекції, як показано вище. Звичайно цього недостатньо і потрібно створити ілюзію матеріалів, з яких виготовлені об'єкти, а також розрахувати спотворення цих об'єктів за рахунок прозорих середовищ.

Внаслідок великого обсягу однотипних обчислень рендеринг можна розбивати на потоки (розпаралелювати). Тому для візуалізації вельми актуальне використання багатопроцесорних систем. Останнім часом активно ведеться розробка систем візуалізації використовують GPU замість CPU, і вже сьогодні їх ефективність для таких обчислень набагато вища.

к.т.н. Огнєвий О.В.(ХНУ),
Іщук О.І.(ХНУ)

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ГЛИБОКОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ РОЗПІЗНАВАННЯ ЗОБРАЖЕНЬ

Завдання розпізнавання зображень є актуальною темою в наш час. Основна ідея – пошук на зображенні об'єктів, що належать одному з заздалегідь визначених класів та визначення мітки класу для кожного з знайдених об'єктів. Моделлю для задачі розпізнавання було вирішено використовувати задачу розпізнавання знаків дорожнього руху через її достатню складність і актуальність.

Глибоке вивчення – передова технологія, яка дозволяє машинам ідентифікувати звуки, зображення та інші дані за допомогою застосування глибоких нейронних мереж, тобто мереж, що мають більше двох внутрішніх шарів. Досі застосування глибоких нейронних мереж було сильно обмежено, поки в 2006 році не були придумані ефективні методи навчання таких нейронних мереж.

Зазвичай у задачах розпізнавання використовується метод "ковзаючого вікна", що полягає в пробіганні вікном фіксованого розміру зображення на різних масштабах. Так враховуються різні можливі розміри та місцезнаходження об'єктів. Для кожного вікна потім визначається, чи є його вміст об'єктом одного з цільових класів і до якого саме з класів належить даний об'єкт.

На етапі виявлення зазвичай використовується каскад класифікаторів. Каскад є ланцюжком класифікаторів, де кожний класифікатор визначає, чи є поточне зображення зображенням цільового об'єкта і, якщо є, то воно передається на вхід наступного класифікатору в каскаді, якщо ні, то воно відкидається. Зображення, які були прийняті всіма класифікаторами в каскаді, вважаються зображеннями цільових об'єктів. Для досягнення найвищої швидкості роботи потрібно, щоб на перших етапах каскаду використовувалися прості класифікатори та відкидалися якомога можна більше зображень фону.

Головна ідея застосування методів глибокого навчання на етапі виявлення – додавання глибокої нейронної мережі в якості останнього етапу каскаду. Це дозволяє не втрачати у швидкості роботи та підвищити точність виявлення. Каскад будується так, щоб число помилкових виявлень не перевищувало 10^{-9}. Це значення було вибрано з практичних міркувань і означає не більше, ніж одне помилкове спрацьовування на 100 зображень розміру 1280x1024. Потім для побудованих каскадів порівнюється частка знайдених цільових об'єктів.

На етапі класифікації теж використовується глибока нейронна мережа. Використання останніх методів глибокого навчання таких мереж дозволяє підвищити точність на даному етапі.

к.т.н. Огнєвий О.В.(ХмНУ),
к.т.н. Лєнков Є.С.(НАУ),
Барбашов І.А.(ХмНУ)

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО АВТОМАТИЗАЦІЇ ВИРОБНИЧОЇ ЛОГІСТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Автоматизована діяльність являється невід'ємною частиною сучасного підприємства. Створення програмного продукту, що виконує роботу цілого персоналу людей – є дуже цінним. Існує безліч проблем які потребують швидкого, або негайного та дуже якісного підходу та вирішення, з мінімумом втручання людей в цей складній процес, таких як автоматизація виробничої логістики підприємства.

Дана тема має важливе наукове, а також прикладне значення, так як вона спрямована на вирішення актуальної наукової задачі розробки моделей і методів для автоматизованої логістичної системи управління підприємством.

Постає мета підвищення ефективності управління якістю вирішення логістичних задач підприємства, задля якої необхідно вирішити ряд задач, таких як:

1. Аналіз вимог і існуючих методів автоматизації логістики на підприємстві, для реалізації більш досконалого програмного вирішення цієї проблеми.
2. Сформувати програмну модель для контролю якості, оцінки надійності та продуктивності реалізованих моделей вирішення задач логістичного напрямку.
3. Побудувати математичну модель управління якістю автоматизації виробничої логістики підприємства.
4. Реалізація розробленого методу контролю автоматизації виробничої логістики.

Реалізація моделі автоматизації виробничої логістики може бути цілком виконана програмним продуктом «1С Підприємство», спрямованим для вирішення задач автоматизації діяльності на підприємстві. Однією з основних ознак цього продукту є вирішення широкого спектру задач пов'язаних з автоматизацією діяльності, а також підтримкою створення програмного продукту для мобільного пристрою на базі сучасних мобільних операційних систем, що надає можливість вирішувати задачі там, де це необхідно, а також розширює спектр вирішення можливих задач підприємства.

Також даний продукт працює безпосередньо з базами даних, що значно пришвидшує роботу з різними необхідними ресурсами в той чи інший момент, особливо коли робота підприємства має ряд постійних різноманітних задач з використанням вже зареєстрованих об'єктів баз даних. Також продукт «1С Підприємство» підтримує роботу з поширеними існуючими базами даних та має можливість публікації веб-сервісів для доступу з глобальної мережі.

Окоча С.В.(НАУ)

БАГАТОКАНАЛЬНИЙ ВОЛОКОННО-ОПТИЧНИЙ ІНТЕРФЕРОМЕТР ДЛЯ КОНТРОЛЮ ГЕОМЕТРИЧНИХ РОЗМІРІВ ОБ'ЄКТІВ

Вдосконалення автоматичного контролю різними засобами, процесами виробництва, визначається досягненнями в галузі вимірювальних перетворювачів та систем. Проте більшість датчиків не завжди задовольняють висунутим до них вимогам по таким показникам, як розміри, точність, допустимі умови експлуатації, завадозахищеність. Успіхи в технології волоконних світловодів, які привели до широкого їх використання дозволяють замінити традиційні датчики, коли їхні параметри не задовольняють висунутих метрологічних і технічних вимог.

Основним із недоліків таких датчиків є досить вузький спектр застосування, у класі волоконно-оптичних вимірювальних пристроїв не створено достатню кількість засобів для безконтактного вимірювання геометричних розмірів обєктів. Це дає можливість створювати в короткий термін нові контрольно-вимірювальні пристрої під конкретну задачу виробничих систем з підвищеними метрологічними характеристиками, які в значній мірі визначаються якістю роботи вимірювальних опто-електронних приладів.

Високою чутливістю відрізняються датчики інтерферометричного типу які досліджуються найбільш активно. У більшості випадків міжмодовий волоконно-оптичний інтерферометр (МВІ) використовується як розподілена в просторі вимірювальна система, яка дозволяє проводити контроль деталей під час дії дестабілізуючих факторів.

Запропоновано вдосконалений МВІ використання якого дозволяє проводити тривимірний контроль геометричних розмірів деталей виробів з високою точністю та вирішується ефективність наведення й самонаведення при вимірюваннях.

Для підвищення функціональності міжмодових волоконно-оптичних інтерферометрів та підвищення точності їх позиціонування відносно контрольованої поверхні об'єкта пропонується введення додаткових приймальних каналів відбитого від поверхні оптичного світлового потоку. Для цього навколо робочого основного оптичного каналу введено додаткові оптичні світловоди кожний з яких представляє собою додатковий вимірювальний канал. При диференціальних перетвореннях оптичного сигналу зі схем розміщення в робочому торці МВІ визначаються основні критерії оптимізації конструктивних параметрів, для визначення функції перетворення, вектор критеріїв має вигляд $\tau = \{\tau_1, \tau_2, \tau_3\} \in T_\tau$, де τ_1 – умовні лінійності або умова функції індикатора; τ_2 – умова чутливості; τ_3 – умова модуляції.

к.т.н. Опенько П.В.(НУОУ)

ПРОГНОЗУВАННЯ ЗАЛИШКОВОГО ТЕРМІНУ СЛУЖБИ (РЕСУРСУ) РАДІОЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ КОМПЛЕКСІВ ЗЕНІТНОГО РАКЕТНОГО ОЗБРОЄННЯ ПРИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЗА ТЕХНІЧНИМ СТАНОМ

На даний час з метою підтримання боєготового стану парку озброєння зенітних ракетних військ в Повітряних Силах впроваджуються стратегії експлуатації та ремонту за технічним станом (ЕТС), які забезпечать законність його експлуатації за межами початково встановлених термінів служби (ресурсів).

Для вирішення завдання організації переведення на ЕТС парку зразків озброєння ЗРВ, які на цей час експлуатуються та ремонтуються за регламентованою стратегією, було розроблено відповідне науково-методичне забезпечення, яке передбачає, у тому числі, проведення контролей граничного стану відповідних зразків зенітного ракетного озброєння (ЗРО) через фіксовані інтервали часу. У зв'язку з цим задача визначення періодів проведення контролів граничного стану зразків ЗРО, які будуть адаптивними до зміни рівня безвідмовності радіоелектронних засобів (РЕЗ), є актуальною.

В доповіді розглядається методика, що призначена для прогнозування показників залишкового терміну служби (ресурсу) РЕЗ комплексу ЗРО в умовах переведення на ЕТС з метою визначення періодичності проведення контролів граничного стану та виступає складовою частиною методики прогнозування довговічності комплексів ЗРО при ЕТС для визначення періодичностей проведення контролів граничного стану зразків ЗРО.

Методикою передбачено побудова залежностей зміни показників безвідмовності – точкової оцінки середнього наробітку на відмову (параметру потоку відмов) в процесі експлуатації РЕЗ комплексів ЗРО, які використовуються при прогнозуванні значень відповідних показників на майбутньому етапі експлуатації. Наведені напрями дослідження процесу прогнозування показників залишкового терміну служби (ресурсу) РЕЗ комплексів ЗРО при ЕТС з урахуванням об'єктивних і інших чинників визначають наявність підпорядкованих єдиній меті наступних основних етапів методики, що розглядаються в доповіді.

Наведена методика орієнтована на застосування для РЕЗ комплексів ЗРО з урахуванням взаємозв'язаного проведення випробувань на безвідмовність та довговічність, сумісного використання їх результатів при дослідженні зміни безвідмовності та довговічності з урахуванням режимів експлуатації, а також їх впливу на здатність об'єкту до збереження неграничного стану та дозволяє встановлювати адаптивні до рівня безвідмовності періоди проведення контролів граничного стану, які, на відміну від нормативно встановлених, дозволять забезпечити оперативну корекцію параметрів управління технічним станом об'єкту експлуатації (відповідним РЕЗ комплексу ЗРО).

к.т.н. Павленко А.Г.(НУОУ),
Ряшин В.В.(НУОУ),
Борзак О.М.(ВІКНУ)

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ТЕХНІЧНОГО СТАНУ ОБЛАДНАННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ ЗА ХАРАКТЕРИСТИКАМИ ПЕРЕХІДНИХ РЕЖИМІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Необхідність забезпечення безпечної експлуатації авіаційної техніки (АТ) поза межами встановлених розробником термінів служби обумовлює актуальність завдання удосконалення інформаційних моделей об'єктів контролю в напрямку відображення властивостей, що є характерними ознаками його технічного стану. В якості альтернативних діагностичних ознак для виявлення передвідмовних станів обладнання, характерних для перехідних режимів функціонування, обрано коефіцієнти розкладу імпульсної перехідної функції (ІПФ) об'єкту. ІПФ визначається у процесі вирішення рівняння статистичної ідентифікації об'єкту контролю (рівняння Вінера-Хопфа). На основі результатів обробки вибірки вхідних та вихідних сигналів, доступних безпосередньому вимірюванню, уточнюється структура моделі, і визначаються її параметри, що є оптимальними з точки зору заданого критерію близькості.

У доповіді запропоновано підхід до формування інформаційної моделі об'єкту контролю шляхом формалізації задачі ідентифікації об'єкту за його імпульсною перехідною функцією. Використання зазначених ознак дозволить підвищити достовірність контролю технічного стану АТ Збройних Сил України в умовах експлуатації поза межами встановлених розробником термінів служби.

к.т.н., доц. Пампуха І.В.(ВІКНУ),
Березовська Ю.В. (ВІКНУ)

ВИКОРИСТАННЯ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ В СИСТЕМАХ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПРИ ФУНКЦІОНУВАННІ СКЛАДНИХ СИСТЕМ

Характерною особливістю розвитку інформаційних технологій є безперервне якісне ускладнення сфер їх застосування. Можна виділити технології автоматизації процесу розв'язання складних обчислювальних задач; управління об'єктами та виробничими процесами; збору, накопичення, зберігання і використання великих обсягів інформації; формування управлінських рішень щодо забезпечення рівня безпеки не нижче даного військово-політичного стану (регіонів, районів тощо.).

Для таких технологій побудовані моделі можуть використовуватися не для всіх областей людської діяльності, де людина повинна приймати рішення, яке в силу цього суб'єктивне. При цьому особа, яка приймає рішення (ОПР) має враховувати як свої пріоритети, так і ряд неформалізованих факторів морального,

політичного, економічного, екологічного характеру, а також ряду інших. Кількість чинників, які ОПР має одночасно враховувати, як правило, більше психофізіологічних можливостей людини з одночасної обробки об'єктів. Це змушує людину для створення собі комфортних умов мислення виключати при прийнятті рішення ряду факторів. Тому об'єктивно виникає задача розробки інформаційних технологій підтримки прийняття рішень (СППР), що допомагають ОПР врахувати свої пріоритети і численні зовнішні фактори, які впливають на ефективність розв'язку. У свою чергу технології повинні враховувати сучасні та перспективні вимоги, які пред'являються або можуть виникнути при управлінні складними системами.

Враховуючи той факт, що відбувається бурхливий та безперервний розвиток й отримання науково-теоретичних результатів, і як наслідок, створення інноваційних технологій призводить до виходу на новий виток розвитку систем організаційно-економічного управління та систем управління технічними процесами (складні системи). При цьому в процесі їхнього функціонування виникають нові знання і дані, які необхідно враховувати з метою забезпечення безпечної експлуатації. Для досягнення даної мети при функціонуванні складних систем найбільш доцільно використовувати СППР на базі нейронних мереж, а саме: розв'язання задач при невідомих закономірностях; стійкість до шумів у вхідних даних; адаптування до змін навколишнього середовища; потенційна надвисока швидкодія; відмовостійкість при апаратній реалізації нейронної мережі.

Практика показує, що доцільно використовувати СППР на базі нейронних мереж, так як вони мають цілий ряд переваг перед існуючими аналогами і дозволяють підвищити якість прийняття рішень.

к.т.н. Петров А.О.(СНУ ім. В. Даля)

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗАХИСТОМ ІНФОРМАЦІЇ КОРПОРАТИВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Наступив новий етап у розвитку обміну інформацією, що характеризується інтенсивним впровадженням сучасних інформаційних технологій, широким розповсюдженням комп'ютерних мереж, та створює нові можливості та якість інформаційного обміну.

Корпоративні інформаційні системи (КІС) стають сьогодні одним з головних інструментів управління бізнесом, найважливішим засобом виробництва сучасного підприємства, використовуються в банківській, фінансовій сферах, у сфері державного управління. КІС включає в себе інфраструктуру та інформаційні сервіси.

Однак застосування інформаційних технологій неможливе без підвищеної уваги до питань інформаційної безпеки через наявність загроз захищеності інформації.

Очевидно, що сучасні підходи до організації ЗІ не в повній мірі забезпечують виконання вимог щодо захисту інформації. Основні недоліки систем захисту інформації (СЗІ) визначаються сформованими жорсткими принципами побудови архітектури і застосуванням в основному оборонної стратегії захисту від відомих загроз. Критична ситуація у сфері ІБ посилюється у зв'язку з використанням глобальної мережі для зовнішніх і внутрішніх електронних транзакцій підприємства і постійною наявністю невідомих раніше типів деструктивних інформаційних впливів.

Тому для успішного використання сучасних інформаційних технологій необхідно ефективно управляти не тільки мережею, але і СЗІ, при цьому на рівні комп'ютерної мережі автономно повинна працювати система, що реалізує управління складом подій інформаційної безпеки, планування модульного складу СЗІ та аудит. Оскільки об'єкт управління – СЗІ є досить складною організаційно-технічною системою, що функціонує в умовах невизначеності, суперечливості та неповноти знань про стан інформаційного середовища, управління такою системою повинне бути засноване на застосуванні системного аналізу, методів теорії прийняття рішень та необхідної інтелектуальної підтримки.

Таким чином, на сьогоднішній день є досить актуальною розробка методологічних основ управління захистом інформації корпоративної інформаційної системи для вирішення науково-практичної проблеми забезпечення необхідного рівня захищеності інформації протягом життєвого циклу системи захисту інформації в умовах невизначеності інформаційних впливів з використанням методів оцінки ІБ.

к.т.н. Сальнікова О.Ф.(ЦНДІ ОВТ ЗСУ)

АНАЛІЗ ХАРАКТЕРНИХ РИС ІМОВІРНИХ ВОЄН МАЙБУТНЬОГО З МЕТОЮ ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ ПІДГОТОВКИ ЗС УКРАЇНИ

Останнім часом широкого розповсюдження набули такі поняття як "холодна", "дипломатична", "економічна", "інформаційна", "психологічна", "торгівельна" війни тощо. Тому може виникнути думка, що в найближчому майбутньому протиборство держав буде практично виключати застосування військової сили (засобів збройної боротьби), оскільки цілком можливе досягнення поставлених політичних цілей за допомогою економічних, дипломатичних та інших засобів. Однак, аналіз головних тенденцій військово-політичного курсу більшості держав світу свідчить про те, що можуть бути переглянуті основні їх стратегічні концепції, в питаннях нарощування озброєння за рахунок впровадження нових ефективних технологій та у використанні збройних сил під час проведення своєї зовнішньої політики.

З урахуванням прийнятої зараз класифікації війн, можна стверджувати, що ЗС України мають бути підготовлені до можливого ведення бойових дій в оборонних, локальних або регіональних війнах всіх типів, у яких буде засто-

совуватися високоточна зброя, одночасно по всій території держави, внаслідок чого всі бої можуть набути розосередженого характеру (по фронту, глибині, висоті). Це означає, що система управління обороною держави має бути готовою до управління в умовах тотальної війни, оскільки вказану систему значно легше адаптувати до локальної (регіональної) війни, ніж навпаки.

Принципово новим різновидом є війни з радикальними політичними організаціями, які використовують терористичні методи, до участі у яких також мають бути готові ЗС України. З точки зору впливу на воєнно-політичну ситуацію в регіоні особливого змісту набуває поняття стратегічного стримування.

Головною його метою є надійне стримування загрози при мінімально необхідному рівні оборонної достатності. Досягнення вказаної мети, зокрема, має передбачати здійснення взаємно узгоджених заходів щодо: нарощування можливостей розвідки та контррозвідки; забезпечення належного рівня бойової готовності ЗС України та нарощування їх можливостей. Основні завдання головним чином будуть вирішуватися не в результаті прямого зіткнення учасників війни (збройного конфлікту), а завдяки застосуванню дальнього вогневого ураження, інтенсивність якого різко зросте. Особливого значення набуває боротьба за інформаційний простір, організація сучасного зв'язку та протидія далекобійним високоточним засобам ймовірного противника.

Отже, важливими напрямами підготовки ЗС України є комплексне застосування воєнних та невоєнних засобів. При цьому зростає роль непрямих дій на противника (політичних, економічних, інформаційних та інших), особливо – психологічних операцій. В умовах майбутніх воєн духовна складова оборони держави та моральний дух збройних сил, стають ключовими чинниками.

к.т.н. Сальнікова О.Ф.(ЦНДІ ОВТ ЗСУ)

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ОПК РОСІЇ

У Росії реформування ОПК почалося в 1991 р. фактично поза рамками нормативно-правового поля, що привело до ліквідації великих виробничих об'єднань, розриву зв'язків між підприємствами і профільними КБ, попадання в залежність від зарубіжних конкурентів або банкрутства цілого ряду стратегічно важливих підприємств другого і наступних рівнів кооперації. Ліквідувавши радянську систему управління, держава позбулася реальних важелів регулювання оборонно-промисловим комплексом.

Для реальних умов діяльності оборонних підприємств, що характеризуються переходом до ринкових умов господарювання і наявністю потужного державного сектора, що склалися в країні, представлено реальну систему управління ОПК Росії (з чітким розділенням функцій): перший рівень – рівень державного управління; другий рівень – рівень корпоративного

управління у рамках інтегрованих структур, що створюються; третій рівень – безпосереднє управління на підприємствах.

На державному рівні вирішуються наступні основні завдання: формування і реалізація військово-технічної політики держави; розробка і впровадження ефективних механізмів державного регулювання і програмно-цільового управління оборонним виробництвом; підтримка реально необхідного рівня виробничих потужностей; формування і реалізація довгострокових державних програм озброєння; програмно-цільове управління оборонним виробництвом у рамках конкретних програм озброєння; всебічна державна підтримка; забезпечення уніфікації і стандартизації озброєння і військової техніки; формування єдиної системи забезпечення якості продукції; реалізація прав за результатами інтелектуальної діяльності в області військової продукції і продукції подвійного призначення; організація військово-технічної співпраці із зарубіжними країнами; створення умов рівноправної інтеграції у світову економіку, залучення великих інвестицій стратегічних партнерів і інвесторів; організація підготовки інженерно-технічного персоналу необхідних спеціальностей в державних ВНЗ і в установах системи профтехосвіти; забезпечення соціально-економічної стабільності в оборонно-промисловому комплексі.

Завдання, що вирішуються на корпоративному рівні (корпорація, холдинг): формування і реалізація стратегії розвитку корпорації, основних виробничих відділень (бізнесів) і підприємств; консолідація фінансових, матеріальних і інтелектуальних ресурсів на пріоритетних напрямах діяльності; підписання контрактів із замовниками та держпосередником; реструктуризація і санація підприємств (ліквідація дублюючих служб і виробництв, надмірних фізично і морально застарілих потужностей), диверсифікація виробництва; якісне оновлення науково-виробничої бази; придбання необхідних активів; залучення до фінансування комерційних проектів розробки і виробництва високотехнологічної продукції цивільного призначення фінансових ресурсів вітчизняного і зарубіжного бізнесу; впровадження єдиної системи забезпечення якості продукції; забезпечення надійного післяпродажного обслуговування поставленої замовникові продукції; включення результатів інтелектуальної діяльності в господарський обіг; формування і забезпечення реалізації соціальної політики на підприємствах корпорації (холдингу).

Завдання, що вирішуються на рівні підприємств: реалізація стратегії корпорації в області розробки і виробництва профільної продукції, впровадження передових технологій, підвищення якості продукції, що випускається, диверсифікації і рентабельності виробництва; якісне виконання держоборонзаказу і робіт по лінії ВТС; реалізація соціальної політики.

Аналіз державного регулювання та управління оборонно-промисловим комплексом Російської Федерації необхідний та актуальний при виконанні дослідження, що має за мету обґрунтування шляхів удосконалення ВТП України на середньострокову перспективу.

Сташинський О.П.(НАУ)

ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ КПДР ДЛЯ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ДИСПЕТЧЕРА ГТС

Структура програмного забезпечення комп'ютерного комплексу підтримки диспетчерських рішень (КПДР) створена по блочно-модульному принципу, який полягає в тому, що прикладні програми формуються як незалежні елементи, здатні вступати у взаємодію між собою під управлінням організуючої програми. Уніфікація блоків і модулів дозволяє будувати КПДР для широкого кола різноманітних технологічних процесів.

Для зручності та простоти реалізації списків узагальнених завдань які виконує диспетчер газотранспортного підприємства з використанням КПДР, його програмну структуру представлено у вигляді трьох інформаційно-програмних модулів.

1. «***Аналіз режиму роботи магістрального газопроводу в експлуатаційних умовах***».

Модуль орієнтований на формування в диспетчерських кадрів кращого розуміння того, як реальна газотранспортна система буде реагувати на ті чи інші стратегії управління, які з них в яких ситуаціях являються найбільш ефективними. Даний модуль надає диспетчеру можливості попереднього проведення розрахункових експериментів по моделюванню режимів роботи ГТС, а також може бути використаний в якості тренажера для навчання диспетчера навичкам управління процесом транспортування газу.

2. «***Оптимізація режиму роботи компресорних станцій***».

Метою належного функціонування даного модуля є визначення оптимального режиму роботи паралельно працюючих КС з ціллю забезпечення контрактних зобов'язань, зниження матеріальних витрат і зменшення шкідливого навантаження на навколишнє середовище. Практичне використання даного модуля дозволяє забезпечити раціональне використання паливного газу ГПА за рахунок прийняття диспетчером правильних рішень по управлінню КС у відповідності до інформації одержаної від КПДР.

3. Регулювання швидкості руху очисного пристрою.

Інформаційно-програмний модуль призначений для забезпечення підтримки прийняття рішення диспетчерського персоналу під час проведення очистки внутрішньої порожнини магістрального газопроводу шляхом керування режимом його роботи. Показано, що для забезпечення оптимальної швидкості руху очисного пристрою по всій довжині ділянки газопроводу, як і в попередньому випадку, диспетчерський персонал суміжних КС, між якими проводиться очистка, організовує свої дії у відповідності до інформативних повідомлень, представлених в графічному інтерфейсі КПДР.

к.т.н. Хмельницький О.Ю.(ХмНУ),
Лєнков О.С.(ВІКНУ)

МЕТОДИ ШИФРУВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ СТЕГАНОГРАФІЇ

Стеганографія – це наука, яка вивчає методи та засоби приховування секретної інформації. Сам же термін «стеганографія» буквально означає тайнопис. Напрямок застосування стеганографії та криптографії співпадає, але стеганографія абсолютно незалежна від криптографії. При застосуванні різних криптографічних методів основною метою є так зашифрувати інформацію, щоб неможливо було отримати вихідне повідомлення. При цьому конфіденційність повідомлення не приховуєтьсяі це означає, що усі знають, що в зашифрованому повідомленні передається секретна інформація і основним моментом є знаходження ключа для зламу шифру. При використанні ж стеганографії основним моментом, на якому акцентується увага, є приховування секретного повідомлення таким чином, щоб неможливо було виявити сам факт передачі будь-якого повідомлення. Найкращі результати отримуються при поєднанні різних криптографічних методів із методами стеганографії.

На сьогодні стеганографія використовується для:

1) вбудовування інформації з метою її таємної передачі;
2) вбудовування цифрових водяних знаків;
3) вбудовування ідентифікаційних номерів;
4) вбудовування заголовків.

Найбільшого на сьогодні найбільшого поширення набули перші два напрямки, тобто таємна передача інформації та вбудовування водяних знаків. Виділення цих напрямків пояснюється широким поширенням сучасної цифрової інтелектуальної власності. Цифрові знаки в цьому випадку дозволяють захистити авторські права.

Основними вимогами до сучасних методів стеганографії є наступні:

1) методи приховування інформації повинні забезпечувати цілісність та автентичність файлу який передається;
2) приховування відбувається із припущенням, що зловмиснику відомі усі доступні стеганографічні методи;
3) безпека методів стеганографії повинна базуватись на збереженні файлу-контейнера основних його властивостей;
4) навіть при виявленні факту передачі таємного повідомлення зловмисником, з'ясування тексту повідомлення повинно представляти досить складну обчислювальну задачу.

На сучасному етапі розвитку комп'ютерних технологій стеганографічні методи використовують 2 основні напрямки:

1) методи, основані на властивостях спеціальних комп'ютерних форматів;
2) методи, основані на надлишковості інтерактивної інформації (аудіо, відео, зображення).

к.т.н. Хмельницький О.Ю.(ХмНУ),
Новакевич В.Ю.(ХмНУ)

АДАПТИВНІ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ОСВІТНІ СИСТЕМИ НА ОСНОВІ ІНТЕРНЕТ

Адаптивні та інтелектуальні освітні системи на основі Інтернет (від. англ. Adaptive and intelligent Web-based educational systems – AIWBES). Надають альтернативу для традиційного підходу «просто виклади це в Інтернет» в розробці освітнього програмного забезпечення (Brusilovsky & Miller, 2001). AIWBES намагаються бути більш адаптивними за допомогою побудови моделі цілей, переваг та знань для кожного окремого студента, використовуючи цю модель на протязі взаємодії із студентом з метою пристосування до його потреб. Вони також намагаються бути більш інтелектуальними, об'єднуючи і виконуючи деяку діяльність, що традиційно виконується вчителем-людиною – наприклад, інструктування студентів, або перевірка їх неправильного розуміння.

Перші інтелектуальні і адаптивні освітні системи для Інтернет були розроблені у 1995-1996 роках (Brusilovsky, Schwarz, & Weber, 1996a; Brusilovsky, Schwarz, & Weber, 1996b; De Bra, 1996; Nakabayashi, et al., 1995; Okazaki, Watanabe, & Kondo, 1996) . З того часу було розроблено і представлено багато цікавих систем. Зацікавленість в забезпеченні дистанційного навчання через Інтернет сильно спонукала ці дослідницькі намагання.

Дослідницьке товариство отримувало допомогу забезпеченням ряду конференцій, які об'єднали дослідників, що працюють над AIWBES, їм надали змогу вчитися один від одного і потім пропагувати ідеї цього дослідницького напрямку через он-лайнові праці конференції (Brusilovsky, Henze, & Millán, 2002; Brusilovsky, Nakabayashi, & Ritter, 1997; Peylo, 2000; Stern, Woolf, & Murray, 1998). Число зацікавлених у AIWBES, що сповіщалося на ранніх стадіях їх розвитку під час цих конференцій, з тих пір досягло рівня зрілості. Цей подвійний спеціальний випуск накопичує результати цих конференцій і компонує колекцію публікацій, які представляють стан мистецтва розробки AIWBES.

Ми представимо більш систематичний погляд на розмаїття сучасних AIWBES та обговоримо роль і місце напрямку досліджень AIWBES в області штучного інтелекту у навчанні (AI-Ed). Це надає свіжий огляд відомих AIWBES-технологій класифікованих за сферою їх виникнення. Тут також робиться спроба окреслити нову парадигму проектування сучасних AIWBES і спроба порівняти цю парадигму з традиційною парадигмою проектування, що домінувала в області штучного інтелекту у навчанні протягом останніх п'ятнадцяти років.

Говорячи про інтелектуальні системи ми підкреслюємо, що такі системи застосовують технології з області штучного інтелекту (ШІ) щоб забезпечити користувачам навчальної Інтернет - системи ширшу і кращу підтримку. В той же час більшість систем, про які піде мова в даному вступі можуть бути класифіковані як інтелектуальні і адаптивні одночасно, значне число систем підпадають лише під одну з цих категорій.

к.т.н. Чешун В.М.(ХмНУ),
Чуйко К.В.(ХмНУ),
Солодєєва Л.В.(ВІКНУ)

ТЕХНОЛОГІЇ ВИЯВЛЕННЯ АНОМАЛІЙ В КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМАХ

На сьогоднішній день більшість систем захисту використовують стандартний набір методів захисту від вторгнень у комп'ютерну систему. Ідентифікація, автентифікація, шифрування та обмеження доступу згідно правил – усі ці механізми не можуть повноцінно захистити систему. Такий підхід має суттєвий недолік – зловмисник може використати дані користувача або підібрати пароль і отримати доступ до ресурсів. Саме тому потрібний механізм, який може доповнювати стандартні методи, за допомогою якого можливе виявлення несанкціонованого доступу і відповідна реакція на такі дії.

Для вирішення таких завдань використовують системи виявлення вторгнень. Оскільки неможливо передбачити всі сценарії, потрібно створити список можливих сценаріїв активності, які будуть вважались зловмисними або ж навпаки. Уся активність, яка не відповідає правилам буде вважатись небезпечною.

Системи виявлення вторгнень поділяються на системи, що реагують на відомі атаки – системи виявлення зловживань і системи, які реагують на відхилення нормального перебігу сценарію – системи виявлення аномалій.

Робота систем виявлення зловживань базується на використанні списку шаблонів атак. Використовуючи заздалегідь відомі вразливі місця системи, зловмисник виконує певні кроки, оскільки його дії відомі, такі системи досить ефективні. Проблеми виникають коли використовуються невідомі атаки або атаки з деякими відхиленнями, тому важливо мати велику базу шаблонів і регулярно її поповнювати.

На відміну від системи виявлення зловживань система виявлення аномалій використовує припущення, що дії зловмисника відрізняються від дій користувача. Виявляючи такі дії і позначаючи їх, як аномальні, такі системи здатні реєструвати невідомі атаки. Системі необхідно зібрати інформацію перед роботою, за певними факторами у майбутньому вона буде відстежувати поведінку користувачів. Моделі мають бути адаптивними тому, що користувач може змінювати свою поведінку, через зміну задач або виконуючи нові, додаткові завдання.

Таким чином, повноцінна система виявлення вторгнень має базуватись на системі виявлення зловживань і аномалій. Для ефективного захисту комп'ютерних систем обидві технології мають працювати в комплексі.

Чорненький Ю.В.(НАУ)

ПРОВЕРКА ГИПОТЕЗЫ НОРМАЛЬНОСТИ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ПРОИЗВОЛЬНОГО СЕЧЕНИЯ СЛУЧАЙНОЙ ФУНКЦИИ

Пусть E – случайная величина, являющаяся сечением случайной функции $E = E(s)$ при произвольном фиксированном значении аргумента $s = s_0$.

Требуется выяснить, подчиняется ли E нормальному закону распределения или нет.

Существует несколько способов такой проверки.

Как показывает практический опыт использования этих способов, наиболее целесообразно применять одновременно два из них: по размаху варьирования и по χ^2 - критерию.

Первый – весьма прост, служит для быстрой «прикидочной» проверки и при положительном исходе ориентирует на использование второго способа – для основательной проверки нормальности распределения.

Если R/S оказывается меньше нижней или больше верхней границы, то нормального распределения нет.

Если же R/S оказывается между нижней и верхней границами, то можно рассчитывать, что E приближенно подчиняется нормальному закону, и можно перейти к методике проверки по χ^2 - критерию, суть которой состоит в следующем.

Производится группирование экспериментально полученных чисел

$e_i,\ i = 1,2,...,n$.

Для этого весь промежуток

$<e_{min}, e_{max}>$,

содержащий эти числа, разбивается на k интервалов одинаковой длины Δe, и подсчитывается число элементов выборки (**.17), попавших в каждый из указанных интервалов:

$n_j, j = 1,2,...,k.$

Значениям e, находящимся в одном и том же j-м интервале, приписывается значение e_j^*, которое соответствует середине этого интервала (при этом наблюдения, попадающие на границу $(j-1)$-го и j-го интервалов, следует относить к интервалу с номером j).

Шелуха О.О.(НАУ)

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ПАРАМЕТРІВ ТА УПРАВЛІННІ В СКЛАДНИХ ТЕХНІЧНИХ СИСТЕМАХ

В сучасному світі надзвичайними темпами розвиваються інформаційні технології та зростає швидкість цифрової оброки інформації. Відповідно зростають запити до технічних засобів, розвиток яких часом не встигає наздоганяти технологічні прориви засобів обробки інформації у сфері розробки складних технічних систем (СТС).

В даний час у сфері виробництва складних технічних систем (СТС) все більшого поширення набувають інтелектуальні системи та технології, що передбачають управління складними технологічними процесами за допомогою інформаційних технологій. Слід зазначити й те, що в даний час спостерігається інтенсивне злиття СТС з інформаційними технологіями, що, в свою чергу, сприяє масовому створенню і впровадженню більш досконалих автоматизованих систем на виробництві. Широкого поширення набуває використання в якості керуючих елементів спеціалізованих мікросхем, що працюють під управлінням так званих «вбудованих операційних систем», а також використання більш сучасних технологічних датчиків для ідентифікації параметрів СТС та підвищення їх швидкодії під дією різноманітних дестабілізуючих факторів.

Існуючі системи ідентифікації параметрів та управління технічними системами не можуть достатньо ефективно виконувати поставлені завдання. За досвідом використання найбільша частина витрат ресурсу СТС є наслідком використання малоефективних систем ідентифікації параметрів та управління технічних систем.

Серед основних завдань щодо складних технічних систем є створення нових засобів та модернізація існуючих, що зазвичай є більш доцільним з економічних, технічних та матеріальних причин. До модернізації можуть бути віднесенні такі показники як:

– збільшення швидкодії;

– підвищення надійності систем;

– оптимізація систем ідентифікації та управління в СТС;

– розширення функціональних можливостей.

Для синтезу нових систем ідентифікації параметрів та управляння СТС необхідно визначити управляючий вплив у системі, математична модель якого представляється системою з n диференціальних рівнянь з апріорі невідомими параметрами, що забезпечує переведення фазових координат x_i що відображає точки $X(x_i, \ldots, x_n)$, що характеризують вихідну величину, швидкість, прискорення, а також вищі похідні вихідної величини, та контрольованих за допомогою фізично реалізуємих датчиків стану системи, у деякий достатньо малий окіл кінцевого стану за мінімально можливий проміжок часу.

Шурда А.Ю.(НАУ)

МЕТРОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИПРОБУВАНЬ АВІАЦІЙНИХ ДВИГУНІВ

Метрологічна служба повинна бути створена відповідно до законодавства для виконання робіт із забезпечення єдності вимірювань та здійснення метрологічного контролю і нагляду за станом та застосуванням засобів вимірювань на підприємстві.

Основною метою метрологічного забезпечення випробувань авіаційних двигунів – отримання достовірної вимірювальної інформації про значення показників якості та безпеки польотів.

Основні завдання метрологічного забезпечення випробувань на авіаційних підприємствах є створення необхідних умов для отримання достовірної інформації про роботу авіаційних двигунів та контроль параметрів на всіх режимах роботи.

Вдосконалено методику випробувань, що забезпечує отримання результатів випробувань з похибкою і відтворюваністю, що не виходять за межі встановлених норм по вібрації для авіаційних двигунів.

Розроблена програма випробувань, яка забезпечує отримання достовірної інформації про ознаки показників якості та безпеки продукції та їх відповідність встановленим вимогам, яка перевіряється на випробувальному стенді.

Основні вимоги до метрологічного забезпечення випробувань.

На підприємствах (в організаціях), де проводять випробування з метою обов'язкової сертифікації та в інших сферах поширення державного метрологічного контролю і нагляду, повинна бути створена метрологічна служба чи інша організаційна структура по забезпеченню єдності вимірювань.

Типи засобів вимірювань, що застосовуються при проведенні випробувань з метою технічного регулювання, повинні бути затверджені в установленому порядку.

Екземпляри засобів вимірювань, що використовуються при проведенні випробувань з метою технічного регулювання, в тому числі при контролі характеристик авіаційних двигунів, характеристик умов випробувань, контролі параметрів небезпечних і шкідливих факторів, що включає і шум двигуна.

Обробка великого обсягу одержуваної інформації здійснюється автоматизованими вимірювально-обчислювальними комплексами і пристроями.

При випробуваннях авіаційних двигунів, обов'язково мають бути розглянуті такі види вимірювань, як тиск, температура, сила, витратометрія, частота і швидкість, а також перетворювачі, реєструючі прилади та током'ємні пристрої, прилади неруйнівного контролю та технічної діагностики, що дозволяє отримати вихідні дані для призначення методик виконання вимірювань, автоматизованого вибору засобів вимірювань, процедури градуювання вимірювальних каналів, обробки результатів вимірювань.

Секція 3

Секція 3.
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВСЯКДЕННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Брижеватий О.В. (ВІКНУ)

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

У сучасному світі, який увійшов у третє тисячоліття, розвиток України визначається у загальному контексті Європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності західної культури. Для України європейська інтеграція – це входження до єдиної сім'ї європейських народів, повернення до європейських політичних і культурних традицій.

З метою реалізації стратегічного курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу, забезпечення всебічного входження України у європейський політичний, економічний і правовий простір та створення передумов для набуття Україною членства у Європейському Союзі указами Президента України затверджена "Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу". Основними напрямами культурно-освітньої і науково-технічної інтеграції визначено впровадження європейських норм і стандартів в освіті, науці й техніці, поширення власних культурних і науково-технічних здобутків у ЄС.

Оскільки військова освіта є складовою частиною державної системи освіти, процес реформування не оминув і її. Основні напрями реформування викладені в ряді нормативно-правових актів, особливу увагу серед яких слід звернути на національну доктрину розвитку освіти України у XXI столітті та на Концепцію військової освіти в України.

По-перше, це підвищення вимог щодо вихованості офіцерів, по-друге, це спрямованість навчального процесу на індивідуальний розвиток осіб що навчаються. Третій аспект складає інформатизація та комп'ютеризація навчання у зв'язку із інформатизацією та комп'ютеризацією навчання. Четвертий – стандартизація освіти, тобто приведення системи підготовки кадрів для Збройних сил та інших військових формувань до європейських стандартів, що забезпечить можливість продовження навчального процесу для тих хто навчається у інших навчальних закладах України або за кордоном, якщо виникне така необхідність. П'ятий – це міжнародне співробітництво.

Буряченко В.Ю.(ВІКНУ)

ВІЙСЬКОВА СЛУЖБА ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Державна служба, будучи різновидом служби взагалі, і публічної служби зокрема, володіє рядом властивих тільки їй ознак, що дозволяють відмежувати державну службу від інших видів служби. Державна служба це, передусім, діяльність по безпосередньому виконанню функцій держави. Державна служба це служба в державних органах і їх апараті. Державні службовці займають посади в державних органах і їх апараті. Посада – це визначена структурою і штатним розкладом первинна структурна одиниця

державного органу і його апарату, на яку покладене встановлене нормативними актами коло службових повноважень (ч. 1 ст. 2 Закону України "Про державну службу"). Державна служба починається там, де встановлюються посади, які невідривні від організації державного апарату. Посада є первинним, нерозчленованим компонентом управлінської структури, певною мірою відособленим. Її можна розглядати як мінімальну межу диференціації управлінських функцій і як засіб стабілізації, формалізації діяльності службовця.

Державна влада в Україні здійснюється за принципом її розділення на законодавчу, виконавчу і судову (ч. 1 ст. 6 Конституції України). Відповідно до цього конституційного принципу державну службу поділяють на службу в органах законодавчої, виконавчої і судової влади.

Аналіз норм Закону України "Про державну службу" дозволяє зробити висновок, що законодавець відмічає відмінність в правовому статусі служб і відповідних органів, хоч така відмінність сформульована не досить чітко. У ч. 4 ст. 6 Закону України "Про державну службу" вказується, що питання функціонування державної служби в інших державних органах, правове положення яких регулюється спеціальними законами України, регулюється цими органами. У ч. 2 ст. 9 Закону України "Про державну службу" закріплено, що регулювання правового положення державних службовців, працюючих в апараті органів прокуратури, судів, дипломатичної служби, митного контролю, служби безпеки, внутрішніх справ і інших, здійснюється згідно з вказаним законом, якщо інше не передбачене законами України. На основі приведеного можна в системі державної служби виділити цивільну і мілітаризовану службу.

При цьому цивільна служба ділитися на загальну і спеціальну. Загальна цивільна служба має на увазі здійснення загальних, традиційних, "стандартних" для всякої сфери діяльності державно-службових функцій. Спеціальна державна служба – це реалізація особливо встановлених в нормативних актах повноважень службовців, що займають посади в державних органах, що мають яскраво виражену галузеву компетенцію, яка накладає відбиток на практичну діяльність службовців. Спеціальна служба вимагає додаткової регламентації законами України.

Мілітаризована служба має ряд відмітних ознак, які виділяються при аналізі нормативно правових актів, що встановлюють правове положення цих видів державної служби і відповідних державних службовців. Для мілітаризованої служби характерні наступні, відмінні від цивільної служби, ознаки: професійним обов’язком службовців цієї категорії є захист життя і здоров’я людей, забезпечення безпеки громадян і встановленого порядку управління, прав людини і громадянина, публічних інтересів, матеріальних цінностей, правоохоронна суспільного і правопорядку навіть при умові ризику для життя, в багатьох випадках із зброєю в руках.

Власов І.М.(ВІКНУ)

АВТОРСЬКЕ ПРАВО В КОНТЕКСТІ ОНЛАЙН-ДОДАТКІВ

Технології хмарних обчислень, як правило, використовується для доставки контенту або інформації користувачам, які більше не мають потреби зберігати цю інформацію на своїх пристроях. Це, ймовірно, зробить істотний вплив на ефективність закону про авторське право в контексті онлайн-програм, оскільки базовою складовою інфраструктури хмари є можливість операторів хмари контролювати те, яким чином і якою мірою користувачі можуть використовувати такий контент – незалежно від того, чи захищений він Законом про авторське право чи вже став в суспільним надбанням.

Проводиться аналіз ступеню програм хмарних обчислень, які потенційно можуть обійти положення Закону про авторські права, інтерфейс яких призначений для регулювання доступу, використання та повторного використання онлайн-контенту, і як ці інтернет-програми можуть бути використані для створення приватних режимів налаштувань, які часто виходять за рамки традиційного режиму авторського права.

Як спочатку заявив Лоуренс Лессиг, професор права Гарвардського університету, «Код є законом кіберпростору». Дійсно, архітектура Інтернету – його код та мережеві протоколи – це те, що визначає, що може або не може бути зроблено в мережі (Lessig, 2006). Таким чином, оскільки вихідний код мережі в кінцевому рахунку диктує свої правила, яким користувачі змушені підкорятися (не має значення, чи затверджені ці правила законом), він стає де-факто законом.

У разі програм хмарних обчислень, це загальний дизайн інтерфейсу користувача, який реалізує можливості і функції, які сподобаються користувачам. Всі дані та контент, які зберігається в хмарі можуть надаватися тільки через інтерфейс, наданий провайдером хмари, в якому конкретно визначається, яким чином користувачі насправді здатні взаємодіяти з ними, незалежно від їх правового статусу. Таким чином, можна сказати, що в контексті хмарних обчислень, «інтерфейс користувача є закон». (DeFilippiandVieira, 2013)

Це призводить до, мабуть, одного з найбільш важливих аспектів хмарних обчислень по відношенню до авторського права: враховуючи, що будь-яка діяльність або реєстрація користувача обов'язково повинна пройти через централізовану програму хмари (такої як Facebook, Twitter або GoogleApps), користувачі не можуть підключитися та використовувати контент таким чином, який не було спеціально передбачено інтерфейсом користувача. Таким чином, хмарні обчислення в кінцевому підсумку роблять практично неефективними та набагато важчими для застосування багато положень режиму авторського права (наприклад, доктрину добросовісного використання, або винятку приватного використання). За словами Лессига, «код може, і все більш буде усувати закон». (Lessig, 1999).

Гурняк О.Г.(ВІКНУ)

ДО ПИТАННЯ ПРО РЕПРЕСІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УРСР ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ 30-Х РОКІВ ХХ СТ. ТА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ КОМУНІСТИЧНОГО ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ

Репресії, за своєю сутністю є крайньою формою політичного насильства. Фактично ж вони виконують роль інструменту в політичній боротьбі із опонентами, як реальними, так і потенційними. Саме така роль їм відводилася і в арсеналі тоталітарного режиму, який утвердився в СРСР у 1920–1930 рр. Репресії (від лат. reprimera – придушувати, приборкувати, стримувати, зупиняти) – каральні, примусові заходи, які застосовуються спеціально уповноваженими державними органами, зокрема, позасудовими, і вживаються здебільшого для боротьби з політичними противниками.

Аналізуючи історичні матеріали, архівні документи та доступні на сьогодні статистичні дані стосовно жертв сталінських репресій можна прийти до висновку, що переважно увага карального апарату зосереджувалась на УРСР та на представниках української нації. Так, ідея послаблення національного елементу та бажання зробити СРСР мононаціональною країною мали місце в історії, але дещо пізніше в 1940–1950 рр. В 1930 р. увага зосереджувалась переважно на укріпленні керівника комуністичної партії (більшовиків) Й. Сталіним власних позицій та усуненні як реальної опозиції, яку уособлював Л. Троцький та інші партійні діячі, так і опозиції потенційної, яку уособлювало в собі вище командування РСЧА. Майже всі члени генералітету армії були «видатними» постатями, принаймні так їх позиціонувала радянська ідеологія.

Велика їх кількість після повалення Української народної республіки залишилися в Радянській України з метою зміцнення на її території комуністичного ладу. Але в подальшому, в кінці 1920 – на початку 1930, відбувається процес зрощення національної та військової інтелігенції, і вже в лавах військової еліти яка побачила на прикладі Української РСР хибний шлях комуністичної влади, починають формуватись ідеї можливого політичного протистояння керівній верхівці партії. Однак, в умовах тоталітарного режиму складається чітка вертикаль влади, представники якої відрізняються виключною особистою відданістю партійному лідеру, а ідеологія та політичний курс не стримані до можливої критики чи опозиції. Саме тому в другій половині 1930-рр. відбувається масове знищення військової еліти, в лавах якої почали формуватися опозиційні течії та окремі групи впливу, небезпечні для монолітного керування Й. Сталіна радянською державою.

Що стосується УРСР, то починаючи з 1956 року насамперед було перевірено справи, сфабриковані проти військовослужбовців РСЧА у 1937–1938 роках. При цьому справи репресованих не просто «переглядалися», а прокурорами областей вносилися до президій обласних судів протести на незаконні постанови «трійок», суди визнавали ці постанови незаконними та скасовували їх. Тобто, суди встановлювали факт незаконного вбивства людей – це вже виходило за межі політичної реабілітації, мова йде про офіційне визнання державою вини перед незаконно засудженими особами, що з точки зору кримінально-правової доктрини вимагає

відповідного відшкодування з боку держави або родичам засуджених, або самим засудженим, які не були розстріляні, а були репресовані в таборах.

Відносно міжнародної оцінки антидемократичних засобів управління, які були притаманні комуністичному тоталітарному режиму, слід зазначити, що провідне місце в цьому контексті посідає Резолюція Парламентської асамблеї Ради Європи від 1996 р. № 1096 «Про заходи, спрямовані на ліквідацію спадку колишніх комуністичних тоталітарних режимів» та Резолюція Парламентської асамблеї Ради Європи від 2006 р. № 1481 щодо необхідності міжнародного засудження злочинів тоталітарних комуністичних режимів. В останній, зокрема, зазначається, що усі без винятку тоталітарні комуністичні режими, які панували в Центральній та Східній Європі в минулому столітті та які ще й досі залишаються при владі в деяких країнах світу, характеризуються численними порушеннями прав людини і необхідності засудження на національному рівні шляхом прийняття законодавчих актів.

Сьогодні, коли комуністична ідеологія продовжує існувати в демократичному суспільстві, необхідно чітко усвідомлювати важливість всебічного викриття злочинних дій представників вищого політичного керівництва СРСР. Але мова повинна йти не лише про викриття, а і про засудження та вшанування пам'яті жертв репресій.

Гущин О.О.(ВІКНУ)

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ОПЕРАЦІЙ З ПІДТРИМКИ МИРУ ТА БЕЗПЕКИ ВІДПОВІДНО ДО НОРМ СТАТУТУ ООН

Правова база здійснення операцій з підтримки миру та безпеки уходить своїми коренями до міжнародного права.

Розділи VI, VII та VIII Статуту ООН надають законну підтримку повноваженням ООН щодо здійснення операцій миротворчого спрямування.

Міжнародний закон про права людини, заснований на Загальній Декларації прав людини, зобов'язує ООН та її країни-члени захищати та сприяти захисту прав людини шляхом здійснення миротворчих операцій. Міжнародний закон про права людини дуже пов'язаний із правом збройних конфліктів. Засноване, зокрема, на чотирьох Женевських конвенціях та двох Додаткових Протоколах, це право сприяє наданню гуманітарної допомоги, включаючи продукти харчування, медичну допомогу та релігійну підтримку, для військового і цивільного персоналу, що залучені до операцій з підтримки миру та безпеки. Право збройних конфліктів формується на снові Женевських та Гаазьких конвенцій та права Нью-Йорка (міжнародні норми з питань юриспруденції). Вони функціонують у поєднанні з іншими нормами міжнародного права, обмежувальним формами збройного конфлікту, які перешкоджають гуманітарним правам та правам людини.

Статут Організації Об'єднаних Націй надає широкі та гнучкі правові рамки для проведення миротворчих операцій. Правові рамки миротворчого процесу значною мірою подані в розділах VI, VII та VIII Статуту ООН. Розділом VI передбачено мирне врегулювання суперечок. Мирні форми врегулювання включають переговори, запити, посередництво, примирення, арбітраж, врегулювання через суд тощо.

Роль Ради Безпеки ООН у використанні таких засобів визначено в цьому ж розділі Статуту. У випадку суперечки між сторонами Рада Безпеки має повноваження вимагати, щоб сторони врегулювали свою суперечку мирним шляхом. Якщо сторони неспроможні самостійно вирішити конфлікт або, якщо Рада Безпеки вважатиме, що цей конфлікт несе загрозу міжнародним миру та безпеці, вона має повноваження дослідити суперечку і рекомендувати відповідні процедури або методи врегулювання. До того ж, Рада Безпеки може рекомендувати методи мирного врегулювання на прохання сторін спору. Таким чином, Розділ VI Статуту розглядає те, що часто називають миротворчий процес. Хоча цей розділ був використаний як дозвіл на розгортання військового персоналу, він не має на увазі використання збройних сил. Скоріше, він схвалює застосування таких мирних дій, як дипломатичні, адміністративні та судові зусилля.

Розділ VII Статуту вже описує дію щодо загрози миру, порушення громадського порядку й акти проявів агресії і, відповідно, окреслює повноваження Ради Безпеки, яка визначає подібні ситуації. Рада Безпеки приймає рішення заради утримання або відновлення миру і закликає країни-члени підтримати схвалені нею заходи. Незбройні (або невійськові) засоби включають припинення економічних відносин, транспортних засобів сполучення через залізничну дорогу, морем, повітрям та поштових, телеграфних, радіо засобів сполучення, а також розрив дипломатичних відносин.

Якщо заходи без використання зброї, на думку Ради Безпеки, є недостатніми для досягнення миру, тоді можна вдатися до дій повітряних, морських або сухопутних військ, якщо це буде необхідним, щоб підтримати або відновити міжнародні мир та безпеку. Такі дії можуть включати демонстраційні дії, блокаду та інші дії повітряних, морських або сухопутних військ країн-членів ООН. Наприклад, Рада Безпеки використовувала Розділ VII Статуту для накладання примусових санкцій щодо Іраку та Сербії та уповноважувала використання сили для нав'язування своїх рішень відносно цих країн. Розділ VII тому й вважається розрахованим на те, що інколи називається зміцнення миру (або нав'язування/насадження миру).

Військовий Комітет рекомендує Раді Безпеки певні дії щодо військових вимог для підтримання миру та безпеки і командування її силами. Військовий Комітет теоретично складається з керівників представництв постійних членів Ради Безпеки ООН або їхніх заступників та, якщо це потрібно, можуть бути запрошені й інші члени. Стаття 43 Статуту ООН дозволяє країнам-членам ООН надавати підрозділи збройних сил для підтримки міжнародного миру та безпеки згідно зі спеціальним угодами з Радою Безпеки. Стаття 51 Статуту ООН робить наголос на тому, що доки Рада Безпеки не ухвалила рішення щодо суперечки, ніщо в ньому не повинно перешкоджати невід'ємному праву на індивідуальний або колективний самозахист, якщо збройний напад відбувається проти країни-члена ООН, поки Рада Безпеки не вжила необхідних заходів, щоб підтримати міжнародний мир та безпеку.

Розділ VIII Статуту ООН має справу з регіональними угодами. Договори та організації на регіональному рівні повинні залучатися до мирного розв'язання конфлікту, адже їхні дії відповідають Статуту ООН. Проте, регіональні агентства не можуть вдаватися до заходів примушення без уповноваження Ради Безпеки.

Як комбінація цього, операції з підтримки миру та безпеки особливо не посилаються на Статут ООН, але здійснюються під повноваження Ради Безпеки. Спочатку вимагалось, щоб країни, які приймали миротворчі місії, повинні були дати на це згоду. Проте, через розвиток миротворчого процесу Рада Безпеки, як зазначено у розділі VIII Статуту ООН, уповноважує застосування військової сили в операціях й без обов'язкової згоди приймаючої країни.

Димарецький І.В.(ВІКНУ)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ РОБОТИ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Більшість проблемних питань правової роботи у Збройних Силах України виникають через неоднозначне застосування на практиці норм чинного законодавства, неврегульованість окремих положень щодо здійснення та організації правової роботи у Збройних Силах України та ін.

На жаль, проблемні питання виникають на всіх етапах здійснення правової роботи в Збройних Силах України. Військові юристи майже зовсім не приділяють уваги науковій обґрунтованості нових термінів, які з'являться у військовому законодавстві. У зв'язку з цим військовослужбовці та працівники Збройних Сил, які не мають належної правової підготовки, не розуміють сутність цих термінів.

Для здійснення правового забезпечення діяльності збройних сил належним чином потрібні висококваліфіковані кадри в галузі юриспруденції. Система їх підготовки вже існує, але потребує свого удосконалення. Застарілий механізм підвищення рівня правових знань, правового виховання впливає на рівень правової підготовки у Збройних Силах України

З метою покращення правової роботи у Збройних Силах України підлягають виконанню ч. 7 пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 14.12.01 № 1693 щодо створення належних умов для службової діяльності і роботи як структурних підрозділів, так і окремих фахівців юридичної служби окремими приміщеннями, необхідним обладнанням та нормативними актами, іншою правовою інформацією.

Серед проблем здійснення правового забезпечення у Збройних Силах України є низький рівень контролю з боку посадових осіб за правомірним використанням, реалізацією, утилізацією зброї, військової техніки тощо. Такі проблеми потребують глибокого аналізу та негайного вирішення.

Існує ще велика кількість проблем, які потребують вивчення та вирішення. Серед них:

– немає визначеного порядку організації законопроектної та нормотворчої роботи у Збройних Силах України;

– необхідність удосконалення нормативно-правової бази України у сфері миротворчої діяльності з урахуванням досвіду та стандартів держав Європейського Союзу;

– потребує покращення організація претензійно-позовної роботи та узагальнення нормативно-правової бази щодо регулювання претензійно-позовної роботи у Збройних Силах України.

к.ю.н. Забарський В.В.(ВІКНУ)

КРЕДИТУВАННЯ БУДІВНИЦТВА ЖИТЛА ДЛЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ

За офіційними даними, кількість безквартирних військовослужбовців Міністерства оборони України на січень 2014 р. становила понад 13 тис. осіб.

Для забезпечення реалізації права на житло зазначеними особами, держава, поряд із бюджетним фінансуванням має можливість використовувати також кредитування.

Початок процесу кредитування будівництва житла для військовослужбовців відбувся наприкінці 1991 р., коли в грудні 1991 році було прийнято Закон України „Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей". У п. 7 ст. 12 зазначеного Закону визначено категорії військовослужбовців, які мають право на одержання кредиту з компенсацією зобов'язань частково призначених у державному бюджеті на утримання Збройних Сил України. Однак механізм реалізації цього процесу був відсутній до того часу, поки у січні 2004 р. затвердили Порядок кредитування будівництва та придбання житла для військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань (далі Порядок), який визначає механізм реалізації зазначеного права.

Водночас, відповідно до п. 3 Порядку право на банківське кредитування будівництва житла з погашенням його за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті військовим формуванням, мають військовослужбовці, які не мають житлового приміщення для постійного проживання і перебувають на квартирному обліку за місцем проходження служби. Отже, зазначеним кредитом не мають права скористатися ті військовослужбовці, які перебувають на обліку у органах місцевого самоврядування. Вважаємо, що таке звужування категорій військовослужбовців, які мають право на одержання зазначеного кредиту сприяє погіршенню стану їх житлової проблеми.

Крім того, відповідно до ч. 2 п. 11 Порядку, Міністерство оборони України повинно розробити критерії відбору військовослужбовців, яким можуть надаватися кредити. Таким чином, категорії військовослужбовців, які мають право скористатися кредитом знову звужується, оскільки відсутня прозорість у виборі військовослужбовців.

Для забезпечення реалізації права на одержання кредиту для індивідуального будівництва на Кабінет Міністрів України покладено обов'язок передбачати щороку у проектах закону України про Державний бюджет України фінансування окремим рядком програм із забезпечення житлом військовослужбовців, які потребують поліпшення житлових умов, осіб, звільнених у запас або відставку, в тому числі тих, які підлягають відселенню із закритих та віддалених від населених пунктів військових містечок.

Таким чином, мова йде про третю програму кредитування будівництва житла для військовослужбовців. Механізм реалізації права зазначеної категорії військовослужбовців на одержання зазначеного виду кредиту – відсутній. Натомість, ще й до тепер не розроблені механізми реалізації права на одержання кредиту на будівництво житла ветеранами військової служби.

Зайцев М.М.(ВІКНУ)

НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Не зважаючи на те, що забезпечення інформаційної безпеки є однією з найголовніших функцій держави, за станом на сьогодні в Україні фактично відсутній відповідний державний орган, який здійснює формування державної політики у сфері інформаційної безпеки.

Як наслідок, окремі питання, що мають відношення до забезпечення інформаційної безпеки регулюються низкою законів України, сферою регулювання яких є суспільні відносини у різних сферах і які покладають відповідні завдання різноманітні державні органи.

Забезпечення національної безпеки Законом України "Про основи національної безпеки" покладається на таких суб'єктів:

Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Рада національної безпеки і оборони України, які здійснюють загальне керівництво, координацію та контроль за реалізацією заходів у сфері національної безпеки; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; Національний банк України; суди загальної юрисдикції; прокуратура України; місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування; Збройні Сили України, Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки України, Державна прикордонна служба України та інші військові формування, утворені відповідно до законів України, на які безпосередньо покладається виконання заходів у сфері національної безпеки.

Як вбачається, Закон України "Про основи національної безпеки" чітко не розмежовує завдання та функції суб'єктів, на які покладається забезпечення національної безпеки, обмежуючись зазначенням того, що вони здійснюють їх в межах повноважень. Повноваження зазначених суб'єктів визначаються відповідними законами, які розглянемо в контексті забезпечення інформаційної безпеки.

Однією з основних складових системи забезпечення національної безпеки в механізмі держави є Служба безпеки України, діяльність якої регулюється Законом України "Про Службу безпеки України". Відповідно до статті першого цього Закону, Служба безпеки України, це державний правоохоронний орган спеціального призначення, який забезпечує державну безпеку України.

Серед завдань, покладених на Службу безпеки України статтею 2 цього Закону, можна виділити забезпечення охорони державної таємниці, що є одним з напрямків забезпечення інформаційної безпеки.

Окремі питання забезпечення інформаційної безпеки визначені в Законі України "Про оборону України", який визначає важливу роль в обороні держави покладено на Генеральний штаб Збройних Сил України, який здійснює заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки, а саме бере участь в організації використання та контролю за інформаційним простором держави та здійснює його використання в особливий період.

Міністерства центральні та інші органи виконавчої влади у взаємодії з Міністерством оборони України у межах своїх повноважень узгоджують з ГШ Збройних Сил України питання використання інформаційного простору держави.

Завдання щодо забезпечення інформаційної безпеки також покладено і на Службу зовнішньої розвідки України, діяльність якої регулюється Законом України "Про Службу зовнішньої розвідки України".

Зазначені завдання здійснюються в порядку, визначеному Законом України "Про розвідувальну діяльність", який визначає правові основи організації і діяльності державних органів, які здійснюють розвідувальну діяльність з метою захисту національних інтересів України від зовнішніх загроз.

Найбільшу кількість функцій щодо забезпечення інформаційної безпеки покладено на Державну спеціальну службу зв'язку та захисту інформації України (далі – ДССЗЗІ), діяльність якої регулюється Законом України "Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України".

Завдання ДССЗЗІ можна умовно розбити на такі групи:

– забезпечення функціонування державних систем спеціального зв'язку: державної системи урядового зв'язку та Національної системи конфіденційного зв'язку;

– захист державних інформаційних ресурсів в інформаційно-телекомунікаційних системах;

– криптографічний та технічних інформації.

Водночас, відповідно до частини третьої статті 7 Закону України "Про телебачення та радіомовлення" визначено, що забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері телебачення і радіомовлення покладаються на центральний орган виконавчої влади. Таким органом є Державний комітет телебачення і радіомовлення України (далі – Держкомтелерадіо).

Як вбачається з Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України, затвердженого Указом Президента України від 07.05.11 року № 559/2011, Держкомтелерадіо є головним у системі центральних органів виконавчої влади з формування та реалізації державної політики в інформаційній сфері.

Одним з основних завдань Держкомтелерадіо є формування та реалізація державної політики у інформаційній сфері.

Виходячи з положення Держкомтелерадіо, він є головним в системі органів виконавчої влади в сфері забезпечення інформаційної безпеки, на який покладається, зокрема, формування державної інформаційної політики, розробка заходів щодо запобігання інформаційному впливу, який загрожує інформаційній безпеці держави, суспільства, особи, реалізація завдання щодо забезпечення інформаційної безпеки, розробка пропозицій щодо вдосконалення системи державного управління інформаційній сфері, при цьому на законодавчому рівні на Держкомтелерадіо завдань і функцій щодо забезпечення інформаційної безпеки не покладено, що значною мірою нівелює його статус в цьому питанні.

Крім того, положення Держкомтелерадіо, яке за статусом не є міністерством, суперечить вимогам Закону України "Про центральні органи виконавчої влади",

відповідно до якого лише міністерства забезпечують формування державної політики в одній чи декількох сферах, інші центральні органи виконавчої влади виконують окремі функції з реалізації державної політики.

Це має наслідком неможливість діяльності Держкомтелерадіо щодо формування державної політики в інформаційній сфері, до якої, зокрема, відноситься забезпечення інформаційної політики.

Зазначеними законами завдання та функції щодо забезпечення окремих питань інформаційної безпеки покладаються на велику кількість різних державних органів, компетенція яких стосується різних сфер державного управління, вони мають різну підпорядкованість. У зв'язку з цим відсутні механізми взаємодії зазначених органів, діяльність цих органів з питань забезпечення інформаційної безпеки не спрямовується та не координується.

Питання щодо аналізу та узгодження цих законів не стоїть на порядку денному уповноважених державних органів, що дає підстави констатувати, про фактичну відсутність державної політики щодо забезпечення інформаційної безпеки.

Це має наслідком відсутність системної діяльності держави у сфері забезпечення інформаційної безпеки, насамперед формування відповідної нормативно-правової бази, що дозволить визначити узгоджені завдання з цього питання органам публічної влади та створити механізм їх системної взаємодії.

Нездійснення цього, зумовлює подальшу відсутність чіткої та узгодженої системи суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки – органів, наділених відповідними завданнями і функціями та засобами для їх виконання, що має наслідком безконтрольний вплив на інформаційний простір держави та ставить під загрозу інформаційний суверенітет держави, заподіює шкоду всім суб'єктам інформаційних відносин, зокрема створює передумови для порушень прав людини та громадянина.

У зв'язку з цим існує нагальна необхідність визначення уповноваженого державного органу з формування державної політики у сфері інформаційної безпеки, який має статус міністерства.

Першочерговим завданням при формуванні державної політики має стати формування відповідної правової бази, що дозволить створити інституціональну та функціональну систему забезпечення інформаційної безпеки.

При цьому, на нашу думку, необхідно врахувати наступні критерії:

по-перше, суб'єкти забезпечення інформаційної безпеки необхідно об'єднати у функціональну та інституціональну системи, кількість елементів яких не повинна бути надмірною, оскільки їх збільшення буде призводити до ускладнення функціонування і, як наслідок, зменшення її ефективності;

по-друге, повинен існувати єдиний суб'єкт управління забезпеченням інформаційної безпеки, наділений владними повноваженнями у відношенні інших суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки та запроваджені ефективні механізми їх взаємодії;

по-третє, повноваження та функції суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки повинні бути чітко розмежованими, не допускати дублювань з метою уникнення конкуренції в діяльності цих суб'єктів та, одночасно, охоплювати всі

сфери та аспекти забезпечення інформаційної безпеки, що дозволить досягти прийнятної ефективності функціонування системи;

по-четверте, вважаємо, що до складу системи забезпечення інформаційної безпеки повинні входити не тільки органи публічної влади, а й інституції громадянського суспільства, що дозволить однаково ефективно захищати в інформаційних відносинах інтереси не тільки держави, а й суспільства та людей і громадян.

Коваль В.П.(ВІКНУ)

ГАРАНТУВАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ

Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави за нормами Конституції України.

Забезпечення реалізації, захисту та охорони прав і свобод людини і громадянина в Україні як правовій державі гарантується ст. 59 Основного Закону. Кожен військовослужбовець потребує правової допомоги, але не кожен знає де її отримати. Ст. 20 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» визначено, що військовослужбовцям гарантується право на захист у порядку, встановленому законами України.

Правова допомога є багатоаспектною, різною за змістом, обсягом та формами і може включати консультації, роз'яснення, складення позовів і звернень, довідок, заяв, скарг, здійснення представництва, зокрема в судах та інших державних органах, захист від обвинувачення тощо. Вибір форми та суб'єкта надання такої допомоги залежить від волі особи, яка бажає її отримати. Отже, право на правову допомогу – це гарантована державою можливість кожної особи отримати таку допомогу в обсязі та формах, визначених нею, незалежно від характеру правовідносин особи з іншими суб'єктами права.

Право на правову допомогу військовослужбовцям та членам їхніх сімей гарантується не тільки законами України, а й положеннями міжнародних документів підписаних державою, таких як Загальної декларації прав людини 1948 року, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року тощо.

Таким чином, однією з форм реалізації конституційного принципу є право особи на отримання правової допомоги. Через низький рівень грошового забезпечення військовослужбовці не мають можливості скористатися юридичними послугами, які є досить недешевими в Україні, тому юрисконсульт полку має достатній обсяг повноважень з надання військовослужбовцям та членами їх сімей різної за змістом, обсягом і формою правової допомоги.

к.соц.н. Кожедуб О.В.(ВІКНУ)

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВІЙСЬКОВО-ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Методологія допомагає обрати вірний напрямок у розвитку науки, виробити методику досліджень, дати світоглядну інтерпретацію отриманих результатів, здійснити структурування знань.

Змістом методології науки є ідейно-теоретичні, світоглядні позиції, принципи, які визначають підходи до явищ, які вивчаються, методи дослідження і тлумачення отриманих фактів.

Методологічними засадами військово-юридичної психології як системи є три базисні елементи:

1) загальнонаукові (фундаментальні) принципи, що визначають відправні положення у сфері людинознавства і цілому;

2) принципи психології та права;

3) методи, що використовуються для вирішення завдань військово-юридичної психології.

Загальнонаукові принципи можна визначити як сукупність відправних позицій – єдність діалектики, логіки і теорії пізнання, детермінізму, причинної (каузальної) зумовленості явищ, коли одне з них за певних умов обов'язково призводить до іншого, а також дотримання вимог об'єктивності, цілісності, історизму, динамічності розвитку. Зазначені принципи визначають використання загальнонаукових методів: аналіз і синтез, індукція і дедукція, аналогія, порівняння, системно-структурний та функціональний, логічних, математичний тощо.

До другої групи відносяться *принципи* об'єктивного дослідження психіки, детермінізму, вивчення психіки та свідомості у розвитку. Розглянемо коротко ці психологічні принципи.

Принцип об'єктивного дослідження психіки. Даним принципом керуються при дослідженні психічних явищ за їх об'єктивними показниками, які виявляються в процесі будь-якої діяльності. В основі цього принципу лежить ідея про єдність свідомості, психіки та діяльності. Психіка людини вивчається шляхом дослідження об'єктивних показників виявлення психічних процесів в тій чи іншій, в тому числі і в протиправній діяльності людини.

Принцип детермінізму психічних явищ. Визнаючи важливу роль у формуванні особистості спадкових факторів, її індивідуально-психологічних якостей та властивостей нервової системи, необхідно також враховувати і значний вплив на поведінку суб'єкта соціальних та суспільних відносин оточуючого його мікросередовища. Даний принцип допомагає аналізувати причини та умови, які сприяли здійсненню правопорушень, цілеспрямовано вести профілактичну, правову та виховну роботу з військовослужбовцями, які стали на шлях порушення військової дисципліни, позитивно впливаючи на формування їх правосвідомості.

Принцип вивчення психіки, свідомості в розвитку. Психіка людини, її свідомість впродовж всього життя зазнають постійного впливу оточуючого середовища, а тому, не залишаються як таке, що застигло раз і на завжди. Вони являються відображенням тих зовнішніх соціальних впливів, які зазнає людина. Це принципове положення часто допомагає пояснити чому даний суб'єкт здійснив те чи інше правопорушення.

Складовою частиною методології науки є вчення про методи. У військово-юридичній психології використовуються різні методи наукового пізнання. Методи військово-юридичної психології можна поділити на дві основні групи: *методи наукового дослідження*; *методи психологічного впливу на особистість*.

Методи наукового дослідження. За допомогою цих методів вивчаються психологічні закономірності суб'єктів військово-юридичної діяльності, розробляються науково-обгрунтовані рекомендації для оптимізації професійної діяльності. До них належать, зокрема, психодіагностичні методики визначення рівня розвитку професійно важливих якостей працівників, встановлення психологічних характеристик особистості правопорушника тощо.

Методи психологічного впливу на особистість. Деякі з цих методів реалізуються працівниками органів військової юстиції у своїй військово-юридичній діяльності. В цьому контексті вони орієнтовані на цілі розкриття і розслідування злочинів, встановлення їх причин, ресоціалізації засуджених, адаптації їх до відповідного соціального середовища. Цим методам притаманна обмеженість діапазону застосування рамками законодавства та професійної етики. Методи психологічного впливу можуть також застосовуватись для формування, розвитку і тренінгу відповідних професійно-важливих якостей працівників правоохоронних органів.

Основними методами наукового вивчення психіки є спостереження, експеримент, вивчення продуктів (результатів) діяльності, тестування (анкетування) та експертне оцінювання.

к.ю.н., доц. Коропатнік І.М.(ВІКНУ)

ВІЙСЬКОВО-ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ЯК ПРИКЛАДНА ГАЛУЗЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

Військово-юридична діяльність з психологічної точки зору висуває задачі, які не вирішуються ні юридичною, ні військовою психологією. Їх вирішує самостійна прикладна галузь психологічної науки, що знаходиться на стику соціальної, військової і юридичної психології. Такою галуззю психологічної науки є ***військово-юридична психологія***, названа так відповідно до тієї діяльності, потреби якої вона забезпечує своїми науковими дослідженнями і практичними рекомендаціями.

Військово-юридична психологія – це прикладна галузь психологічної науки, яка вивчає особистість суб'єктів військово-юридичної діяльності, соціально-психологічні процеси і явища, пов'язані з цією діяльністю в галузі військово-службових відносин, які регулюються нормами військового законодавства (військового права) в умовах військової служби, військового побуту.

Суб'єктами військово-юридичної діяльності є особи, які безпосередньо зайняті в ній – це представник юридичної служби, військовослужбовець, який вчинив правопорушення і який залучений до сфери цієї діяльності в якості звинуваченого (підсудного), свідка, потерпілого з числа військовослужбовців.

Всі вони, мають специфічні права і обов'язки, передбачені в кримінально-процесуальному законодавстві, і є суб'єктами військовоправових і військовослужбових відносин, виразниками певних суспільних, групових поглядів, думок і настроїв, учасниками формальних і неформальних відносин, які існують у військових колективах.

Предметом військово-юридичної психології є психіка, свідомість суб'єктів військово-юридичної діяльності, соціально-психологічні закономірності самої діяльності, військове середовище, система міжособистісних відносин серед військовослужбовців у військових колективах, у яких виявляються антисуспільні, протиправні форми поведінки військовослужбовців.

Військово-юридична психологія вивчає соціально-психологічні процеси у мікрогрупах військовослужбовців з негативною, антисуспільною спрямованістю з якими, як правило, пов'язані групові форми протиправної поведінки. Психологічні особливості таких груп майже не досліджуються ні в юридичній психології, ні в військовій психології.

Кузьменко І.В.(ВІКНУ),

МЕТОДИ ВІЙСЬКОВО-ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Як відомо одним з основних елементів методології будь-якої науки є методи. У військово-юридичній психології використовуються різні методи наукового пізнання. Методи військово-юридичної психології можна поділити на дві основні групи: *методи наукового дослідження*; *методи психологічного впливу на особистість*.

Методи наукового дослідження. За допомогою цих методів вивчаються психологічні закономірності суб'єктів військово-юридичної діяльності, розробляються науково-обгрунтовані рекомендації для оптимізації професійної діяльності. До них належать, зокрема, психодіагностичні методики визначення рівня розвитку професійно важливих якостей працівників, встановлення психологічних характеристик особистості правопорушника та ін.

Методи психологічного впливу на особистість. Деякі з цих методів реалізуються працівниками органів військової юстиції у своїй військово-юридичній діяльності. В цьому контексті вони орієнтовані на цілі розкриття і розслідування злочинів, встановлення їх причин, ресоціалізації засуджених, адаптації їх до відповідного соціального середовища. Цим методам притаманна обмеженість діапазону застосування рамками законодавства та професійної етики. Методи психологічного впливу можуть також застосовуватись для формування, розвитку і тренінгу відповідних професійно-важливих якостей працівників правоохоронних органів.

Основними методами наукового вивчення психіки є спостереження, експеримент, вивчення продуктів (результатів) діяльності, тестування (анкетування) та експертне оцінювання.

Спостереження **–** цілеспрямоване вивчення особистості на основі сприймання її дій та вчинків за різних умов життєдіяльності.

Експеримент – метод збирання фактів за спеціально створених умов, які забезпечують активний прояв психічних явищ, що вивчаються. Створюючи певні умови, юрист чи психолог дістає можливість чітко окреслити ті фактори, які діяли в момент виникнення та перебігу психічного явища; установити причини психічних явищ за рахунок розкриття впливу тієї чи іншої умови; повторювати досліді, таким чином, накопичувати кількісні показники, на основі чого можна дійти висновку про випадковість або типовість явища.

Вивчення продуктів (результатів) ***діяльності*** – накопичення фактів при аналізі матеріальних результатів психічної діяльності. Використовуючи цей метод, військовий юрист чи психолог має справу не з самим військовослужбовцем-правопорушником, а з матеріальними продуктами його психічної діяльності, що дозволяє неодноразово до них повертатись, порівнювати результати, отримані у різний час або за різних умов діяльності.

Тестування (анкетування) – це метод, за якого на основі виконання людиною певних завдань або відповідей на конкретні запитання робиться висновок про її психіку. Наприклад, перевірка можливості здійснювати ті чи інші вчинку – це синтез методу тестування та експерименту. Тактично спрямовані запитання слідчого на допиті також дають уяву про метод анкетування.

Метод експертних оцінок полягає в одержанні відомостей про особисті (психічні) якості людини від осіб, які можуть досить повно змалювати ці якості та особистість взагалі. Наприклад, реалізацією експертного оцінювання є одержання відомостей про способи вчинення злочину, ймовірного злочинця, ознаки його поведінки за допомогою опитування потерпілого, свідків, товаришів по службі, рідних.

Кузьмич І.І.(ВІКНУ)

НОРМОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ОДИН З НАЙВАЖЛИВІШИХ НАПРЯМКІВ ДЛЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Обов'язковою умовою вдосконалення військового управління є всебічне правове забезпечення життя і діяльності Збройних Сил України, найважливішим напрямком якого є нормотворча діяльність органів військового управління. Особливу важливість даний напрямок діяльності органів військового управління набуває у світлі реформування Збройних Сил України.

Для Збройних Сил України нормотворча діяльність органів військового управління є одним з найважливіших напрямів їх діяльності і грає першорядну роль. Видання нормативних правових актів – значуща правова форма управління Збройними Силами з метою підтримки їх боєготовності, боєздатності, зміцнення законності, правопорядку та військової дисципліни.

Завдання нормативних правових актів полягає в тому , щоб вирішувати різні питання життя і діяльності Збройних Сил. Вони приймаються в результаті тривалої і складної підготовки, яка носить характер юридичної процедури і встановлює порядок і терміни роботи над актами, хід їх узгодження, обговорення і прийняття.

Нормотворчість - це процес, що складається з окремих етапів: підготовки, затвердження та опублікування конкретних нормативних правових актів, тобто це ряд послідовних операцій, в результаті здійснення яких нормативний правовий акт оформляється і починає офіційно діяти, вливаючись в загальну систему права. Отже, створення органами військового управління нормативних правових актів має сприяти прийняттю оптимальних та ефективних управлінських рішень, дотриманню принципу законності в діяльності Збройних Сил України, а також забезпечувати захист інтересів держави і особистості.

Як вказувалося вище, органи військового управління видають нормативні правові акти в межах своєї компетенції. А це означає, що нормативні правові акти органів військового управління видаються в силу законодавчих приписів , за дорученням Президента України, за дорученням Уряду України, а також з власної ініціативи з метою врегулювання підвідомчої сфери суспільних відносин. Для органів військового управління нормотворча діяльність відіграє найважливішу роль, оскільки видання нормативних правових актів – правова форма їх виконавчої діяльності.

У сучасних умовах тотального реформування Збройних Сил України актуального значення набуває проблема визначення місця і ролі нормативних правових актів органів військового управління в системі правового впливу. При цьому необхідно зауважити, що нормотворча діяльність органів військового управління значною мірою піддається впливу соціальних процесів, що протікають в даний час. Рішення різних проблем у військовій сфері з допомогою економічних, політичних та інших програм на сучасному етапі будівництва Збройних Сил України без належного правового регулювання або неможливо

взагалі, або не досягає поставлених цілей. Тобто такий вид юридичної діяльності, як нормотворчість органів військового управління значною мірою залежить і від зовнішнього середовища, яка і визначає якість результатів цього процесу – нормативних правових актів органів військового управління. Слід зазначити, що нормотворча діяльність органів військового управління як вид юридичної діяльності характеризується рядом відмінностей.

Так, вона строго регламентована нормами права, представляє собою сукупність юридично значимих дій, які, здійснюються в строгій послідовності. Таким чином необхідною умовою здійснення нормотворчої діяльності органів військового управління є дотримання певних етапів або стадій нормотворчого процесу.

Крім того повинна бути дотримана сукупність вимог до дій учасників нормотворчої діяльності, спрямованим на досягнення певного результату, тобто до форми, яка служить гарантією точного і неухильного застосування, дотримання і виконання норм права, сприяє встановленню в суспільстві режиму законності.

Форма нормотворчої діяльності органів військового управління встановлює, хто, які дії, в якій послідовності і в який термін може або повинен здійснити, тобто це процесуальна форма, яка повинна містити вичерпний суб'єктний склад учасників нормотворчого процесу, їх компетенцію і правомочності на здійснення певних функцій, а також чітку послідовність вчинення дій.

Нормотворча діяльність органів військового управління, як вид юридичного процесу, ділиться на етапи або стадії, визначає логічну послідовність процесуальних дій, забезпечує легітимність процесу за рахунок здійснення передбаченого порядку діяльності і за рахунок перевірки правильності здійснюваних дій на кожному певному етапі або стадії. Причому недотримання одній зі стадій веде до того, що або потрібний результат не буде досягнутий, або дана діяльність може бути визнана незаконною.

Нормотворчість органів військового управління, будучи самостійним видом юридичного процесу, має свої індивідуальні особливості. Це обумовлено тим, що саме в процесі нормотворчої діяльності органів військового управління народжуються норми права, тобто її необхідно розглядати як елемент юридичного впливу на суспільні відносини. Цим і пояснюється інтерес до даного виду юридичної діяльності.

Метою і результатом нормотворчої діяльності органів військового управління є розробка, прийняття, а також зміна та скасування нормативних правових актів, які сприяють встановленню правої регламентації діяльності посадових осіб органів військового управління всіх рівнів.

До того ж нормативні правові акти органів військового управління є певними елементами системи законодавства, ефективність якої більшою мірою залежить від того, як вирішуються завдання створення, систематизації та застосування нормативних правових актів усіх рівнів.

Левчук В.Д.(ВІКНУ)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА В СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Стан законодавства України у сфері соціального забезпечення створює велику кількість проблем військовослужбовцям, що слугує перешкодою, виконанню Збройними Силами України їх конституційного обов'язку, а саме – захистові суверенітету і територіальної цілісності держави. Тому виникає вкрай необхідне вдосконалення законодавства.

Ще з років отримання Україною незалежності реалізується Концепція соціального забезпечення населення України, яка кожного року доповнюється новими законопроектами.

Серед проблем, які існують сьогодні у сфері соціальної захищеності військовослужбовців та членів їх сімей є :

– низький рівень грошового забезпечення;

– низький рівень пенсійного забезпечення;

– невиконання законодавчих положень стосовно надання військовослужбовцям житла та ін.

На цей час рівень грошового забезпечення не дозволяє повною мірою задовольнити потреби військовослужбовців та компенсувати їм навантаження, пов'язані з військовою службою. Військовослужбовці очікують реальних змін та не погоджуються з тим, що в умовах постійного зростання цін їх реальний дохід зменшується.

Всі ці негативні прояви мають підґрунтя у недосконалості фінансово-правової бази, яка повинна не лише узаконити, але запустити механізми неухильного виконання законодавчо заявлених соціальних гарантій для військовослужбовців, а також у постійному зростанні обмеження фінансових витрат на соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей з Державного бюджету України.

На сьогодні фактичний обсяг соціальних гарантій військовослужбовців, встановлених законодавством, не відповідає життєвим їх потребам, а реальність отримання обмежуються недосконалістю фінансового права, а також обмежуються підзаконними актами.

На нашу думку потрібно удосконалити існуючу нормативно-правову базу та розробити елементи правового механізму системи виконання Державного бюджету України, що є одним із невідкладних завдань нормотворчості у фінансово-правовій галузі.

Лисак Я.А.(ВІКНУ)

ВОЄННА ДОКТРИНА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ МИРОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

У новій редакції воєнної доктрини, визначеної в Указі Президента № 390/2012 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 р. «Про нову редакцію Воєнної доктрини України» зазначається, що для запобігання конфліктам слід підвищувати авторитет та роль України на міжнародній арені. Це можна здійснити декількома шляхами: залученням до діяльності міжнародних безпекових, політичних організацій; сприянням розвитку систем колективної безпеки; забезпеченням боєздатності Збройних Сил України; чіткою позицією щодо правового забезпечення міжнародних гарантій, наданих нашій країні у зв'язку з її відмовою від ядерної зброї.

В новій редакції Воєнної доктрини України вказано на наміри завершити договірно-правове оформлення державного кордону, в подальшому зміцнювати позитивний імідж України шляхом роз'яснення воєнної політики країни, активно приймати участь у міжнародних операціях з урегулювання криз, дотримання міжнародних зобов'язань щодо контролю над озброєннями тощо.

Сьогодні продовжується процес вдосконалення законодавства у сфері регулювання участі Збройних Сил України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки. У рамках існуючих колективних сил безпеки найбільш ефективною та потужною формою було і залишається попередження, реагування і врегулювання криз, залучення підрозділів збройних сил країн до широкого спектру міжнародних операцій (з примушення до миру, з розбудови миру, із встановлення миру, пошуково-рятувальні, стабілізаційні та інші), в тому числі у складі багатонаціональних військових формувань високої готовності (системи резервних угод ООН, бойових тактичних груп Євросоюзу, Сил реагування НАТО тощо).

Залучаючись до багатонаціональних форм забезпечення регіональної безпеки, Україна набуває можливості стати учасником процесу формування та прийняття політичних рішень щодо проведення конкретних операцій як країна контрибутор. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо участі Збройних Сил України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки» був розроблений Міністерством оборони України на виконання Плану організації виконання Указу Президента України від 21.04.11 № 492 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21 квітня 2011 р. «Про участь Збройних Сил України у багатонаціональних військових формуваннях високої готовності», схваленого на засіданні Кабінету Міністрів України від 16.05.11. Зазначеним Указом Президента України від 21 квітня 2011 р. № 492 введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України щодо визнання

доцільності участі Збройних Сил України у багатонаціональних формуваннях високої готовності.

Закон України «Про участь Збройних Сил України у багатонаціональних військових формуваннях високої готовності» був розроблений з метою визначення поняття багатонаціональних військових формувань високої готовності, умов участі Збройних Сил України у складі зазначених формувань, загальних принципів комплектування і підготовки особового складу, а також визначення правових підстав можливої участі Збройних Сил України у більш широкому спектрі міжнародних операцій, ніж було визначено попереднім законодавством, в тому числі у складі багатонаціональних військових формувань високої готовності (БВФВГ).

Загалом, можна стверджувати, що в українському законодавстві формуються системні підходи щодо участі у миротворчості під егідою ООН, ОБСЄ, ЄС. Однак удосконалення нормативно-правової бази необхідне й по лінії співпраці з питань миротворчої діяльності Україна-НАТО, як того вимагає Хартія про особливе партнерство.

Лисий М.І.(ВІКНУ)

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСУВАННЯ БУДІВНИЦТВА ЖИТЛА ДЛЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ

На сьогодні фінансове забезпечення будівництва житла для військовослужбовців та членів їх сімей є однією з найгостріших соціальних проблем.

Обов’язок держави щодо забезпечення соціального захисту військовослужбовців, а також членів їх сімей, визначений у п. 1 ст. 12 Закону України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей”, де зазначається, що військовослужбовці забезпечуються житловими приміщеннями державою.

Однак, існує багато проблем, які перешкоджають здійсненню конституційного права на житло та норм відповідних законів. У зв’язку з економічною ситуацією, державі не вистачає фінансових ресурсів для будівництва необхідної кількості житлових приміщень.

Дуже важливим, та безперечно позитивним моментом у вирішенні проблеми забезпечення житлом військовослужбовців є практика визнання видатків Державного бюджету України на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців захищеними статтями відповідно до Закону про Державний бюджет України на 2010 рік. Вважаємо, що практику визнання захищеними статтями видатків бюджету на будівництво житла для військовослужбовців необхідно поновити до закінчення реформування Збройних Сил

України та забезпечення житлом для постійного проживання військовослужбовців та членів їх сімей.

На нашу думку, потрібно розробити механізми реалізації права військовослужбовців на житло шляхом одержання бюджетного фінансування будівництва житла, державного кредитування та банківського кредитування будівництва житла з компенсацією зобов'язань частково за рахунок бюджетних коштів.

Вважаємо, що держава не заохочує підприємства, установи, організації здійснювати будівництво житла для військовослужбовців. Так, наприклад, підприємство бере на себе виконання обов'язку держави щодо забезпечення житлом осіб постраждалих та потерпілих внаслідок Чорнобильської катастрофи і здійснює будівництво житла за рахунок власного прибутку. А держава бере на себе обов'язок відшкодувати вартість будівництва цього житла за умови належного фінансування та підходу черги в загальному реєстрі через 8–10 років. Майже стільки років стоять військовослужбовці у черзі для забезпечення їх житлом.

к.філос.н., доц. Макаренко Н.Г.(ВІКНУ)

ПРАВО СИЛИ ТА СИЛА ПРАВА: СУЧАСНИЙ КОНТЕКСТ ЗБРОЙНОГО НАСИЛЬСТВА

Раніше згідно з класичною доктриною права народів суверенні держави мали повну свободу застосування збройної сили для досягнення своєї мети, адже право застосування сили було важливою характеристикою державного суверенітету. І тільки після виникнення міжнародного права держави мусять підпорядкувати свої воєнні доктрини основним принципам міжнародного співіснування, у тому числі запобігати порушенням законів та звичаїв війни. Це положення знайшло своє відображення в працях патріархів міжнародного права – ГугоГроція "Dejurebelliacpacis" (1625 р.), Франціско Де Вітторіо "Dejurebelli" (1557 р.), АльберікоДжентіле "Dejurebelli" (1598 р.).

Jusadbellum розглядає питання, пов'язані з правом держав вдаватися до сили для ведення війни. Як відомо, в сучасному міжнародному праві встановлена заборона на застосування сили. Принцип незастосування сили і загрози цією силою закріплений у ст. 2 Статуту ООН, яка наголошує: «що всі члени Організації Об'єднаних Націй утримуються в міжнародних відносинах від загрози силою або від її застосування як проти територіальної недоторканості або політичної незалежності будь-якої держави, так і яким-небудь іншим чином, несумісним з цілями Організації Об'єднаних Націй».

Держава має право застосувати силу тільки захищаючись від агресії. Право на індивідуальну або колективну оборону закріплене в статті 51

Статуту ООН. Іншим законним випадком застосування сили є участь збройних силу проведенні миротворчих воєнних операцій, які повинні здійснюватися відповідно до Статуту ООН.

Для К. Клаузевіца теорія війни і практичне застосування сили не співпадають. Тому він допускав можливість «абсолютної» війни в дійсності, але аж ніяк не в якості «найбільш ефективного продовження політики», а як її межу, як у думках, так і в реальному житті.

Розподіл методів протистояння на воєнні та невоєнні достатньо умовний, тому що їх дійсне значення визначається політичною реальністю в залежності від конкретних умов та цілей. Обмежене місце воєнної могутності в сучасних міжнародних відносинах аж ніяк не означає, буцімто воно перестає бути фактором, який обумовлює застосування силових методів. Сила – багатовекторна, і чи прийме вона воєнну або іншу форму. Не змінює сутності політики. В певних умовах державам , дійсно не має необхідності забезпечувати свої інтереси воєнними засобами, тому о результат досягається дипломатичними та економічними шляхами. Демонстрацією могутності або загрозами. Однак подібні «альтернативні» методи ефективні настільки, наскільки є сильним держава, яка їх забезпечує. «Пацифісти» ж зазвичай змішують корисність сили як такої та витрати її застосування, посилаючись в своїх розмірковуваннях на останні як на критерій посилення силової політики.

Між тим найважливішою функцією сили в умовах біполярного світу як раз і міститься в тому, що великим державам вдавалося підтримувати statusguo без прямого воєнного протиборства, що і намагалася застосовувати Україна в подіях в Криму в березні 2014 року.

Врешті решт, важливо мати на увазі, що воєнна сила – лише атрибут, а не синонім влади. І її використання в міжнародних відносинах не є рівним встановленню політичного контролю. Сила само по собі здатна забезпечити лише утримання території. Воєнна перемога та управління окупованими областями – різні речі: саме з цією антитезою зіткнулися США. Швидко розгромивши режим С. Хусейна. але доки не зуміли закріпити свій успіх на полі бою адекватними політичними рішеннями.

На початку XXI століття як практичний засіб воно набуло іншу специфіку. Яка залежить від нинішнього характеру викликів, рівня розвитку воєнної техніки та способів ведення бою. Воєнна сила залишається політично затребуваною в зв’язку з тим, що США зіткнулися із не передбачуваними і під частакими, що тяжко локалізуються, загрозами. Нестабільність постбіполярного світу обумовлена багатьма обставинами. Серед них – послаблення воєнних блоків та політичних коаліцій, яке супроводжується децентралізацією процесів прийняття рішень; посилення економічної нерівності держав, аза нимерозія багатонаціональних держав; зростання націоналізму та сепаратизму; більш самостійна політика. Саме це ми і спостерігаємо на сучасному етапі в Україні.

Миргородський О.П.(МУБіП, Херсон)

ЗАКОНОДАВЧЕ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ ЩОДО УЗГОДЖЕНИХ ДІЙ

Процес впровадження, зміни та удосконалення режиму правового регулювання антиконкурентних узгоджених дій в Україні, залежно від прийняття відповідних законодавчих актів, можна розподілити на шість етапів.

Перший етап – прийняття 18.02.1992 р. Закону України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності» (далі – Закон про обмеження), що став точкою відліку існування у правовому полі України такого поняття як «антиконкурентні узгоджені дії» (або згідно з початковою термінологією «неправомірні угоди між підприємцями»). Спочатку визначення та перелік спрямувань, що дозволяли кваліфікувати угоди (погоджені дії) між підприємцями як неправомірні, акумулювались у статті 5 «Неправомірні угоди між підприємцями» Закону про обмеження.

Стаття 5 Закону про обмеження виокремлювала три види таких спрямувань:

− встановлення (підтримання) монопольних цін (тарифів), знижок, надбавок (доплат), націнок;

− розподіл ринків за територіальним принципом, асортиментом товарів, обсягом їх реалізації чи закупівель або за колом споживачів чи за іншими ознаками, що призвели або можуть призвести до їх монополізації;

− усунення з ринку або обмеження доступу на нього продавців, покупців, інших суб’єктів господарювання.

Другий етап – прийняття 03.03.1998 р. Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності», згідно з положеннями якого, зокрема:

− впроваджено у правовий обіг сучасний термін, що характеризує увесь спектр можливих негативних погоджених дій (на відміну від попередньої редакції, яка концентрувалась лише на неправомірних угодах), а саме: «антиконкурентні узгоджені дії»;

− чітко окреслено питання оцінки антиконкурентних узгоджених дій залежно від наявності результатів вчинення таких дій, а саме: діюча на той час редакція статті 5 Закону про обмеження охопила як антиконкурентні узгоджені дії, які призвели до настання наслідків так і ті, які потенційно могли призвести до їх настання.

Третій етап – прийняття 11.01. 01 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (далі – Закон про захист), який прийшов на зміну Закону про обмеження та став адекватною відповіддю на процеси ускладнення

економічних відносин, розширення фінансових можливостей суб'єктів господарювання, посилення потягу до забезпечення власної стабільності шляхом недопущення, усунення чи обмеження конкуренції.

Реформування галузі безпосередньо торкнулося й інституту антиконкурентних узгоджених дій, у якому, згідно з загальносвітовими тенденціями, одночасно застосовано як карний так і заохочувальний механізми.

У структурі Закону про захист питання антиконкурентних узгоджених дій регламентовано статтею 6 "Антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання", яка містила наступні новації:

− впроваджено окрему дефініцію антиконкурентних узгоджених дій;

− розширено перелік (не вичерпний) антиконкурентних узгоджених дій, що складається з 8 позицій (для прикладу у Законі про обмеження наявні лише 3 позиції);

− декларовано пряму заборону вчинення антиконкурентних узгоджених дій;

− запроваджено заохочувальний механізм, застосування якого, за певних умов, звільняє суб'єкта господарювання від настання відповідальності за їх вчинення .

Четвертий етап – прийняття 16.01.2003 року Господарського кодексу України (далі – Кодекс).

Кодекс є проявом динамічної природи правової системи України, що спричинена як об'єктивними, так і суб'єктивними чинниками, які призводять до періодичної появи нових законодавчих актів, що потребують часу для їх адаптації та узгодження з уже існуючими правовими реаліями.

У структурі Кодексу антиконкурентні узгоджені дії (у Кодексі застосовано термінологію Закону про обмеження, а саме: неправомірні угоди) розміщено у статті 30.

Навіть поверхневий аналіз приписів статті 30 Кодексу засвідчує – дана норма є калькою статті 5 Закону про обмеження. Низка експертів висловила своє занепокоєння з приводу даної ситуації, констатувавши, зокрема, що стаття 30 Кодексу не враховує як вже існуючі правові реалії, так і динаміку змін та трансформацій економічних процесів у державі .

Однак, практика застосування приписів законодавства про захист економічної конкуренції показала – наявність даної колізії не призвела до загального погіршення стану правового регулювання відносин у сфері конкуренції в частині антиконкурентних узгоджених дій.

Стаття 30 Кодексу залишається останнім рудиментом Закону про обмеження, що очікує часу свого вдосконалення.

Мойсей Л.О.(ВІКНУ)

КОМПЕНСАЦІЯ ЗА НАЦІОНАЛІЗАЦІЮ ЖИТЛОВОГО ФОНДУ МОУ НА АНЕКСОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Вітаючи приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї як держави, що не володіє ядерною зброєю, враховуючи зобов'язання України про видалення всіх ядерних озброєнь з її території у встановлені терміни, відзначаючи зміни у світі в галузі безпеки, у тому числі закінчення «холодної війни», що створили умови для глибоких скорочень ядерних сил, Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки підтверджують Україні їх зобов'язання згідно з принципами Заключного акта НБСЄ поважати незалежність, суверенітет та існуючі кордони України, *йдеться у тексті Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, укладеного 05 грудня 1994 року між Україною, США, Росією та Великою Британією про неядерний статус України.*

Натомість, 01 березня 2014 року президент Російської Федерації на фоні «Кримської кризи» отримав у Ради Федерації (верхньої палати парламенту) дозвіл на введення військ до України, обґрунтувавши це «екстраординарною ситуацією, що склалася в Україні, загрозою життю громадян Російської Федерації, наших співвітчизників, особового складу військового контингенту Збройних сил Російської Федерації».

Більше того, у подальшому Російська Федерація порушуючи законодавство України і фундаментальні норми міжнародного права схвалила Договір про входження Автономної Республіки Крим і міста Севастополь до складу Російської Федерації, що тягне за собою відповідні юридичні наслідки.

Незважаючи на ту обставину, що міжнародне співтовариство неодноразово підтверджувало важливість забезпечення цілковитої поваги до загальновизнаних кордонів, цинічно "перемалювала" країна, яка за багатосторонніми і двосторонніми договорами гарантувала територіальну цілісність України, недоторканість і непорушність її меж. Єдиним неприхованим мотивом Російської Федерації в здійсненні цього міжнародного злочину є горезвісна доктрина "розростання російського світу".

Збройні Сили України, їх підрозділи, а зокрема військовослужбовці, які на момент написання цієї юридичної думки, дислокуються на території Автономної Республіки Крим, захопленої Російською Федерацією з грубим порушенням фундаментальних норм міжнародного права і загальновизнаних принципів, в подальшому будуть мати потребу у гарантуванні (фактичному захисті) їх прав та інтересів пов'язаних головним чином, із захистом

житлових інтересів, тобто тих житлових приміщень, що знаходяться у військовослужбовців та членів їх сімей, як на праві постійного так і тимчасового використання.

Вирішення проблеми житлового забезпечення повинно стати одним із пріоритетних не лише для Міністерства оборони України, але й для Президента та Уряду країни. Тобто, у разі прийняття рішення самопроголошеної Республіки Крим про націоналізацію майна чи (або) прийняття Російською Федерацією постанови про націоналізацію об'єктів, Україні належить вимагати відшкодування збитків з російського боку. Не повинно бути виключення і для військового майна, у тому числі компенсації за націоналізацію житлового фонду Міністерства оборони України, як невід'ємного від території півострова.

У цій ситуації Україні варто звертатись до міжнародних судових інстанцій. Сьогодні ми спостерігаємо низку заяв різних урядів європейських держав, міжнародних організацій, які не визнали ані результати референдуму, ані рішення державних органів Російської Федерації. Україна змушена буде звертатися насамперед до міжнародних судів, які могли б вирішити спір між Україною і Російською Федерацією, і саме їх рішення будуть обов'язкові до виконання.

Правовими підставами звернення до міжнародного суду повинно слугувати те, що не може уряд іншої держави націоналізувати українські об'єкти, оскільки право на власність є непорушним. Взагалі, націоналізація – це дуже тонкий процес, оскільки охороняється правом приватної власності. І воно охороняється і в Україні, і в Російській Федерації, беручи до уваги той факт, що Російська Федерація також ратифікувала Європейську Конвенцію про права людини.

Таким чином, виконуючи зобов'язання щодо гарантування забезпечення житлом військовослужбовців Збройних Сил України доцільним було б отримавши компенсацію за націоналізацію житлового фонду Міністерства оборони України на анексованій території Автономної республіки Крим скерувати отримані кошти саме на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців, які будуть в подальшому передислоковані з території півострова у визначені місця. Передислоковані, а не виведені з півострова, оскільки вказані поняття містять різні за своїм юридичним та політичним змістом значення.

к.ю.н., с.н.с. Пасіка С.П.(ВІКНУ)

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ У ВОЄННІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Сьогодні одним із головних завдань державної правової політики в Україні є реформування системи боротьби з корупцією. Проведення ефективних

заходів по запобіганню і протидії корупції стане передумовою зростання економічного потенціалу держави, покращення добробуту громадян України, що сформує у суспільстві позитивне відношення до органів влади.

Разом з тим без існування належного нормативно правового забезпечення цих заходів не можливо здійснювати ефективну боротьбу з таким анти суспільним явищем як корупція.

З часів незалежності нашої держави були різні бачення і підходи до реалізації державної політики боротьби з корупцією. Слабке нормативно правове забезпечення не давало змоги ефективно запобігати і протидіяти цьому явищу не тільки у воєнній сфері, а й в державі в цілому.

Слід зазначити, що за 23 роки незалежності, в Україні є намагання створити систему антикорупційного законодавства, яке б охоплювало всі сфери суспільного життя і включало б різні види нормативно-правових актів.

На сьогоднішній день існує більше 30 актів законодавства, що регулюють запобігання і протидію корупції у воєнній сфері України, основними серед яких є:

• Конституція України;

• Конвенція ООН проти корупції (ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 року № 251-V);

• Цивільна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією (ратифікована Законом України від 16 березня 2005 року № 2476-IV);

• Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією (ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 року № 252-V);

• Додатковий протокол до Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією (ратифікований Законом України від 18 жовтня 2006 року № 253-V);

• Кримінальний кодекс України;

• Кодекс України про адміністративні правопорушення;

• Закон України "Про засади запобігання і протидії корупції";

• Закон України "Про правила етичної поведінки";

• Постанова Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2009 року № 1422 "Питання запобігання та виявлення корупції в органах виконавчої влади";

• Порядок передачі дарунків, одержаних як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2011 року № 1195;

• Порядок зберігання документів і використання відомостей, зазначених у декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, та відомостей щодо відкриття валютного рахунка в установі банку-нерезидента, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 11 січня 2012 року № 16;

• постанова Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2012 року № 64 "Про виготовлення бланків декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру";

• Загальні правила поведінки державного службовця, затверджені наказом Головного управління державної служби України від 4 серпня 2010 року № 214.

Безперечно, наведений перелік не є вичерпним і включає лише основні нормативно-правові акти у сфері запобігання і протидії корупції у воєнній сфері України. Спеціальні норми щодо запобігання і протидії корупції, зокрема у воєнній сфері, також визначені актами законодавства, якими врегульовано діяльність окремих державних органів, служб тощо.

Такі норми є важливими з огляду на те, що вони утворюють превентивні механізми неналежної поведінки посадовців. У цій частині національне законодавство є динамічним, воно постійно вдосконалюється і розвивається.

к.ю.н., доц. Пашинський В.Й.(ВІКНУ)

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ДЕМОКРАТИЧНИЙ ЦИВІЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ НАД СФЕРОЮ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В ДЕМОКРАТИЧНИХ КРАЇНАХ

Суттєві зміни у світовому політичному й соціально-економічному житті в кінці XX століття, і особливо, на початку XXI ст. зумовили те, що основні моделі демократичного контролю над сферою безпеки і оборони (англо-саксонська, романо-німецька), перестали відповідати потребам часу. В англо-саксонській моделі основним недоліком стала зайва заплутаність, несистематизованість законодавства. У романо-німецькій – замкнутість, досить помітна ізольованість від суспільства.

Разом з тим, сьогодні наявність системи демократичного цивільного контролю (ДЦК) над сферою національної безпеки і оборони виступає: необхідним атрибутом будь-якої демократичної держави; загальновизнаним інструментом розв’язання суперечок і гармонізації цивільно-військових відносин у країні; обов’язковим елементом ефективного функціонування сектору безпеки і оборони держави. Тому всі демократичні країни проводять реформи законодавства у цій сфері виходячи із основних завдань демократичного цивільного контролю.

Предмет демократичного цивільного контролю над сферою національної безпеки і оборони в демократичному суспільстві є:

– відповідність цілей і завдань сектору безпеки і оборони держави цілям та завданням внутрішньої і зовнішньої політики держави, прагненням громадянського суспільства;

– обґрунтування, визначення та виконання рішень державних органів влади в галузі оборони й безпеки;

– законність прийнятих рішень;

– обґрунтування, визначення та виконання військових витрат;

– обсяг, структура, спосіб комплектування збройних сил, інших військових формувань, правоохоронних органів;

– визначення і виконання загальнодержавних програм у сфері безпеки і оборони;

– моральний стан особового складу силових структур;

– соціальний захист військовослужбовців і членів їхніх сімей;

– відповідність прав і обов'язків військовослужбовців демократичним нормам, захист від порушення прав і свобод військовослужбовців, контроль за виконанням обов'язків.

Особливості розвитку законодавства про демократичний цивільний контроль над сферою безпеки і оборони в демократичних країнах-членах ЄС визначаються такими основними факторами:

а) *Специфіку історичного розвитку цих держав*. У Європі нормативно-правове регулювання цивільно-військових відносин залежить від особливостей виникнення і розвитку державних демократичних інститутів у кожній конкретній країні.

б) *Специфіку правової системи*. Країнам *англосаксонської правової системи* (Великобританія, Ірландія, США та інші) притаманно:

– велика кількість нормативно-правових актів щодо цивільного контролю за сферою національної безпеки й оборони;

– відсутність уніфікованої системи законодавства у цій галузі.

Важливою рисою є особлива, досить значна роль нормативно-правових актів про управління фінансами в сфері забезпечення безпеки і оборони (особливо у Великобританії).

У країнах *романо-німецької правової системи* (Німеччина, Франція, Іспанія, Бельгія та інші) основою управління у сфері безпеки і оборони, регулювання цивільно-військових відносин, здебільшого, є Конституція і базові комплексні закони.

Сьогодні розвиток законодавства про демократичний цивільний контроль над сферою безпеки і оборони в демократичних країнах відбуваються за такими основними напрямами:

– зближення різних моделей ДЦК (шляхом їхнього взаємопроникнення і взаємозбагачення);

– посилення базових, системоутворюючих законів;

– приведення законодавства в сфері управління обороною і правоохоронними органами у відповідність зі стрімкими змінами як у світі в цілому, так і в кожній країні окремо (глобалізація, загроза тероризму, виникнення нових міждержавних військово-політичних і економічних конструкцій, загрози військових конфліктів).

Виходячи із реальній сьогодення (анексія Автономної республіки Крим РФ) та намагання України більш глибоко інтегруватися в європейські і євроатлантичні структури безпеки, створити сучасну боєздатну армію необхідно враховувати досвід демократичних країни щодо правового регулювання сфери безпеки і оборони, в тому числі демократичного цивільного контролю як елементу контролю за рівнем боєготовності збройних сил.

Роговенко Д.А.(ВІКНУ)

ОФСЕТНА ПОЛІТИКА В ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Воєнна безпека держави була й залишається важливою складовою забезпечення національної безпеки країни. Відповідно до законодавства України збройні сили забезпечують стримування збройної агресії проти України та відсіч їй. Проте, за нинішніх обставин, Збройні Сили України не мають фінансової можливості покращити занедбаний стан озброєння та військової техніки (далі ОВТ). Закупівля ОВТ потребує великих витрат, що на сьогодні не є можливим. На нашу думку потрібно розробити нові механізми для покращення ситуації в оборонному секторі.

По-перше, як відомо забезпечення обороноздатності на належному рівні будь-якої країни є більш можливим у співпраці з іншими державами. Україна в свою чергу є європейською позаблоковою державою, яка здійснює відкриту зовнішню політику і прагне співробітництва з усіма заінтересованими партнерами, уникаючи залежності від окремих держав, груп держав чи міжнародних структур.

По-друге, в розвинутих країнах світу для реалізації програм військово-технічного співробітництва, подальшого поширення набуває нова компенсаційна схема «Офсет» (від англ. Offset – відшкодування, зустрічна вимога). Офсет – це компенсація з боку постачальника замовнику продукції у вигляді субпідрядів, зустрічних торгівельних або інвестиційних зобов'язань.

Залучення інвестицій до оборонно-промислового комплексу України є по-перше способом забезпечення Збройних Сил України сучасним озброєнням і новою військовою технікою, що сприятиме покращенню обороноздатності держави, а також способом впливу на стан економіки України в цілому.

На сьогодні значна кількість держав практикує укладання даного виду контракту та має на це право завдяки належній законодавчий базі. Результатом для цих країн є придбання нового сучасного озброєння та техніки, а також залучення іноземних інвестицій в економіку.

Американський експерт Джоел Джонсон висловлювався так: «Іронія полягає в тому, що чим більш демократичний уряд, тим ймовірніше, що він наполягатиме на офсетній програмі, так як парламентарі цих країн дуже схожі на наших конгресменів – вони хочуть нових робочих місць для своїх платників податків. Коли на чолі уряду стоять військові недемократичні уряди, то прийняття офсетних угод менш вірогідне, адже не треба відповідати перед широкою публікою».

На жаль, в Україні відсутня законодавча база та відповідна структура, що займалася б координацією та вирішенням питань, пов'язаних із застосуванням офсету в оборонно-промисловому секторі. ***На нашу думку*** укладання офсетних договорів для Збройних Сил України стануть важливим чинником розвитку національного оборонно-промислового комплексу та й української економіки в цілому. Вважаємо, існує нагальна потреба подальшого аналізу застосування офсетних схем іншими країнами для запозичення вдалого досвіду.

Сенюк О.В.(ВІКНУ)

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ. ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Розглядаючи питання правового регулювання військової підготовки студентів у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів, важливо на нашу думку проаналізувати організацію цієї підготовки за часи коли Україна перебувала у складі Радянського Союзу. Загалом, радянський період позначився системним підходом щодо уніфікації нормативної основи військової підготовки студентів у вищих військових навчальних закладах, стандартизацією підходів щодо системи викладання.

Особливістю даної системи слід відзначити появу такого феномену, як військові кафедри у складі вищих навчальних закладів. Військові кафедри, будучи у складі вищого навчального закладу, у той же час відображали представництво військового відомства, котре забезпечувало підготовку офіцерів запасу різних родів військ.

Ефективність даного синтезу засвідчувалась можливістю отримати інтенсивним шляхом військову підготовку яка у поєднанні з отриманням цивільної вищої освіти давала можливість проходити військову службу на офіцерських посадах, така підготовка прийняла масовий характер.

Але потрібно зазначити, що здебільшого такі студенти отримували первинні офіцерські звання «запасу», і в разі потреби призивалися на військову службу.

На сучасному етапі розвитку адміністративно-правових умов військової підготовки студентів у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів система регулювання представлена нормативно-правовим комплексом, котрий є продуктом нормотворення вже сучасної національної системи підготовки офіцерів.

Проте, сама організаційна система, хоч і керується сучасними адміністративними актами, здебільшого відображає елементи, сформовані ще у радянські часи.

У сучасній Україні з’явилися нові форми військової підготовки студентів. Це зокрема підготовка за програмою 4+1 та 4+2 студент + курсант, але нормативна база за цією програмою підготовки недосконала, має низку прогалин, а питання регулювання переходу зі статусу студента у статус курсанта є складним для практичного виконання.

к.і.н. Слободян Н.В.(ВІКНУ)

БОРОТЬБА З ТЕРОРИЗМОМ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ США

Після трагічних подій у Сполучених Штатах 11 вересня 2001 року, питання ефективного попередження і консолідованого протистояння світової спільноти міжнародному тероризму та злагодженої протидії на глобальному рівні різним формам й проявам релігійного екстремізму і фундаменталізму, як загрозливим явищам планетарного характеру, набули надзвичайно високої актуальності. Міжнародний тероризм як кримінальне явище, останнім часом активно пристосовується до умов прискореного науково-технічного розвитку та високої комунікації сучасного світу.

Подібні трансформації у сприйнятті та оцінці зазначеної проблеми знайшли своє формалізоване відображення у стратегічних проблемних документах державного значення. Так, наріжною мобілізуючою тезою Стратегій національної безпеки США 2002 та 2006 років стала боротьба з міжнародним тероризмом та релігійним екстремізмом. Вказані програмні документи стали головною передумовою та основою теоретично-політологічного обґрунтування зміни фокусу і адаптації зовнішньої політики Сполучених Штатів у регіоні Великого Близького Сходу до повних реалій сучасного світу. Під егідою реалізації нового курсу впровадження національної безпеки в контексті протистояння глобальним загрозам адміністрація Дж.Буша-мол. обґрунтувала військове вторгнення до Іраку і силове повалення режиму Саддама Хусейна, аргументуючи логіку зазначених подій боротьбою зі світовим тероризмом. Активне здійснення Білим домом жорсткої антитерористично орієнтованої зовнішньої політики відносно держав Перської затоки, спонукало низку регіональних країн вдатися до відповідних невідкладних профілактичних заходів внутрішнього характеру. Зокрема, влада Саудівської Аравії приділила особливу увагу моніторингу національних ЗМІ на предмет закликів до насильства та «програмування» населення на залучення до терористичної діяльності; катарський уряд запровадив практику офіційних звернень до громадян країни з настановними закликами до релігійної толерантності та терпимості; політичний істеблішмент Бахрейну презентував увазі широкого загалу своїх громадян законодавчі пропозиції щодо кримінальної відповідальності за пособництво терористам.

Конструктивні ініціативи США в частині консолідованого протистояння тероризму та боротьби з екстремізмом на глобальному рівні, виступили об’єднавчим елементом всієї світової спільноти, в тому числі розвинутих монархій Перської затоки. Втім, запропоновані адміністрацією Дж.Буша-мол. ідеї інтенсивної демократизації Близького Сходу викликали неприйняття та в окремих випадках протестні настрої мусульманської спільноти регіону Перської затоки, ставши суттєвою перешкодою на шляху налагодження відкритих партнерських відносин Вашингтона з Ер-Ріядом, Ель-Кувейтом, Дохою, Манамою, Маскатом тощо.

Сорока А.В.(ВІКНУ)

ПРАВОВІ ОСНОВИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ОСІБ ЗВІЛЬНЕНИХ З ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ТА ДЕЯКИХ ІНШИХ ОСІБ

В даній роботі було висвітлено питання пенсійного забезпечення на сучасному етапі розвитку держави, яке постає досить гостро і неоднозначно, це підтверджується доволі нестабільним законодавчим регулюванням та постійними реформами в даній галузі суспільного життя. Основною складовою соціального захисту військовослужбовця який тривалий час проходить службу у відповідності до чинного законодавства, безумовно є пенсійне забезпечення.

Грошове та пенсійне забезпечення за своїм призначенням є основними та найбільш важливими гарантіями держави у сфері соціального забезпечення військовослужбовців та виступають основним засобом для утримання сім'ї військовослужбовця. Особливий характер військової служби зумовлює не лише особливі вимоги до осіб, які перебувають на військовій службі, а й обов'язок держави гарантувати їм підвищений соціальний захист, який включає також і певні пільги у пенсійному забезпеченні таких осіб. Пенсії, які призначаються відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб", особам із числа військовослужбовців строкової служби та членам їх сімей обчислюються за встановленими нормами у процентах до середньомісячного заробітку, який одержували військовослужбовці до призову на строкову військову службу чи після звільнення з військової служби до звернення за пенсією, або до пенсійного забезпечення, одержуваного військовослужбовцями в період проходження військової служби за контрактом.

Система пенсійного забезпечення будь-якої країни функціонує як елемент страхування проти бідності, яка може виникати після завершення трудового стажу та інших ризиків, таких як інвалідність, виробнича травма, смерть годувальника тощо. При цьому система пенсійного забезпечення в Україні зразка 1992 року (ЗУ «Про пенсійне забезпечення»), як і в інших країнах того часу базувалася на чіткому розумінні демографічної структури, яка в умовах постійно зростаючої кількості населення має вигляд піраміди: кожне нове покоління було чисельнішим, ніж старше покоління, тому, кількість тих, хто робив внески до пенсійного фонду, і в той же час був виробником ВВП, перевищувала кількість пенсіонерів, які є лише споживачами ВВП. Становилося так, що працювала система коли багато працівників з малими пенсійними внесками підтримували меншу кількість громадян, які доживали до пенсійного віку і ставали пенсіонерами за віком. Таким чином, в даній роботі розкривається реалізація основних напрямів реформування пенсійного забезпечення в Україні яка створює можливості для поліпшення пенсійного забезпечення громадян, реалізації конституційних прав громадян на соціальний захист, в тому числі права на їх пенсійне забезпечення, у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, а також у старості.

Топольніцький В.В.(ВІКНУ)

РОЗМЕЖУВАННЯ СПОРІВ ПІД ЧАС ПРЕДСТАВНИЦТВА В СУДОВИХ ІНСТАНЦІЯХ

Більшість сучасних досліджень з тематики захисту інтересів військових частин в судових інстанціях, неналежним чином приділяли уваги, що в адміністративному судочинстві є більше важелів правильніше розглядати справи, присутній принцип офіційності, суди самі можуть збирати і витребувати докази, мають право виходити за межі позовних вимог, а тягар доведення лежить на суб'єктові владних повноважень, на відміну від цивільних та господарських у яких в основі лежить принцип змагальності. Характерно, що в змагальному процесі держава (військова організація) завжди матиме переваги над громадянином.

Для з'ясування характеру спору представнику військової організації в судовому органі необхідно враховувати, що протилежним за змістом є приватноправовий спір. Це означає, що в основі розмежування спорів лежить поділ права на публічне та приватне.

Спір набуває ознак публічно-правового за умов не лише наявності серед суб'єктів спору публічного органу чи посадової особи, а й здійснення ним (ними) у цих відносинах владних управлінських функцій.

Окремо слід зазначити, що значною допомогою для здійснення належного захисту прав та інтересів військових організацій в судових процесах є видання Вищим адміністративним судом України, що претендує на статус історичного, постанови пленуму № 8 «Про деякі питання юрисдикції адміністративних судів», в якому окреслені ознаки публічно-правових суперечок та якою адміністративним судам зазначеною постановою, вказано мати на увазі, що:

позовна вимога публічних службовців про стягнення заробітної плати за час вимушеного прогулу або виконання нижче оплачуваної роботи у зв'язку з незаконним звільненням або переведенням, коли воно заявлене окремо від вимоги про відновлення на роботі, підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства, оскільки стосується проходження особою публічної служби;

земельні спори фізичних чи юридичних осіб з органом місцевого самоврядування як суб'єктом владних повноважень, пов'язані з оскарженням його рішень, дій чи бездіяльності, належать до публічно-правових спорів, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів;

згідно з пунктом 2 частини другої статті 17 КАС України компетенція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби. Пунктом 15 частини першої статті 3 КАС України через види публічної служби визначено її поняття. Особливий порядок забезпечення осіб публічної служби житлом, встановлений, статтею 12 Закону України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей", пов'язаний із проходженням ними публічної служби. З урахуванням викладеного, вимоги, пов'язані із забезпеченням відповідно до вказаних законів осіб публічної служби житлом, підлягають розгляду в порядку адміністративного судочинства;

за змістом пунктів 2, 13, 31Положення про матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду, заподіяну державі, затвердженого Постановою Верховної Ради України від 23 червня 1995 року, військове майно – це державне майно, закріплене за відповідними військовими частинами. У разі умисного знищення, пошкодження, псування, розкрадання, незаконного витрачання військового майна або вчинення інших умисних протиправних дій військовослужбовці та призвані на збори військовозобов'язані несуть матеріальну відповідальність у повному розмірі шкоди, заподіяної з їх вини державі. У разі якщо до прийняття рішення про стягнення матеріальної шкоди винну в її заподіянні особу було звільнено в запас чи у відставку або така особа вибула з військової частини, командир (начальник) військової частини у порядку, встановленому чинним законодавством, подає позов до суду на суму заподіяної цією особою шкоди. Отже, спір з приводу відшкодування матеріальної шкоди, завданої особою державі під час проходження військової служби, є публічно-правовим, а тому підлягає розгляду в порядку, передбаченому КАС України.

Таким чином, завдяки грамотно організованому захисту порушених майнових права та інтересів військової організації, можливо досягти підвищення ефективності та вдосконалення претензійно-позовної роботи у військових організаціях, яке повинно враховувати особливості сучасних процесуально-правових способів захисту прав і охоронюваних законом інтересів.

Отже, на наш погляд, нагальною є необхідність дослідження саме розмежування спорів в юрисдикційних органах, якими мають керуватись представники військових організацій та які є частиною національного законодавства.

Виходячи з викладеного слід дійти висновку про необхідність дальших фундаментальних досліджень у цій сфері правовідносин, що в свою чергу зумовлює потребу в дослідженні ролі та місця, зокрема, процедурних норм, як обов'язкової умови підвищення якісного рівня правового представництва в судових органах.

Тютьков І.В.(ВІКНУ)

СТАН ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ТА ВОЄННОЇ ДОКТРИНИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Указами Президента України від 8 червня 2012 року № 389/2012 та № 390/2012 було затверджено нові редакції Стратегії національної безпеки України «Україна у світі, що змінюється» та Воєнної доктрини України. Метою прийняття цих документів було запровадження нових підходів до формування Україною сучасної державної політики національної безпеки і оборони, здійснення комплексного реформування сектору безпеки і оборони. В цілому, на момент прийняття цих документів їх положення відповідали нормам демократії, були співзвучними політиці безпеки європейських держав і держав-членів НАТО та покликаними сприяти забезпеченню миру і стабільності у європейському регіоні та у світі в цілому. Стратегія передбачає поетапну реалізацію визначених цілей і завдань та є обов'язковою для виконання.

Відповідно до п. 7.2. Стратегії посадові особи державних органів несуть персональну відповідальність за її реалізацію та виконання визначених нею завдань. Аналіз ситуації у сфері національної безпеки і оборони України дає підстави стверджувати, що мета та цілі, визначені Стратегією національної безпеки України (далі – Стратегія), наразі не досягнуті. Події, що розвивалися в Україні протягом останніх років, призвели до значного зростання рівня корупції, критичного ослаблення основних інститутів державної влади, зростання протестних настроїв у суспільстві. У зв'язку з цим в Україні не були сформовані сприятливі умови для забезпечення інтересів громадян, суспільства і держави, дальшого поступу країни як демократичної держави зі сталою та зростаючою ринковою економікою, держави, що керується європейськими політичними й економічними цінностями, в якій повага і захист прав і законних інтересів усіх територіальних громад, суспільних верств, етнічних груп є запорукою незалежного, вільного, суверенного і демократичного розвитку, як це передбачалося Стратегією. З огляду на загострення політичної ситуації в АР Крим та протиправне збільшення на цій території військової присутності Російської Федерації на початку 2014 р., суттєве занепокоєння викликає, зокрема, спроможність держави забезпечити захист державного суверенітету України, її територіальної цілісності, недоторканності державного кордону, які визначалися в Стратегії одними з основних завдань політики національної безпеки.

На першому етапі реалізації Стратегії (2012–2013 рр.) передбачалося забезпечити стабілізацію суспільно-політичної та соціально-економічної ситуації, здійснити першочергові реформи, насамперед у сфері державного управління, забезпечити необхідні організаційні й економічні умови для реформування усіх сфер суспільного життя у межах євроінтеграційного курсу, вдосконалити законодавство з питань національної безпеки та ін. По жодному із зазначених напрямків суттєвих зрушень не відбулося, а процес європейської інтеграції України було взагалі необґрунтовано і протиправно зупинено. Не були виконані і завдання, визначені Стратегією у частині ресурсного забезпечення національної безпеки. Зокрема, це стосується необхідності урахування у Державному та місцевих бюджетах видатків на забезпечення реалізації Стратегії та визначення таких видатків одним із пріоритетних напрямів бюджетної політики; доведення бюджетного фінансування сектору безпеки і оборони до оптимального рівня з переходом від орієнтації на чисельність як визначальний параметр фінансування до бюджетного планування на програмно-цільових засадах; удосконалення кадрового, матеріально-технічного, інформаційного забезпечення національної безпеки; стимулювання фундаментальних і прикладних досліджень у сфері національної безпеки. До виконаних в повному обсязі завдань цього етапу можна віднести лише створення безпечних умов для проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу.

Однією з причин низького рівня реалізації Стратегії є спотворення основних механізмів державного управління, які мали забезпечувати верховенство права, неухильне дотримання законодавства; відповідальність суб'єктів забезпечення національної безпеки України за виконання поставлених перед ними завдань; прозорість основних напрямів видатків на національну безпеку і оборону;

дієвий контроль у сфері національної безпеки із залученням інститутів громадянського суспільства, у т.ч. за використанням фінансових і матеріальних ресурсів.

На другому етапі (2014–2015 рр.) реалізації Стратегії передбачається сформувати нову якість державної влади, у тому числі сектору безпеки і оборони, а на третьому (2016 і наступні роки) – коригування Стратегії на основі оцінки ефективності її реалізації. Низький рівень реалізації Стратегії на першому етапі, ставить під сумнів можливість отримання очікуваних результатів на наступних етапах. Крім того, за час, що минув з моменту прийняття чинної Стратегії, в Україні відбулися суттєві зміни, насамперед, у державному ладі: відновлено дію Конституції 2004 р., яка передбачає парламентсько-президентську форму державного управління. У зовнішньому просторі навколо України сформувалися нові тенденції, які є джерелами значних загроз національній безпеці в частині забезпечення захисту державного суверенітету України, її територіальної цілісності, недоторканності державного кордону. Крім того, низка дій недружнього характеру з боку Російської Федерації по відношенню до України (встановлення штучних перешкод у зовнішній торгівлі, ведення агресивної інформаційної політики проти української держави, збільшення військової присутності в АР Крим понад встановлені межі, порушення умов Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї тощо) не дозволяють на далі вважати Російську Федерацію стратегічним партнером України. У внутрішньому безпековому середовищі також посилилися загрози національній безпеці, обумовлені, зокрема, значним зростанням протестних та сепаратистських настроїв у суспільстві. На тлі зростання викликів і посилення загроз національній безпеці зберігається неадекватність сектору безпеки і оборони України завданням захисту національних інтересів. Все більш актуальним стає питання перегляду позаблокового статусу України, який не відповідає національним інтересам. Всі ці зміни потребують системного осмислення та реагування. У той же час, значна кількість загроз у сфері національної безпеки і оборони залишаються актуальними і донині. Зокрема, це стосується таких глобальних і регіональних загроз, як зростання масштабів і небезпеки міжнародного тероризму, піратства, кібератак, транскордонної організованої злочинності. Серед актуальних загроз у зовнішньому просторі України залишаються: загострення конкуренції між світовими центрами сили; криза міжнародної системи безпеки, заснованої на ялтинсько-гельсінських принципах; інтенсифікація процесів мілітаризації світу, окремих регіонів і держав; надмірне антропогенне навантаження на довкілля та інші. У внутрішньому безпековому середовищі системними проблемами є: криза системи державної влади (корумпованість державних інститутів, їх неспроможність надавати адекватні відповіді на виклики сучасності, криза суспільної довіри до них тощо); критичне зростання рівня загроз енергетичній безпеці; консервація низького науково-технологічного рівня розвитку; соціально-демографічна криза та інші.

Висновки та пропозиції: Негайного вирішення потребує питання реформування сектору безпеки і оборони як системного цілого, що передбачає, зокрема, впровадження загальноєвропейських норм та принципів його функціонування,

цивільно-військових відносин, побудови органів безпеки, розвідувальних та правоохоронних органів тощо. Відповідно до світової практики Стратегія національної безпеки періодично уточнюється, виходячи з актуального стану міжнародної і національної безпеки, а також нових пріоритетів державної політики. Цей документ містить систему поглядів керівництва держави на сучасні особливості міжнародної ситуації, місце своєї країни у світі і регіоні, ключові національні інтереси, актуальні загрози безпеці, а також основні напрями і завдання державної політики національної безпеки. Нові реалії життя України також потребують актуалізації Стратегії національної безпеки держави та Воєнної доктрини.

З огляду на викладене пропонується:

- Керівництву держави розглянути питання та прийняти рішення щодо актуалізації Стратегії національної безпеки та Воєнної доктрини України;
- Утворити робочу групу з підготовки змін до Стратегії національної безпеки та Воєнної доктрини України, до складу якої мають увійти представники Апарату РНБОУ, Національного інституту стратегічних досліджень, зацікавлених органів державної влади, наукових установ, незалежні експерти, представники громадськості;
- Провести публічне обговорення відповідних проектів із залученням провідних міжнародних експертів з питань безпеки;
- На виконання статті 5 Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 року «Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України» завершити підготовку Доповіді про стан національної безпеки, яка має містити аналіз актуальних зовнішніх і внутрішніх загроз та шляхів протидії їм.

Тютьков І.В.(ВІКНУ)

ЩОДО ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ МИРНОГО ЧАСУ ТА ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ

Стан і можливості використання економічного і воєнно-економічного потенціалів для підтримання достатнього рівня обороноздатності держави обумовлюють проблему забезпечення стійкості функціонування економіки в умовах дії дестабілізуючих факторів ***мирного часу***, а також ***особливого періоду*** війни. Як відомо, однією з складових національної безпеки є економічна безпека. Але якщо ми розглянемо воєнну безпеку теж як одну із важливих складових національної безпеки, то ми повинні в цьому випадку звернути увагу і на те, що зв’язок між ними забезпечує воєнно-економічна безпека.

Поняття "воєнно-економічна безпека" почало вживатися нещодавно. Проблеми цього виду безпеки ще потребують ретельних досліджень. Але зараз зрозуміло, що стан воєнно-економічної безпеки повинен вимірюватися певними конкретними показниками. Під воєнно-економічною безпекою ми розуміємо можливість і готовність держави в усіх сферах її діяльності забезпечувати економічні, соціальні, науково-технологічні і інформаційні умови розвитку

воєнно-економічного потенціалу на такому рівні, який би гарантував воєнну безпеку країни. Воєнно-економічна безпека зараз стає не тільки важливим розділом воєнно-економічної стратегії, яка в свою чергу є складовою воєнної стратегії, але й одним з факторів забезпечення економічної безпеки. Воєнно-економічна безпека забезпечує виконання вимог воєнної безпеки. Але виконання цих вимог можливо при достатній економічній безпеці. В той же час виконання окремих вимог воєнно-економічної безпеки сприяє і економічній безпеці. Це обумовлено тим, що окремі шляхи напрямів різних видів безпеки мають подвійне (і навіть більше) призначення, що забезпечує тісні взаємозв'язки між ними. Так підрив економічної безпеки веде до підриву економічного потенціалу, а звідси і воєнно-економічного потенціалу. Тому майже всі складові економічної безпеки мають і оборонне значення і також впливають на воєнно-економічну безпеку. Ефективне будівництво воєнної сфери, на якій повинна базуватись воєнна безпека, потребує тривалого часу. Але вимоги до забезпечення постійної оборонної готовності потребують завчасної ***мобілізаційної підготовки*** Військової організації, в тому числі Збройних Сил України, економіки, Цивільної оборони і системи управління державою. Для України, в зв'язку з тривалою економічною кризою і трансформацією воєнної сфери, гостро постає проблема забезпечення економічної, в тому числі воєнно-економічної безпеки держави в умовах дії дестабілізуючих факторів: кризових явищ ***мирного часу***, а в ***особливий період*** війни – збройного впливу на об'єкти економіки та ускладнення її функціонування.Заходи по воєнно-економічній безпеці повинні сприяти ліквідації або нейтралізації тих успадкованих, наявних і можливих внутрішніх і зовнішніх загроз, які впливають на воєнну безпеку. Воєнно-економічна безпека в основному повинна базуватися на тих же принципах, що і економічно безпека і доповнюватися принципами максимально можливого забезпечення досягнення подвійності заходів (для воєнної і цивільної сфери); підвищеної готовності до реагування на воєнно-економічні загрози; дублювання особливо важливих заходів по їх усуненню, насамперед у воєнний час.

Основним критерієм воєнно-економічної безпеки країни є, її здатність зберігати і розвивати воєнно-економічні можливості для забезпечення достатньої та оптимальної обороноздатності держави, виходячи з її економічних можливостей і політичних цілей; в ***особливий період*** швидко проводити ***економічну мобілізацію***, а у ***воєнний час*** – поповнення воєнно-економічних втрат.Воєнно-економічна безпека України забезпечується шляхом розробки та впровадження скоординованої воєнно-економічної політики.

Основними напрямками державної політики по вирішенню згаданих проблем, які мають відношення до економічної і воєнно-економічної безпеки, є:

- недопущення нецільового використання на розвиток воєнної сфери бюджетних коштів і державних ресурсів, їх відтоку в тіньову економіку;
- контроль експортно-імпортної діяльності, в тому числі по оборонній продукції і послугах, спрямованої на підтримку важливих для України пріоритетів і захист вітчизняного виробництва;

- боротьба з протиправною економічною діяльністю, яка підриває воєнно-економічну безпеку, протидія не контрольованому відтоку національних матеріальних, фінансових, інтелектуальних, інформаційних і інших ресурсів, особливо тих, які забезпечують воєнну безпеку держави;
- прийняття своєчасних заходів відносно протидії кризовим демографічним процесам, особливо тих, які знижують мобілізаційний потенціал держави;
- стимулювання розвитку і забезпечення всебічного захисту освітнього і культурного потенціалу країни, від чого залежить кадрова складова воєнної сфери;
- зниження антропогенних навантажень, ліквідація наслідків шкідливого впливу воєнної діяльності на природне середовище;
- застосування у воєнній сфері екологічно безпечних технологій;
- прийняття комплексу заходів по захисту і розвитку науково-технічного потенціалу, особливо по критичних технологіях та виробництву оборонної продукції і послуг;
- усунення причин науково-технічного і воєнно-технічного відставання України.

Для дослідження актуальних проблем воєнно-економічної безпеки держави надто важливим є уявлення про проблеми, природу і параметри воєнно-економічної безпеки, а звідси і про ті практичні заходи, котрі необхідно здійснити. Виходячи з того факту, що від стану економічного і воєнно-економічного потенціалу залежить обороноздатність держави, стан її воєнної сфери, слід вважати за необхідне постійно підтримувати воєнно-економічну безпеку. Особливо важко її підтримувати в період трансформації економіки і воєнної сфери держави. Як відомо конверсія не дала очікуваних результатів. Через значні помилки в її проведенні, відсутності необхідної фінансової і правової підтримки темпи і обсяги зниження рівня виробництва оборонної продукції в Україні не мають аналогів в світовій практиці. Найбільшим випробуванням стану економічної і воєнно-економічної безпеки є ***особливий період***, в т. ч. і війна. В цьому випадку до дестабілізуючих факторів і кризових явищ ***мирного часу*** додається вплив тих складних умов, які створюються в державі в зв’язку з ***мобілізацією*** Військової організації, економіки, переведенням Цивільної оборони і управління з ***мирного на воєнний стан***. Внаслідок застосування противником сучасної зброї в економіці можуть виникнути значні зруйнування стратегічно важливих об’єктів. Але можливості їх відбудови будуть обмежені. Тому потребують відбудови в першу чергу окремі стратегічно важливі, повністю або сильно зруйновані об’єкти, які пов’язані з життєзабезпеченням населення, підтриманням обороноздатності (енергії і водопостачання; виробництва харчових продуктів, медикаментів, боєприпасів, окремих зразків зброї і т. і.).Основною умовою забезпечення стійкості економіки функціонувати в складних умовах ***особливого періоду*** є подолання ще в ***мирний час*** вузьких місць в економічній і воєнно-економічній безпеці держави.

Хом'яков Д.О.(ВІКНУ)

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ТОВАРІВ ВІЙСЬКОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПОДВІЙНОГО ВИКОРИСТАННЯ

Товари військового призначення та подвійного використання використовуються, або потенційно можуть бути використанні для ураження людей, тварин, споруд, та взагалі необмеженого кола об'єктів, як живої так і неживої природи. Дана властивість надає можливість такої продукції бути використаної на користь інтересів іноземних держав та різних політичних груп у боротьбі за політичну владу.

По-перше, неконтрольовані, не обмеженні а головне незважені поставки товарів військового призначення та подвійного використання до будь-яких країни можуть призвести до використання зброї в протиправних цілях по відношенню до мирного населення, або по відношенню до певних соціальних груп. Не можна виключати застосування власної зброї проти самої держави яка її розповсюджує.

Законом України "Про основи національної безпеки України", серед реальних та потенційних загроз національній безпеці України, стабільності в суспільстві названі: воєнно-політична нестабільність, регіональні та локальні війни (конфлікти) в різних регіонах світу, насамперед, поблизу кордонів України; злочинна діяльність проти миру і безпеки людства, насамперед поширення міжнародного тероризму; загроза використання з терористичною метою ядерних та інших об'єктів на території України; можливість незаконного ввезення в країну зброї, боєприпасів, вибухових речовин і засобів масового ураження, радіоактивних і наркотичних засобів; спроби створення і функціонування незаконних воєнізованих збройних формувань та намагання використати в інтересах певних сил діяльність військових формувань і правоохоронних органів держави; поширення корупції в органах державної влади, зрощення бізнесу і політики, організованої злочинної діяльності; нарощування іншими державами поблизу кордонів України угруповань військ та озброєнь, які порушують співвідношення сил, що склалося.

Є очевидним, що вищенаведені загрози національній безпеці не можуть бути реалізовані без застосування товарів військового призначення та подвійного використання.

По-друге, товари військового призначення та подвійного використання є потужним інструментом зовнішньої політики. Достатньо згадати ряд скандалів із експортом українського озброєння, які зіпсували імідж нашої країни в світі, та погіршили стосунки України із іншими державами. Це насамперед, відомі скандали, пов'язані із поставкою кольчуги до Іраку, продажем зброї Грузії, та Південному Судану, передачі зброї Лівії попри ембарго ООН. В подальшому так і не було знайдено доказів продажу Україною зброї до Грузії та до Іраку. Достовірно відомо, що звинувачення по відношенню до

України були провокацією, але в той же час, за допомогою таких провокацій були досягнуті цілі певних політичних груп.

Виходячи із вищенаведених властивостей товарів військового призначення та подвійного використання, міжнародними актами встановлено різного роду заборони та обмеження щодо експорту озброєння.

По-третє, ринок товарів та послуг військового призначення та подвійного використання є важливим сектором економіки. Міжнародна торгівля є важливою для більшості країн як в кількісному так і в інших аспектах. Як відомо, міжнародна торгівля піддається політичному втручанню та контролю, які помітно відрізняються за ступеню та характером впливу від тих, що застосовуються по відношенню до внутрішньої торгівлі.

Торгівля продукцією військового призначення є важливим джерелом валютних надходжень до бюджету України. Наявність в країні потужного експорту зброї, робить захищеними її національні інтереси в економічній сфері. Наприклад, в умовах жорсткої світової економічної кризи, доля вітчизняного експорту зброї суттєво збільшилася, що дозволило отримувати надходження грошей до бюджету, та спрямовувати їх на виконання необхідних статей бюджету.

Як зазначено в Указі Президента України "Про Концепцію військово-технічного співробітництва України з іноземними державами на період до 2010 року", в умовах жорсткого обмеження бюджетного фінансування військових науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт та програм розвитку оборонного виробництва основним джерелом коштів для збереження і розвитку вітчизняного ОПК є надходження від міжнародних передач товарів військового призначення.

Отже, виробництво товарів військового призначення та подвійного використання – є частиною національної економіки, та важливим джерелом валютних надходжень.

В четвертих, деякі із товарів військового призначення та подвійного використання є об'єктом державної таємниці.

Таким чином, можна виділити наступні особливості товарів військового призначення та подвійного використання, які обумовлюють необхідність особливої правової регламентації: такі товари використовуються, або потенційно можуть бути використанні для ураження людей, тварин, споруд, та взагалі необмеженого кола об'єктів, як живої так і неживої природи; товари військового призначення та подвійного використання є потужним інструментом зовнішньої політики; ринок товарів та послуг військового призначення та подвійного використання є важливим сектором економіки держави; деякі із товарів військового призначення та подвійного використання є об'єктом державної таємниці.

Чумачов О.М.(ВІКНУ)

ДО ПИТАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ

Виходячи із бажання бути правовою державою, наше суспільство відчуває потребу суттєвого підвищення правосвідомості громадян, в тому числі військовослужбовців і працівників Збройних Сил та інших військових формувань України, їх правової культури, безумовного дотримання ними вимог національного законодавства, кваліфікованого його застосування.

Правосвідомість – форма суспільної свідомості, що містить в собі сукупність поглядів, почуттів, емоцій, ідей, теорій та компетенцій, а також уявлень і настанов, які характеризують відношення особи, суспільної групи і суспільства в цілому до чинного чи бажаного права, а також до всього що охоплюється правовим регулюванням

Правосвідомість характеризується такими основними рисами:

– правосвідомість є однією з форм суспільної свідомості і разом з політичною, моральною, філософською та іншими формами свідомості відображує суспільне буття;

– правосвідомість містить в собі поняття, уявлення, судження, почуття, емоції, концепції, теорії, програми;

– правосвідомість обумовлена соціально-економічним устроєм конкретного суспільства, рівнем розвитку його загальної культури;

– ідеологічні елементи правосвідомості виступають в якості головних елементів правової культури та правового виховання.

Функції правосвідомості – це основні напрямки її впливу на правові явища, правову систему в цілому. Правосвідомість представляє собою елемент правової системи, поєднаний з її іншими елементами: системою права, системою законодавства, юридичною практикою, правовою культурою тощо.

Основні функції правосвідомості:

– когнітивна (пізнавальна, інформаційна) – припускає знання права, поінформованість про нормативні акти, зміст юридичних норм; без інформації про закон не може бути і ставлення до нього;

– правостворююча (ціннісна, емоційна) – припускає ціннісне ставлення до законодавства, співвіднесення правових норм зі своїми поглядами на правове, обов’язкове, необхідне. Ця функція свідчить про те, що нормативно-правові акти виступають як зовнішнє вираження правосвідомості суспільства і законодавчих органів держави;

– регулююча (настановна) – припускає співвідношення поведінки людей з чинною в суспільстві системою правових розпоряджень; мотиви і настанови стосовно поведінки, врегульованої правом – відповідно до правових дозволів і заборон.

Шульгін В.(ВІКНУ)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИПИСІВ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

В умовах своєрідного історико-політичного становища українських земель, які протягом 750 років були розчленовані та перебували у складі інших держав, генезис становлення та розвитку джерел національного військового права, зокрема Конституції України, актів військового законодавства України та юридичних механізмів його реалізації, необхідно досліджувати не лише через призму виключно української державності, але і в контексті логічного сприйняття взаємообумовлюючого інтегруючого впливу конституційно-оборонних та військово-правових ідей титульних націй цих держав. Лоренц фон Штейн зазначав у середині XIX століття, що: «воєнний побут держави, що виникає як правовий порядок суспільного життя, викликає особливе коло правового життя всередині держави – особливий побут військовий, який має за мету захист цілісності, честі та гідності державного організму». Так, Конституція П.Орлика (як пам'ятка права) передбачала: механізм відновлення порушених гетьманом військових прав і вольностей; юридичний механізм прийняття рішення з військових справ (військове діловодство); заборона увільняти козаків від військової служби заради приватних доручень; заборона призначати на військові посади за хабарі чи на підставі особистої прихильності; соціальний захист дружин військовослужбовців, а також загиблих (звільнення від повинностей та податків); оптимальне визначення чисельності війська у мирний час; контроль за реалізацією приписів покладався на Гетьмана, уряд мав дотримувати та охороняти; правові засоби: присяга та військова печатка. Розділ XI «Народні збройні сили» першої на європейському континенті Конституції Речі Посполитої від 03.05.1791 р. закріплював обов'язок вже народного війська присягати на вірність народу, охороняти народну конституцію, підкорятися виконавчій владі у відповідності до закону, бездоганно хоронити кордони держави. Його застосування на Правобережній Україні припинилося у 1793 р. внаслідок третього розділу Речі Посполитої та приєднання українських земель до Російської імперії. На підставі Основного закону Австро-Угорщини від 21.12.1867 р. був прийнятий Закон «Про військову повинність» від 05.12.1868 (в ред. 1890, 1912 рр.), який встановив її як загальну так і особисту для всіх без виключення підданих, у тому числі на західноукраїнських землях. IV Універсалом Української Центральної Ради від 22.01.1918 р. проголошено самостійність, незалежність та суверенітет Держави Українського Народу (але прописано, що після підтвердження мирних переговорів розпустити армію зовсім, а замість постійної армії завести народну міліцію, щоб військо наше служило охороні робочого народу, а не бажанням пануючих верств). Конституція УНР, ухвалена Українською Центральною Радою 29.04.1918 р. задекларувала, що „Україна, для кращої оборони свого краю... проголосила себе і нині єсть державою суверенною, самостійною і ні від кого незалежною" (не набрала чинності у зв'язку з державним переворотом). Маніфестом Ради Міністрів Української Держави від 29.04.1918 „Грамота для всього Українського

народу" П. Скоропадського оголошено Гетьманом всієї України. Законом „Про Гетьманську владу" (ст. 1-8): проголошено Гетьмана Верховним Воєводою Армії і Флоту; надано йому право затверджувати закони, після чого останні набували чинності; оголошувати певні території на військовому, осадному або виключному положенні. Законом „Про Права і обов'язки Українських Козаків і Громадян" (ст. 11-22) захист Вітчизни визнано святим обов'язком кожного козака і громадянина Української Держави (ст. 12). Декларація Директорії УНР від 26.12.1918 р. проголосила про відновлення Української Народної Республіки, скасування гетьманського законодавства і відновлення дії законів УНР (але не стала правовою основою діяльності Уряду УНР, тому що чинність імперського російського законодавства фактично не припинялася). Відозва Української Національної Ради від 01.11.1918 р. проголосила, що всі військовослужбовці української національності підпорядковуються виключно Українській Національній Раді та наказам військових органів управління Української Держави; всі вони відкликаються з фронтів і мають стати на її оборону; а все українське населення, що придатне носити зброю, має утворити бойові відділи, які або увійдуть в склад української армії або на місцях оберігатимуть спокій та порядок. Конституція УСРР від 14.03.1919 р. дублюючи Конституцію РСФРР, визначила (ст. 3г, 29) одним із основних завдань УСРР – захист із зброєю в руках завоювань соціалістичної революції, який здійснюється на підставі встановлення загальної військової повинності шляхом залучення виключно трудящих елементів країни, та є одночасно їх обов'язком і почесним правом; на нетрудові елементи передбачалось покладення інших військових обов'язків. Конституція УРСР від 20.04.1978 р. визначила, що захист Соціалістичної Вітчизни належить до найважливіших функцій держави і є справою всього народу. Обов'язок збройних сил перед народом - надійно захищати соціалістичну Вітчизну, бути в постійній бойовій готовності, яка гарантує негайну відсіч будь-якому агресорові (ст. 29). Ст. 30 закріпила положення, що Українська РСР бере участь у забезпечені безпеки та обороноздатності країни, оснащені ЗС СРСР усім необхідним. Декларація Верховної Ради УРСР «Про Державний суверенітет України» 16.07.1990 р. проголосила «право Української РСР на власні Збройні Сили…». Слід зазначити, що перед прийняттям Конституції України 1996 року, станом на 01.06.1996 р., на території України не залишилося жодного ядерного боєзаряду або боєприпасу. Але, за прикладом України не пішла жодна ядерна держава. Більше того, кількість ядерних держав збільшилася. Всупереч ст. 17 Конституції України базові угоди 1997 р. щодо тимчасового перебування ЧФ РФ на території України не тільки суттєво погіршили ефективність реалізації національного (у т.ч. військового) законодавства, але й призвели до військової окупації АР Крим.

Висновок: Пропонується вирішення сучасних проблем при реалізації приписів Конституції України у військовій сфері суспільних відносин здійснювати з урахуванням особливостей тісного зв'язку у генезисі військового законодавства України із конституційним законодавством, яке існувало на українських землях як етнічної держави так і держав, які вплинули на його становлення, розвиток та сучасний стан у основні історичні періоди.

Щукін О.М.(МУБіП, Херсон)

АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС

Інтеграція України у Європейське співтовариство, проведення ринкових реформ – все це обумовило не тільки удосконалення діючих адміністративно-правових норм, а й створення зовсім нових, що відповідають світовим стандартам та вимогам. На сьогодні саме адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу виступає складовою процесу світової інтеграції щодо зближення та поступового приведення законодавства України у відповідність із європейським законодавством.

Такі умови покладають на Україну нові і досить складні обов'язки щодо узгодження національного адміністративного права з чинними міжнародними нормами. Але цей процес має прискорюватися, оскільки Україна прагне увійти до єдиного правового простору цивілізованих країн. Адже адміністративне законодавство забезпечує права і свободи людини і громадянина, що органічно і нерозривно пов'язане з діяльністю публічної влади та інститутів публічного управління взагалі та сфери державних закупівель, зокрема.

На сьогодні сфера державних закупівель знаходиться на стадії формування і, на жаль, її рівень набагато нижче того, що склалася в країнах з багаторічним досвідом та ринковими традиціями державних закупівель. Проте прискорити процес удосконалення процедур закупівель, дотримання основних принципів здійснення державних закупівель, розвиток засад, методів і прийомів проведення державних закупівель допоможе вивчення і впровадження світового досвіду.

У розділі роботи буде проведено порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України до законодавства acquis Європейського Союзу у сфері державних закупівель.

Двосторонні стосунки Україна – Європейський Союз (далі – ЄС) були започатковані відразу після здобуття Україною незалежності: у грудні 1991 року Європейські Співтовариства, відзначивши демократичний характер Всеукраїнського референдуму, визнали незалежність та суверенітет нашої держави. Саме тоді вперше прозвучав виклик до України підтримувати з країнами-членами Європейських Співтовариств відкритий і конструктивний діалог, спрямований на забезпечення виконання всіх колишніх зобов'язань СРСР.

Правове підґрунтя взаємин України з Євросоюзом заклала Угода про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими співтовариствами та їх державами-членами (далі УПС), підписана в Люксембурзі. УПС є головним міжнародно-правовим документом, що регулює взаємини України з Європейським Союзом, її укладено строком на десять років, але

вона передбачає можливість щорічної пролонгації та охоплює більшість сфер двосторонньої співпраці.

Угода про партнерство та співробітництво з Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами (УПС) оперує такими традиційними для норм права ЄС термінами як «гармонізація» (статті 93, 129, 149, 150,174), «адаптація» (статті 53,77), «зближення» («наближення») (статті 51, 60, 76), «встановлення еквівалентних норм» (стаття 60) з Договору про Співтовариство.

У наукових дослідженнях В. Андрейцев, А. Вакуленко, І. Влялько, С. Дудар, А. Омельченко, З. Опейда, В. Опришко, Р. Петров, Н. Железняк, В.С. Журавський**,** С. Рабинович, Н. Семенова, А. Фастовець, Д. Федорчук, К. Рудая, С. Станік, О. Шатковсъкий характеризували процеси, пов'язані із приведенням національних правових систем у відповідність із правом того чи іншого регіонального інтеграційного об'єднання та використовували терміни «гармонізація», «адаптація законодавства», «імплементація» для визначення суті процесу наближення законодавства України до законодавства ЄС, що сприяє розширенню або звуженню його змістовної характеристики та практичної діяльності в цьому напрямку.

Коректне застосування вказаних термінів насправді сприятиме розкриттю сутності та динамічного характеру взаємодії національної правової системи із правовою системою ЄС, яка характеризується як регіональна і наднаціональна. Крім того, розмежування термінів як наслідок розрізнення за змістом і сутністю процесів, що відбуваються, з одного боку, між національними правовими системами в межах Євросоюзу як замкнутої системи, а з другого – між національною правовою системою країни-кандидата і правовою системою ЄС, є засобом відображення характеру взаємодії між правовими системами різного рівня.

Явтушенко А.В.(ВІКНУ),

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В даній роботі визначено теоретичне поняття військової служби, розглянуто його закріплення в чинному законодавстві, комплексно досліджено правове забезпечення проходження військової служби, проаналізовано шляхи вдосконалення такого забезпечення з урахуванням міжнародного досвіду.

У сучасній Україні військова служба являється важливим інститутом, що відіграє суттєву роль для належного функціонування її Воєнної організації, а також займає не останнє місце у житті громадян.

Порядок проходження військової служби врегульований нормативно-правовими актами, що являють собою систему.

Так, в залежності від юридичної сили, кола суб'єктів військово-службових відносин, суб'єктів нормотворчості їх можна класифікувати та застосовувати зі збереженням принципу законності. Найбільший масив нормативно-правових актів, що регулюють військово-службові відносини складають акти військового управління.

Під правовим забезпеченням розуміється комплекс заходів та засобів, що здійснюється юридичними службами (фахівцями-юристами) Міністерства оборони України та Збройних Сил України з метою участі у реалізації державної правової політики у сфері оборони та військового будівництва.

Також, правове забезпечення розглядають як елемент правової роботи даних служб.

На сьогодні про ефективне правове забезпечення проходження військової служби говорити рано, тому досвід зарубіжних країн може бути з користю використаний для оптимізації військового права загалом та власне тих нормативно-правових актів, що регулюють проходження військової служби в Збройних Силах України, реструктуризації інституційних органів, що формують і реалізують державну політику у сфері захисту національної безпеки і оборони та проходження військової служби. Комплексне дослідження позитивних та негативних рис окремо взятих питань проходження військової служби із врахуванням позицій щодо аналогічних питань в інших країнах допоможе ефективно організувати правове забезпечення проходження військової служби.

Секція 4

Секція 4.
ФІНАНСИ ТА ВОЄННА ЕКОНОМІКА

Андрієнко О.О.(ВІКНУ),
Паскевич В.Л.(ВІКНУ)

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

Податкова система в кожній країні є основою економічної системи. Вона, з одного боку, забезпечує фінансову базу держави, а з іншого – є головним знаряддям реалізації її економічної політики. Податкова система відіграє ключове місце у формуванні державного бюджету, а його повнота – це запорука стабільного розвитку економіки та недопущення дефіциту бюджету.

Кожна держава для того, щоб виконувати свої функції повинна мати відповідні кошти, які мобілізуються в бюджеті. Ці кошти держава отримує з таких джерел:

– власні доходи держави, які вона отримує від виробничої та інших видів діяльності;

– податки, які сплачують юридичні і фізичні особи із своїх доходів.

Варто зазначити, що податки – це не тільки метод формування бюджету, це й інструмент впливу на різні аспекти діяльності їх платників.

Податкова система – це сукупність податків, зборів, інших платежів і внесків до бюджету і державних цільових фондів, платників податків та органів, що здійснюють контроль за правильністю обчислення, повнотою і вчасністю сплати їх у встановленому законом порядку.

Структура податкової систем складається з: системи оподаткування, платників податків та контролюючих органів.

Елементами податкової системи є: суб’єкт податку; об’єкт оподаткування; джерело податку; одиниця оподаткування; ставка податку; податкові пільги; податковий період.

Відповідно до Податкового кодексу України від 02.12.10 № 2755-VI податкове законодавство ґрунтується на таких принципах: загальність оподаткування; рівність усіх платників перед законом; невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства; фіскальна достатність; соціальна справедливість; економічність оподаткування; нейтральність оподаткування; стабільність; рівномірність та зручність; єдиний підхід до встановлення податків та зборів.

Сучасна податкова система України в умовах сьогодення потребує вдосконалення. З року в рік кількість податкових платежів збільшується, але дефіцит бюджету вони не усувають.

Посилаючись на таку невтішну статистику податкове законодавство потребує значного реформування, а саме реформування Податкового Кодексу України, в якому будуть вжитті такі заходи: зменшення кількості малоефективних податків; зменшення податкового тиску на малий та середній бізнес одночасно зі зростанням на великий монопольний; збільшення податку на доходи тих громадян у кого значно більший дохід, за принципом соціальної

справедливості; частина податкових надходжень повинна залишатись у місцевих бюджетах; впровадження європейських положень стосовно акцизного податку; підвищити ставку на всі види викидів і скидів, що забруднюють довкілля.

Реформування податкової системи країни дозволить покращити відносини підприємств, громадян країни з державою і значною мірою вплине на економічну і соціальну ситуацію в країні.

Богатирьов Д.О.(ВІКНУ)

УКРАЇНСЬКА ФОНДОВА БІРЖА

Як відомо ,на сьогодні питання як залучити кошти до підприємства ,в умовах економічної і політичної нестабільності, стало дуже гострим питанням для підприємства, тому більшість підприємств шукає притоку капіталу із зовнішніх джерел. Про одне з найбільш вагомих джерел – Фондову біржу і піде розмова, тому що Фондова біржа – це організаційна форма ринку, на якому здійснюється торгівля цінними паперами – акціями, облігаціями, зобов'язаннями державної скарбниці, сертифікатами, документами, пов'язаними з рухом кредитних ресурсів і валютних цінностей. На відміну від товарних бірж, що регулюють рух товарів, фондова біржа забезпечує рух капіталу, адже цінні папери – не що інше, як різні форми його еквіваленту. Прискорення руху капіталу сприяє підвищенню ефективності економіки. Це є одним із завдань фондової біржі.

Фондова біржа сприяє придбанню на певних умовах і на певний строк вільних грошей, залученню коштів за рахунок випуску і продажу акцій, облігацій і спрямування їх на технічне оновлення підприємства, його переорієнтацію на випуск продукції, яка має найвищий попит. Біржа може сприяти переливу капіталу з однієї галузі в іншу, а завдяки державному регулюванню цих процесів він може спрямовуватись у ті соціальне важливі сфери, які найбільше його потребують

Як вторинний ринок цінних паперів фондова біржа сприяє здійсненню переходу фондових цінностей від одного суб'єкта до іншого. На первинному ринку цінності емітуються, тобто випускаються в обіг і розповсюджуються серед інвесторів. В окремих випадках на біржах можуть розповсюджуватися цінні папери. Емітентами цінних паперів можуть бути юридичні особи, держава, державні органи, органи місцевої адміністрації, підприємства, іноземні юридичні особи. Громадяни або юридичні особи, що купують цінні папери від свого імені та за свій рахунок, є інвесторами.

Провівши невеличкий аналіз ми можемо визначити ,що в розвинених країнах основну частину ринку акцій займають первині публічні розміщення акцій (IPO),так США за допомогою IPO ще в далекому 2002 році завдяки

проведеним операціям змогли залучити в економіку 180 млрд дол., в порівнянні з Україною у 2011 році становило лише 235,44 млрд. грн.

Низькі доходи фондових бірж України, які є наслідком маленьких обсягів біржового обороту цінних паперів, є серйозною перешкодою для їх технічного переозброєння, яке б відповідало сучасному світовому рівню. З іншого боку, вкрай низька ліквідність фондового ринку робить економічно неефективними великі витрати на створення і функціонування відповідних технічних систем. Далека від оптимальності та сама інфраструктура організованого ринку цінних паперів. В силу цих та ряду інших причин фондові біржі які є основою фондового ринку стоять перед загрозою повної втрати своїх позицій на фондовому ринку України,(так як досить потужні вітчизняні підприємства вийшли ще і на Варшавську фондову біржу ,для максимізації інвестиційного капіталу)що в свою чергу може призвести і до вильоту з Варшавскої фондової біржі

Сьогодні в Україні спостерігається ситуація, коли населення та більшість суб'єктів господарської діяльності не мають достатньо коштів для здійснення операцій на фондовому ринку. Український фондовий ринок є спекулятивним, та незважаючи на привабливість для іноземних інвесторів, є недосконалим та зарегульованим в законодавчо-правовому полі, що в свою чергу зменшує надходження інвестицій та коштів в країну.

Таким чином основними напрямами покращення функціонування фондового ринку України є:

1) забезпечення функціонування ефективного ринку цінних паперів;

2) перехід вітчизняних підприємств до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ);

3) систематичне проведення роз'яснювальної роботи серед населення про переваги вкладання заощаджень до фондового ринку та забезпечення позитивного ставлення до його діяльності;

4) вдосконалення механізму набуття права власності на цінні папери;

5) зміна форми приватизації державних підприємств шляхом IPO (або інших інструментів організованої біржі) для найбільш максимального залученої суми виручених коштів;

6) подальший розвиток технологій інтернет-трейдингу;

7) взаємна інтеграція фондових бірж;

8) розробка регіональних та загальнодержавної програм розвитку та підтримки фондових бірж із урахуванням особливостей економіки України.

Впровадження цих дій створить умови для активного залучення на фондовий ринок коштів населення, суб'єктів господарювання як всередині країни, так і за її межами.

Бондік А.О.(ВІКНУ)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ У ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИНАХ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Фінансове планування в Україні за своєю сутністю є процесом розробки системи збалансованих планових показників, досягнення яких забезпечить ефективне формування та використання фінансових ресурсів і створить умови для фінансової стійкості, прибутковості діяльності та розвитку за мінімальних ризиків.

Фінансове планування в Збройних Силах України базується на загальних принципах, методах та завданнях бюджетного планування, які використовуються на загальнодержавному рівні.

Його основними завданнями є:

– правильне визначення потреби та своєчасне складання проектів кошторисів, у межах доведених забезпечувальним фінансовим органом до військової частини обсягів видатків на наступний бюджетний рік;

– своєчасне витребування та уточнення потреби в коштах у забезпечувального фінансового органу та служб забезпечення;

– здійснення попереднього та поточного контролю фінансового планування щодо доцільності запланованих видатків;

– забезпечення своєчасного, планового, законного та ефективного використання коштів та матеріальних засобів.

Проте, як на загальнодержавному рівні так і у Збройних силах України, на даному етапі, не завжди дотримуються вимоги бюджетного законодавства, що заважає виконанню поставлених завдань фінансового планування.

Нестабільна зовнішньополітична ситуація в Україні сьогодні показала наскільки важливим є фінансове планування держави та Збройних сил зокрема. Існує багато питань, як в законодавстві, так і на практиці, які мають бути вирішені для виведення Збройних сил України на новий, якісний європейський рівень. Адже, Збройні сили - це гарант недоторканості країни, тому фінансове планування має враховувати всі потреби та специфіку їх діяльності.

Буніна В.В.(ВІКНУ)

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ НАЧАЛЬНИКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ВИКОНАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

В загальній системі забезпечення військ матеріальними і грошовими ресурсами військова частина виступає найнижчою ланкою, в якій безпосередньо здійснюється витрачання виділених державою коштів.

Актуальність теми полягає у розмежуванні повноважень між казначейством і розпорядником бюджетних коштів третього ступеня – військовою частиною, а головне, це роль яку грає начальник фінансово-економічної служби у процесі казначейського обслуговування Державного бюджету.

На всіх етапах казначейського обслуговування між військовою частиною та органами Державної казначейської служби України (далі – ДКСУ) виникають організаційні взаємовідносини, пов'язані з виконанням державного бюджету за видатками. Стадіями такого процесу є:

1) затвердження та доведення кошторисів, паспортів бюджетних програм;

2) взяття бюджетних зобов'язань;

3) отримання товарів, робіт і послуг;

4) здійснення платежів відповідно до взятих бюджетних зобов'язань;

5) використання товарів, робіт і послуг для виконання заходів бюджетних програм;

6) складання звітності про виконання бюджету.

Органи Казначейства здійснюють контроль за відповідністю розподілу показників зведених кошторисів, планів асигнувань загального фонду бюджету, планів надання кредитів із загального фонду бюджету, планів спеціального фонду, планів використання бюджетних коштів (крім планів використання бюджетних коштів одержувачів), помісячних планів використання бюджетних коштів даним бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів органів Казначейства.

З розвитком бюджетного законодавства органам ДКСУ надається все більше повноважень, щодо проведення контролю фінансової діяльності військової частини. Я вважаю, що це покращить ефективність виконання бюджету держави та зменшить рівень зловживань.

Але з другого боку, для військової частини, а саме для начальника фінансово-економічної служби та його підлеглих це ще один орган, який контролює їх діяльність, вимагає подання звітної інформації

Для полегшення процесу обліку та подання інформації, щодо бюджетних зобов'язань, ДКСУ сприяє їх обліку за допомогою електронної форми.

Це позитивний момент у діяльності військової частини так як значно зменшує затрати часу на подання звітності та інших нормативних документів. В свою чергу існують проблеми, щодо законодавчого регламентування та технічного забезпечення механізмів контролю через автоматизацію. Результатом чого є прострочення строку подання звітності або потреба подання його двічі, що тільки збільшує навантаження на працівників фінансово-економічної служби військової частини та начальника фінансового органу зокрема.

На мою думку, процес автоматизації в органах ДКСУ має ще перспективу у вдосконаленні свого механізму.

Василькова І.О.(ВІКНУ)

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ ДОДАТКОВОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ ПРАЦІ

Заробітна плата є виявленням ефективності економіки і соціальної політики держави та спроможності суспільства в цілому захищати право людини на гідне життя. Сьогодні основна проблема полягає в тому, що як соціально – економічна категорія, заробітна плата перестала у повному обсязі виконувати свої функції – відтворення робочої сили і стимулювання праці. Заробітна плата фактично перетворилася на один з варіантів соціальної допомоги, який мало залежить від результатів праці. Але працівник повинен бути заохочений до продуктивної праці і одним з головних способів є забезпечення гідної заробітна плати і досить велика мотивуюча сила належить додатковій заробітній платі.

В даній роботі досліджується роль заробітної плати в стимулюванні праці цивільного персоналу, особливо завдяки додаткових видів заробітної плати. На даний час більше половини заробітної плати працівника складають саме надбавки, доплати, премії, компенсаційні і заохочувальні виплати. Тому дуже важливо проаналізувати складові заробітної плати для визначення проблемних питань і виокремлення можливих шляхів удосконалення нинішньої системи оплати праці з метою стимулювання працівників до більш продуктивної праці.

Я вважаю, що тема розвитку структури заробітної плати та удосконалення її в даний час є дуже актуальною, так як заробітна плата є основним визначником економічного розвитку держави, що виражається через рівень життя населення, його соціальний захист. Чітке знання даної теми створює умови для подальшого вдосконалення оплати праці в країні, усунення численних недоліків її розвитку та забезпечення повноцінного виконання покладених на неї завдань і функцій, що визначають сутність даної економічної категорії.

Метою даної бакалаврської роботи є проведення дослідження стану структури заробітної плати, проведення глибокого аналізу додаткових видів заробітної плати. З огляду на результати досліджень розробити рекомендації і заходи щодо покращення існуючої системи оплати праці для підвищення зацікавленості працівників до роботи в бюджетній сфері.

к.е.н., доц. Ващенко І.В.(ЦВС НУО)

ВПЛИВ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ НА РЕЗУЛЬТАТИ ПРАЦІ ЦИВІЛЬНОГО ПЕРСОНАЛУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Заробітна плата – це винагорода або заробіток, обчислений у грошовому виразі, який за трудовим договором роботодавець сплачує працівникові за роботу, яку виконано або має бути виконано. Сутність заробітної плати - являється в її функціях. До основних функцій заробітної плати належать: відтворювальна, стимулююча, регулююча, розподільча та функція формування платоспроможного попиту населення.

Так, найважливішою функцією заробітної плати можна вважати стимулюючу. Адже вона полягає в тому, щоб мотивувати працівника краще виконувати свою роботу, збільшувати продуктивність праці, покращувати якість виготовлених товарів, наданих послуг тощо. Заробітна плата тоді виступає в ролі стимулу для робітника: він знає, що якщо покращить виробничі показники, то і збільшиться його заробітна плата. За такої схеми робітники прагнутимуть до кращого виконання, а це, в свою чергу, підвищуватиме рівень працівників і всього підприємства загалом.

Заробітна плата виступає як один із основних регулювальників ринку праці. На сьогоднішній день вона займає важливе місцев житті кожної працюючої людини, адже від її рівня залежить як і де вона житиме, що вона їстиме, і на що втримуватиме сім'ю. Однак аналізу і оцінці впливу зарплат на ринок праці й, передусім, на зайнятість в Україні не приділяється належна увага, що призводить до негативних наслідків – прискореного зростання безробіття, руйнування мотивів і стимулів до праці зубожіння більшості населення.

Заробітна плата, як макроекономічна категорія є доходом, який формує платоспроможний попит населення, що стимулює структуру і розвиток виробництва. А від так зниження реальних доходів працюючих, відхилення ціни на працю від її вартості призводять до звуження внутрішнього ринку, що є, в свою чергу, причиною скорочення виробництва.

На сьогоднішній день перехід до ринкових відносин, конкуренція змушують підприємства позбутися зайвих працюючих, або скоротити витрати на оплату праці. В умовах економічної трансформації заробітна плата повинна використовуватися як найважливіший засіб для стимулювання до зростання продуктивності праці, прискорення науково-технічного прогресу, поліпшення якості продукції, підвищення ефективності виробництва. Але в Україні відсутня ефективна державна політика зайнятості, зарплаті трудових доходів.

Проводиться політика "заморожування" заробітної плати, що дає змогу економити витрати на робочу силу і зберігати зайву чисельність зайнятих у економіці.

Дейнега Н.В.(ВІКНУ)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ

Фінансова звітність представляє собою певний комплекс взаємопов'язаних між собою показників, що характеризують в загальному вигляді стан фінансово-господарської діяльності тієї чи іншої ланки господарства держави за окремий період, вона є завершальним етапом облікового процесу.

Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Вона повинна повністю висвітлювати всі напрямки діяльності підприємства і разом з тим містить тільки доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає можливість своєчасно оцінити минулі, теперішні і майбутні події, підтвердити і скоригувати їх оцінки, зроблені у минулому.

Військові частини складають та подають *фінансову звітність* за встановленими формами та у визначені терміни.

Звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік.

Фінансова звітність складається з:

– балансу;

– звіту про результати фінансової діяльності;

– звіту про рух грошових коштів.

Також до фінансової звітності додається пояснювальна записка.

Розпорядниками бюджетних коштів складається та подається до органів Казначейства та розпорядників вищого рівня:

Фінансова звітність:

а) квартальна;

б) річна.

Бюджетна звітність:

а) місячна;

б) квартальна;

в) річна.

Звітність в обов'язковому порядку повинна бути перевірена органом Державної казначейської служби України, засвідчена підписом та штампом на кожному аркуші звітів.

Звітність подається особисто начальником фінансового органу (головним бухгалтером) військової частини (установи), із супровідним листом, у якому зазначається перелік звітів та кількість аркушів. При поданні обов'язково мати свій примірник звітів.

Дементьєв С.Ю.(ВІКНУ),
Пахольчук В.В.(ВІКНУ)

ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ ТА НЕБАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

В сучасних умовах нестабільності української економіки актуальним постають питання розвитку її ринку фінансових ресурсів, як одного із ключових елементів функціонування фінансової системи. Все більшу роль відіграє даний сектор в умовах трансформації українського господарства в напрямку підвищення якості до європейських стандартів, як одне із ключових джерел фінансування цих незворотних процесів.

Під впливом інтеграційних процесів сучасний ринок фінансових ресурсів також змушений трансформуватися. Він знаходиться під впливом руху капіталів із різних сфер фінансової системи, країн світу, інтеграційними процесами. Усе це відповідним чином відображається на фінансовому ринку України.

Проаналізувавши стан економіки, роль фінансового ринку в становленні та розвитку нашої держави, грошових потоків, структури інвестування, ми дійшли висновку, що на даному етапі фінансовий ринок України незважаючи на зростаючі показники деяких фінансових інститутів все ж знаходиться у стані простою та не рухається вперед, не долаються бар'єри на шляху інвесторів та не створюються максимально сприятливі умови для здійснення інвестиційної діяльності.

Банківські структури, як ланка фінансової системи України відіграє дуже важливу роль у формуванні, мобілізації та використання коштів з метою забезпечення основних фінансових потреб економіки та господарства держави. Проте, вони виступають одним із носіїв ризику для сучасної фінансової системи України. Підтвердженням даного факту можуть слугувати нещодавні події, пов'язані із адмініструванням діяльності великої кількості банківських установ та пов'язаних із цим проблем.

В таких умовах основну увагу при подальшому розвитку вітчизняної фінансової системи слід приділити розвитку небанківських фінансових установ, які мають виступати на противагу банкам. Постають проблеми взаємодії фінансових посередників.

Потребують поліпшення методи й механізми співпраці та впливу фінансового сектору на структуру і темпи розвитку економіки в цілому і реального її сектору зокрема. Актуальним завданням є комплексне дослідження основних напрямів удосконалення діяльності банківської системи, страхового ринку, пайових інвестиційних фондів та системи пенсійного забезпечення.

Для подолання існуючих проблем фінансового ринку необхідно: посилити інтеграційні процеси між банківським установами та страховими компаніями, ІСІ, КУА, НПФ і т.д; розвивати вітчизняний ринок цінних паперів; стимулювати роботу фінансових посередників; удосконалювати нормативну базу у сфері здійснення інвестицій для не банківських фінансових установ; посилення державного регулювання за усіма цими процесами на ринку фінансових послуг в Україні.

Дяченко О.В.(ВІКНУ)

ПЛАНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ НА ПОТРЕБИ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ

Фінансове планування військової частини є одним з ключових елементів її функціонування, адже без його здійснення розпорядники бюджетних коштів вищих рівнів не матимуть можливості вчасно і в повному обсязі витребувати кошти і профінансувати саму військову частину

Великою проблемою в Україні є нерівномірне фінансування заходів розвитку озброєнь, військової техніки та інфраструктури упродовж року. Так, за даними Міністерства оборони України Міністерство фінансів України в помісячних розписах асигнувань основну суму коштів виділяє, як правило, в IV кварталі. Це унеможливлює використання призначених коштів у повному обсязі, порушує послідовність та повноту виконання заходів із розроблення та закупівлі озброєння, не дає можливості ефективно спланувати фінансування заходів.

Нагайною задачею э збалансування структури оборонного бюджету України за рахунок виведення із бойового складу застарілого озброєння, звільнення від зайвих об'єктів інфраструктури, оптимізації чисельності особового складу.

Для розв'язання проблем доцільності формування та використання оборонних коштів потрібно переглянути діючу законодавчо-правову базу, яка регламентує фінансове забезпечення військ. Розподіл видатків в армії здійснювати таким чином, щоб він відповідав світовим стандартам і сьогоднішнім вимогам реформування армії, тобто 50 % асигнувань виділялись на утримання особового складу, а решта – на інші цілі; з метою покращення проведення внутрішньогосподарської діяльності слід зацікавити особовий склад.

Єршова М.А.(ВІКНУ)

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ГРОШОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕХОДУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ НА КОМПЛЕКТУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ ЗА КОНТРАКТОМ

Грошове забезпечення військовослужбовців визначається залежно від посади, військового звання, кваліфікації, наукового ступеня і вченого звання, тривалості та умов військової служби.

Розміри посадових окладів, окладів за військовими званнями, додаткових видів грошового забезпечення військовослужбовців установлюються відповідно до чинного законодавства.

На сучасному етапі реформування Збройних Сил в умовах трансформації економіки України актуальними є питання стимулювання службової діяльності військовослужбовців. Актуальність цих питань пов'язана зі збільшенням ролі грошових розрахунків у системі стимулювання праці у процесі формування ринку праці, реформуванням Збройних Сил України та необхідністю формування ефективної системи грошового забезпечення військовослужбовців.

Відповідно до законів України «Про організацію оборонного планування» та «Про державні цільові програми» у рамках середньострокового оборонного планування розроблено Концепцію реформування і розвитку Збройних Сил України на період до 2017 року, яка визначає основні напрями реформування і розвитку Збройних Сил України відповідно до принципів і пріоритетів державної політики у сфері національної безпеки і оборони.

Метою Концепції є створення боєздатних, мобільних, якісно підготовлених, всебічно забезпечених, професійних Збройних Сил, здатних швидко реагувати на реальні і потенційні загрози національній безпеці у воєнній сфері, ефективно стримати та гарантовано ліквідувати (локалізувати, нейтралізувати) збройний конфлікт на ранній стадії його виникнення, не допускаючи переростання в масштабну агресію, та спроможних брати активну участь у міжнародних заходах із підтримання миру й безпеки.

Також планується досягти суттєвого підвищення рівня грошового забезпечення військовослужбовців, удосконалення системи грошового забезпечення та приведення розмірів посадових окладів військовослужбовців у відповідність до розмірів посадових окладів державних службовців та підвищення питомої частки основних видів грошового забезпечення у загальній структурі грошового забезпечення з одночасним впровадженням системи стимулювання військової майстерності, запровадження ефективного механізму преміювання військовослужбовців за досягнення у службі та високі показники підготовки підпорядкованих підрозділів і військових частин; забезпечення військовослужбовців житлом відповідно до потреб Збройних Сил та належних умов для проходження служби, оздоровлення і відпочинку військовослужбовців і членів їх сімей.

Таким чином, передбачається вирішитичи ненайбільше питання, яке турбує військовослужбовців – недостатнє фінансування. На мою думку, підвищення питомої частки основних видів грошового забезпечення є дужеважливимпозитивним фактором у контексті переходу Збройних Сил України на комплектування військовослужбовцями за контрактом.

Желізко О.О.(ВІКНУ)

ДОКУМЕНТООБІГ МІЖ ВІЙСЬКОВОЮ ЧАСТИНОЮ ТА ДКСУ

Актуальність теми виступу обумовлена необхідністю визначення актуальних питань документообігу між військовою частиною та ДКСУ.

ДКСУ є специфічним органом, який контролює витрачання коштів військовими частинами. Попри це в наш час постійно прискорюється впровадження інформаційних технологій, електронні документи починають поступово витісняти документи на традиційних носіях. Істотно змінюється нормативно-правова база діловодства. У державному секторі реалізується програма створення «електронного уряду», яка також призводить до посилення ролі електронних документів. Не можливо не звернути увагу на події, що сталися в АР Крим у лютому 2014 року, які дали зрозуміти необхідність існування фінансових служб у середині військових частин. Тобто призупинення реформації фінансових служб в об'єднані центри забезпечення. Це дає поштовх спочатку для перегляду ведення документообігу, а потім для його автоматизації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми свідчить про те що в дійсний час використаються системи автоматизації документообігу, тобто організаційно-технічні системи, що забезпечують процес створення, управління доступом і поширення електронних документів в комп'ютерних мережах, а також що забезпечує контроль над потоками документів в організації. Вплив автоматизації на ефективність документообігу є значним. Створення єдиного механізму по роботі з документами, представленими в електронному вигляді, з реалізацією концепції «безпаперового діловодства» можливий тільки при наявності системи електронного цифрового підпису – аналогу власноручного підпису, що є засобом захисту інформації. Це дасть змогу контролювати цілісність і підтвердження достовірності електронних документів.

Метою виступу є розгляд правового забезпечення здійснення документообігу між військовою частиною та ДКСУ, положень щодо необхідності здійснення документообігу між ДКСУ та військовою частиною, взаємодії з організаційних питань, відносин з ДКСу в процесі складання місячної, квартальної та річної звітності, а також шляхи покращення документообігу та автоматизації.

При викладі основного матеріалу використовувалася інформативна база правового забезпечення.

За результатами, що отримані, можна зробити **висновок** про те що в наш час фінансова служба у складі військової частини є невід'ємною складовою, як і контролююча фінансовий потік ДКСУ. Тому їх відносини, які виливаються в документообіг потрібно уніфікувати, розвивати та автоматизувати. А для цього спочатку потрібно визначити ефективні **напрямки подальшого розвитку** аналогічних світових систем для змоги випередити існуючі аналоги.

Іванов О.О.(ВІКНУ)

ПОРЯДОК ВИЗНАЧЕННЯ ФОНДУ ОПЛАТИ ПРАЦІ ПРАЦІВНИКІВ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Більшість економістів розглядає заробітну плату, або ставку заробітної плати, як ціну, що виплачується за використання праці. Так, К.Маркс вважав, що хоча заробітна плата на поверхні капіталістичних відносин виступає як плата за працю, але насправді вона є перетвореною формою вартості та ціни товару – робочої сили. Заробітна плата як показник, залежний безпосередньо від ефективності виробництва, продуктивності праці, конкурентоспроможності продукції, є не лише індикатором, що визначає загальний життєвий рівень працівників. Від її стану та форм реалізації, частки у валовому національному продукті багато в чому залежать також можливості розвитку економіки взагалі. Відповідно до Закону України "Про оплату праці" від 24 березня 1995 р. № 198/95-ВР з відповідними доповненнями, ***заробітна плата*** – це винагорода, обчислена, як правило, в грошовому виразі, який відповідно до трудового договору власник або уповноважений їм орган виплачує працівнику за виконану ним роботу.

Для оцінки розміру заробітної плати найманих працівників використовується фонд оплати праці, який складається з фонду основної заробітної плати, фонду додаткової заробітної плати, інших стимулюючих і компенсаційних виплат.

Фонд оплати праці є одним із основних фінансово – планових документів, що складаються в процесі фінансового планування. Зведений підсумок по фонду оплати праці вноситься до детального розрахунку потреби у коштах за загальним фондом, до кошторису військовою частини, та впливає на план асигнувань.

При складанні фонду оплати праці по кожному працівнику визначають тарифний розряд, посадовий оклад, підвищення або пониження посадового окладу (за наявності), надбавки (доплата) за вислугу років, надбавки за роботу з таємними документами, доплата за підтримання постійної бойової готовності військ, доплати за роботу у нічний час тощо. На вакантні посади планується посадовий оклад та деякі доплати (наприклад, доплата за підтримання постійної бойової готовності військ).

Основні проблеми оплати праці у сучасних Збройних Силах полягають насамперед у невизначеності та невчасному прийнятті Закону України "Про Державний бюджет України" на відповідний рік, в якому визначається мінімальний розмір заробітної плати. Це впливає на неможливість у визначений строк здійснити чітке планування фонду оплати праці.

Карпенко А.О.(ВІКНУ)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОЛЕКТИВНО-ДОГОВІРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ У ВІЙСЬКОВІЙ ЧАСТИНІ

Метою колективного договору є регулювання соціально-трудових та економічних відносин, посилення соціального захисту працівників, колективний договір включає зобов'язання сторін, що його уклали, на створення умов для підвищення ефективності роботи, реалізації на цій основі професійних, трудових і соціально-економічних прав й інтересів та забезпечення соціально-трудових прав і гарантій членів трудового колективу.

Але досліджуючи тему своєї роботи можна зробити низку негативних актуальних висновків, а саме:

– формальність укладення колективних договорів, відсутність ефективної роботи профспілок бо взагалі їх відсутність;

– низький рівень обізнаності трудового колективу з питань трудового законодавства та відсутність активної участі працівників у здійсненні колективно-договірного процесу;

– роль колективного договору в бюджетних установах залишається на мінімальному рівні. Практично, колективний договір бюджетних установ – це витяги із чинного законодавства й різних нормативно-правових документів, які регулюють оплату та охорону праці, режим робочого часу й відпочинку тощо. Обмеженість і сувора регламентація використання бюджетних коштів не дають можливості встановлювати для працівників пільги, які не передбачені законодавством. Практично вся економія фонду оплати праці йде на встановлення доплат і надбавок, виплату премій. Тільки мізерна частина передбачається колективним договором на привітання до ювілейних дат, на поховання, дуже рідко на лікування й інші виплати;

– відсутність у колективних договорах комплексних заходів щодо охорони праці й поліпшення виробничого середовища. У переважній більшості установ бюджетної сфери норма Закону України «Про охорону праці» щодо відрахування відповідно до форми фінансування підприємств 0,2 і 0,5 % коштів на охорону праці практично не виконується;

– не всі колективні договори містять зобов`язання сторін щодо роботи з молоддю, підтримки молодих родин, професійного становлення молодих працівників, дотримання режиму робочого часу й відпочинку, охорони праці – норми, передбачені генеральною й Галузевою угодами.

Отже, з наведених вище даних можна зробити висновок, що нинішнє становище оплати праці, а саме його узаконення, знаходиться на досить низькому рівні і тому керівники й начальники повинні значну увагу приділити колективно-договірному регулювання оплати праці у військових частинах.

Кац С.В.(КНУ ім. Т. Шевченка)

АВТОМАТИЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИНАХ ТА ЗАКЛАДАХ

Ефективність роботи бухгалтера суттєво підвищується завдяки засобам інформатизації та автоматизації документообігу, які дозволяють оперативно накопичувати відповідні бази даних про наслідки господарської діяльності та використовувати їх для формування, редагування і друку вхідних документів квартальних, піврічних і річних звітів, а також надавати інформаційні послуги відповідним організаціям, ланкам управління щодо ефективності роботи, підвищувати ефективність праці аудиторів, ревізорів.

Ще на початку січня 2001 року фірма "1С" випустила програмний продукт "Бухгалтерія військової частини для України" – новий додаток родини програм "1С:Підприємство", що може використовуватися як в установах Міноборони, так і в інших підприємствах, організаціях, де передбачена військова служба.

Розробка даного програмного продукту призначалась для рішення всіх завдань, які виникають перед бухгалтерською службою військових частин і закладів. Основною метою діяльності військових частин і закладів не є отримання прибутку, тому основною метою бухгалтерії військової частини не є пошук можливостей збільшення прибутку, розробка аналізу для покрашення рентабельності підприємства, а основною метою діяльності бухгалтерії частини та закладів є контроль за рухом отриманих від держави коштів. А для покращення контролю в сучасних умовах є автоматизація обліку на всіх його ланках.

Починаючи роботу з даним програмним продуктом бухгалтер військової частини спочатку вказує дані частини якої він веде облік, вказує всі необхідні реквізити. Заповнює дані про військовослужбовців, працюючих частини, створює дані залишків основних засобів, запасів, МШП і т.д. які є наявні на момент формування даних про військову частину. Даний етап роботи є найбільш трудомістким і він займає найбільше часу.

На наступному етапі після внесення всіх даних про військову частину бухгалтер може розпочати вести бухгалтерський облік. Ведення господарських операцій і створення реєстрів бухгалтерського обліку в "1С:Підприємство" "Бухгалтерія військової частини для України" може проводитися за допомогою таких компонентів: по-перше, за допомогою бухгалтерських проведень, по-друге за допомогою первинних документів.

Як відомо будь-яка господарська операція яка здійснюється в військовій частині і закладах оформлюється первинним документом. Після того як бухгалтер заповнив певний первинний документ автоматично переносяться дані цього первинного документу в регістри бухгалтерського обліку і вже починає формувати фінансова звітність.

Даний програмний продукт автоматично по даним первинних документів і бухгалтерських проведень формує:

- Баланс (форма №1);
- Звіт про результати фінансової діяльності (форма № 9д, № 9м);

● Звіт про рух грошових коштів;

● Звіт про надходження та використання коштів загального фонду;

● Звіт про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги;

● Звіт про надходження і використання коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень;

● Звіт про заборгованість за бюджетними коштами;

● Звіт про виконання кошторису фонду;

● Звіт про рух матеріалів і продуктів харчування;

● Довідка про підтвердження залишків коштів загального та спеціального фондів державного або місцевих бюджетів на реєстраційних (спеціальних реєстраційних) рахунках;

● Звіт про рух необоротних активів;

● Довідка про перелік рахунків спеціального фонду;

● Довідка про перелік рахунків загального фонду.

Автоматично формує звітність в державні фонди і статистичну звітність:

● Форма 1 ДФ;

● Звіт до ФСС від нещасних випадків;

● Звіт в пенсійний фонд;

● Звіт до ФСС на випадок тимчасової втрати працездатності;

● Звіт до ФСС на випадок безробіття;

Облік заробітної плати і грошового забезпечення також ведеться автоматично а саме:

● По заробітній платі ведеться автоматично наскрізний облік усіх сум нарахувань і утримань в розрізі джерел фінансування безпосередньо при проведенні розрахунків, надана можливість налаштувати порядок відображення в обліку кожного нарахування або утримання. Всі аналітичні звіти по заробітній платі (розрахункові листи, відомості, зведення та ін.) формуються за джерелами фінансування.

● Розділ "Грошове забезпечення" призначений для автоматизації розрахунку грошового, соціального забезпечення військовослужбовців ведення кадрового обліку особового складу.

З вище сказаного можна зробити висновок про те що, автоматизація бухгалтерського обліку в військових частинах та закладах є необхідною складовою посилення контролю за цільовим використанням бюджетних коштів країни. Автоматизація не є примхою бухгалтерів, а необхідною вимогою сьогодення. Якщо Україна хоче розвивати і нарощувати військовий потенціал і міць Збройних Сил, доведеться співпрацювати в даному напрямку з іншими країнами. Тобто шукати інвесторів які матимуть бажання вкладати кошти і розвивати державний сектор України. Всім відомо, що світова мова інвесторів це не англійська, а мова за допомогою цифр. А головним словником спілкування є фінансова звітність. І тому правильність, своєчасність, і відповідність всім останнім вимогам законодавства, яку надає автоматизація бухгалтерського обліку, є головним етапом модернізації всього бухгалтерського обліку військових частин та закладів.

Колішенко Р.О.(ВІКНУ)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ, ОРГАНІЗАЦІЯ НАДХОДЖЕНЬ ДО СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ

Україна як і будь-яка інша незалежна держава потребує захисту свого суверенітету, своїх кордонів, забезпечення економічної та інформаційної безпеки. Саме з такою метою створені Збройні Сили України. Проте, за відсутності належного фінансування вітчизняної армії, всі її функції нівелюються. Тому, для оптимального забезпечення оборонних витрат нашої держави поруч з коштами загального фонду в фінансовій системі Збройних Сил обертаються кошти, котрі військова частина мобілізувала самостійно, тобто кошти спеціального фонду.

Розглядаючи теоретичні основи сутності Державного бюджету та такої його невід'ємної складової як спеціальний фонд, було встановлено, що, починаючи з 2000 року відбувається розподіл Державного бюджету України на загальний та спеціальний фонди, яке спричинено скрутним економічним становищем в країні та необхідністю здійснення контролю за використанням бюджетних коштів. Відтоді формування спеціального фонду займає вагоме місце у функціонуванні бюджетних установ, і зокрема, у життєдіяльності військових частин. Також передбачений особливий механізм реєстрації військових формувань як суб'єктів господарювання, порядок планування коштів спеціального фонду та інші особливості господарської діяльності військових частин, наприклад, наявність у військах господарсько-договірних відносин. Важливість коштів спеціального фонду для Збройних Сил України нам допомагають оцінити напрямки їх використання, котрі є законодавчо передбаченими. Хоча процес формування спеціального фонду передбачає здійснення не властивої для армії діяльності, в економічній ситуації, що склалася, розумне, збалансоване господарювання військових частин та пошук нових джерел надходжень власних коштів є чи не єдиним шляхом дій військового керівництва для задоволення потреб Збройних Сил України в повній мірі.

Аналіз структури оборонного бюджету констатує факт того, що внаслідок обмеженості фінансових ресурсів спеціальний фонд є невід'ємною складовою оборонного і загальнодержавного бюджету України загалом. Вітчизняне законодавство визначає чіткий алгоритм використання власних надходжень бюджетних установ (в тому числі військових частин). Передбачено конкретні напрями використання коштів спеціального фонду, в більшій кількості випадків такі кошти ідуть на фінансування потреб, котрі пов'язані з наповненням спецфонду. Проте, постійне недоотримання запланованих коштів до спеціального фонду, залишає певні потреби Збройних Сил без потрібного фінансування на протязі кількох років підряд.

Проте, вдалі приклади господарювання збройних сил як в Китайській Народній Республіці та Польщі обнадіюють в тому, що навіть при поганому стані економіки в Україні є реальні можливості проведення військової реформи та отримання позитивного ефекту при існуючому рівні оборонних витрат у

Державному бюджеті за умови суттєвого скорочення озброєнь, загальної чисельності Збройних Сил та зміні принципів господарювання.

Також, у разі займання спецфондом вагомих позицій, необхідно приділяти велику увагу і бухгалтерському обліку власних надходжень військової частини, котрий загальноприйнятим в усьому цивілізованому світі механізмом узагальнення і відображення господарської інформації для подальшого її аналізу і прийняття правильних управлінських, господарських рішень.

Кондик Ю.П.(ВІКНУ)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ ЗА ШКОДУ, ЗАПОДІЯНУ ДЕРЖАВІ

Враховуючи необхідність забезпечення власної воєнної безпеки та оборони, усвідомлюючи свою відповідальність у справі підтримання міжнародної стабільності, як суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава Україна має Збройні Сили. Проте для підтримання належного рівня їх бойової готовності та боєздатності потрібно забезпечити достатню наявність озброєння та військової техніки, іншого військового майна, їх ефективне використання та збереження, а також належний рівень фінансування потреб Збройних Сил України.

Актуальність даної теми зумовлена необхідністю всебічного захисту державного майна, що знаходиться в оперативному управлінні Міністерства Оборони України. На практиці має місце недбале відношення окремих військовослужбовців до своїх обов'язків: безконтрольність командирів та начальників за законним та доцільним використанням коштів; розкрадання військового майна та безвідповідальне ставлення до його збереження; продаж матеріальних цінностей за низькими цінами; використання військової автомобільної та іншої техніки в особистих цілях; зловживання при використанні валютних бюджетних коштів; порушення житлового законодавства та інші. Такі явища у військах не є одиночними і в загальній сумі приносять значну шкоду державі.

Відповідно до Конституції Українита інших актів законодавства України військовослужбовці і призвані на збори військовозобов'язані зобов'язані бережливо ставитися до довірених їм озброєння, техніки та іншого військового майна, вживати заходів до запобігання шкоді. У разі неналежного ставлення до військового майна вони притягуються до юридичної відповідальності: дисциплінарної, цивільно-правової, кримінальної, адміністративної та матеріальної.

Інтереси бойової готовності Збройних Сил вимагають рішучої боротьби з усіма правопорушеннями у їх середовищі. Зокрема з такими порушеннями, як завдання матеріальної шкоди державі, що потребує оптимізації механізму притягнення військовослужбовців до відповідальності, підвищення вимог та відповідальності посадових осіб за дотриманням законності у питаннях відшкодування шкоди заподіяної державі, використанні коштів і матеріальних засобів.

З цією метою першочерговим має постати питання прийняття Закону України «Про матеріальну відповідальність військовослужбовців за шкоду,

заподіяну державі» для захисту конституційних прав військовослужбовців. Наступними заходами на рівні військової частини є активна правова підготовка військовослужбовців, чітке, прозоре ведення обліку військового майна, обладнання приміщень, зберігання матеріальних засобів та коштів відповідно до вимог законодавства, організація несення вартової служби та служби у добовому наряді згідно з вимогами військових статутів, а також виконання перевірок внутрішньою перевірочною комісією не формально, а дійсно, прискіпливо та ретельно.

Кузьмич О.І.(КНУ ім. Т. Шевченка)

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ ПРАЦІВНИКІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Існуючі проблеми саме для розвитку оплаті праці працівників бюджетної сфери настільки глибокі та нагальні, що потребують окремого всебічного розгляду на всіх рівнях.

На сьогодні основними проблемами для розвитку оплаті праці працівників підприємств, організацій та установ бюджетної сфери (за оцінкою окремих вітчизняних фахівців) є:

– порушення міжпосадових (міжкваліфікаційних співвідношень), яке в свою чергу призводить до порушення міжпосадових, міжкваліфікаційних співвідношень, виникнення диспропорцій у рівнях оплати праці працівників однакової (подібної) кваліфікації, які виконують однакову (подібну) за складністю та функціональними ознаками роботу;

– порушення міжгалузевих співвідношень в оплаті праці, яке виникло внаслідок підвищення тарифних розрядів для окремих закладів бюджетної сфери;

– рівень оплати праці фахівців бюджетної сфери вищої кваліфікаційної категорії не відповідає критеріям гідної оцінки їхнього рівня професійної кваліфікації;

– «похідним» моментом Єдиної тарифної сітки працівників бюджетної сфери є мінімальна заробітна плата, яка на сьогодні не дорівнює прожитковому мінімуму, але все ж таки залишається доволі низькою (базується на «заниженому» показнику реальної вартості життя – суттєво заниженому прожитковому рівні).

Хоча останніми роками в Україні й спостерігається стійка тенденція зростання реальної заробітної плати працівників бюджетної сфери, але оскільки це зростання йшло від дуже низького базового рівня, то цей факт не вирішує усіх проблемних питань в оплаті праці працівників бюджетної сфери. Крім того, слід зазначити, що ці підвищення повністю з'їдаються вкрай викривленим за обрахунками індексом інфляції. За розрахунками, перелічені громадяни за умов надвисокого подорожчання цін на "оточуючі" групи товарів (продукти харчування) та послуг (комунальні, освітні та

медичні) у 2009–2012 роках збідніли близько на третину. Також в Україні оплата праці бюджетників за більшістю професійних профілів (освітяни, науковці, соцпрацівники, лікарі та ін.) не входить і до ТОП-50 професій за рівнем оплати праці, тоді як, наприклад, в США у першій 10 розташовано 7 бюджетних професій.

Можливим вирішенням проблеми є **перехід до галузевих сіток з оплати праці**, які б повністю враховували специфіку того чи іншого виду діяльності, до якого належить конкретна установа, підприємство, організація бюджетної сфери.

Ларіонова О.Л.(КНУ ім. Т. Шевченка)

ОПЛАТА ПРАЦІ ПРАЦІВНИКІВ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВИХ ОБМЕЖЕНЬ

Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу.

Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства.

Згідно постанови «Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету», Державній казначейській службі необхідно у першочерговому порядку здійснювати платежі в повному обсязі – за видатками загального фонду державного бюджету на оплату праці працівників бюджетних установ та нарахування на заробітну плату.

В умовах фінансових обмежень було введено поняття як «суміщення професій (посад)», що трактується як виконання працівником поряд із своєю основною роботою додаткової роботи за іншою професією (посадою) у межах робочого часу за основною роботою на тому ж підприємстві, установі чи організації за згодою працівника, якщо це економічно доцільно та не призводить до погіршення якості виконуваних обов'язків.

Згідно постанови «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери», за суміщення професій (посад) передбачається надбавка у розмірі 50 %, у зв'язку із економією державних коштів, дана виплата припиняється.

Зважаючи на економію бюджетних коштів, припиняється виплата грошової винагороди державним службовцям за сумлінну безперервну працю в органах державної влади, зразкове виконання трудових обов'язків, а також припиняється виплата видатків, пов'язаних із стимулюванням працівників бюджетних установ.

З метою економії коштів державного бюджету, обмежується максимальний розмір місячної заробітної плати керівних працівників органів державної влади та інших державних органів, утворених органами державної влади підприємств, установ та організацій, 15 розмірами мінімальної заробітної плати (крім тих місяців, у яких виплачується допомога для оздоровлення та надається оплачувана відпустка).

Забезпечення мінімізації витрат на службові відрядження шляхом оптимізації кількісного складу делегацій та строку їх перебування за кордоном, зменшення витрат на оплату проїзду, наймання житла та інших витрат, пов'язаних з відрядженням.

Незважаючи на високий рівень безробітності, припиняється заповнення вакантних посад (крім посад керівників структурних підрозділів та їх заступників, а також випадків переведення з посади на посаду спеціалістів у межах структурних підрозділів органу державної влади в разі виникнення виробничої потреби, працевлаштування працівників патронатних служб членів Кабінету Міністрів України).

Легка А.А.(ВІКНУ)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СКЛАДАННЯ І ВИКОНАННЯ КОШТОРИСІВ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ

Функціонування військової частини, виконання покладених на неї завдань неможливо без повноцінного фінансування, яке досягається за умови якісного планування. Планомірне фінансове забезпечення потреб військової частини досягається складанням реальних фінансово-планових документів та контролем за їх виконанням.

Сьогодні на практиці вже склалась відпрацьована система фінансового планування. Але з метою підвищення ефективності використання обмежених фінансових ресурсів потрібно подальше удосконалення форм і методів фінансово-планової роботи як на рівні Міністерства Оборони так і на рівні окремої військової частини.

Одним з напрямків удосконалення фінансового планування у військовій частині є оптимізація системи оборонного планування з урахуванням завдань і функцій Збройних Сил України, визначення структури і чисельності військ.

Поліпшенню якості фінансового планування і фінансування повинно сприяти поглиблення економічного аналізу проведених витрат, застосування нових методів аналізу м витрат минулих періодів, що має стати базою для планування необхідних коштів для виконання частиною покладених на неї обов'язків в майбутньому, з урахуванням тенденцій в зміні економіки загалом.

Виконання задач по удосконаленню фінансового планування і фінансування значною мірою залежить від підвищення загальноекономічної і фінансової підготовки кадрів фінансових робітників.

Махлай Л.В.(ВІКНУ)

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЩО ЗВІЛЬНЯЮТЬСЯ З ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Військовослужбовці Збройних Сил України мають всі права і свободи, які визначені чинним законодавством, але з огляду на особливості характеру проходження військової служби вони заслуговують на особливий статус. Адже військова служба передбачає низку специфічних вимог, зокрема екстремальні умови праці, пов'язані з постійним ризиком для життя і здоров'я, жорсткі вимоги до дисципліни, необхідність неухильного виконання незлочинних наказів у будь-яких умовах, детальна регламентація службової діяльності та побуту, наявність професійної придатності, фахових, фізичних, вольових якостей тощо.

Принципова відмінність соціального захисту військовослужбовців від інших громадян обумовлена тим, що цивільна особа працює «на себе», тоді як військовий не лише продає свою працю, а й не повною мірою задовольняє власні професійні амбіції, реалізовуючи волю держави. При цьому обмежуються не лише його права, а й свободи в ім'я інтересів суспільства.

Соціальний захист військовослужбовця повинен складатися з комплексу заходів, спрямованих на компенсацію обмежень, об'єктивно обумовлених характером діяльності, реалізацію соціальних очікувань, які лягли в основу професійного вибору, та нейтралізацію чинників, що перешкоджають ефективній службовій діяльності конкретної особи.

Основними структурними елементами соціального захисту військовослужбовця є забезпечення його житлом, матеріальне (грошове, речове, продовольче і медичне) та пенсійне забезпечення, обов'язкове державне страхування, забезпечення соціальної та професійної адаптації тих, хто звільняється з військової служби, включаючи пільги щодо проїзду і перевезення багажу, оподаткування, соціальні гарантії прав членів їхніх сімей.

Уже досить тривалий час у Збройних Силах України продовжуються процеси, пов'язані з оптимізацією чисельності армії і заходами, спрямованими на оновлення її сучасними засобами ведення бойових дій. З огляду на це значна кількість військовослужбовців має бути звільнена в запас і забезпечена належними соціальними гарантіями. Але в умовах складної ситуації в економічній сфері це виявилося вкрай складним завданням, яке, до того ж, не завжди забезпечується чинним законодавством. Тому військово-політична еліта суспільства, вчені намагаються знайти шляхи розв'язання питань, пов'язаних з удосконаленням системи соціального захисту військовослужбовців.

Таким чином, слід зазначити, що соціальний захист – це система економічних, соціальних та правових заходів, гарантованих державою щодо реалізації військовослужбовцями та членами їх сімей прав, свобод та обов'язків, з урахуванням їх правового статусу. Наявність відпрацьованої та обґрунтованої системи соціального захисту в державі та її реалізація у військовій частині, підрозділі – є найвпливовішим фактором у формуванні здорового морально-психологічного клімату у військовому колективі, на основі рівності та соціальної справедливості по відношенню до всіх військовослужбовців.

к.е.н., доц. Медведєв Ю.Б.(ВІКНУ),
Чистик О.М.(ВІКНУ)

ПИТАННЯ ПРОГНОЗУВАННЯ ВИДАТКІВ У ГАЛУЗІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ПІД ЧАС КРИЗОВОГО ПЕРІОДУ

Обсяги фінансових ресурсів, що виділяються для потреб Збройних Сил України(ЗСУ), знаходяться у тісному зв'язку з соціально-економічним станом країни і динамікою її розвитку. У зв'язку з цим прогнозування обсягів фінансових ресурсів для потреб ЗСУ має проводитись у два етапи.

На першому етапі прогнозується соціально-економічний розвиток країни – розраховується валовий внутрішній продукт (ВВП) та інші макроекономічні показники. На другому етапі прогнозуються питомі та абсолютні показники видатків на потреби ЗСУ. При цьому визначальним показником повинен виступати не частка ВВП, яка щорічно виділяється на потреби оборони, а показник ефективності використання фінансових ресурсів.

Актуальність дослідження даного питання підсилюється і кризовими явищами в економіці, що спонукає до диверсифікації шляхів реформування та розвитку всіх галузей економіки, в тому числі і галузі безпеки та оборони. На сучасному етапі Україна зіткнулася з нагальною необхідністю організаційних змін до таких фундаментальних документів стратегічного планування як Стратегії національної безпеки України та Воєнної доктрини України.

В сучасних умовах оборона покликана давати найбільш ефективні рішення сучасних воєнно-економічних завдань захисту держави від будь-яких посягань ззовні, а також швидкої локалізації внутрішніх конфліктів та забезпечення стабільності в країні, забезпечення першочергового фінансування мобілізаційних заходів, передбачених Указом Президента України від 17 березня 2014 року № 303 «Про часткову мобілізацію».

Таким чином, перед керівництвом Міністерства оборони України та Департаментом фінансів МОУ як фінансовим органом головного розпорядника бюджетних коштів постає нагальне завдання у дослідженні процесів та моделюванні прогнозів використання фінансових ресурсів з метою приведення до визначеної структури Збройних Сил України та отримання вірогідних сценаріїв їх розвитку під час кризового періоду в залежності від економічних можливостей держави.

Мехед К.П.(ВІКНУ)

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ СКЛАДАННЯ ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ОБОРОННОГО БЮДЖЕТУ

В сучасних економічних умовах процес удосконалення системи фінансування оборони країни вимагає всебічного і глибокого вивчення.

Необхідно зосередити увагу на розвитку програмно-цільового методу (єдиного методу виконання бюджету у Збройних силах України) та пошуку інших ще більш ефективних способів та методів.

Перевагами програмно-цільового методу є те, що він:

1. Дає чітке розуміння державним органам громадськості, на що витрачаються бюджетні кошти;

2. Забезпечує прозорість бюджету, дає можливість за наслідками виконання бюджету оцінити ступінь виконання поставлених завдань;

3. Упорядковує діяльність головного розпорядника бюджетних коштів щодо формування і виконання оборонного бюджету шляхом розмежування відповідальності між виконавцями, поліпшує управління бюджетними програмами;

4. Підвищує ефективність розподілу і використання бюджетних коштів, гарантування окремих видатків бюджету, виходячи з більшої обізнаності і інформованості щодо конкретної бюджетної програми.

На даний момент актуальним є питання удосконалення оборонного планування, конкретизуючи цілі, завдання та ролі. Вже цілком зрозуміло, що не можна розробляти оборонний бюджет без стратегічного планування. Необхідно складати план стратегічних можливостей, де повинно бути визначено, які сили та засоби необхідні нашій державі, в якому обсязі, якими ресурсами володіємо, який їхній стан для досягнення конкретної мети.

Усі програми повинні забезпечувати точну оцінку виникаючих загроз.

Для полегшення вирішення всіх цих проблем, на мою думку, Збройним Силам України разом з урядом нашої держави, необхідно провести цілий ряд важливих заходів:

– насамперед визначення реального стану Збройних Сил;

– визначити чисельність війська яке економічно, фізично та геополітично спроможна утримувати країна у мирний та окремо у військовий час.

Це дасть можливість уникнути порушення збалансованості національної економіки, яке може призвести до вкрай негативних наслідків. Також це, певною мірою, дасть поштовх до розв’язання проблеми, яка пов’язана із фінансуванням цільових програм.

Велику увагу необхідно приділити підготовці громадян до військової служби в Збройних Силах України та у військовому резерві.

Мілюков Є.(ВІКНУ)

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ: ОБ'ЄКТ ДЛЯ ПОШАНИ ЧИ ПОРОШИНКА В ОЧАХ СУСПІЛЬСТВА?

Події в Україні, які відбуваються останнім часом, надзвичайно сильно турбують серця її мешканців. Наші східні сусіди-загарбники, які намагаються скривати свої корисливі дії під мантією турботи за добробут російськомовного населення в Криму, перейшли усі межі і поставили під небезпеку без того ослаблену економічну і політичну ситуації в країні. Страждають люди, які вже давно забули про почуття безпеки, впевненості, твердості землі під ногами. А керівництво Батьківщини мовчить… Адже «коли політика втрачає силу, в дію втручається зброя…»

Зрозуміло, що мова йде про Збройні Сили України. Скрутне становище, в якому вони зараз знаходяться, деморалізує військовослужбовців з кожним днем все більше і більше, роблячи Армію слабкою і нерішучою в очах населення. Як політичні негаразди віддзеркалились на відношенні людей до захисників Вітчизни? Чи живе в серцях громадян любов до носіїв святого обов'язку?

Дослідження здійснювалось не протязі березня місяця, об'єктом його були новини в ЗМІ, інтернет-джерелах, які відображують будь-які прояви ставлення з боку суспільства до Збройних Сил. За мету ставилось чітке визначення і висвітлення фактів, на основі яких можна побудувати «карту відносин українського народу до представників ЗСУ» та зробити висновок.

Варто звернути увагу на найяскравіші факти, події, які в важкі хвилини освітлювали похмурий обрій «камуфляжного світу»:

«…голова торгового підприємства ТГ «Геркулес» Віктор виділив на постійне користування для 27 Сумського реактивного артилерійського полку понад 50 акумуляторних батарей типу 6-СТ-140.» 12.03.14.

«…На жаль, ми не можемо допомогти вам фізично. Але, як ваші колеги-зв'язківці, ми всі відчуваємо душевну близькість з вами і висловлюємо всебічну підтримку вашій принциповій позиції та вірності Військовій присязі! Крім цього окремо висловлюємо слова сердечної підтримки вашим сім'ям, рідним та близьким…» 13.03.14, звернення особового складу 347 Житомирського ІТ вузла до військовослужбовців, дислокованих в Криму.

«…Від Дніпропетровської громади для нагальних потреб штабу ВМС та частин гарнізону були відправлені кошти для закупівлі фарби для патріотичних надписів на будівлях, зокрема, "Присяге верны!", та для поздоровлення зі святом 8 Березня військовослужбовців-жінок, які проходять службу в штабі ВМС України. Окрім того, для будівництва барикад були доставлені електричні пили…» 17.03.2014.

«…В оздоровчих закладах Рівненщини підготували 1 363 місця для проживання сімей військовослужбовців із АР Крим. Вони облаштовані в

санаторно-курортних комплексах «Горинь», «Сигнал», «Електронік-Рівне», «Джерельце», «Веселка» та «Корчагінець»…» 19.03.14.

«…На Чернігівщині до благодійної акції активно долучилася обласна дирекція "Укрпошти". У районних поштових відділеннях діють пункти збору допомоги. Партії продуктів харчування та необхідних речей вже доставлені у військові частини області. Також чернігівські поштовики найближчим часом направлять допомогу до військкоматів Київської області…» 21.03.14.

«…Вам пишуть учні 4-Б класу школи № 13 м. Вінниці. Ви нас не знаєте, але ми знаємо про вас дуже багато. Ми знаємо, що у цей складний час ви оберігаєте кордони нашої держави, бережете наш спокій, наше життя. Ви, незважаючи на складні обставини, залишилися вірними військовій Присязі та народу України. Ви захищаєте наші сім'ї, бережете сон усіх дітей України…» 22.03.14, школярі Вінниці – захисникам Батьківщини.

«…23 березня у Гарнізонному храмі святих апостолів Петра і Павла у Львові відбувся концерт елітного мистецького колективу України – Академічного камерного оркестру "Віртуози Львова" Львівської обласної філармонії. Свій виступ музиканти присвятили збору пожертв на потреби Збройних сил України.» 24.03.14.

Все це – далеко не повний перелік суспільних проявів допомоги, які були здійснені населенням в надзвичайно важкі часи діяльності Збройних Сил, але їх достатньо, щоб підкреслити занепокоєність долею військовослужбовців. 14 березня стартувала благодійна програма підтримки, завдяки якій українці можуть здійснювати фінансову допомогу потребам Армії. За два тижні було переведено більше 60 мільйонів гривень від населення. Багато це чи мало – вирішувати Вам.

Завдяки вищезазначеним факторам можна підкреслити, що в будь-які, навіть найскладніші хвилини, наш народ завжди залишається вірним захисникам Вітчизни, демонструючи готовність до будь-яких жертв задля підтримання добробуту побратимів. Це надзвичайно приємно відчувати, така підтримка підіймає бойовий дух і мотивує до більш якісного виконання службових обов'язків на благо України. Варто завжди пам'ятати про це і розмірковувати перед здійсненням кожного кроку, адже ми, представники Збройних Сил, повинні «підтримувати марку», беручи до уваги те, з якою турботою до нас ставляться. Шануймо українців та допомогу, яка так важлива для нас!

Мотрунич І.І.(ЦЗСДМОУ та ГШ ЗСУ)

Облік матеріальних ресурсів у кризовий період

За нормальних умов у мирний час облік матеріальних ресурсів здійснюється чітко та послідовно, як того вимагають керівні документи та нормативно-правові акти. Проте про бухгалтерський облік у Збройних Силах України у особливий період не розповідається у жодному нормативному документі.

Відповідно до Закону України Про оборону України (Стаття 1) особливий період – період, що настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій. При цьому хочеться зауважити, що діяльність суб'єктів господарювання, у тому числі військових частин, не припиняється.

Проте обліковуючи товарно-матеріальні цінності в особливий період виникає низка проблем, таких як: алгоритм дій військових частин, якщо у державі оголошено особливий період, як обліковувати матеріальні ресурси за обмежених можливостей, як організувати документообіг, в яких регістрах операції будуть відображатися тощо.

Відповідно для вирішення цих питань необхідно створити нормативно-правову базу, у якій буде відображено:

– детальні інструктуючі алгоритми дій бюджетних установ та підприємств, у тому числі військових частин на час особливого періоду стосовно ведення бухгалтерського обліку;

– порядок документування операцій, що будуть протікати у військовій частині, при цьому не втрачаючи документи та не порушуючи порядок документообігу;

– відповідний порядок обліку матеріальних ресурсів військової частини на відповідний особливий період. Адже залежно від масштабу події, що буде причиною вступу держави в такий період, потоки матеріальних ресурсів будуть змінюватися;

– встановлені первинні документи та регістри, що будуть використовуватися у особливий період для документування операцій з матеріальними ресурсами, порядок формування та зберігання документів, порядок внутрішнього контролю за правильністю здійснення обліку та відповідно порядок переходу військової частини на «особливий» бухгалтерський облік матеріальних ресурсів;

– порядок переходу військової частини зі звичайного обліку матеріальних ресурсів до обліку у особливий період та навпаки, повернення до бухгалтерського обліку товарно-матеріальних цінностей у мирний час.

Так, нормативно-правова база забезпечить правильність та зручність обліку матеріальних ресурсів у особливий період, спростить роботу бухгалтера та виключить можливість втрати товарно-матеріальних цінностей.

Остапенко О.П.(ВІКНУ)

МЕТОДИКА ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНИХ ПОКАЗНИКІВ ПАСПОРТІВ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ У МІНІСТЕРСТВІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Впровадження програмно-цільового методу складання бюджету свого часу стало істотною зміною в бюджетній ідеології, адже акцент переноситься з потреби в коштах для утримання бюджетних установ на те, які результати будуть досягнуті від використання бюджетних коштів, тобто забезпечується ефективність їх використання. Не виключенням стало формування і використання фінансових ресурсів на потреби Міністерства оборони України.

На сьогодні, оцінка результативності бюджетних програм у Міністерстві оборони України, активно сприяє визначенню пріоритетів у діяльності головного розпорядника, оскільки розроблені показники результативності надають необхідну інформацію для вчасного прийняття управлінських рішень. Однак на практиці прийняття рішень здійснюється в умовах неповноти інформації, браку часу на детальне інформаційне забезпечення, необхідності економії засобів та інших обмежувальних факторів. Тому виникає потреба у вдосконаленні роботи з найважливішими показниками, що відображають кількісну та якісну оцінку виконання бюджетних програм.

Враховуючи зарубіжний досвід, результативні показники, що характеризують результативність бюджетної програми, можна розрахувати:

$$\text{Крбп} = \frac{Vзф}{Vзп} \times \frac{Vпф}{Vпп} \times \frac{Ефф}{Ефп} \times \frac{Якф}{Якп}, де:$$

Крбп – коефіцієнт результативності бюджетної програми;

Vзф – фактичні показники затрат, Vзп – планові показники затрат (ці показники визначають обсяг затрат бюджетних коштів на реалізацію бюджетної програми);

Vпф – фактичні показники продукту, Vпп – планові показники продукту (ці показника визначають обсяг виконаних робіт, наданих послуг, у результаті виконання бюджетної програм);

Ефф – фактичні показники ефективності, Ефп – планові показники ефективності (відображають кількість створеного продукту на одиницю затрат бюджетних ресурсів);

Якф – фактичні показники якості виконаних робіт, наданих послуг;

Якп – планові показники якості виконаних робіт, наданих послуг.

Результативність бюджетних програм можна розглядати так:

– якщо Крбп > 1 – бюджетна програма з високим рівнем результативності;

– якщо 0,8 < Крбп < 1 – бюджетна програма з прийнятним рівнем результативності;

– якщо Крбп < 0,8 – бюджетна програма з низьким рівнем результативності.

Дана методика дозволяє вчасно приймати рішення, як щодо величин планових показників бюджетної програми, доцільність їх збільшення (зменшення), так і щодо визначення оптимального обсягу бюджетних ресурсів, необхідного для підтримання певного рівня ефективності даної програми, перерозподіляючі решту бюджетних ресурсів на інші пріоритетні цілі.

Римар Т.В.(ВІКНУ)

ШЛЯХИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ГРОШОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕХОДУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ НА КОМПЛЕКТУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ ЗА КОНТРАКТОМ

Україна є суверенна і незалежна демократична, соціальна, правова держава. Україна проводить виважену зовнішню та внутрішню політику у сферах національної безпеки і оборони. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України, які в мирний час перебувають у постійній бойовій готовності.

Для успішного рішення завдання підвищення бойової готовності військ обов'язковою умовою є повне використання усіх факторів, які здійснюють вплив на бойову готовність. Серед них важливу роль відіграє стимулювання фінансовими методами якості і результативності військової праці, та соціальний захист військовослужбовців, як складова стимулювання військової служби.

Фінансові методи винагороди і стимулювання військовослужбовців реалізуються головним чином через систему виплат, об'єднаних в поняття грошового забезпечення військовослужбовців.

Грошове забезпечення – це гарантоване державою грошове забезпечення в обсязі, що відповідає умовам проходження військової служби, стимулює закріплення кваліфікованих військових кадрів. Грошове забезпечення визначається залежно від посади, військового звання, тривалості, інтенсивності та умов військової служби, кваліфікації, наукового ступеня і вченого звання військовослужбовця. Тобто, грошове забезпечення – це частина національного доходу, яку в грошовій формі отримують військовослужбовці за свою службу для задоволення своїх матеріальних та культурних потреб згідно з кількістю і якістю праці, з урахуванням особливості військової служби і порядку її проходження різними категоріями військовослужбовців.

На даному етапі здійснюється реформування Збройних Сил України та перехід армії на комплектування військовослужбовцями за контрактом згідно Державної комплексної програми реформування і розвитку Збройних Сил України до 2017 року. Державна комплексна програма реформування і розвитку Збройних Сил України до 2017 року – результат наполегливої роботи військових експертів, котрі вивчали кращий досвід країн, збройні сили яких уже пройшли через реформування. При її розробці було враховано тенденції розвитку сучасної збройної боротьби та наш багатий, накопичений за 20 років, досвід участі у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки. Вона опирається на реальні фінансові можливості держави і на більш ефективний менеджмент оборонних ресурсів.

Сьогодні продовжуються створюватися умови для комплектування армії виключно військовослужбовцями за контрактом, і цей процес успішно триває.

Одне із питань, на якому сьогодні зосереджена увага керівництва Міністерства оборони, – забезпечення умов для підвищення мотивації кращих представників молоді до військової служби за контрактом. Наразі проводиться низка

заходів, які мають дати відчутний ефект уже в найближчій перспективі. Насамперед, це збільшення вдвічі грошового забезпечення військовослужбовців Військово-Морських Сил, Повітряних Сил, Високомобільних десантних військ та Військ спеціального призначення. Одночасно підняти грошове забезпечення військовослужбовцям інших видів, родів військ (сил) неможливо, тому було прийнято рішення здійснити поетапне підвищення грошового забезпечення, щоквартально на 20 %, починаючи з 1 квітня цього року по 1 липня наступного. Передбачається також удосконалення соціального пакета для військовослужбовців за контрактом, куди входить: отримання безкоштовної вищої освіти, право вибору місця проходження військової служби при укладанні першого контракту, належні умови для служби та відпочинку (встановлена тривалість службового часу, п'ятиденний робочий тиждень, вільне пересування територією України у вихідні, святкові та неробочі дні), забезпечення житлом тощо.

к.е.н. Сизов А.І.(ВІКНУ)

Фінансові ресурси в економічній системі

Стан суспільного виробництва, а далі і економічний стан країни у цілому, залежить від наявності та використання різного роду ресурсів. З позиції впливу ресурсів на стан і розвиток економіки країн їх можна поділити на природні, економічні, соціальні та інформаційні.

В умовах ринкової економіки усі види розглянутих ресурсів мають свою вартість та виконують різні функції у виробництві товарів та послуг. Застосування товарно-грошових відношень при виробництві та розподілі товарів та послуг привело до виникнення специфічного виду ресурсів економічної системи – фінансових ресурсів. Значення їх для економіки країн обумовлене виконанням фінансовими ресурсами мобілізуючої, розподільної, регулюючої, контролюючої та стимулюючої функцій.

Треба відзначити, що фінансові ресурси, з одного боку, обумовлені рухом грошових коштів, а з іншого, обслуговують всі етапи руху грошових коштів (див. Рис. 1) від їх виникнення до використання.

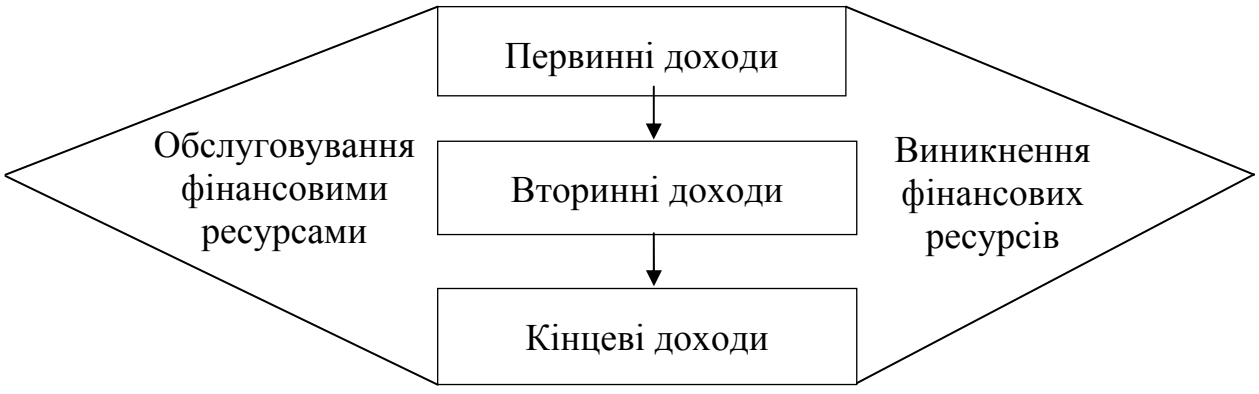

Рис. 1. Етапи руху грошових коштів

В умовах сьогоденної глобалізації все більше уваги приділяється зовнішньоекономічним зв'язкам, які стають локомотивом для більш швидкого

та інтенсивного розвитку. Розвиток лише на рівні національної економіки не може забезпечити суб'єктів господарської діяльності необхідним спектром благ, для ведення раціонального виробництва товарів та послуг. Тому фінансові відносини виходять за межі національних економік і опосередковують міжнародний інтеграційний процес, сприяючи його розвитку та поглибленню. Розширення міжнародних економічних зв'язків сприяє формуванню зовнішніх джерел фінансових ресурсів. Фінанси як економічний інструмент господарювання використовуються для здійснення інтеграції країни у світову економіку.

Скуріневська Л.В.(ДФ МОУ)

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЛАНУВАННЯ ТА ВИТРАЧАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ У ВІЙСЬКОВІЙ ЧАСТИНІ

На сьогодні гостро постає питання недостатнього забезпечення фінансових потреб Міністерства оборони України. Фінансування запланованих заходів здійснюється неритмічно та не в повному обсязі.

Фактично протягом усієї історії свого існування, кошти, що виділялися Збройним Силам України, витрачалися на їх утримання, мінімальні обсяги призначалися на їх реформування, розробку, закупівлю і ремонт озброєння та військової техніки та підготовку військ. Все це вкрай негативно впливає на боєздатність збройних сил в цілому.

Основним джерелом коштів військових частин Збройних Сил України є державний бюджет України. Кошти, одержувані військовими частинами, крім асигнування з бюджету, називаються коштами спеціального фонду, і до них відносяться кошти, отримані від виконання робіт, надання послуг, реалізації продукції чи іншої діяльності, не забороненої чинним законодавством.

Для визначення обсягу видатків, необхідних Збройним Силам України для виконання покладених на них завдань, у Міністерстві оборони України щороку проводиться фінансове планування. Необхідність фінансового планування в Міністерстві оборони об'єктивно впливає з наявності товарно-грошових відносин і дії економічних законів в збройних силах. Рух кінцевої воєнної продукції здійснюється в збройних силах як у матеріально-речовій, так і в вартісній формі, що вимагає відповідності і взаємозв'язку утворення і виконання фондів грошових коштів з планами матеріально-технічного забезпечення збройних сил, бойової гуманітарної підготовки особового складу тощо. В результаті фінансове планування забезпечує своєчасне і повне задоволення потреб збройних сил в грошових коштах, законне і доцільне використання цих коштів з метою підтримання військової бойової готовності військ.

Саме тому, необхідно постійно аналізувати економічну ситуацію в країні, розробляти і пропонувати перспективні напрямки розвитку Збройних Сил України і, відповідно, вдосконалювати механізм планування та витрачання фінансових ресурсів, наданих збройним силам державою, для підвищення ефективності виконання державних програм розвитку Збройних Сил України та підтримки їх боєздатності при досить обмежених ресурсах.

Соляник А.В.(КНУ ім. Т. Шевченка)

Розвиток внутрішнього контролю бюджетних установ в умовах автоматизованих інформаційних систем

Розвиток комп'ютерних технологій дозволяє створювати програми, які значною мірою допомагають при проведенні контролю на всіх ділянках обліку матеріальних цінностей на підприємстві. Для цього комп'ютеризовані системи бухгалтерського обліку повинні відповідати таким основним вимогам, як простота програми і її гнучкість. Поряд із цим така програма повинна забезпечувати можливість виправлення помилкових або спотворених операцій.

З метою забезпечення нормальної діяльності підприємство повинне мати в запасі відповідні матеріальні цінності: насіння, корми, пальне, запасні частини, будівельні матеріали тощо. Розмір цих запасів залежить від виду діяльності підприємства та стану матеріально-технічного постачання. Зайві запаси відволікають оборотні кошти, а тому приводять до збільшення витрат. Недостатні запаси можуть спричиняти зриви процесу виробництва. Тому внутрішньогосподарський контроль за запасами є необхідний, а в сучасних умовах розвитку комп'ютерних технологій, бухгалтерські програми роблять цей процес більш ефективним при менших витратах часу.

Розвиток комп'ютерних технологій дозволяє створювати програми, які значною мірою допомагають при проведенні контролю на всіх ділянках обліку матеріальних цінностей на підприємстві. Для цього комп'ютеризовані системи бухгалтерського обліку повинні відповідати таким основним вимогам, як простота програми і її гнучкість. Поряд із цим така програма повинна забезпечувати можливість виправлення помилкових або спотворених операцій. При цьому процес контролю доцільно здійснювати відповідно до пунктів, передбачених у попередньо складеній програмі .

Широке використання бухгалтерських програм для автоматизації обліку запасів створює умови для їх застосування і при проведенні ревізій. Проте застосування комп'ютерних технологій потребує дослідження системи документування, що відображає рух товарно-матеріальних цінностей. Метою такого дослідження є вивчення інформаційних потоків, визначення обсягів інформації, контроль за правильністю її відображення в документах.

Сучасна бухгалтерська програма контролю має охоплювати орієнтовно такі питання:

– визначення місця (бухгалтерія, цех, склад тощо);

– кількість примірників досліджуваного документа, котрі виписують одночасно;

– обов'язкові реквізити і показники, що містяться в документі, у т. ч. ті, що формуються в автоматичному режимі, – підсумки за рядками, термінами, електронні підписи і т. п.;

– формулярне подання та методика розрахунку обліково-економічних показників (особливо це стосується розрахунку оптимізації обсягів поставок і норм запасів);

Загалом у випадку впровадження автоматизованих інформаційних систем внутрішнього контролю змінюється також функція бухгалтерської служби щодо

використання ЕОМ. Персональні комп'ютери використовують не лише для потреб обліку, а й для виконання контрольних процедур. Проте такий підхід має, як уже було зазначено, і певні проблемні аспекти. Адже необхідно, щоб контролери володіли навиками роботи на ПК і розуміли процеси машинного опрацювання інформації.

Автоматизоване опрацювання даних з обліку і контролю запасів на практиці може забезпечуватися різними способами:

– розробленням спеціалізованою фірмою на замовлення управлінської інформаційної системи підприємства;

– придбанням універсального програмного комплексу (або його окремого модуля) на ринку програмного забезпечення;

– автоматизацією облікового процесу силами фахівців підрозділу з автоматизованого опрацювання даних підприємства;

– використанням табличних процесів обліковими працівниками для забезпечення автоматизованого розв'язання окремих завдань конкретної ділянки обліку.

Програмне забезпечення має бути доступним користувачам для виконання завдань контролю. Важливо також забезпечити належний рівень адаптації до особливостей технології та специфіки діяльності конкретного підприємства. У найузагальненішому варіанті програмне забезпечення повинно мати наступні складові:

1. Стандартні настройки (довідники, властивості рахунків тощо);

2. Можливості формування вхідної, поточної та підсумкової інформації у різних формах (відповідно до запиту користувача);

3. Можливості формування типових форм документів, що відображають результати перевірки (порівняльні відомості, акти та ін.);

4. Варіанти формування рекомендаційних положень і розпоряджень керівництва для забезпечення можливості виправлення помилок і викривлення облікових й звітних даних.

Перевагою автоматизованої інформаційної системи внутрішньогосподарського контролю запасів виробничих підприємств у цілому є те, що умовах автоматизації значною мірою зменшуються витрати часу на контроль і опрацювання результуючої інформації. Крім цього автоматизація дає змогу обмежитися вибірковим контролем і менше уваги приділяти арифметичній перевірці.

Однак слід мати на увазі, що контрольні функції автоматизуються найважче. Сама по собі комп'ютеризація обліку не може усунути приховування крадіжок, зловживань і невідповідальну поведінку працівників через неправильне перенесення на електронні носії реквізитів, зазначених у документах, введення фальсифікованих документів тощо. Комп'ютер завжди однаково оцінює ситуацію і процес, тому ймовірність помилок контролю в умовах застосування комп'ютерів значно нижча.

Таким чином, розроблення комп'ютеризованих систем бухгалтерського обліку і внутрішньогосподарського контролю сприятиме ефективнішому використанню електронно-обчислювальних машин для забезпечення оперативності управлінського впливу та ефективності і раціональності використання запасів, що призведе до збільшення прибутковості підприємства.

Сорва І.О.(ВІКНУ)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Важливою функцією управління фінансами є фінансовий контроль, який, з одного боку, є методом фінансового механізму, а з іншого – організаційною формою управління фінансами. Зважаючи на це, фінансовий контроль перебуває у процесі постійного розвитку та вдосконалення, а його зміст і спрямованість змінюються залежно від рівня розвитку суспільства, а також завдань, які це суспільство ставить перед собою.

Актуальність теми роботи полягає у тому, що становлення, розвиток та здійснення фінансового контролю в Україні відбувається досить повільно, зазнаючи певних перешкод у зв'язку із впливом багатьох змін, економічних тенденцій й наслідків світової фінансової кризи, що сталися протягом останніх років в економіці та фінансових відносинах України, та зумовлює необхідність у вирішенні важливого питання – удосконалення організації фінансового контролю, та у Збройних Силах України, зокрема. Основною проблемою здійснення фінансового контролю є наявність великої кількості нормативно-правових актів, регулюючих цю діяльність, які певним чином дублюють функції державних органів та призводять до певної плутанини між органами, на яких покладений обов'язок здійснення фінансового контролю. Це призводить до появи негативних тенденцій, фінансових правопорушень та економічних злочинів.

Разом з тим дуже складним і проблемним є процес відшкодування завданих збитків. Частка відшкодованих збитків дуже низька, оскільки фіскальні органи в абсолютній більшості випадків не застосовують суттєвих економічних санкцій до порушників, не кажучи про кримінальну й адміністративну відповідальність. Окремі керівники результати контролю пов'язують з політичними утисками, використовуючи політичний прес стосовно контролюючих органів. Усі ці недоліки пов'язані з переходом економіки від адміністративних методів управління до ринкових і є „хворобою" перехідної економіки.

У всіх військових частинах, які мають самостійне фінансове господарство, командири (начальники) зобов'язані організувати внутрішній фінансовий контроль. Але ця система далека від ідеальної та потребує реформування та вдосконалення. Реформування системи фінансового контролю в Збройних Силах України є доволі складним процесом з рядом перешкод на його шляху, однак поступова корекція і зміна насамперед в законодавстві, дозволить встановити ефективну систему внутрішнього контролю та підвищить роль фінансових органів Збройних Сил у забезпеченні обороноздатності країни.

Таким чином, внутрішній фінансовий контроль у військових частинах Збройних Силах України необхідно спрямувати на реформування та вдосконалення, зміну законодавчих та керівних документів, що сприятиме прискоренню розвитку оборонної сфери та зупинить прояви безгосподарності, розкрадання і зловживання з боку посадових осіб, підвищить ефективність контрольно-ревізійної роботи, у тому числі своєчасність виконання зобов'язань перед Державним бюджетом.

Уліч В.В.(ВІКНУ)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Відомо, що на сучасному етапі розвитку Збройних Сил України, фінансове забезпечення військ будується, виходячи з вимог Державної комплексної програми реформування і розвитку Збройнх Сил України на 2012–2017 рр. та Державної цільової оборонної програми розвитку озброєння та військової техніки Збройних Сил України на 2012–2017 роки та залежить від чисельності армії та сучасних вимог по її технічній модернізації.

Успішне виконання поставлених завдань, як у мирний, так і військовий час, підтримання високої бойової готовності багато в чому залежить від правильної та всебічної організації матеріального та фінансового забезпечення військ, заходів, які організовуються і проводяться для своєчасного та повного задоволення всіх потреб військ в грошових коштах**.**

Під фінансуванням військ слід розуміти забезпечення розбудови та реформації Збройних Сил України. Фінансування армії здійснюється шляхом призначення і переказу асигнувань вищим розпорядником нижчому (за підлеглістю) і надання грошових коштів військовій частині.

Отже завдяки основним функціям фінансового забезпечення визначаються основні напрямки діяльності фінансів, відбувається виділення кошті на основні потреби військових частин, виплату грошового забезпечення, оплату праці працівникам Збройних Сил України, на придбання матеріальних цінностей та відбувається контроль за правильністю використання коштів згідно їх цільового призначення.

Відкритим та актуальним питанням на сьогодні залишаться оптимізація фінансового забезпечення військових частин, вдосконалення законодавчої та правової бази, що дасть змогу уникнути проблем, які на сьогодні існують у фінансовій діяльності Збройних Сил України.

к.е.н.Ульянов К.Є.(ВІКНУ)

МОНОПОЛІСТИЧНА ЕКСПАНСІЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Сьогодні транснаціональні корпорації (ТНК) контролюють понад 50 % світового промислового виробництва, понад 60% світової зовнішньої торгівлі, майже 80 % світових патентів і ліцензій на нову техніку тощо. Під контролем ТНК перебуває близько 90% ринку пшениці, кави, кукурудзи, лісоматеріалів, тютюну, джуту, залізної руди, 85 % міді й бокситів, 80 % чаю і олова, 75 % бананів, натурального каучуку й сирої нафти.

Експансіоністська поведінка величезних монопольних фірм детально досліджувалася у працях марксистів і характеризувалася винятково як негативне явище. Однак з позицій нинішньої ситуації, це питання вимагає переосмислення. На нашу думку, експансія є невіддільною від економічного зростання і розвитку.

Слід визнати як позитивні, так і негативні наслідки монополістичної експансії. З одного боку, переважна більшість економістів, аналізуючи принципи ефективності величезних підприємств-монополістів, характеризують експансію як засіб досягнення економії на витратах, пов'язаних із здійсненням науково-дослідницьких і проектно-конструкторських розробок (НДПКР), створенням збутової і маркетингової мережі, використання висококваліфікованих кадрів, зниження податкових зобов'язань, економії на адміністративних витратах тощо. З іншого боку, монополістична експансія передбачає усунення конкурентів. Крім того, здобуття конкурентних переваг ТНК над національними підприємствами нерідко забезпечується за рахунок обходу протекціоністських бар'єрів за допомогою трансферних цін. Інтернаціоналізація науково-технічного прогресу, технізація процесу виробництва дозволяють ТНК оптимізувати життєві цикли технологій і продуктів і залежно від стадії циклу переводити виробничі потужності до інших країн, використовуючи об'єктивні розбіжності в національних системах господарювання для досягнення власних монопольних переваг і вигід.

Загострення цих суперечностей та їх вирішення в умовах глобалізації забезпечує можливість досягнення вищої продуктивності як для окремих компаній, так і для економіки країни загалом, виступає фактором відносної стабільності економічної системи.

к.е.н. Ульянов К.Є.(ВІКНУ),
Лук'янчук В.К.(ВІКНУ)

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ НА ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПОЛОЖЕНЬ (СТАНДАРТІВ) БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Порядок організації і ведення обліку у військових частинах ЗС України не повністю відповідає вимогам сьогодення. З 1 січня 2015 року в силу вступають міжнародні стандарти бухгалтерського обліку в державному секторі. Тому було б доцільно удосконалити його організацію та ведення у військових частинах ЗС України відповідно до нововведень.

Професійна підготовка працівників бухгалтерії в даних умовах реформування потребує удосконалення (підвищення рівня освіченості). Для виконання своїх функцій на належному рівні, від бухгалтера – організатора та виконавця облікової роботи вимагаються грунтовне знання бухгалтерського обліку, беззаперечне виконання своїх обов'язків. Оскільки організаційна функція є

найважливішою в управлінні, то організація обліку є однією з основних функцій працівника обліку. Для того, щоб відповідати сучасним кваліфікаційним вимогам ринку та бути організатором облікового процесу, працівник повинен мати природні здібності та відповідну освіту. Так, постійна робота з цифрами, розрахунками, обчислювальною технікою, контролем і аналізом облікових операцій, складанням пояснювальних і доповідних записок, тощо вимагає від працівників бухгалтерії розвиненої зорової пам'яті, вміння швидко, точно і охайно виконувати розрахунки і на їх основі відповідні доповідні записи, працювати з обчислювальною технікою.

Жодна програма бухгалтерського обліку не може замінити знань бухгалтера, вона тільки надає результати користувачу, який здійснює їх аналіз. Таким чином, програмна система може тільки допомогти автоматизувати рутинні операції і надати додаткову інформацію для аналізу. При будь-якому рівні комп'ютеризації, в середньому, близько 20 % робіт виконує безпосередньо бухгалтер. А це означає, що комп'ютер ніколи повністю не замінить бухгалтера. Саме бухгалтер приймає рішення про методи реєстрації інформації та відображення її в регістрах обліку. На жаль, більшість бухгалтерів не готові до нової для них ролі організаторів бухгалтерського обліку, тому що це потребує великої відповідальності та грунтовних знань не тільки з бухгалтерського обліку, але і з економічної теорії, права, аналізу тощо.

Враховуючи те, що міжнародні стандарти бухгалтерського обліку в державному секторі вносять корективи в концепцію обліку, необхідно підвищувати рівень професіональної освіченості працівників бухгалтерії з даних питань і не тільки. Це необхідно для того щоб ефективно виконувати роботи за допомогою програмного забезпечення на високому рівні та відповідно до нових вимог, адже несвідомо допущена помилка бухгалтера може призвести до значних викривлень інформації в багатьох регістрах бухгалтерського обліку.

Тому:

По-перше, необхідно сприяти частішому проведенню професійних навчальних зборів не тільки головних бухгалтерів, а й тих бухгалтерів, які безпосередньо відповідають за певні напрямки обліку (розрахунки з особовим складом, облік ТМЦ, тощо). Найкраще було б організовувати такі тематичні збори щоквартально, а при внесенні суттєвих змін до законодавчої бази – безпосередньо після внесення таких змін.

По-друге, на сьогоднішній час науково-технічний прогрес не стоїть на місці, а рухається досить швидкими темпами, тому бухгалтер повинен підвищувати свою кваліфікацію по роботі з програмним забезпеченням та особливостями обліку.

По-третє, на базі профільного навчального закладу організувати періодичні курси за відповідною тематикою для працівників бухгалтерії за різними напрямками.

Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок, що застосування з 2015 року міжнародних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі потягне за собою ряд змін, а особливо зміни в професійній підготовці працівників обліку.

Ульянова Д.К.(КНУ ім. Т. Шевченка)

АУДИТ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Однією з головних світових проблем сучасного суспільства є охорона навколишнього середовища та раціональне використання природних ресурсів. Влада різних країн закликає підприємства вести екологічно-безпечну діяльність. Даним питанням занепокоєне і саме населення. На базі цього керівництво підприємств почало активно розкривати свою екологічну діяльність, тим самим підвищуючи свою існуючу репутацію.

Активною рекламою своєї природоохоронної діяльності підприємства можуть вводити в оману покупців через вплив на соціально-відповідальне населення. Для запобігання створення оманливої репутації необхідно в проводити аудит ефективності природоохоронних заходів.

А саме необхідно оцінити негативний вплив діяльності підприємства на навколишнє середовище, побудувати стратегію розвитку природоохоронної діяльності, контроль за ефективністю понесених витрат, порівняння запланованих результатів з отриманими, та відповідне оперативне втручання в ході діяльності підприємства.

Для оцінки негативного впливу підприємства на навколишнє середовище аудитор може залучити екологічного аудитора, які працюють на основі Закону України про екологічний аудит, де зазначено одним із завдань екологічного аудиту є оцінка ефективності, повноти і обґрунтованості заходів, що вживаються для охорони навколишнього природного середовища на об’єкті екологічного аудиту.

На нашу думку, аудит природоохоронної діяльності має проводитися аудиторами із залученням екологічного аудитора для повноцінної оцінки діяльності підприємства виходячи не лише з точки зору екологічної діяльності. Такий підхід дозволить підприємству ефективно функціонувати і дотримуватись вимог природоохоронного законодавства без понесення значних втрат, що у майбутньому приведуть його до банкрутства.

Отже, природоохоронна діяльність підприємства стала одним із основних важелів впливу на репутацію підприємства. Для правдивого відображення і оцінки проведеної роботи доцільним є проведення аудиту ефективності діяльності із залучення екологічного аудитора.

Харитончук О.В.(ДФ МОУ),
Пєлєшко В.І.(ВІКНУ)

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ ЯК НЕОБХІДНИЙ ІНСТРУМЕНТ ОПЕРУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКИМ ОБЛІКОМ

На сьогоднішній день одним з найважливіших питань з організації ведення бухгалтерського обліку бюджетних установ є облікова політика. Чіткого визначення цього поняття немає, тому існує багато варіантів трактування цього поняття.

Першоджерелом поняття «облікова політика» є Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку №8 «Розкриття облікової політики». Відповідно цього стандарту, «облікова політика охоплює принципи, основи, домовленості, правила та процедури, прийняті керівництвом при складанні і поданні фінансових звітів»

У Законі Україні від 16.07.99 № 996-XIV «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» облікова політика – «сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання і подання звітності».

У військовій частині це є наказ про облікову політику, який встановлює організаційну форму бухгалтерського обліку, порядок документообороту, складання і подання звітності, проведення інвентаризації та інше.

У більшості військових частин до облікової політики ставляться зверхньо, особливо до наказу про облікову політику військової частини. Даний документ формують поверхово, не враховуючи специфіку діяльності військової частини.

Наслідком цього можуть виникнути проблемні питання як у взаємодії фінансово-економічної служби з іншими службами військової частини стосовно ведення обліку матеріальних цінностей так і при складанні та поданні фінансової звітності. В результаті нераціонального складання наказу можуть проводитись операції, які приймуть незаконний характер, чим можуть потягти за собою негативні наслідки при аудиторських перевірках, документальних ревізіях тощо.

Шляхами недопущення появи даних ситуацій є :

– правильне надання значення обліковій політиці, оптимізуючи її з діяльністю служб військової частини;

– раціональне складання наказу про облікову політику з урахуванням особливостей фінансово-господарської діяльності військової частини;

– якісне формування графіку документообороту, відображення руху всіх первинних документів військової частини з зазначенням відповідальних виконавців та термінів подання;

– повне відображення в наказі механізму обліку господарських операцій військової частини з урахуванням особливостей діяльності військової частини;

– визначення конкретної відповідальності посадових осіб військової частини за невиконання вимог облікової політики.

к.е.н., доц. Шпильовий С.Є.(ВІКНУ)

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ БЮДЖЕТАМИ

Об’єктивна необхідність майбутнього поглиблення теоретичних досліджень у бюджетній сфері пов’язана з обґрунтуванням шляхів розвитку міжбюджетних відносин, методів підвищення ефективності щодо визначення обсягів міжбюджетних трансфертів.

Трансферти є одним з інструментів впливу держави на регіональний розвиток. Значення розвитку трансфертних відносин зумовлена тим, що в регіонах, які об'єктивно різняться за ресурсними, природно-кліматичними, економічними, демографічними, соціальними умовами, мають виконуватися наступні умови рівноваги:

– населення в різних регіонах повинно мати близькі реальні доходи і умови життєдіяльності;

– регіональні бюджети повинні характеризуватися близькою самозабезпеченістю дохідних частин та можливостями фінансування своїх видатків, що забезпечують близькі рівні (в реальному обчисленні) неринкових послуг у регіоні;

– капітал, що функціонує на ринках різних регіонів (або намагається вийти на них), повинен мати близьку рентабельність.

Одним із завдань реформування місцевих бюджетів є вдосконалення системи регулювання міжбюджетних відносин, яке планується здійснити шляхом:

– удосконалення методики обчислення видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів;

– передбачення у державному бюджеті коштів для місцевих бюджетів на зменшення диференціації у забезпеченні місцевих бюджетів коштами для виконання делегованих повноважень;

– запровадження нового механізму формування місцевих бюджетів через передачу на договірних засадах повноважень відповідних рад щодо складання та виконання бюджетів територіальних громад сіл, селищ і міст районного значення;

– посилення стимулювання органів місцевого самоврядування до нарощування дохідної бази.

Державне регулювання міжбюджетних відносин має включати визначення ідеології і концепції державного регулювання, формування його структури і нормативно-правового забезпечення, інформаційно-аналітичну оцінку пріоритетів держави в цій сфері, оцінку фінансових ресурсів на загальнодержавному і регіональному рівнях.

Розглядаючи окремі питання вдосконалення міжбюджетних відносин, необхідно виходити з принципово іншої ідеології – захищати інтереси насамперед місцевих бюджетів. Тому пріоритетним напрямком реформування міжбюджетних відносин повинно бути зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів, які є фундаментом всієї бюджетної системи і фінансовою основою місцевого самоврядування. Результатом здійснення цих перетворень має бути ефективне функціонування центральних і місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування задля забезпечення економічної, політичної, соціальної стабільності як у державі в цілому, так і в усіх регіонах України окремо. Досягнення успіху у здійсненні реформ можливе тільки за умови гармонічного збалансування загальнодержавних і регіональних інтересів, підвищенні ролі місцевих фінансів, забезпеченні фінансово-економічної незалежності регіональних органів, що дасть змогу подолати кризову ситуацію і забезпечити сталий, рівномірний і збалансований розвиток усіх регіонів держави.

Шрамко О.В.(ВІКНУ)

ПОНЯТТЯ АУДИТУ ЯК ВИДУ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Проблемою сьогодення є необхідність змінити ідеологію та мету контролю, відійти від пошуку як найбільшої кількості порушень, коли збитки важко або і взагалі неможливо відшкодувати, а допомогти розпорядникам бюджетних коштів попередити їх або хоча б мінімізувати наслідки окремих управлінських рішень.

Інтеграція України в європейське співтовариство супроводжується впровадженням загальноприйнятих міжнародних норм і стандартів. Не є виключенням і перехід державного фінансового контролю до більш прогресивних форм. Однією з таких форм контролю в багатьох європейських країнах є фінансовий аудит.

Тема аудиту в різноманітних варіаціях упродовж останніх років є однією з найпопулярніших. І це цілком природно, адже все нове зазвичай викликає інтерес, породжує дискусії, є підґрунтям для створення нових шкіл, а іноді навіть стає предметом конфлікту інтересів.

Головна мета аудиту – консультування керівництва об’єктів контролю стосовно можливих факторів ризику, оцінка достовірності фінансової звітності та надання рекомендацій з удосконалення системи внутрішнього контролю.

Аудит, як перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб’єктів господарювання з метою визначення достовірності їхньої звітності, обліку, його повноти й відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам, набуває все більшої вагомості й суспільної необхідності.

Аудит, як форма фінансового контролю господарюючих суб’єктів, не новина, особливо якщо зважити, що його появу відносять до третього тисячоліття до нової ери. Нововведенням є застосування аудиту у внутрішньому фінансовому контролі бюджетних установ, у тому числі в силових структурах, які повністю фінансуються з державного бюджету.

Питання цілісності системи державного фінансового контролю частково врегульовано окремими законами та підзаконними нормативно-правовими актами, де визначено контрольні повноваження й процедури лише для деяких міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, однією з функцій яких є контроль за фінансово-господарською діяльністю інших органів державного сектора, що не належать до сфери їх управління.

Секція 5

Секція 5.
ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ОСОБИСТОСТІ, СУСПІЛЬСТВА, ДЕРЖАВИ

Бондарева О.В.(ВІКНУ)

МІСЦЕ І РОЛЬ РЕГІОНАЛЬНИХ МЕДІА-ЦЕНТРІВ МО УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗСУ

На сьогодні розвиток інформаційного суспільства викликає об'єктивну необхідність в створенні нової атмосфери відносин між Збройними Силами та населенням, вимагає більшої відкритості Збройних Сил, впровадження нових форм контактів Міністерства оборони з населенням, співробітництва військової структури з державними установами та неурядовими організаціями, налагодження ефективної взаємодії між Збройними Силами та громадськістю.

Зважаючи на те, що сьогодні все більшого значення набувають не силові, а інформаційні фактори, саме інформація стає найважливішим критерієм для прийняття рішень у військових інфраструктурах та в органах державної влади. Розглядаючи імідж Збройних Сил як відносно стійкі та цілісні уявлення населення і його окремих соціальних прошарків, включно з військовослужбовцями, про призначення та функції Збройних Сил, а також про їх стан, слід зазначити, що професійно створений позитивний імідж функціонує як оптимальний інформаційний об'єкт. Адже саме він формує визнання та прихильність з боку громадськості та забезпечує адекватне сприйняття української армії як силової державної інституції.

Беззаперечним є той факт, що саме засоби масової інформації мають змогу впливати на громадську думку та суспільні емоції з приводу будь-якої події. Саме через це, на сьогодні, однією з найважливіших ролей у створенні позитивного іміджу Збройних сил України є та роль, котру відіграють регіональні медіа-центри.

На сьогодні в Міністерстві оборони України наявна дієва система регіональних медіа-центрів, котрі мають за головну мету розповсюдження оперативної та правдивої інформації про діяльність Збройних Сил. Головними завданнями регіональних медіа-центрів є: забезпечення інформаційної підтримки ЗС України, популяризація української армії, проведення прес-конференцій та покращення іміджу ЗСУ.

Таким чином, регіональні медіа-центри відтворюють саме ту атмосферу, що сприяє інформаційній підтримці діяльності Збройних Сил України та підтримці позитивної думки громадськості про армію та, зокрема, про воєнно-політичне керівництво. Завдяки діяльності регіональних медіа-центрів, підвищується оперативність та достовірність інформації, що надходить до Управління преси та інформації МОУ, яке призначене для реалізації єдиної державної інформаційної політики в Міністерстві оборони та Збройних Силах України, ведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань підвищення престижу військової служби, формування в українському суспільстві позитивної громадської думки щодо Збройних Сил та висвітлення їх діяльності, виконання завдань в інформаційній сфері, забезпечення ефективної діяльності системи інформування громадськості та взаємодії із засобами масової інформації.

Регіональні медіа-центри, таким чином, є вибудованою налагодженою стійкою системою, що відповідає за безпосередній зв'язок регіонів дислокації військових частин з Міністерством оборони України.

Буркацький Є.С.(ВІКНУ)

ФОРМИ І МЕТОДИ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ В ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОПЕРАЦІЯХ

Сучасний етап науково-технічного розвитку, інформатизація всіх сторін громадського життя породили справжню революцію у військовій справі Досить важливою обставиною, пов'язаною з різними способами ведення війни, є обов'язкова наявність їх інформаційно-психологічної складової, котра неодмінно є обов'язковим атрибутом поряд з давно відомими формами боротьби. Варто звернути увагу, що ця складова мається в політичній, дипломатичній, економічній і власне збройній боротьбі. Причому, масштаби інформаційно-психологічного впливу у всіх складових формах боротьби зростають безупинно.

На відміну від інших форм ведення війни інформаційно-психологічна боротьба з різним ступенем інтенсивності ведеться постійно в мирний час, багаторазово підсилюється в загрозливий період і здійснює прямий і безпосередній вплив, практично, на всі сторони підготовки і ведення бойових дій у воєнний час

Застосування інформаційно-психологічних прийомів задля відстоювання особистих інтересів, збереження власних ресурсів чи здобуття додаткових у протиборстві з протилежною стороною, відомі людству з незапам'ятних часів.

До особливих способів і прийомів психологічного впливу відносяться дезінформування, маніпулювання, поширення чуток і міфів.

Дезінформування – діяльність спецслужб щодо доведення до противника неправдивої (повністю або частково) інформації, яка зумовлює прийняття ним вигідних для спецслужби рішень та вжиття заходів.

Дезінформування містить у собі використання свідомо помилкових даних і зведень.

За формою і змістом дані, що використовуються для дезінформації, поділяються на атрибутивні, просторові (графічні) та темпоральні.

Військова дезінформація. Вона настільки ж актуальна і значима як фізичне знищення у війні. Військова дезінформація може вводити в оману противника, маніпулюючи, спотворюючи або фальсифікуючи інформацію щодо своїх бойових можливостей, намірів і дій. Мета полягає в тому, щоб змусити противника діяти (чи не діяти) проти їх власних інтересів і грати на руку своєму положенню.

Отже дезінформація є важливим аспектом у інформаційно-психологічних операціях (ІпсО) для досягнення встановлених цілей, уміле виростання дезінформації може суттєво підняти ефективність ІПсО.

к.т.н. Гришин С.П.(НМЦКП МОУ)

ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Захист інформаційного середовища від деструктивного впливу на нього противника і ураження інформаційного середовища противника набувають в сучасних умовах такого значення для успіху операції, що дорівнює значенню саме бойових дій військ (сил).

В справедливості даного вислову ми змогли переконатися під час проведення Російською Федерацією заходів щодо анексії Кримського півострова у березні 2014 року. Масована ідеологічна пропаганда, відверта брехня, «перекручування» фактів та «замилювання» очей у засобах масової інформації, вимикання телевізійних каналів, перебої з Інтернетом – все це є частиною інформаційної війни, яка показує наскільки вразливе інформаційне поле й як складно перевіряти інформацію в умовах блокади. Інформаційна війна в умовах сучасності, – це, насамперед, спроба змінити мислення, або навіть точніше – це знищення будь-якої індивідуальної думки та насадження замість неї, – увага, не тільки чужорідної думки, а навіть чужорідного способу мислення.

Головним завданням інформаційних війн є маніпуляція свідомістю мас, внесення у суспільну чи індивідуальну свідомість чужорідних ідей, щеплення ворожості на чуттєвому рівні з метою дезорієнтації та дезінформації мас, залякування свого народу образом ворога, а супротивника – своєю могутністю, послаблення індивідуальних переконань та устоїв.

Головний засіб інформаційної боротьби універсальний – це інформаційне повідомлення, передане по каналах комунікації. І від того, наскільки ефективно сконструйоване повідомлення – залежить його маніпулятивний потенціал, ступінь впливу на аудиторію. У політичній сфері це явище пов’язане з прагненням дискредитації реального стану в якій-небудь країні, для того, щоб показати світовій громадськості обмеженість історичної можливості перебороти існуючу небезпеку для політичної структури країни. У галузі духовного світу використовується неправда, наклеп, агітація людей, спрямована на зміну політичного ладу, вплив на сферу теоретичної свідомості (ідеологію, політичні концепції, певні соціальні принципи) і на сферу повсякденної свідомості. Засоби захисту (запобігання) від негативного інформаційного впливу можна поділити на колективні та індивідуальні.

Питання колективного захисту знаходяться у компетенції відповідних спеціалізованих служб і з певних причин тут не висвітлюються. До індивідуальних засобів можна віднести: усвідомлення своєї ідентичності, володіння певним набором цінностей та відчуттям власної гідності, власна ерудованість (в основному історична та політична) в питаннях на які безпосередньо здійснюється інформаційний вплив, здійснення аналізу різних джерел інформації з метою перевірки її достовірності, використання висновків авторитетних (незалежних) експертів тощо.

Ділай А.Ю.(ВІКНУ)

ЗМК ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗДІЙСНЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ

Більшість учених сходяться у думці, що сучасний світ перейшов у нове тисячоліття з інформаційно-технологічним суспільством. Дійсно, у глобальних процесах, що відбуваються на нашій планеті, все більше уваги приділяється саме інформаційним змінам, технологічним новинкам та як це все можна не тільки поєднати, але й вдало використовувати. Змагатися держави-лідери почали вже не за рахунок військової сили та зброї, а словом, інформацією. Так, ні для кого не є секретом, що найбільші олігархічні клани або політики намагаються зосередити у своїх руках певний вид ЗМІ чи цілу медіагрупу. Завдяки цьому вони можуть впливати, контролювати та корегувати ті чи інші процеси, думки, настрої, поведінку тощо.

Як стверджує Г.О. Ковальов у життєвому контексті впливати – означає здійснювати спрямований тиск на щось, наприклад, суб'єкта на об'єкт, щоб змінити стан останнього.

Отже, вплив – це процес і результат зміни індивідом поведінки іншої людини, її установок, намірів, уявлень, оцінок тощо у ході взаємодії з нею.

Що ж до того, за рахунок чого здійснюється даний вплив, то одним із інструментів його вираження є засоби масової комунікації.

ЗМК – це структури, які мають у суспільстві владну силу: вони несуть відповідальність за процес спілкування, бо їхнє завдання – викликати певні реакції в аудиторії. Вони завжди перебувають у руках визначених осіб (редакційного колективу, партійних діячів, влади і т. д.) і виражають саме їхні інтереси.

При аналізі способів та механізмів впливу у літературі не наводяться чіткі визначення понять "спосіб" та "механізм", а виокремлені явища описуються як способи, механізми або як способи і механізми одночасно. Беручи за основу підхід Б.Д.Паригіна, при визначенні поняття "спосіб" ми робимо акцент на спрямованості здійснюваного впливу, а у понятті "механізм" – неспрямованості впливу. Виходячи з цього, навіювання є способом впливу; зараження, паніка – механізмом впливу; мода, чутки і наслідування – і способом, і механізмом впливу одночасно.

Проаналізовані способи впливу відіграють важливу роль у соціалізації особи чи групи осіб, формуванні установок, суспільних норм та загальнолюдських цінностей. Однак, якщо звернутися до діяльності ЗМК, які відіграють не менш важливу роль у здійсненні цього самого впливу, то слід зауважити механізми функціональної дії психовпливу, який містить:

– вивчення особливостей адресата та ситуації, в якій реалізується вплив;

– вибір стратегії, способі, методів та засобів діяння;

– врахування зворотного зв'язку із боку адресата, що здійснюється за природою самого процесу;

– організацію протидії адресата у ситуації можливого контрвпливу на ініціатора.

Вплив може бути не суто психологічний, але й масовий. Професор Різун В. зазначає, що під масовим впливом слід розуміти таку дію, яку певна особа, частіше фахівець у галузі масової комунікації, виявляє стосовно інших осіб, викликаючи у них однакові настрої та формуючи однакові думки, й в основі сформованої масової свідомості об'єднує тих осіб у масу (публіку або натовп), у якій кожна людина здатна на передбачувані або й не передбачувані фахівцем емоційно-вольові, інтелектуальні або й фізичні реакції. З визначення можна зробити висновок, що під масовим впливом ми можемо розуміти і вплив інформаційний, що дає нам підстави розглядати інформаційно-психологічний вплив у системі ЗМК.

Оскільки однією з важливих функцій ЗМК є формування громадської думки, то будь-який вплив через продукт означає маніпуляцію з боку фахівців масової комунікації. Журналіст – маніпулятор. Тобто ми можемо говорити про інформаційно-психологічний вплив як про маніпулятивний вплив.

Потужність і ефективність маніпулятивного впливу залежить від наявності певних переваг у маніпулятора над адресатом. Окрім прихованого від адресата маніпулятивного впливу є інші переваги над ним, що дають змогу використовувати специфічні прийому впливу для підсилення ефекту. Рівень інформаційно-психологічного впливу через ЗМК залежить від: змісту матеріалу, психічного стану споживача інформації та часового інтервалу між впливами й відповідною реакцією. Досить часто ЗМК з метою здійснення інформаційно-психологічного впливу, а отже маніпуляції, використовує такі методи: спосіб подання інформації, її перекручування та приховування. Найближчий до маніпулятивного впливу прийом особливого компонування тем, що наводить одержувача інформації на висновки.

До різновидів інформаційно-психологічного впливу належать спеціальні інформаційні операції, акції інформаційного впливу й інформаційні війни, здійснювані за допомогою інформаційної зброї. А отже, ЗМК найбільш ефективний інструмент інформаційно-психологічного впливу, оскільки призначені для масової, гетерогенної та розташованої у різних місцях аудиторії.

к.і.н., доц. Жарков Я.М.(ВІКНУ)

СТРУКТУРА КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО МЕХАНІЗМУ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ВПЛИВУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

В науковій літературі механізм розробки та впровадження державної політики прийнято визначати через поняття ***цикл політики***, до якого, як правило, відносяться наступні фази:

1. Визначення проблеми; Встановлення порядку денного;
2. Розробка альтернативних варіантів політики; формулювання політики;

3. Пошук розв’язання проблеми; вибір найприйнятнішого варіанта політики;

4. Проектування політики;

5. Впровадження політики та моніторинг процесу її здійснення;

6. Оцінювання політики. Визначання наступної проблеми, що потребує втручання держави.

Наведений цикл розробки та впровадження політики вважається універсальною моделлю, яка має бути методологічним орієнтиром для творців політики.

Ключовими проблемами, що супроводжують розробку та впровадження державної політики, є наступні:

1. Хто і як визначає цілі і розробляє державну політику?

2. Як здійснюється і хто оцінює державну політику?

3. Якою має бути політика держави в окремих сферах: соціальній, економічній, військовій, екологічній і т. ін.?

4. Які відносини складаються між різними учасниками процесу розробки державної політики і яке ставлення населення до офіційної державної стратегії і політичного курсу?

Систему творення державної політики пропонуємо умовно представити сукупністю механізмів розробки та впровадження державної політики, інформаційно-аналітичного забезпечення.

Механізм розробки державної політики включає в себе пакет концептуально-настановчих документів, нормативно-правову базу, систему прийняття рішень, систему програмно-цільового планування.

До суб’єктів розробки державної політики належать:

1) законодавчі (представницькі) органи влади;

2) органи виконавчої влади;

3) суб’єкти політичного процесу (партії, громадські об’єднання), групи інтересів та лобістські структури впливу.

У цьому трикутнику кожен елемент відіграє певну роль і справляє вплив на кожен із етапів розробки та впровадження державної політики. Залежно від специфіки проблеми, вирішення яких потребує втручання держави, зазначені суб’єкти можуть спрямовувати свої зусилля на досягнення загальної мети або перебувати у стані «конфлікту інтересів», коли кожна сторона прагне відстоювати свої корпоративні інтереси.

У функціональному плані методологічними засадами, на які повинні орієнтуватися розробники державної політики, мають бути наступні: інструментарій розробки державної політики має оперативно реагувати на зміни, що відбуваються в суспільстві і державі; фактологічний і методичний базис розробки державної політики повинен мати комплексний характер і розглядати проблему, вирішення якої потребує втручання держави у взаємозв’язку з іншими проблемами; проект державної політики має орієнтуватися на досягнення чітких результатів.

Механізм впровадження державної політики включає в себе комплекс органів державної влади та посадових осіб, а також інститути громадянського суспільства, діяльність яких спрямована на досягнення цілей поставлених у програмі державної політики.

Державний механізм нейтралізації впливу інформаційно-психологічних операцій (ІПсО) на національну безпеку України має декілька основних складових, що представляють собою окремі механізми, об'єднані в систему правових, інституційних, організаційних, фінансових та соціально-психологічних засобів, які повинні використовуватись у комплексі, що й забезпечить досягнення цілей державної політики, сприятиме підвищенню її ефективності.

Правова складова (правовий механізм) формується, виходячи з того, що на створення та розвиток нормативно-правової бази державного реагування на загрози національній безпеці, безумовно, здійснюють вплив різноманітні чинники, серед яких такі: особливості вихідного правового поля; розвиток державності суверенної України; особливості стану соціально-економічних умов країни в цілому; розширення міжнародної співпраці України у різних сферах тощо.

Інституційний механізм нейтралізації впливу ІПсО на національну безпеку України охоплює діяльність інституціональних елементів, які представляють суб'єктів державної політики відмінного статусу з різним призначенням та роллю у процесах її реалізації: суб'єкти державного управління – Президент України, органи виконавчої влади (вищого, центрального і регіонального рівнів) та уповноважені органи з питань політики у конкретній сфері;органи та посадові особи місцевого самоврядування (місцеві ради та їх виконавчі органи, інститут голів територіальних громад);недержавні організації (суспільно-політичні групи, партії, громадські організації та інші об'єднання громадян).

Організаційний компонент комплексного механізму нейтралізації впливу ІПсО на національну безпеку України призваний забезпечити функціонування інституцій (суб'єктів) державної політики, тобто являє собою сукупність правил і процедур щодо: організації виконання органами виконавчої влади стратегій розвитку держави, національної й інформаційної безпеки тощо; організації моніторингу та прогнозування загроз інформаційно-психологічного впливу (ІПВ), соціальних змін тощо; організації програмно-цільового планування, розподілу та використання ресурсів систем нейтралізації впливу ІПсО для забезпечення сталого розвитку, національної безпеки тощо; організації виконання функціональних завдань та координації дій між державними інститутами, що забезпечують нейтралізації впливу ІПсО; організації виконання функціональних завдань системою внутрішніх органів та спецслужб, що мають право на оперативно-розшукову діяльність; організації виконання функціональних завдань державною системою попередження і ліквідації наслідків ІПВ; організації виконання функціональних завдань системою державних (недержавних) наукових центрів та вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку фахівців для відповідних структур; координації дій між державою та нефор-

мальними об’єднаннями громадян (політичними партіями, громадськими рухами, соціальними верствами та етнічними угрупованнями).

Фінансова складова комплексного механізму нейтралізації впливу ІПсО має на меті створення умов для залучення грошових ресурсів для функціонування системи державного управління шляхом формування системи багатоканального фінансування. Вона включає сукупність дій та заходів за трьома напрямами: перший – класифікація проблем нейтралізації ІПВ за сферами: військова сфера, соціальна сфера та інші; другий – здійснення фінансування системи державного управління в умовах криз, надзвичайних ситуацій тощо; третій – безпосередня фінансова підтримка суспільно-політичної стабільності, яка може надаватися за різних умов та у багатоманітних формах.

Інформаційно-аналітична складова комплексного механізму нейтралізації впливу ІПсО на національну безпеку забезпечує створення оптимальних умов задля задоволення інформаційних потреб та реалізації посадових обов’язків органів державної влади на основі формування та використання інформаційних ресурсів. Систему інформаційно-аналітичного забезпечення управління слід визначити як взаємозалежну та відповідним чином сформовану сукупність організаційних, організаційно-правових, інформаційних, методичних, програмно-технологічних компонентів, що забезпечує необхідну якість прийнятих управлінських рішень за рахунок раціонального використання інформаційних ресурсів та інформаційних технологій. З поєднанням принципів проблемної орієнтації та програмно-цільової установки як відносно тематики інформаційного забезпечення, так і відносно вибірковості підготовки інформації та доведення її до керівників відповідно до їх місця в системі управління та основних функціональних обов’язків. Метою інформаційно-аналітичного забезпечення механізму нейтралізації ІПВ є моніторинг інформаційного простору, ідентифікація загроз таких впливів на національну безпеку та прогнозування наслідків за для створення умов для прийняття ефективних державних управлінських рішень. При цьому реалізація вищеназваних та інших заходів має відбуватись шляхом розробки та виконання конкретних програм за видами та напрямами державної політики у відповідності до цілей, сформульованих у Законах України на перспективу, та згідно пріоритетів, визначених у відповідних стратегіях.

Кадровий механізм має забезпечити формування й підтримання кадрового потенціалу суспільства та держави, необхідного для ефективного функціонування системи нейтралізації ІПВ на національну безпеку України.

Механізм контролю як складова комплексного механізму нейтралізації впливу ІПсО на національну безпеку являє собою органічну функцію управлінської діяльності та здійснюється уповноваженими суб’єктами з метою: дотримання (виконання) законодавчих актів; поновлення порушених протиправним діянням правовідносин; забезпечення притягнення винних до юридичної відповідальності.

Коваль М.О.(ВІКНУ)

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ТА УЧАСТЬ В ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

В рамках загальноєвропейської архітектури безпеки Україна паралельно з конструктивнимпартнерствомз НАТО розвиває відносини у сфері безпеки та оборони з Європейським Союзом.

Прагнучи реагувати на сучасні виклики й загрози, Європейський Союз, сформувавшись як співтовариство на економічнійоснові, поступово активізував розвиток інтеграційних процесів у сфері безпеки та оборони .

Відповідно до Лісабонської угоди прийнятої 1 грудня 2009 року основним інструментом формування європейського безпекового сектора Євросоюзу є Спільна політика безпеки та оборони (СПБО), як продовження і розвиток Європейської політики безпеки та оборони (ЄПБО), офіційно започатковано на Кельнському саміті ЄС у червні 1999 року. Її мета реалізація всього спектра завдань пов'язаних з підтриманням миру, зміцненням безпеки Європейського Союзу і країн-членів та своєчасного реагування на виникнення кризових ситуацій військовими та цивільними засобами.

Враховуючи, що переважна більшість країн-членів ЄС також є членами НАТО, особлива увага приділялась питанню поглиблення офіційних відносин між двома організаціями. Ця робота завершилась у 1999 році започаткуванням стратегічного партнерства між двома організаціями (Декларація ЄС-НАТО про Європейську політику безпеки і оборони) та ухваленням у 2003 році положень документу "Берлін-плюс".

Домовленості "Берлін-плюс" ґрунтуються на тому, що країни, які входять до складу обох організацій, мають тільки одні збройні сили та обмежені оборонні ресурси, на які вони можуть покластися. За таких умов, та з метою уникнення дублювання ресурсів було погоджено, що Європейський Союз під час проведення своїх операцій може користуватись ресурсами і засобами НАТО. Фактично, ці домовленості дають НАТО змогу підтримувати операції, що здійснюються під проводом ЄС, в яких Альянс у цілому не бере участі.

В цілому можна констатувати суттєвий прогрес у напрямку розвитку оборонної складової європейського Союзу. Зокрема:

– сформовано доктринальну базу застосування військового та цивільного потенціалу ЄС для захисту спільних європейських інтересів та забезпечення безпеки країн-членів (Європейська стратегія безпеки);

– створено постійно діючу систему управління операціями в рамках СПБО на політичному та стратегічному військовому рівнях;

– проведено або започатковано більше 20 операцій та місій різного характеру, в тому числі шість операцій із застосуванням збройних сил, більшість з яких проведено без використання ресурсів НАТО;

– реалізована значна частина комплексу заходів з формування Європейських сил швидкого реагування (ЄСШР), які повинні забезпечити спроможність ЄС оперативно реагувати на кризові ситуації;

– створений і функціонує постійно діючий орган співробітництва країн ЄС з питань озброєнь і технологій (Європейське оборонне агентство);

– закладені основи системи підготовки кадрів у сфері СПБО;

– створено і перевірено на практиці механізм взаємодії ЄС і НАТО при проведенні операцій з використанням ресурсів Альянсу.

Коробко О.Ю.(ВІКНУ)

АКТУАЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ УЗАГАЛЬНЕННЯ ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ ТА УЧАСТІ В МІЖНАРОДНИХ ОПЕРАЦІЯХ З ПІДТРИМАННЯ МИРУ І БЕЗПЕКИ

З моменту набуття незалежності Україна є одним з провідних контрибуторів міжнародних зусиль з підтримання миру та безпеки у світі. Починаючи з 1992 року, понад 37 тисяч військовослужбовців ЗС України взяли участь у 27 міжнародних місіях та операціях. За останні роки українські миротворці перебували у складі місій ООН у Ліберії, Косово, Судані, Конго, Кот-д'Івуарі. Також українські миротворці беруть участь у місіях та операціях НАТО.

Україна розвиває свій військовий потенціал таким чином, щоб до кінця 2017 року бути готовою брати участь в 2-3 операціях з підтримання миру і безпеки, забезпечувати несення чергування в багатонаціональних військових підрозділах високої готовності та представництво ЗС України у багатонаціональних штабах. У подальшому чисельність таких операцій може зрости до 5–6.

У 2013 році прийняті рішення, підтримані Верховною Радою України, щодо активізації участі України та її Збройних Сил у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки. Так у Демократичну Республіку Конго для участі у місії ООН відправлено 300 військовослужбовців, 9 вертольотів і шістдесят одиниць військової техніки. На виконання угоди між Україною та Організацією Північноатлантичного договору Збройні Сили України беруть участь і в багатонаціональній операції НАТО по боротьбі з морським піратством "Океанський щит", для чого у район Африканського Рогу направлено на три місяці національний контингент у складі фрегата "Гетьман Сагайдачний" з вертольотом Ка-27 на борту і групу спеціального призначення. Також ЗС України братимуть участь у місіях та операціях під проводом Європейського Союзу.

У Збройних Силах України накопичений значний досвід підготовки миротворців, розроблені відповідні нормативні документи та методики. Вивчається досвід інших країн, опрацьовуються питання ефективного поєднання цивільних і військових компонентів у миротворчій діяльності. До цієї роботи залучені органи військового управління, вищі військові навчальні заклади і науково-дослідні установи. Необхідно створити цілісну системи узагальнення досвіду миротворчої діяльності, участі ЗС України та держав-партнерів у всьому спектрі сучасних операціях та коаліційних силах.

Участь Збройних Сил України у миротворчій діяльності сприятиме їх реформуванню, досягненню відповідності сучасним вимогам, сумісності з військовими формуваннями розвинених держав світу та інтеграції в європейські структури безпеки.

Марченко Я.В.(ВІКНУ)

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТ НАЛАГОДЖЕННЯ ДІЄВОЇ КОМУНІКАЦІЇ У СФЕРІ ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Соціальні мережі за останні кілька років стали невід'ємною частиною комунікаційної системи. Вони надають нові можливості пошуку, оприлюднення та поширення інформації, а також можуть полегшити або ускладнити роботу журналіста. З їхньою допомогою журналіст може налагоджувати комунікацію з аудиторією, знаходити нові джерела та героїв для матеріалів, розширювати коло своїх читачів та глядачів.

Щодня стосунки із засобами масової інформації є одним з найважливіших завдань оборони і військового керівництва. Військові не можуть дозволити собі таку розкіш, щоб їх залишили за межами інформаційного потоку, тому що їх перевага на полі бою означає домінування інформаційного простору. У зв'язку з цим, військові повинні не тільки брати участь у соціальній комунікації, але бути активними зважаючи на конкретні умови військово-цивільних відносин та ресурсних можливостей.

Можна виділити принаймні три основні напрями використання соціальних комунікацій у сфері оборони і безпеки. По-перше, соціальні медіа використовуються для інформування громадськості та щоденно зовнішньої діяльності командира. По-друге, існує зростаюча потреба внутрішнього зв'язку у військових частинах. По-третє, ми повинні визнатиактивну взаємодію між членами спільноти оборони в соціальних мережах, які створюють істотне збільшення обміну аудіовізуальною та графічною інформацією між військово-службовцями.

Всі три напрямки створюють міцну основу для двох – зв'язку і заохочення взаємозв'язку, основною метою є масова інформація і суспільство в цілому, а також аудиторія військового і цивільного персоналу оборонних структур. Третій напрямок, а саме зв'язок між послідовниками військової інформації, полягає в тому, що за своєю природою не включає ієрархічних зв'язків. Саме тому він значною мірою повинен розглядатися як місце для бесіди або дискусії, в якій сам процес є важливішим, ніж конкретний результат.

Оскільки найбільш популярні соціальні мережі з'явилася порівняно недавно – «Facebook» в лютому 2004 року, «YouTube» в лютому 2005 року, «Vkontakte» – жовтень 2006 року, тому досить складно зробити висновки про їх всеосяжний вплив на стан комунікації між цивільними та військовими. У той же час, поява нових технологічних можливостей збільшила можливість інформації впливати на поведінку командирів, військовослужбовців та журналістів.

Місяць О.О.(ВІКНУ)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКУ СПІЛЬНОТУ

Військове вторгнення Росії в Криму та намагання повернути собі статус великої держави як одного з впливових центрів багатополярного світу за рахунок реінтеграції країн пострадянського простору, зокрема України, породжує в українсько-російських відносинах цілий комплекс питань і загроз національній безпеці та незалежності України. Тому Україні необхідно негайно знаходити адекватні політичні та оборонні можливості в співпраці з впливовими міжнародними структурами безпеки, з максимальним використанням політичного, економічного, технічного, військового досвіду та потенціалу Північноатлантичного альянсу, Європейського союзу, інших країн для припинення збройного вторгнення Росії на територію України та розв'язання проблем національної безпеки.

На мій особистий погляд, головною перешкодою на шляху євроатлантичної інтеграції України сьогодні є відсутність у суспільстві консенсусу стосовно вступу до Альянсу, що спричинено, серед іншого, недостатньою поінформованістю населення стосовно проблем, які існують у оборонній сфері нашої держави, та членства в НАТО як засобу їх розв'язання.

Тема НАТО може стати найбільш гострим інструментом політичної та збройної боротьби. Теоретично, новий уряд спроможний виявити ініціативу форсованої інтеграції до Альянсу й забезпечити безпеку країни, незважаючи на те, що більшість населення не готова до членства. Певною мірою цьому сприяла б і розгубленість Росії, її непідготовленість до розбудови відносин із післяреволюційною Україною. Але, скоріше за все, такий крок з боку української влади був би помилкою, передовсім з огляду на довготермінові інтереси країни. Україні не випадає утверджувати свої геополітичні координати і роль у системі міжнародних відносин шляхом «втечі» від Росії. Ми маємо досягти самодостатності й утвердити незалежність у повномасштабній взаємодії з потужним сусідом.

Разом з тим, не таємниця, що у багатьох російських регіонах соціально-економічна ситуація набагато гірша, ніж у обох її столицях. Ліберальна опозиція має шанс очолити протестні настрої під гаслом запобігання «конституційному перевороту».

За цих обставин політичну ініціативу у Кремля можуть перехопити радикальні руські націоналісти та не менш радикальні їхні «колеги» в національних республіках Росії.

Хоча прем'єр-міністр Дмитро Медведєв у своїх публічних виступах заперечує факт розбіжностей із Володимиром Путіним щодо принципових питань, зокрема контролю за наповненням бюджету, оглядачі вважають це лише спробою утриматися на посаді.

Міхневич О.А.(ВІКНУ)

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Сьогодні інформація пронизує практично всі сфери життя, перетворюючись на головне джерело науково-технічного та соціально-економічного розвитку світового співтовариства. Технології інформаційної ери забезпечують можливість прямого маніпулювання інформацією, використання інформаційних потоків з метою направити розвиток подій у певному напрямку. Поряд зі звичним фізичним простором вже сформувався і розвивається віртуальний інформаційний простір, від якого все більше стає залежним людство. Досягнення в галузі інформаційно-комунікативних технологій, зокрема таких як соціальні мережі активно використовуються екстремістськими і терористичними організаціями для пропаганди расової, релігійної та інших форм нетерпимості. Розвиток нових інформаційних технологій з їх простотою доступу, відносно низькою вартістю і іншими прийнятними і зручними якостями відкрило тероризму нові кордони.

Головною причиною успіху застосування терористичними організаціями технологій соціальних мереж є складність виявлення і ліквідації мережевих центрів (серверів, доменів, веб-сайтів). Екстремістами широко використовуються особливості технічної організації глобальної мережі, які дозволяють реєструвати доменні імена сайту в одній країні, а розміщувати інформацію в інший. При цьому доступ до нього може бути забезпечений практично з будь-якої точки світу, що має підключення до мережі.

Сучасний тероризм як важливий чинник формування нового світового порядку перетворився на невід'ємний компонент соціально-політичних процесів. Оперуючи обмеженими раніше ресурсами й зазнаючи радикальних змін, він становить серйозну загрозу безпеці у всьому світі. Інформаційний тероризм належить до найбільш небезпечних і важко прогнозованих явищ, вирізняється особливим динамізмом і багатоплановістю, а також здатністю до адаптації й модернізації в умовах основних цивілізаційних тенденцій сучасності – глобалізації та інформатизації.

Мукан А.О.(ВІКНУ)

МЕТОДИКА РОБОТИ ЖУРНАЛІСТА ПРИ ВИСВІТЛЕННІ МІЖНАРОДНИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАНЬ ЗА УЧАСТЮ ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Сьогодні підрозділи Збройних Сил Україниберуть участь у миротворчих операціях в різних куточках земної кулі. Вдосконалення практичних навичок

українських журналістів, які працюють у зоні проведення міжнародних військових навчань, висвітлюють діяльність українських військових у міжнародних миротворчих операціях набирають в сучасних умовах особливої ваги. Це особливо стосується редакторів, журналістів та інших працівників українських медіа, які регулярно висвітлюють або будуть в майбутньому висвітлювати міжнародні військові навчання як на території України, так і у різних куточках нашої планети.

В основу методики роботи журналіста при висвітленні міжнародних військових навчань за участю підрозділів Збройних Сил України покладені нормативно-правові акти України, міжнародні договори, наукові та практичні посібники з екстремальної журналістики, методиінтерв'ювання тощо.

Ефективна та безпечна робота представника українського медіа в зоні проведення міжнародних військових навчань, зважаючи на присутність великої долі ризику у цій сфері вимагає необхідність врахування та суворого дотримання норм міжнародного гуманітарного права, міжнародних норм поведінки в зоні конфлікту, знання права війни. Для формування навичок майбутнім журналістам, які будуть висвітлювати міжнародні військові навчання, доцільно було б в ході занять надавати спеціалізовано-систематизовані поради і настанови, створювати в ході практичних занять моделі рольової гри. В основу подібних занять мають бути покладені міжнародні договори та відповідні нормативно-правові акти України, які регламентують порядок проведення міжнародних військових навчань, зокрема у яких беруть участь підрозділи ЗСУ.

Методика навчального процесу з підготовки журналіста для висвітлення міжнародних військових навчань включає вивчення досвіду журналістів українських медіа, які працювали у зонах проведення міжнародних військових навчань, зокрема в українських військових ЗМІ.

Міжнародні військові навчання, які сьогодні стали дієвим політичним інструментом міжнародного військового співробітництва, повинні знайти широке висвітлення в засобах масової інформації. Майбутні військові журналісти, які у ході своєї практичної діяльності висвітлюватимуть міжнародні військові навчання мають бути озброєні досконалою методикою висвітлення міжнародних військових навчань за участю підрозділів Збройних Сил України.

Ольховая Ю.І.(КНУ ім. Т. Шевченка)

УЧАСТЬ УКРАЇНИ У МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЯХ НАТО

Сучасний характер та район проведення миротворчих операцій НАТО визначається новим баченням ролі цієї організації у забезпеченні безпеки не тільки своїх членів, але й усього євроатлантичного простору. Ці підходи визначені у Стратегічній концепції організації, прийнятій у квітні 1999р. на Вашингтонському саміті. В зазначеному документі фіксується новий підхід до розуміння системи колективної безпеки. Європейська колективна безпека має формуватися в рамках таких структур, як НАТО і Європейський Союз.

НАТО розподіляє відповідальність за забезпечення безпеки не тільки власних членів Альянсу, але й країн-партнерів. Таким чином, цій організації відведена більш значна, ніж колись, роль у забезпеченні колективної безпеки, що сьогодні має не тільки військовий, але і політичний, економічний вимір.

Розширення функцій безпеки призвело до зміщення акцентів із чисто військових на політичні засоби реалізації політики Альянсу. Політичні інтереси стають пріоритетними для НАТО. Розширення функцій безпеки змушують перейти від "оборони членів Альянсу" до "захисту його інтересів" та до розширення географічних меж євроатлантичної безпеки.

Основним елементом миротворчої політики НАТО є залучення до участі в миротворчих діях країн-партнерів у рамках програми "Партнерство заради миру" (ПЗМ). 8 лютого 1994 р. Україна першою з країн СНД підписала Рамковий документ програми ПЗМ, а 25 травня 1994р. передала керівництву НАТО свій Презентаційний документ. У цьому документі визначені політичні цілі участі України впрограмі, заходи, які передбачається здійснити для досягнення цих цілей, а також сили і засоби, що виділяються Україною для участі впрограмі ПЗМ.

Іншим важливим політичним документом, що регламентує відносини між Україною і НАТО в сфері миротворчості, стала Хартія щодо особливого партнерства,яка була підписана обома сторонами 9 липня 1997р. у Мадриді. В цьому документі сторони підтвердили своє зобов'язання повною мірою розвивати євроатлантичне партнерство, яке передбачає участь України в операціях, зокрема миротворчих, в кожному конкретному випадку за повноваженнями Ради Безпеки ООН або за відповідальністю ОБСЄ.

Однією з найважливіших форм співробітництва між Україною і НАТО у сфері миротворчості на політичному рівні є запровадження механізму *консультацій*. Ці консультації, перш за все, стосуються питань запобігання конфліктів, управління кризами, підтримання миру, врегулювання конфліктів, проведення гуманітарних операцій, беручи до уваги роль ООН та ОБСЄ в цій галузі.

Більш глибокою формою співпраці України і НАТО у сфері миротворчості стало створення спільних з країнами-членами Альянсу *миротворчих підрозділів*. Такі підрозділи сьогодні репрезентують українсько-польський миротворчий батальйон, українсько-румунсько-угорсько-словацький інженерний батальйон, а також спільне військово-морське з'єднання «за викликом» на Чорному морі.

Започаткування програми ПЗМ стало своєчасним кроком у напрямку, який сприяє уникненню нових "ліній поділу" в Європі, зміцненню стабільності та безпеки в Євроатлантичному регіоні, а також є важливим механізмом співробітництва в галузі підготовки до практичної миротворчої діяльності.

к.і.н., доц. Онищук М.І.(ВІКНУ)

ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА ЯК СУЧАСНИЙ СПОСІБ КОЛОНІЗАЦІЇ

Термін “інформаційна війна” *у вузькому розумінні* своїм походженням зобов’язаний військовим і означає жорстку і небезпечну діяльність, пов’язану з реальними, кровопролитними і руйнівними бойовими діями. Військові експерти, які сформулювали доктрину інформаційної війни, чітко уявляють собі окремі її грані: це штабна війна, електронна війна, психологічні операції і т.д. У цьому контексті показовим є визначення, що вийшло зі стін кабінету директора інформаційних військ міністерства оборони США: “Інформаційна війна являє собою всеосяжну, цілісну стратегію, покликану віддати належне значущості і цінності інформації в питаннях командування, керування та виконання наказів збройними силами й реалізації національної політики.

Інформаційна війна націлена на всі можливості і чинники уразливості, що неминуче виникають при зростаючій залежності від інформації, а також на використання інформації у всіляких конфліктах.

Поява терміну “інформаційна війна” зумовлене стрімким розвитком інформаційних технологій, індустрії інформаційних ресурсів і засобів інформаційного впливу та їх можливостей у разі їх використання як інформаційної зброї для досягнення країнами політичних, економічних та інших цілей шляхом здобуття необхідної переваги на інформаційному рівні, а також на тому, що вона є війною переважно в “кіберпросторі” і має суто технічний характер.

Сьогодні поширюються спроби розкласти інформаційну війну на цілком незалежні складові. Одні зводять її до проблем комп’ютерних технологій, тобто до реалізації можливостей технологічних засобів передавання, опрацювання та використання інформації, інші – до психологічної війни, тобто до використання засобів впливу на людину.

Сучасні локальні війни і збройні конфлікти наочно продемонстрували, що комплексне та узгоджене використання різнопланових методів інформаційного впливу істотно впливає на ведення безпосередньо воєнних операцій. У цій операції були застосовані майже всі методи й засоби інформаційного впливу: логічні бомби (руйнування інфосфери машинно-технічних систем), дезінформування (введення в оману військового керівництва протиборчої сторони), пропаганда (психологічна підготовка військ об’єднаних сил), інформаційний вплив на формування думки світової громадськості.

На користь комплексного погляду на війну ряд фахівців вважає, що війна в телекомунікаційних мережах належить до поняття інформаційного конфлікту високого рівня між окремими націями або суспільствами. Її мета – зруйнувати або модифікувати в свідомості протилежної нації своє власне розуміння ролі і місця у світових процесах або ж зруйнувати чи змінити уявлення про неї всього навколишнього світу. Основний удар під час ведення

такої війни концентрується або на широких прошарках населення, або спрямований лише проти політико-економічної еліти. Вона може використовувати дипломатичні засоби, пропагандистські й психологічні кампанії, політичну або підривну культурну діяльність, обман чи втручання в діяльність місцевих засобів масової інформації, проникнення в комп'ютерні мережі та бази даних і т.д. Іншими словами, війна в телекомунікаційних мережах являє собою щось нове в усьому спектрі можливих конфліктів, об'єднуючи економічну, політичну і соціальну форми ведення війни. Звичайно, що вона не обмежується рамками лише телекомунікаційних мереж. "Ми наближаємося до такого ступеня розвитку, коли вже ніхто не є солдатом, але всі є учасниками бойових дій, – сказав один з керівників Пентагону. Завдання тепер полягає не в знищенні живої сили, а в підриві мети, поглядів і світогляду населення, в руйнуванні соціуму". Зазначимо, що великомасштабне інформаційне протистояння між суспільними групами або державами має за мету змінити розстановку сил в суспільстві. В цьому полягає *сутність інформаційної війни в широкому розумінні.*

Нині інформаційну війну розглядають як найбільш ефективний і "цивілізований" або "гуманний" шлях колоніалізації однієї країни іншою. З введенням російських військ на територію Криму РФ розгорнула широкомасштабну інформаційну війну проти України. Сьогодні російські медіа всіма можливими засобами намагаються пояснити вторгнення Росії на територію України і вдаються до перекручування фактів та відвертої брехні. Журналісти сусідньої країни намагаються запевнити своїх глядачів, що в Україні процвітають "хаос та безлади", а війська РФ на території автономії сприяють збереженню стабільності та захищають російськомовне населення від третьої сили, яку сам президент РФ Володимир Путін назвав "коричневою чумою".

Так, російські телеканали ілюструють ситуацію, що склалась в Сімферополі, кадрами протистоянь з Євромайдану, оприлюднюють неправдиву інформацію про перехід українських військових на бік Росії та повідомляють про великі черги українських біженців, які стоять біля російського кордону, публікуючи при цьому фото з пропускного пункту "Шегини" з Польщі до України, пише "Фокус". Російські журналісти також відмовляються відповідати на питання, звідки беруть таку негативну інформацію щодо України, і чи перевіряють її перед розповсюдженням. Відомий ведучий Дмитро Кисельов взагалі відмовився спілкуватися з українськими колегами, які намагалися дізнатися в нього правду. Примітно, що нещодавно президент РФ Володимир Путін нагородив його орденом "За заслуги перед Вітчизною".

Таким чином, сьогодні ми є свідками безпрецедентного розгортання інформаційної війни проти України з боку правлячої еліти Російської Федерації. Теоретики і практики інформаційної війни РФ проти України розглядають її як сучасний спосіб колонізації.

Порфір'єва О.Ю.(ВІКНУ)

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ВІЙСЬКОВИХ КОРЕСПОНДЕНТІВ У ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ (РАЙОНАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ, БОЙОВИХ ДІЙ, НА ВІЙСЬКОВИХ МАНЕВРАХ, В ЗОНІ СТИХІЙНИХ ЛИХ, ТЕХНОГЕННИХ КАТАСТРОФ ТА АВАРІЙ)

Поняття «екстремальна журналістика» ввійшло в професійний обіг порівняно недавно. Чи не вперше воно набуло відносно завершеного вигляду в роки сумнозвісної війни в Афганістані. Саме тоді десятки, а згодом і сотні військових кореспондентів стали вживати це поняття, намагаючись осягнути характер, особливості своєї роботи в умовах, коли вартість інформаційного матеріалу могла коштувати життя. Поняття «екстремальна журналістика» відбиває в собі не тільки змістовні особливості журналістського твору, а й характер його організації, своєрідні методичні особливості діяльності творця такого твору – журналіста.

Виходячи з реалій сучасного життя, специфіки інформаційних процесів, аналізу проблем суспільного життя, засобів, методів, умов накопичення та узагальнення оперативної інформації, екстремальна журналістика заявляє про себе як про самостійне явище.

Мета екстремальної журналістики – це один із основних факторів, якими визначається своєрідність такого виду діяльності. У своїй роботі військовий кореспондент керується необхідністю визначення причин певних подій, ситуацій, прогнозування їх наслідків. Для нього важливо не тільки правдиво і точно відобразити екстремальну ситуацію, а ще й в доцільних пропорціях подавати її на шпальтах газет, в програмах радіо, телебачення. Адже «екстремальний факт» не має загубитись у авторських коментарях, які, зважаючи на оперативність у підготовці тексту, складність у добуванні, уточненні фактів, не завжди бувають об'єктивними.

Об'єктивний аналіз змісту сучасних періодичних видань, телерадіопрограм незаперечно підтверджує, що переважна більшість інформаційної продукції – це інформація з місця екстремальних подій: військові конфлікти, стихійні лиха, аварії, катастрофи і т.ін. Накопичення, аналіз такої інформації вимагає від журналіста володіння досконалою методикою роботи в екстремальних умовах. Зокрема інформація з місць екстремальних подій має бути винятково оперативною, максимально об'єктивною, достовірною. Відповідно і професійні якості військового кореспондента є особливими. Він відрізняється максимальною відмобілізованістю, готовністю побувати в епіцентрі події, досконалістю володіння навичками узагальнення накопиченої інформації, прогнозування розвитку події, визначення її наслідків.

Однією з ознак екстремальної журналістики є загроза життю, здоров'ю самих журналістів. Військові журналісти відбуваючи на місце збройних конфліктів, попередньо вивчають ситуацію в регіоні, традиції та звичаї його мешканців, роблять необхідні щеплення з метою уникнення інфекцій.

Рибальченко І.Р.(ВІКНУ)

АКТУАЛЬНІСТЬ ВХОДЖЕННЯ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКІ СТРУКТУРИ, ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Відносини України ЄС були започатковані після здобуття незалежності України. Підписання Угоди має стати стартом запровадження масштабних реформ у різних сферах внутрішнього життя України, в результаті яких країна має наблизитися до стандартів, що відповідають статусу держави-кандидата на вступ до ЄС. Очевидно, що успішність реалізації Угоди вирішальною мірою залежить від спільних зусиль влади, опозиції, громадських структур, українського суспільства в цілому.

На реалізації європейського вибору України помітно впливають ряд внутрішніх і зовнішніх чинників. Серед внутрішніх, що заважають руху до ЄС, – практика вибіркового судочинства, недосконаліть виборчого законодавства, брак реальної протидії корупції, повільність проведення реформ, передбачених Порядком денним асоціації. На вирішенні цих питань наголошує ЄС. Це визначено у висновках Ради міністрів ЄС (10 грудня 2012р.), і в наступному так званому “списку Фюле”.

Серед зовнішніх чинників – вагомий геополітичний вплив на Україну як з боку ЄС, так і Росії. Сьогодні цей вплив посилюється – Москва і Брюссель демонструють серйозну зацікавленість у залученні України до своїх інтеграційних проектів. Результати аналізу ситуації свідчать, що стратегічним національним інтересам України відповідає європейський шлях розвитку. Але очевидно й те, що європейський вибір України не має бути альтернативою розвитку взаємовигідних, паритетних і прозорих відносин в різних сферах з країнами Митного союзу, насамперед – Росією.

Перспективи та можливості України від вступу до ЄС також мають різні напрямки. Політичні перспективи – передбачають стабільність політичної системи, сприйняття України як важливого суб’єкта політичних відносин. Економічні перспективи – передбачають забезпечення розвитку малого та середнього бізнесу, а також впровадження стандартів ЄС у виробництві. Соціальні перспективи – мають на меті формування середнього класу та проведення реформування освіти, охорони здоров’я, соціального захисту.

На цей час Україна продемонструвала певні практичні дії, що наближають її до ЄС. Зокрема, у 2010р.перспектива вступу до ЄС закріплена Законом “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики”, у 2011р. – Україна приєдналася до Договору про заснування Енергетичного співтовариства; впродовж цього часу Парламент ухвалив ряд законів, зокрема у сфері інформації, юстиції, боротьби з корупцією тощо. Ухвалено новий Кримінальний процесуальний кодекс.

Спільно з ЄС ухвалено ряд нових програм співробітництва (бюджетної підтримки, управління кордонами, адміністративної реформи, реформи системи юстиції та ін.). Триває реалізація раніше узгоджених планів – Порядку денного асоціації Україна-ЄС, Загально-державної програми адаптації законодавства

України до законодавства ЄС, а також – Національного плану виконання Плану дій щодо лібералізації ЄС візового режиму для України.

Європейська інтеграція для України означає покращення та модернізацію економіки, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вільний рух в середині інтеграційного об'єднання кваліфікованої робочої сили, товарів, послуг, факторів виробництва, а також це все передбачає вихід на єдиний спільний ринок. Співробітництво України з ЄС сприятиме наближенню нашої держави до високих європейських стандартів, підвищенню рівня життя та добробуту населення.

Степанюк О.В.(ВІКНУ)

ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ СУЧАСНИМИ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Воєнно-іміджева політика – це комплекс заходів державного і суспільного характеру, спрямованих на формування у суспільній думці, у керівництва держави і власне військовослужбовців сучасного образу збройних сил. Враховуючи відсутність безпосереднього контакту громадськості зі Збройними Силами, на засоби масової інформації покладається дуже важливе завдання – формування позитивного іміджу армії – основного елементу моделі комунікації силової структури із масовою свідомістю. Саме через імідж відбувається сприйняття та оцінювання армії. Імідж виступає сполучною ланкою між громадськістю та Збройними Силами. Глибоке теоретичне осмислення основних аспектів іміджу Збройних Сил України, а також практичне його втілення за допомогою засобів масової інформації, є дуже актуальною на сьогодні потребою.

Збройні сили завжди були, є та будуть невід'ємною частиною будь-якої держави. Це міцний щит для захисту кордонів, для захисту мирного неба над головами жителів тієї чи іншої країни. Армія завжди була у центрі уваги нашого суспільства, а військові користувалися заслуженим авторитетом серед населення. Багатовікова історія вже показала, що держава повинна докладати багато зусиль для розвитку та модернізації власних збройних сил. Ще у минулому столітті видатний французький полководець Наполеон Бонапарт сказав: "народ, який не бажає годувати власну армію, незабаром буде вимушений годувати чужу".

Українська армія – надійна опора української держави та безпеки наших громадян. Будівництво Збройних Сил України є складовою частиною державотворчого процесу і здійснюється відповідно до зовнішньої політики України. В статті 17 Конституції України зазначається: "Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості покладаються на Збройні Сили України".

Значення ефективного іміджу армії для держави полягає в тому, що він впливає на стан воєнно-політичної безпеки держави; відіграє важливу роль у створенні якісної контрактної армії; оптимізує взаємовідносини між армією та цивільним населенням; впливає на масову свідомість, формуючи позитивну думку стосовно своєї армії та її підтримку широких верств населення; коригує настрої суспільства, зокрема насаджуючи почуття захищеності і стабільності; впливає на створення зовнішнього іміджу держави під час виконання міжнародних миротворчих місій.

Крім того, образні уявлення про збройні сили, які завжди відігравали важливу роль у воєнному протистоянні, на сьогоднішній день стають одними з головних об'єктів психологічної боротьби.

Сторожук О.І.(ВІКНУ)

ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З НАТО

ВТС України з країнами-членами НАТО обмежується переважно наданням нашій державі технічної допомоги у сферах розвитку ЗС та утилізації ОВТ і боєприпасів, обміном деклараціями про можливість більш тісного партнерства, а також поодинокими випадками виробничої кооперації та участі у спільних проектах. Вихід України на європейський ринок ОВТ стримується обмеженнями з поширення на неї процедур і правил оборонно-промислового партнерства, якими користуються країни-члени НАТО.

Внутрішніми чинниками, що безпосередньо впливають на розвиток ВТС з країнами-членами НАТО та й в цілому з Альянсом, є:

незавершеність формування нормативно-правової бази та недосконалість системи державного управління;

вплив на розвиток оборонної промисловості та ВТС політичних сил та їх представників, недостатньо обізнаних у специфіці галузі, їх невиправдані очікування на допомогу як Заходу, так і Росії, гальмування розробки власної ефективної стратегії розвитку;

обмеженість джерел оновлення науково-технологічного та виробничого потенціалу оборонної промисловості, відсутність у підприємств фінансових ресурсів для підвищення конкурентоспроможності та розвитку;

недостатня координація зусиль спец експортерів, що призводить до їх конкуренції і демпінгу цін;

відсутність балансу комерційних інтересів спец. експортерів із потребами ЗС;

відсутністьефективноїсистеміінформаційноїпідтримкиреалізаціїважлив ихполітичних та економічних проектів у сфері військово-технічного співробітництва і протидії деструктивному зовнішньому і внутрішньому інформаційним впливам.

Пріоритети співробітництва включають:

оновлення озброєння та військової техніки та знищення надлишкового військового майна;

реалізація 2-го етапу проекту Трастового фонду НАТО/ПЗМ щодо утилізації в Україні стрілецької зброї, легких озброєнь, звичайних боєприпасів та протипіхотних мін типу ПФМ-1;

залучення України до реалізації багатонаціональних проектів у рамках Концепції "Розумної оборони" НАТО;

впровадженняавтоматизованоїсистемикодифікаціїпредметівпостачання в ЗС України та її інтеграцію в Єдину систему управління адміністративно-господарськими процесами;

активізація співпраці в рамках двосторонніх комісій з питань ОТС з державами-членами та державами-партнерами Альянсу;

підготовка представників ЗС України на курсах з питань стандартизації та кодифікації за підтримки НАТО та держав – членів Альянсу;

співробітництво з Агенцією НАТО з питань стандартизації у контексті досягнення, там де це є доцільним, взаємо сумісності у сфері ОВТ, перш за все призначених для підрозділів, що беруть участь у міжнародних миротворчих операціях та у заходах Концепції оперативних можливостей Альянсу;

прийняття остаточних рішень щодо доцільності приєднання України до партнерських груп Агенції НАТО з забезпечення, які становлять інтерес (користувачів східноєвропейських ОВТ (EVE), з питань боєприпасів (ASP) з питань демілітаризації, демонтажу і утилізації (D3).

Чубашев О.О.(ВІКНУ)

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ПРОСУВАННІ В ПРОСУВАННІ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЗА КОНТРАКТОМ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

В суспільстві, що трансформується, роль засобів масової комунікації значно посилюється, оскільки саме в такі періоди зростає потреба громадян точно та об'єктивно оцінювати суспільні явища і події. Сучасні мас-медіа, значною мірою нівелюють соціокультурне відтворення окремої особистості, орієнтуючи її на масове споживання створюваних стереотипів. Таких, як наприклад: «бути військовим – це престижно». Масове споживання характерне для всього суспільства. Тому питання місця і ролі засобів масової комунікації важливе і актуальне питання просування військової служби за контрактом у Збройних Силах України.

Всім цим засобам притаманні якості, що їх об'єднують – звернення до масової аудиторії, доступність багатьом людям, корпоративний характер виробництва і розповсюдження інформації.

В останні роки з'явилось чимало праць українських дослідників, присвячених аналізу різних аспектів функціонування ЗМК в суспільстві. Це,

зокрема, праці Н. Костенко, де розглядаються теоретичні та методологічні засади функціонування ЗМК, цінності і символи у масовій комунікації, місце та роль мас-медіа. Особливостям діяльності ЗМК присвячені праці А. Москаленко, В. Іванова.

Новітні тенденції взаємодії ЗМІ та суспільства особливо помітні в діяльності телебачення, яке відіграє провідну роль у ЗМІ. Воно найсильніше впливає на аудиторію, пропонуючи візуальну картинку, яку люди сприймають як доволі достовірну. Зорові образи запам'ятовуються краще, ніж вербальні, і довше зберігаються в пам'яті. Телебачення здатне в різних соціальних умовах, переслідуючи різні цілі, або стимулювати соціальну активність людини, або перетворювати людину на бездумного споживача. Роль телебачення багатоаспектна і визначальна в питаннях просування військової служби за контрактом у Збройних Силах України.

В міру того, як інформаційний вік поступово реорганізує повсякденне життя людей, вивчення новітніх тенденцій взаємозв'язку ЗМІ набуває все більшого значення. Це відбувається не лише через те, що зростає кількість інформації, а й тому, що люди використовують як старі, так і нові медіа-технології у їх все складнішій формі. Люди часто включені одночасно в кілька медіа-оточень. Це особливо стосується молоді, яка може одночасно слухати, скажімо, плеєр і читати пресу. Так доцільне рекламне просування по всіх можливих каналах масової комунікації, що вони доступні МОУ.

ЗМІ надають можливість сучасній людині встановлювати та підтримувати зв'язок із широким соціальним середовищем, кордони якого розміщені далеко за межами їх безпосереднього оточення. Така тенденція дозволяє МОУ впливати власними силами за допомогою каналів масової комунікації на формування військово-цивільних відносин, сприяти просуванню військової служби за контрактом у Збройних Силах України.

Основною функцією ЗМК є, безумовно, маніпулювання суспільною свідомістю, відвертання її уваги від реальності, створення віртуального світу, що стає чинником формування інформаційної культури суспільства. Діяльність ЗМК робить винятково великий вплив на життя суспільства в цілому, на соціально-психологічний і моральний вигляд кожного з членів цього суспільства, тому що будь-яка нова інформація, що надходить по каналах ЗМК, відповідним чином стереотипізована і несе в собі ціннісні установки, що закріплюються у свідомості людей і формують таким чином інформаційну культуру. Відповідно завданням просуванню військової служби за контрактом у Збройних Силах України є руйнування стереотипу «виключно строкової служби», та формування у свідомості суспільства образу нового захисника Вітчизни – військовослужбовця за контрактом.

Щиголєв О.П.(ВІКНУ)

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В наш час у геополітичному середовищі активізується чинник невизначеності майбутнього, адже зміни суспільного розвитку сьогодні настільки масштабні і динамічні, що вимагають серйозного переосмислення, комплексного і глибокого аналізу всіх факторів і тенденцій, які зумовлюють і визначають розвиток світового співтовариства, об'єктивної оцінки міжнародних відносин у всьому їх різноманітті, суперечливості і складності.

Зростання конфліктності у світі та зростаюча невпевненість у визначенні союзників і противників вимагають підготовки до невизначеного майбутнього, що посилює значення воєнно-силових компонентів у міжнародних відносинах. У відкритому глобальному світі XXI ст. нові закономірності перебігу цивілізаційних процесів, вплив інформаційної революції та новітніх високих технологій на прискорену інтеграцію міжнародного співтовариства обумовлюють появу і необхідність вирішення нових проблем життєдіяльності людства, узгодження нових міжнародних принципів взаємодії та правил поведінки акторів міжнародних відносин.

В наш час інформація є чинником, який може призвести до значних технологічних аварій, військових конфліктів та поразок у них, дезорганізувати державне управління, фінансову систему, роботу бізнесових структур тощо. І чим вищий рівень інформатизації суспільства, тим потрібнішою стає надійна ІБ, оскільки реалізація інтересів людей та держав все більше здійснюється за допомогою інформатизації. Тому, питання забезпечення ІБ держави (в їх числі і України) сьогодні стоять на одному рівні із захистом її суверенітету і територіальної цілісності. В широко відомому прислів'ї "Хто володіє інформацією, той володіє світом" досить точно висловлена роль інформації в сучасному житті суспільства і держави.

В сучасному світі "інформаційний потенціал" стає одним з найважливіших чинників забезпечення НБ наряду з "економічним потенціалом", "військовим потенціалом". Нині, інформаційний аспект НБ є її невід'ємним компонентом, і таким чином, як ІБ не може існувати поза межами загальної НБ, так само і НБ не буде всеохоплюючою в разі позбавлення своїх інформаційних векторів, ІБ є як самостійна складова НБ держави, так і складовою частиною кожної із її складових, у тому числі і воєнної безпеки. Значимість ІБ як складової воєнної безпеки України пояснюється залежністю реалізації найбільш важливих інтересів України у воєнній сфері від інформаційних загроз (ІЗ). Сьогодні стає зрозуміло, що рівень ІБ вже давно є одним із головних чинників визначення загального оборонного потенціалу, а здатність протидіяти інформаційному впливу у переважній більшості країн набуває ознак ключового пріоритету у забезпеченні безпеки держави.

Забезпечення ІБ держави нині має бути зосереджено на конструктивному поєднанні діяльності держави, громадянського суспільства і людини за трьома

головними напрямами: інформаційно-психологічному та технологічному розвитку, захисті інформації. В сучасних умовах важливим завданням держави щодо забезпечення ІБ є організація інформаційного протиборства. Адже, успіх інформаційних операцій на міжнародній арені багато в чому буде залежати саме від правильності визначення слабких місць геополітичних супротивників, активного характеру інформаційних заходів і вмілого використання результатів цих заходів.

Отже, на сьогодні ми маємо ситуацію значних невизначеностей наукового характеру, що є чи не вирішальним гальмуючим чинником для реалізації практичних зусиль щодо забезпечення ІБ України, зокрема й у воєнній сфері. В наш час питання забезпечення ІБ України мають стояти на одному рівні із захистом суверенітету і територіальної цілісності, забезпеченням її економічної безпеки, а роботи над концепцією ІБ України мають бути спрямовані на систематизацію питань, які поєднані в проблему забезпечення ІБ, на визначення методів та засобів захисту життєво важливих інтересів особистості, суспільства, держави в ІС, на створення засад для формування державної політики ІБ, розвитку інформаційного простору (ІП) країни. Ігнорування проблем ІБ може призвести до труднощів в прийнятті найважливіших політичних, економічних, соціальних, військових рішень тощо, адже саме ІБ нині відіграє суттєву роль в забезпеченні життєво важливих інтересів будь-якої країни (у їх числі України).

Секція 6

Секція 6.
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Бондаренко Л.М.(ВІКНУ)

ВІДТВОРЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ В ОФІЦІЙНИХ ТЕКСТАХ ПЕРЕКЛАДІВ ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ

Дослідженню проблем модальності в перекладі присвячено достатня кількість наукових праць, на даний момент досить недостатньо висвітлена проблематика якості відтворення модальності у французько-українському перекладі.

В.Г. Гак розрізняє три види модальності: алетична, эпистемічна, деонтична. Науковець вважає, що основними засобами вираження модальності є а) дієслівний спосіб та час, наприклад імператив, сюбжонктив, умовний спосіб або майбутній час; б) модальні слова та часточки; в) модальні дієслова; г) дієслова модусу в головній частині з підрядним додатком (*je dis que, je veux que*); необхідно розрізняти поняття «модальне дієслово» зі звичайним значенням та «модус не дієслово», яке вживається в модусі. *Pouvoir, devoir* з прямим значенням це модальні дієслова, *dire* – модус не дієслово, vouloir може вживатися як в значенні модального дієслова так і в значенні модусу; д) інтонація. Можна використовувати додаткові засоби: порядок слів (*Puissiez-vous*…), ад'єктивну конструкцію/прикметники на -ble (*C'est incroyable*,), зворотно-пасивну конструкцію (*Cela ne se dit pas = On ne doit pas dire cela*), інфінітивну конструкцію (*Ce livre est à lire*).

Центральним модальним типом речень модальності вважається індикативно-розповідний тип з основними показниками – формами дійсного способу та нейтральним тоном повідомлення. Документи військового дискурсу часто використовують імперативність. Імперативні норми приписують чітко визначені дії, однозначно не припускають ніяких відхилень. У такому разі функцію форм наказового способу, для яких відповідне модальне значення є первинним, реалізують дієслова дійсного способу. Все наказове висловлення з індикативними формами дієслова виражає волевиявлення, виконання якого передбачене в майбутньому – через певний проміжок часу або безпосередньо після моменту мовлення.

Гальчус А.О.(ВІКНУ)

СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ БАЗИ ДАНИХ В СИСТЕМІ ЛІНГВІСТИЧНОГО ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ ТА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Необхідність створення сучасної системи інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності Міністерства оборони України та Збройних Сил України в сучасних умовах їх розвитку отримало дуже велике значення, особливо в контексті сучасних викликів та загроз.

Збройні Сили України є важливим контрибутором в системі міжнародної безпеки, хоча й не є членом будь-якого військового блоку.

Під час участі в операціях з підтримки миру та миротворчих місіях був накопичений значний досвід застосування збройних сил та реагування на різні виклики. Під час міжнародних навчань військовослужбовці та керівництво ЗСУ отримує відомості щодо методик застосування та методів проведення бойової підготовки збройних сил інших держав. Інформація та досвід не використовується повною мірою, оскільки подаються в звітах чи інших документах, які, за деяким винятком, покриваються пилом в архівних сховищах. Тобто інформація, так би мовити не є "живою". Робота над збором та накопиченням інформації є безсистемною та фрагментарною. Навіть якщо цей досвід десь і використовується, то не всі командири військових підрозділів чи зацікавлені особи мають доступ до цієї інформації, що є неприпустимим в час розвитку інформаційних технологій, коли доступ до інформації можна отримати протягом декількох секунд та прийняти відповідні рішення. Тому важливим питанням розвитку Збройних Сил України вважаємо питання організації системи інформаційно-аналітичного забезпечення на основі створення інтерактивної електронної бази даних військової лексики, текстів військових стандартів, вітчизняних та зарубіжних нормативних документів, а також накопиченого досвіду.

База даних (далі – БД) – впорядкований набір логічно взаємопов'язаних даних, що використовуються спільно та призначені для задоволення інформаційних потреб користувачів. Відповідно до концепції БД основою інформаційної технології є дані, організовані в БД, що адекватно відбивають реалії дійсності в тій або іншій предметній області, і які забезпечують користувача актуальною інформацією у відповідній предметній області.

Головне завдання БД – гарантоване збереження значних обсягів інформації (так звані записи даних) та надання доступу до неї користувачеві або ж прикладній програмі. Таким чином, БД складається з двох частин: збереженої інформації та системи керування нею.

Предметна область – частина реального світу, що підлягає вивченню з метою організації управління і, в кінцевому рахунку, автоматизації. Предметна область представляється безліччю фрагментів. Кожен фрагмент предметної області характеризується безліччю об'єктів і процесів, які використовують об'єкти, а також безліччю користувачів, які мають різні погляди на предметну область.

Бази даних повинні відповідати поточному стану предметної області. Це забезпечується не періодично, а в режимі реального часу.

Незалежні від програм користувача дані зазвичай називаються метаданими. У ряді сучасних систем метадані, що містять також інформацію про користувачів, формати відображення, статистику звернення до даних та інші відомості, зберігаються в словнику бази даних. Відмінною рисою баз даних слід вважати те, що дані зберігаються спільно з їх описом, а в прикладних програмах опис даних не міститься. Незалежні від програм користувача дані зазвичай називаються метаданими. У ряді сучасних систем метадані, що містять також інформацію про користувачів, формати відображення, статистику звернення до даних та інші відомості, зберігаються в словнику бази даних.

Грищук Ю.В.(ВІКНУ)

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Кількість термінологічної лексики весь час помітно зростає. До термінологічної лексики належать усі слова, що об'єднуються в мові під загальною назвою терміни. Терміном називається спеціальне слово або словосполучення, що вживається для точного вираження поняття з якої-небудь галузі знання – науки, техніки, суспільно-політичного життя, мистецтва, юриспруденції тощо. Тому, важливість дослідження термінології у сучасному світі є беззаперечною, оскільки термінологія, з однієї сторони, є сполучною ланкою між різноманітними галузями знань, а з іншої, сприяє досягненню чіткого розмежування понять. А так, як наука не стоїть на місці й безперервно розвивається, з'являється все більше і більше технічних, наукових, військових, політичних, економічних, юридичних та інших термінів. І, у зв'язку з цим, необхідно розширювати межі термінологічного апарату як науки в цілому, так і окремих галузей знань зокрема. Для досягнення цієї мети та успішного подолання міжмовних термінологічних бар'єрів, необхідно долучатись як перекладачам, так і представникам відповідних галузей знань.

Досліджувати військово-політичну термінологію досить цікаво, – вона має широку сферу застосування порівняно з іншими терміносистемами. Проводити компаративний аналіз військово-політичних термінів англійської та української мов не просто, адже доводиться мати справу не лише з термінами, а й з різними військово-політичними реаліями, що, безсумнівно, проявляється й на термінологічному рівні. Словникова відповідність частіше за все не дає правильного уявлення про певну лексичну одиницю, оскільки за аналогічними термінами в двох мовах приховуються різні поняття чи різні значення близьких за значенням понять.

На нашу думку, компаративний аналіз, якщо враховувати специфіку юридичної термінології та розглядати його з точки зору дослідження військової юридичної терміносистеми, – це метод, який на основі дослідження структури та значення військових юридичних термінів, дозволяє виявити основні проблеми, пов'язані з їхнім перекладом, надає можливість подолати труднощі при їх перекладі, а також знайти елементи, які залишаються непереданими.

Дзядзя А.М.(ВІКНУ)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ БАГАТОРІВНЕВИХ ТЕСТІВ ОЦІНКИ ІНШОМОВНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА МОВНИМ СТАНДАРТОМ НАТО СТАНАГ 6001 (СМР 2,2+,3)

За останні роки в системі військових навчальних закладів особливого значення набуває підготовка курсантів (слухачів) з іноземних мов, значно зростають вимоги до випускників вищих військових навчальних закладів стосовно їх професіоналізму, компетентності і особливо знання іноземних мов.

Потреба в ефективній комунікації особливо гостро стоїть під час проведення операцій з підтримання миру, де мовне непорозуміння може викликати помилки, які у найгіршому випадку можуть призвести до жертв.

Отже, вивчення іноземних мов є надзвичайно важливим елементом підготовки офіцера. В свою чергу вивчення іноземної мови перевіряється для досягнення кращого результату. Так, у Збройних силах України розробили систему контролю за знаннями іноземних мов.

Відомо, що головними функціями контролю є оціночна та навчальна функції. Для реалізації цих функцій у навчальному процесі застосовуються різноманітні форми та засоби контролю. В методиці викладання іноземних мов найбільш ефективною формою контролю вважається тестовий контроль завдяки таким його характеристикам як об'єктивність та економія часу.

Отже, при розробці багаторівневих тестів для перевірки знань іноземних мов спостерігається ряд певних особливостей. Головною відмінністю багаторівневого тесту від однорівневого є кількість завдань та визначений час на їх виконання. Важливою особливістю також є система перевірки тестових завдань, це питання потребує детального розгляду, адже є вагомим при розробці багаторівневого тесту. Важливим елементом при написанні тестів є також підбір текстів для різних завдань. При цьому повинні враховуватись особливості стандартів НАТО, особливості вивчення іноземної мови в країні а також підготовленість військовослужбовців Збройних сил.

Вивчення іноземних мов дійсно є важливим елементом в Збройних силах України, і його реалізація вимагає зусиль як з боку держави так і від кожного військовослужбовця.

Дружнов В.О.(ВІКНУ)

МЕТОДИКА ТРЕНУВАННЯ ТА РОЗВИТОК КОРОТКОСТРОКОВОЇ ПАМ'ЯТІ У ВІЙСЬКОВОГО ПЕРЕКЛАДАЧА

Короткострокова пам'ять відіграє велику роль в процесі перекладу, для її покращення необхідно використовувати різноманітні техніки та вправи.

Завдяки покращенню короткострокової пам'яті – ми можемо запам'ятовувати більше дев'яти об'єктів, що поліпшує нашу роботоздатність.

Пам'ять – це психофізіологічна функція, що забезпечує закріплення, збереження і наступне відтворення людиною її досвіду.

За допомогою пам'яті людина під час перекладу накопичує інформацію яку вона надалі інтерпретує у необхідну мову. Пам'ять є найважливішою передумовою розвитку і навчання особистості. Вона лежить в основі надбання і використання людиною знань, навичок і умінь.

У короткостроковій пам'яті відбувається процес консолідації, зміцнення змін у нейронах, що забезпечують подальше збереження інформації, а для цього потрібно якийсь час. У першій фазі після надходження інформації слід її зберігається в динамічній формі, і будь-яке раптове відволікання людини в перші секунди після надходження інформації порушує запам'ятовування.

З обмеженістю обсягу короткострокової пам'яті зв'язане і така її властивість, як заміщення. Воно виявляється в тім, що при переповненні індивідуально обмеженого обсягу пам'яті інформація, що знов надходить частково витісняє вже

наявну й остання безповоротно губиться. При перекладі інформації з короткострокової пам'яті в довгострокову відбувається перекодування її переважно в акустичну форму.

У перекладача має бути гарно розвинена короткострокова пам'ять, адже на усному перекладі довжина висловлювання для перекладу часто може варіювати від декількох секунд до 7–8 хвилин.

Зарицька А.І.(ВІКНУ)

ГОВОРІННЯ ЯК ВИД МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Говоріння – це надзвичайно складне явище. В результаті говоріння виникає його продукт – висловлювання. Говоріння володіє певними ознаками (характеристиками, параметрами), які є орієнтиром у навчанні, тому що підказують умови, які треба створити для розвитку говоріння, а також є критеріями оцінки результатів навчання.

Як і будь-яка інша діяльність говоріння завжди має певну мету, мотив, в основі якого лежить потреба; предмет (думки того, хто говорить); продукт – висловлювання (діалог або монолог) і результат, який може виражатися у вербальній або невербальній реакції на висловлювання.

Процеси породження і сприймання мовлення вивчалися такими вченими-психолінгвістами, психофізіологами, психологами: Л.С. Виготський, А.Р. Лурія, О.О. Леонтьєв, Т.В. Рябова, І.О. Зимня та іншими.

Спілкуючись рідною мовою, мовець думає лише про те, що сказати і в якій послідовності. Ці дії знаходяться на рівні свідомої провідної діяльності. Окремі операції процесу породження мовленнєвого висловлювання непомітні, оскільки всі вони повністю автоматизовані і здійснюються миттєво. Тому умовою здійснення діяльності говоріння є наявність мовленнєвих автоматизмів або мовленнєвих навичок: граматичних, лексичних, вимовних (артикуляційних та інтонаційних).

Говоріння – це один з видів діяльності, тому воно володіє багатьма ознаками діяльності взагалі; але говоріння є мовною діяльністю, отже, у нього є і специфічні ознаки.

Мотивованість. Говоріння завжди мотивоване. Мовець, як правило, говорить тому, що у нього є для цього певна внутрішня потреба, є мотив, який виступає в ролі двигуна діяльності.

Активність. Говоріння – завжди процес активний, в ньому виявляється відношення мовця до дійсності. Саме активність забезпечує ініціативну мовну поведінку співрозмовника, що так важливо для досягнення мети спілкування.

Цілеспрямованість. Говоріння завжди цілеспрямоване, бо переслідує якусь мету.

Зв`язок з діяльністю. Говоріння, як один з видів мовної діяльності, не є самостійним. Мовлення обслуговує всю іншу діяльність людини.

Ситуативність – співвідношення мовних одиниць з основними компонентами процесу спілкування.

Самостійність. Ця якість говоріння як діяльності виявляється в тому, що говоріння, як правило, протікає: без запозичення думок з попередньо прочитаних чи прослуханих джерел; без опору на повні чи часткові записи того, що використовується в мові; без опору на ілюстративне зображення об`єктів висловлювання; без звертання до рідної мови.

Зрештою, важливо розуміти за рахунок чого, на основі чого здійснюється діяльність говоріння, бо в наш час актуальність цієї теми обумовлюється тим, що перед викладачем постало завдання – формувати комунікативну компетенцію студентів.

Каптюрова В.В.(ВІКНУ)

ЖАНРОВІ РИСИ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ І МІКРОБЛОГІВ

Соціальні мережі та мікроблоги як нові мовленнєві жанри виникають у межах панівної антропоцентричної парадигми та відображають аксіологію нового покоління (*Y-generation*). Покоління «міленіалів» звинувачується в егоцентризмі (інший термін, що існує на позначення цього покоління *Generation Me-Me-Me*), несамостійності й необхідності постійного схвалення та небажанні глибинного занурення у зміст. Саме тому однією із головних цінностей сучасного суспільства стає не інформація, як було раніше, а увага людини. Виникає необхідність викласти інформацію стисло та привернути до неї увагу за допомогою численний засобів. Саме ці визначні риси обумовлюють виникнення лінгвопрагматичних особливостей спілкування в інтернет-мережі.

Постійний розвиток системи мовленнєвих жанрів актуалізується в особливостях комунікації в інтернет-середовищі, зокрема в соціальних мережах Facebook і MySpace та мікроблогах Tumblr і Twitter, що дозволяє виділяти їх як окремі жанри, основними характеристиками яких є оперативність поширення інформації, швидка адаптація до змін у суспільстві, лапідарність викладу інформації, відкритий доступ до опублікованої інформації та можливість синхронного та асинхронного анонімного спілкування за типами «один-одному», «один-багатьом», «багато-багатьом».

Соціальна мережа – комунікативне середовище, зміст якого наповнюється самими користувачами. Основною метою соціальних мереж є створення спільнот людей, які розділяють спільні інтереси, а також проявляють зацікавленість інтересами та діяльністю інших шляхом двосторонньої комунікації. Жанрові особливості: невербальна саморепрезентація, вербальна саморепрезентація, можливість приватного та публічного спілкування, інтертекстуальність та гіпертекстовість, мультимедійність.

Мікроблоглог – постійно оновлюваний онлайн щоденник у скороченому вигляді, що містить інформацію про життя автора, його інтереси, спостереження тощо. Соціальні мережі, на відміну від блогів та мікроблогів, створюють середовище для інтимізованого спілкування, а жанрові особливості блогів (можливість використання псевдоніму, завантаження сторонніх зображень для візуальної саморепрезентації) сприяють виникненню анонімного спілкування.

Космацька Ю.С.(ВІКНУ)

КОГНІТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВОГО ТЕКСТУ

Міждисциплінарність теорії перекладу і її практичних застосувань вказує на те, що переклад є не суто мовним, а досить складним когнітивним феноменом. Перекладаючи з однієї мови на іншу, людина використовує як свої мовні знання і можливості, так і найрізноманітніші екстралінгвальні знання, причому етапи розуміння і синтезу тексту принципово відрізняються. У процесі створення військових текстів різними мовами постає проблема перекладності, підґрунтям якої є теза про відмінність картин світу та неможливість компенсувати ці відмінності засобами перекладу.

Когнітивні особливості перекладу військового тексту постійно перебувають у колі інтересів фахівців з перекладознавства і вивчаються під різним кутом зору, зокрема, на основі опису стереотипних референтних ситуацій в різних мовах чи трансформацій вербалізації.

Аналіз лінгвістичного матеріалу текстів військової тематики переконливо свідчить, що вірна інтерпретація культурно-специфічних смислів, концептуального аранжування і мовленнєвої репрезентації при описі об'єктивної ситуації впливає на обсяг текстової інформації оригіналу. При передачі цієї інформації перекладач, перш за все, повинен виявити відповідні концепти, властиві для когнітивного представлення тієї ж ситуації у мовній культурі перекладу. Наприклад: «*He is good at military training». – Він сильний у воєнній підготовці.* У мовах оригіналу і перекладу для опису здібностей об'єкта використовуються різні концепти – позитивної оцінки "good" і ознаки сили.

Ігнорування відмінностей концептуальної організації вербальних знакових структур військових текстів в мовах оригіналу і перекладу може спричинити комунікативні непорозуміння. Отже, створення перекладу передбачає вирішення як мовних, так і когнітивних проблем кодування і передачі тестів військової тематики у різних мовах.

Лісовський В.М.(ВІКНУ)

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ СЛОВНИКІВ СУФІКСІВ ТА ПРЕФІКСІВ ЯК СКЛАДОВОЇ СЛОВОТВІРНОЇ МОДЕЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

(на матеріалах текстів військово-політичної та військового-технічної тематики)

Формування словників суфіксів та префіксів передбачає укладання баз даних, як необхідний універсальний інструментарій, у вивченні та дослідженні словотвірної моделі англійської мови. База даних повинна відображати таку інформацію:

– містити визначені останніми дослідженнями продуктивні суфікси та префікси;

– подавати продуктивні та регулярні типи, словотвірні моделі;

– представляти граматичну характеристику твірного слова;

– відображати інформацію про граматичне значення похідного слова;

– подавати деривaційне значення форманту;

– відображати твірні слова;

– наводити переклад похідних слів;

– надавати перелік лексичних обмежень, тобто слів, які утворені всупереч типової словотвірної моделі наприклад: утворення прикметників *inevitable, vulnerable, portable, actionable*;

– відображати графічні зміни похідного слова наприклад: drop+able= droppable, negotiate+able=negotiable;

– репрезентувати статистичну інформації, необхідну для характеристики суфікса, префікса, моделі, типу.

Проаналізувавши тексти військово-політичного та військово-технічного спрямування було розглянуто словотвірні афікси, яку беруть найбільшу участь в утворенні похідних англійських військових термінів, та виявлено їхнє значення. Крім того, було виявлено найбільш продуктивні словотвірні моделі, за якими утворюються військові терміни.

Найбільш продуктивними словотвірними суфіксами ад'єктивного характеру є суфікси *–able* та *–al*, які утворюють терміни за словотвірними моделями *V + -able = A* (*maneurable, defusable*) та *N + -al = A (tactical, experimental, operational)*, в той же час словотвірна модель *V + -al = N (dispersal)*, визначена як непродуктивна.

Найбільш словотвірним агентивним суфіксом, утворюючи більш ніж 1000 термінів є суфікс *–er*, який утворює терміни за моделями *V + -er = N (beleaguerer, fighter, defender)*, *N + -er = N (gunner, armorer)*.

Суфікси *–ion* та *–ing* утворюють найбільшу кількість субстантивних похідних термінів за моделлю *V + -ion = N (demolition, atomization, invasion)*, *V + -ing = N (approaching, arming, bombing)*.

Для утворення прислівників найбільш активно використовується суфікс *–ly*, який утворює похідні терміни за моделлю *A + -ly = Adv (lightly armored)*.

Серед префіксів найбільшу активність проявляють префікси негативного характеру, такі як *non- (non + A = A* і *non- + N = N)*, *anti- (anti- + N = N* і *anti- + A = A)* і *counter- (counter- + N = A, counter- + A = A, counter-+ N = N, counter- + V = V)*, що утворюють великий пласт військових термінів.

Ляшенко Н.В.(ВІКНУ)

ПОСЛІДОВНІСТЬ ДІЙ ПЕРЕКЛАДАЧА ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕМАТИКИ

Під час перекладу складних синтаксичних конструкцій важко зберегти в пам'яті зміст повідомлення в цілому, зосереджуючи увагу окрім цього на досягненні адекватності та збереженні еквівалентності тексті. Це обумовлює

необхідність створення чіткої системи, яка б представляла собою універсальне керівництво по здійсненню перекладу, що відповідав би всім вимогам.

Запропонована нижче система є зручною та ефективною, адже дозволяє здійснити переклад, не допустивши втрати жодної смислової одиниці. Вона є універсальною по відношенню до будь-якої мовної системи, адже не прив'язана ні до граматичних норм, ні до часових форм тощо.

1. Аналіз контекстуальної інформації абзацу та речення

Попередній аналіз речення здійснюється для виокремлення ідеї повідомлення з метою подальшого розподілу великого за обсягом речення на менші фрагменти – головне та підрядні речення.

2. Розподіл вхідного речення на підречення

Такий розподіл передбачає збереження цілісності головної ідеї речення і подальший розподіл речення відповідно до закінченої думки, або ряду однорідних членів речення, проте в жодному випадку не послідовний розподіл речення на відрізки від коми до коми, чи від сполучника до сполучника. У випадку, якщо головне речення переривається другорядним, фрагменти необхідно структурувати з урахуванням закінченої думки кожного з відрізків.

3. Визначення термінологічних одиниць, що мають сталі відповідники з урахуванням тематики вхідного повідомлення

Метою є виокремлення власне військових термінів і пошук їх еквівалентів. Такі терміни не можуть бути перекладені відповідниками загальної тематики, адже це призведе до невідповідності стилю оригіналу та вимогам адекватності перекладеного тексту.

4. Переклад термінологічних одиниць, що мають сталі відповідники з урахуванням тематики вхідного повідомлення

Пошук еквівалентів є основою фазою для подальшого перекладу вже цілого речення. Як відомо, деякі терміни є полісемічними, тобто мають декілька значень. Обрати правильне допоможе попередній аналіз речення та контекстуальна інформація.

5. Переклад підречень відповідно до запропонованих еквівалентів

На даному етапі здійснюється переклад кожного з фрагментів попередньо поділеного речення з урахуванням відповідників, які були підібрані на етапі 4.

6. Об'єднання підречень у кінцеве речення та перевірка його в цілому

Перекладені фрагменти підлягають поєднанню з метою надання вихідному реченню першочергового вигляду. Наступним кроком є перевірка отриманого речення на відповідність вимогам здійснення перекладу текстової інформації. Особливу увагу тут треба приділити перекладу сполучників.

7. Редагування кінцевого вихідного речення з урахуванням розділових знаків та конекторів

Дана фаза передбачає усунення всіх недоліків, помічених в ході завершального аналізу перекладу з мови оригіналу на іншу.

Момот О.В.(ВІКНУ)

ОГЛЯД СУЧАСНИХ КОМЕРЦІЙНИХ СИСТЕМ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В ЛІНГВІСТИЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЗСУ

Історія машинного перекладу нараховує не більше 50 років. За цей час змінилося кілька поколінь систем машинного перекладу – від перших програм, що використовували обмежені ресурси комп'ютерів першого покоління до сучасних комерційних продуктів, що використовують могутні ресурси серверів і персональних комп'ютерів, а також комп'ютерні мережі.

Перші комерційні продукти машинного перекладу, що знайшли практичне втілення, з'явилися в середині 80-х рр. Вони були реалізовані на персональних комп'ютерах і були системами прямого перекладу, можливості яких базувалися на величезних словниках, а не на вмінні аналізувати і синтезувати тексти.

Комерційні системи машинного перекладу – це системи, що працюють з реальними текстами, мають певну стійкість до перешкод, якісні та швидкісні характеристики і що пройшли тестові випробування. Вони призначені для комерційного продажу я представляють собою завершений продукт, що має властивості товару.

Сучасні СМП поділяються на такі типи:

– СМП прямого типу;

– трансферні СМП;

– СМП семантичного типу.

Переважна більшість СМП належить до трансферного типу. Системи прямого типу майже не використовуються.

Основними недоліками сучасних СМП помилки автоматичного синтезу (текстового, семантичного, синтаксичного, морфологічного та логічного) та аналізу (логічного, морфологічного, синтаксичного, текстового).

На даний час в мережі Internet найпоширенішими СМП є он-лайн перекладачі таких компаній:

Google Translate – знаменитий і, мабуть, найпопулярніший з онлайн- перекладачів. Багато хто вважає його найкращим з усіх електронних перекладачів. Вміє розпізнавати мову вихідного тексту. Підтримує понад 40 мов. Вміє переводити веб-сторінки цілком.

Translate.ru – онлайн-перекладач на базі відомої програми PROMT. Список підтримуваних мов скромніше: англійська, іспанська, німецька, португальська, французька. Зате є спеціалізовані словники, такі як «Бізнес», «Подорожі», «Спілкування» і т.д.

Bing Translator – онлайн-перекладач від Microsoft. Значний вибір мов – тридцять сім. Автоматичне визначення.

Отже, машинний переклад значно дешевший і швидший від традиційного, хоч і поступається перед ним якістю. Цим перекладом користуються у випадках, коли важливіше зрозуміти зміст документу, ніж перекласти текст відповідно до літературних критеріїв.

Невмержицький І.В.(ВІКНУ)

ПОНЯТТЯ МІЖКОНФЕСІЙНОГО (ЛІНГВОКОНФЕСІЙНОГО) БАР'ЄРУ В ПЕРЕКЛАДАЦЬКОМУ СУПРОВОДЖЕННІ КАПЕЛАНСЬКО-ДУШПАСТИРСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА (КДС) ЗСУ

Необхідність лінгвістичного забезпечення, зокрема перекладацького супроводження, КДС ЗСУ випливає з усвідомлення потенційної неможливості побудови та організації військового капеланства в ЗСУ без використання досвіду інших країн.

КДС ЗСУ – це міжнародна діяльність, що здійснюється в сфері задоволення релігійних потреб військовослужбовців ЗСУ, яка має на меті покращення ефективності процесів, що проходять в межах даної сфери, за допомогою надбання відповідного досвіду та обміну послугами з міжнародними партнерами через спеціальні заходи.

Перекладацьке супроводження КДС ЗСУ охоплює широкий спектр прагматичних та теоретичних знань та навичок. Його унікальність обумовлюється наявність феномену міжконфесійного (лінгвоконфесійного) бар'єру. Міжконфесійний бар'єр – явище, що виникає при міжмовній комунікації представників різних релігійних (християнських) конфесій і полягає в складності встановлення спілкування через сукупність лексико-семантичних явищ, зокрема термінологічної омонімії, які виникають в результаті доктринальної відмінності їх вчень та різності культур.

Знання та навички перекладача, що здійснює перекладацьке супроводження в сфері релігійних зносин, повинні забезпечувати успішне подолання даного бар'єру. Як свідчить досвід, найбільш ефективно лінгвоконфесійного бар'єр долають перекладачі, які мають особистий досвід та зацікавленість в даній сфері.

Нікіфорова О.М.(ВІКНУ)

ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ

До військово-політичних документів відносять всі матеріали, що компонують в собі інформацію політичного характеру пов'язаною з військовою сферою. Стосовно військово-політичного дискурсу, Е.И.Шейгал підкреслював, що військова політика – це один з напрямків військової діяльності, який за своєю природою є сукупністю заходів, спрямованих на вирішення питань політичного плану. ЇЇ дискурс, як і будь-який інший, має власну побудову, в центрі котрої знаходяться ті жанри, які в максимальній мірі співвідносяться основному призначенню військово-політичної комунікації. Це військові засідання, промови, зустрічі, візити, тощо. Під час зазначених заходів забезпечується військово-політичний переклад.

Основною стилістичною рисою лексики військово-політичної літератури є точне та чітке викладення матеріалу за майже повної відсутності тих виразних

елементів, які надають мові емоційну наповненість. Головний акцент ставиться на логічній, а не на емоційно-чуттєвій стороні того, що висловлюється.

З точки зору словникового складу основна риса такого тексту є максимальна насиченість спеціальною термінологією, що характерна для військових, та має такі характеристики як: знеособленість, об'єктивність, точність.

Прикладами військово-політичних документів є щорічник Біла книга, Стратегічний оборонний бюлетень, Основні напрямки реформування і розвитку Збройних Сил України, Цілі партнерства, тощо. Переважна частина лексикону таких документів представлена політичною, загальновійськовою та військово-спеціальною термінологією.

Остапюк А.А.(ВІКНУ)

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ CAT-СИСТЕМ У ВІЙСЬКОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Процес глобалізації, що став особливо інтенсивним у наші дні, зумовлює гостру необхідність постійної та тісної взаємодії між людьми й організаціями, що перебувають у різних країнах світу й розмовляють на різних мовах. За таких умов традиційний «ручний» переклад не може повною мірою забезпечити все зростаючі вимоги до перекладів та їх об'єми. Переклад документу великого обсягу вручну вимагає тривалого часу й високої оплати праці перекладачів. Системи автоматизованого перекладу (CAT-системи) дозволяють розв'язати проблеми нестачі часу на переклад, оптимізуючи роботу перекладача. Вони, з одного боку, здатні зекономити час, позбавляючи перекладача необхідності перекладати однакові, чи схожі частини тексту по кілька разів, а з іншого боку, підвищують його точність. Системи автоматизованого перекладу все ширше використовуються перекладацькою спільнотою і військовий перекладач зобов'язаний йти в ногу з часом для найбільш якісного виконання своїх службових обов'язків. Найширше застосування перекладачів отримали такі інструменти CAT-систем, як словники та глосарії, окремі термінологічні бази, пам'ять перекладів, що містить приклади раніше перекладених текстів.

Ефективність роботи сучасної системи МП у вирішальній мірі залежить від її вдалого налаштування на конкретну підмову (або мікромову) природної мови, на певну лексику і обмежений набір граматичних засобів, характерних для текстів даної предметної сфери, а також на певні типи документів. Сучасний машинний переклад слід відрізняти від використання комп'ютерів для допомоги людині-перекладачеві. У останньому випадку мається на увазі автоматичний словник, що допомагає людині швидше підбирати потрібний еквівалент. Хоча і в тому, і в іншому випадку комп'ютер працює разом з людиною (перекладачем або редактором), у зміст терміну «машинний переклад» входить уявлення про те, що головну, більшу частину роботи щодо перекладу і пошуку еквівалентів і відповідників машина бере на себе, залишаючи людині лише контроль і виправлення помилок, тоді як комп'ютерний

словник, який допомагає людині – це чисто допоміжний засіб для швидкого знаходження відповідників; при цьому, однак, в такого роду словниках в обмеженій мірі можуть бути реалізовані і деякі функції, властиві системам машинного перекладу.

Електронна пам'ять перекладача – це багатомовний текстовий архів, в якому зберігаються, вже розділені на частини, узгоджені, структурно проаналізовані та класифіковані багатомовні тексти, які можна зберігати та знаходити за різних умов пошуку.

Електронний словник – це комп'ютерна база даних, що містить особливим чином закодовані словникові статті, що дозволяють здійснювати швидкий пошук потрібних слів.

Охрамович Л.В.(ВІКНУ)

ПОХОДЖЕННЯ ТА МІГРАЦІЯ ЛЕКСИЧНОГО ФОНУ

Важливим для дослідження фонових знань є встановлені поняття походження та міграції семантичних компонентів лексичного фону. За походженням семантичні компоненти бувають особистісними, соціальними, що в свою чергу поділяються на міжмовні (загальнолюдські та регіональні) і національно-культурні. Виникаючи в індивідуальній мовній свідомості, деякі семантичні компоненти, завдяки комунікативній функції мови, переходять спочатку в групову свідомість, потім в професійну, і нарешті до свідомості всієї нації, людства. Комунікативна функція мови переходить в кумулятивну функцію її одиниць, зокрема виявляється в накопиченні у лексичних фонах нових семантичних компонентів.

Аналогічно національно-культурні семантичні компоненти і безеквівалентні слова, сформовані в певний проміжок часу в певній людській спільноті, завдяки міжнародному спілкуванню, можуть стати міжмовними та понятійно-еквівалентними.

Зазначимо, як соціально-політичні зміни останніх десятиліть міняють деякі поняття. Так, якщо деякі національно-культурні компоненти або понятійно-безеквівалентні слова стають еквівалентними, означувані словами предмети переходять із однієї культури в іншу. При цьому наводячи список слів «бізнес, бос, гангстер, долар, коледж, комікси, концерн, лобі», наголошуючи на тому, що ці слова можуть функціонувати без наявності відповідних реалій . Проте ми можемо стверджувати, що перелічені слова на сьогодні стали загальновживаними в українській мові і мають свої лексичні фони.

Таким чином, у мові А можуть бути слова, що спрямовані на іноземну культуру Б, а власне питомі слова мови А можуть містити фонові семантичні компоненти, що також відображають культуру Б. У такому випадку маємо справу з міжмовними семантичними компонентами національно-культурного походження.

Полежаєв Ю.С.(ВІКНУ)

ПЕРЕКЛАД АМЕРИКАНСЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ МАТЕРІАЛІВ: СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Однією з важливих проблем досягнення адекватності перекладу є передача стилю першоджерела (першотвору). Стилістичний аспект перекладу, насамперед, полягає у правильному підборі лексико-граматичних засобів відповідно до загальної функціонально-комунікативної спрямованості першоджерела та з урахуванням існуючих літературних норм мови, на яку здійснюється переклад.

Імперативність мови вимагає повноти і точності висловлювання. Цим багато у чому і пояснюється ускладненість синтаксису офіційно-ділового мовлення, в якому віддзеркалюється тенденція до деталізації і класифікації, до розгляду в єдності констатуючої та розпорядчої сторін, причинно-наслідкових та умовно-наслідкових відносин.

Стиль військових матеріалів не є однорідним. Військові матеріали у американців мають дві тенденції викладу матеріалу: або сухою офіційно-канцелярською мовою з використанням громіздких, часто, навіть архаїчних оборотів і конструкцій, або ж простою, розмовною, нерідко фамільярною мовою.

Остання тенденція має місце, переважно, у військових і військово-технічних матеріалах, які розраховані на рядовий і унтер-офіцерський склад строкової служби. Ця тенденція, насамперед, пов’язана з низьким рівнем загальної та технічної підготовки призовників, а отже, і з прагненням зробити сухі офіційні статутні матеріали і важкі технічні настанови більш популярними і доступними для основної маси військовослужбовців. Завдяки цьому багато американських військових матеріалів рясніють пояснювальними ілюстраціями, таблицями, схемами і діаграмами, які сприяють розумінню суті питання.

Як і інші різновиди ділового стилю, слова у військових документах вживаються переважно у своїх предметно-логічних, словникових значеннях. Контекстуальні значення практично не використовуються, щоб уникнути неточностей та двозначності тлумачення. Винятком є метафоричні назви об’єктів військових дій – висот, річок та населених пунктів, яким часто присвоюються різні умовні позначення, але ці метафори сприймаються як код і не несуть у собі жодного естетичного навантаження.

За будь-яких обставин, перекладач повинен прагнути передати матеріал першотвору, послуговуючись українським військовим стилем викладу відповідних матеріалів, нейтралізуючи українською мовою наявну в оригіналі зайві фамільярно-розмовні або жаргонні елементи, оскільки вони не є притаманними для українських військових матеріалів. Стиль тлумачення українською мовою повинен відповідати нормам української військової лексики, яка є прийнятною для відповідного виду матеріалу.

Загалом це стосується військової термінології, що позначає поняття, які пов’язані безпосередньо з військовою справою та способами ведення збройної

боротьби, а також військово-технічною термінологією, яка включає науково-технічні терміни.

Функціональне навантаження, що характеризує військову сферу спілкування, визначає список вимог до побудови військового тексту, які притаманні для науково-технічного стилю мови: стислість, чіткість і конкретність формулювань, використання вузькоспеціальних термінів, точність і ясність викладення, стрункість побудови, структурованість матеріалу, чітке відмежування однієї думки від іншої, легкість сприйняття переданої інформації за рахунок наявності схем та ілюстрацій.

У випадку перекладу емоційно-забарвленої лексики (сленг), яка представлена словами та сполученнями, які часто вживаються переважно в усній розмовній мові американських військовослужбовців варто керуватися принципом стилістичної відповідності, пам'ятаючи при цьому, що будь-який військовий жаргон є фактично замінником (синонімами) відповідних військових термінів.

Проте жодні норми живої розмовної мови, які часто виступають під терміном "військовий сленг", і які дуже широко використовуються в живому спілкуванні солдатів між собою, не вживаються в офіційних документах. Таким чином і тут знаходить своє вираження розрив, який існує між нормами літературно-писемної мови і живої розмовної мови.

Ращенко В.В.(ВІКНУ)

ЗМІНА СИНТАКСИЧНОЇ БУДОВИ РЕЧЕННЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ЯК ОДНА З ОСНОВНИХ ТРУДНОСТЕЙ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ

В англійській мові порядок слів, як правило, служить граматичним засобом встановлення функції слова в реченні. Тому англійське речення відрізняється набагато жорсткішим і більш сталим порядком слів, ніж в українській мові. У порівнянні з англійською, в українській мові порядок слів є більш вільним. Але необхідно мати на увазі, що свобода розташування членів речення в українській мові є відносною. Порядок слів завжди підкоряється певним нормам і завжди виконує ті чи інші граматичні, смислові чи стилістичні функції. Однак, деякі закономірності розміщення слів при перекладі з англійської мови виявляються вже при розгляді перекладу окремих речень.

Для англійської мови характерна централізація структури простого речення, що виражається у побудові речення навколо єдиного організуючого центру – підмета. Тому централізованість підмета дає можливість включати в одне просте речення два (а деколи і більше) однаково важливих повідомлення, які в перекладі звичайно розділяються. Крім того, англійське речення характеризується вживанням пасивних конструкцій. Найважливішими міркуваннями при порівняннями порядку слів в англійському та українському реченнях є неможливість монотонної побудови періоду в українській мові, тоді як в англійському тексті декілька речень підряд можуть мати однакову структуру. При перекладі необхідно урізноманітнити порядок слів, щоб не було чотирьох речень підряд з підметом-особовим займенником на початку.

Також в англійській мові у підрядному реченні, що передує головному, підмет часто буває виражений займенником, а в головному – іменником, в українській мові все навпаки. Всі ці фактори становлять труднощі для усного перекладу.

Таким чином, для подолання таких труднощів при перекладі існують наступні способи вирішення проблем: поділ речення (простого чи складного) на два, а то і більше простих речень, прив'язуючи їх до підмета, про який йде мова; заміна пасивних конструкцій активними, які міняють порядок слів в українському реченні для звичнішого сприйняття інформації; заміна повторюваних займенників, шляхом використання іменників чи герундіальних конструкцій для уникнення монотонності в структурі побудови речення.

Савенко Д.Г.(ВІКНУ)

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ БАГАТОЗНАЧНОСТІ ТЕРМІНІВ У ПИСЬМОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ

В даний час проблема багатозначності термінів є одним з актуальних напрямів лінгвістичних досліджень,оскільки дане явище спостерігається у всіх сферах науки. Це обумовлюється потребою та вимогою до адекватного перекладу як нових, так і вже існуючих багатозначних лексичних одиниць, що пов'язано з науково-технічним прогресом та появою нових наукових концепцій.

Багатозначність – це процес позначення декількох понять, особливо якщо вони відносяться до однієї термінологічної системи, за допомогою однієї лексичної одиниці.

Багатозначність виникає в результаті того, що слово називає і позначає не один предмет і не одне поняття, а кілька, та має потенційно значну предметну і понятійну спрямованість. Багатозначним слово стає тоді, коли різні його значення стають відомими, отримують закріплення в тлумачних словниках.

Для подолання багатозначності потрібно врахувати контекст. Розрізняють контекст лінгвістичний (синтаксичний, лексичний, вузький і широкий) і ситуативний (екстралінгвістичний). Контекст служить тим засобом, який знімає у багатозначної одиниці всі її значення, крім одного.

У всіх випадках, коли важливим виявляється не саме слово, а те значення, яке воно набуває в контексті вихідного висловлювання, перекладач вдається до особливих модифікацій:модуляція, генералізація, конкретизація, калькування, експлікація, граматична заміна, транскрипція, транслітерація та опис. Тільки сукупність цих складових зможе допомогти у подоланні багатозначності термінів.

Головне, при виборі найбільш прийнятних відповідностей слід підходити до проблеми творчо і професійно, з урахуванням перекладацьких традицій та виходячи із загальноприйнятих норм, що дають підставу для вибору саме цього варіанту перекладу.

Самчук В.Ф.(ВІКНУ)

КЛАСИФІКАЦІЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ СЛОВНИКІВ

Класифікація словників – практичний систематизований опис словників та їх жанрів, що склалися історично у певній національній лексикографічній традиції. Класифікація є ефективним способом систематизації знань, а також презентації особливостей, важливих ознак та характеристик досліджуваного об'єкта.

Підвищення якості термінологічних словників, встановлення єдиних принципів і методів їх підготовки значною мірою залежить від рівня розвитку відповідної галузі науки.

Багато фахівців вважають, що термінознавство є теоретичною базою термінологічної лексикографії або навіть розглядають термінологічну лексикографію як розділ термінознавства.

Основними проблемами сучасної термінологічної лексикографії є: створення надійної класифікації і типології спеціальних словників, інвентаризація параметрів, визначення переліків вимог до окремих видів словників, аналіз впливу методичної установки словника та її окремих факторів на якість і особливості його реалізації, дослідження атрибутів теорії композиції словника спеціальної лексики, вивчення шляхів відбору та організації термінологічної інформації у межах словника, а також способів машинного подання лексикографічних і термінологічних даних.

Для вибору найбільш ефективної композиції розроблюваного словника фахівець повинен мати чітке уявлення про існуючі лексикографічні параметри, можливості їх реалізації в певних типах словників. Термінологічна лексикографія повинна дати вченому, що створює словник спеціальної лексики, можливість, спираючись на певні принципи, осмислено вибрати найбільш відповідний його цілям тип словника і найбільш вдалі прийоми подачі в ньому інформації про терміни. Якщо ж при цьому технологія проектування і створення словника буде представлена у вигляді певної послідовності виборів параметрів словника, при якій кожен попередній вибір буде до певної міри визначати і полегшувати подальші рішення, то це дозволить автору переключити свою увагу з вирішення технічних, другорядних завдань на власне творчі, змістовні проблеми, що знаходяться у сфері його компетенції, що дозволить істотно підвищити якість підготовки термінологічних словників.

Важливим чинником при підготовці термінологічних лінгвістичних словників (особливо великих) є обов'язковість застосування системного підходу. Термінологічний словник, як правило, має фіксувати результати певної термінологічної роботи. Дослідження щодо розробки принципів класифікації і типології термінологічних словників, інвентаризації параметрів, уніфікації та алгоритмізації процесу створення словників завжди тісно пов'язані з вивченням проблем автоматизації лексикографічних робіт і створенням термінологічних банків даних.

Проблема створення надійної типології словників спеціальної лексики є першочерговою по відношенню до загальної проблеми розробки методології створення словників, оскільки визначення і всебічний аналіз існуючих типів словників є необхідними для встановлення загальних принципів їх створення.

Можливо, за аналогією із загальною лексикографією, яка займається проблемами тлумачення слова у словнику, доцільно розглядати проблеми визначення та тлумачення термінів тільки у межах термінознавства. Важливо й те, що описані проблеми дозволяють виділити важливість подальшого розвитку наукових досліджень в галузі науково-технічної лексикографії та оптимізації словникової справи.

СеменчукЛ.В.(ВІКНУ)

ОСОБЛИВОСТІ УСНОГО ДВОСТОРОННЬОГО ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ ПРОМОВ ДИПЛОМАТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

На сьогоднішній день Україна виступає активним членом міжнародних організацій, укладає договори з іншими країнами та бере участь в інтеграційних процесах, що розгортаються серед розвинутих країн Європи, та одночасно розвиває відносини і з іншими передовими країнами світу. У свою чергу співпраця з іншими країнами передбачає проведення різноманітних зустрічей та консультацій для обміну та набуття досвіду . У зв'язку з цим зростає потреба у забезпеченні таких зустрічей перекладом, зокрема перекладу промов. Саме тому збільшується увага до вивчення особливостей перекладу промов дипломатичного характеру, з метою віднайти належні способи та засоби відтворення тексту оригіналу у тексті перекладу.

Самі ж промови дипломатичного характеру є яскравим прикладом насиченості тексту сталими виразами, які були досліджені такими мовознавцями, як Виноградов В.В. та Ожогов С.І, але потребують більш детального дослідження з погляду відтворення цих одиниць у вихідному тексті. Особливої уваги, з точки зору військового перекладу, потребує аналіз особливостей усного двостороннього перекладу військових промов дипломатичного характеру, зокрема основних засобів перекладу сталих виразів.

Серед труднощів при усному двосторонньому перекладі військових промов дипломатичного характеру, ми визначили такі: насиченість однорідними членами речення, відмінною структурою побудови речень в українській та англійській мовах, вживання абревіатур та фразеологічних виразів, широке використання кліше. Також значними труднощами можуть стати прецензійна інформація та відсутність або ж недостатня наявність базових фонових знань.

Усі труднощі, що виникають при перекладі заважають перекладачу виконувати його завдання, а саме досягнення адекватного, точного, еквівалентного перекладу. Тому перекладачеві потрібно не тільки знати, а також вміти застосовувати адекватні способи та прийоми перекладу тих елементів військових промов дипломатичного характеру, що викликають найбільші труднощі.

Таким чином, для усного перекладу надзвичайно важливу роль відіграють обсяг словникового запасу перекладача та його фонових знань стосовно якомога ширшого кола галузей життя в усіх його проявах. Важливими є також наявність чітко сформованих навичок та умінь усного перекладу, зокрема володіння достатньо широким спектром перекладацьких прийомів на різних рівнях мовної системи, задовільна дикція, високий темп мовлення та психологічна стійкість.

Сухецький Н.С.(ВІКНУ)

ФРАНКОМОВНІ (АНГЛОМОВНІ) НАЗВИ ВІЙСЬКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Військове співробітництво між Україною та країнами Північноатлантичного альянсу розпочалося відразу після здобуття незалежності нашою державою і продовжує успішно розвиватися вже понад двадцять років. На рівні міністерств оборони та закордонних справ було досягнуто численні домовленості та підписано договори на взаємовигідній основі. Україна постійно здійснює двосторонній обмін військово-політичною інформацією з цими країнами, що сприяє зближенню наших позицій та зміцненню стосунків з НАТО.

У зв'язку з подальшим розвитком глобалізації, інформатизації та пожвавленням двосторонніх і багатосторонніх зв'язків між Україною та країнами-учасницями Північноатлантичного альянсу все більшого значення набуває військовий переклад. Його актуальність зумовлена не лише зростанням ролі збройних формувань країн-членів НАТО та України у підтриманні миру, але й необхідністю виконання гуманітарних місій, боротьбою з міжнародним тероризмом та іншими завданнями, які нагально постали перед світовою спільнотою та Україною зокрема.

До важливих проблем з погляду французько-українського та англійсько-українського військового перекладу належить передавання назв військових структур, які часто є ключовими для розуміння військових текстів.

У своїй професійній діяльності вітчизняні військові фахівці постійно стикаються з документацією збройних сил, командувань, штабів, управлінь, служб, підрозділів тощо, які мають свою особливу структуру, що іноді складалася протягом не одного десятиліття.

Через брак двомовних лексикографічних видань з військової термінології спостерігаємо різні тлумачення тих самих мовних одиниць. Тож постає проблема унормування перекладацьких відповідників різних типів іноземних військових найменувань та їхньої письмової фіксації.

Шлях до розв'язання цієї проблеми – укладання двомовних та багатомовних словників та глосаріїв військової термінології.

Подібна робота із відповідним теоретичним обґрунтуванням є необхідною також у галузі перекладу франкомовних та англомовних назв військових структур, адже вони разом з військовою термінологією країн-членів НАТО є одним з найскладніших для відтворення українською мовою шарів військової лексики.

Основні труднощі перекладу назв військових структур полягають в їхній дуалістичній природі, оскільки вони функціонують у тексті в ролі власних назв, а їхні складники за всіма ознаками можна віднести до розряду військової термінології.

Усі ці особливості неодмінно мають знайти фахове висвітлення у спеціальній літературі з військового перекладу, зокрема українського.

Татаренко К.В.(ВІКНУ)

СУБ'ЄКТИВНЕ ВЖИВАННЯ НІМЕЦЬКИХ МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ У ВІЙСЬКОВІЙ ПЕРІОДИЦІ

Модальність – це функціонально-семантична категорія, яка виражає різні види відносини висловлення до дійсності, а також ставлення мовця до змісту висловлювання. Модальність може мати значення твердження, накази, побажання та ін. і виражається спеціальними формами: інтонацією, модальними словами (наприклад, «можливо», «необхідно», «повинен»). У логіці такі слова називаються модальними операторами, з їх допомогою вказується спосіб розуміння суджень (висловлювань).

Модальність *англ.* modality. Понятійна категорія зі значенням відношення мовця до змісту висловлювання і відносини змісту висловлення до дійсності (відносини того, хто повідомляє до реального здійснення явища), що виражається різними граматичними і лексичними засобами, такими як модальні дієслова, інтонація тощо

Модальність гіпотетична *англ.* hypothetical (suppositional) modality. Представлення змісту висловлюваного як можливого. Модальність дієслівна *англ.* verbal modality. Модальність, що виражається дієсловом. Модальність ірреальна *англ.* Unreal modality. Представлення змісту висловлюваного як неможливого, нездійсненного. Модальність негативна *англ.* negative modality. Представлення змісту висловлювання як не відповідного дійсності.

Модальні дієслова вказують на те, що дію можна оцінити об'єктивно:

Mein Freund *kann* die Prüfung *bestehen.* = Jeder weiß, dass er fähig ist, die Prüfung zu bestehen.

Der Professor *soll* alles verständlich *erklären.* = Es ist seine Pflicht, alles verständlich zu erklären.

Цими само реченнями можна виразити також і суб'єктивну оцінку:

Mein Freund *kann* die Prüfung *(vermutlich) bestehen.* = Ich hoffe es, nehme es an, aber ich weiß es nicht sicher.

Der Professor *soll (so sagt man)* alles verständlich *erklären.* = Das berichten andere Studenten über diesen Professor.

Різниця між об'єктивною та суб'єктивною оцінками визначається у теперішньому часі або з контексту, або за допомогою наголосу в реченні.

У минулому часі наявні формальні відмінності між об'єктивною та суб'єктивною оцінками висловлювання.

Трет'яков П.О.(ВІКНУ)

ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗБРОЙНИХ СИЛ АВСТРАЛІЇ

Розгляд даної теми є актуальним, з огляду на те, що, враховуючи міжнародну обстановку та взятий Україною курс на поглиблення партнерських відносин з НАТО та її країнами-членами, кількість зв'язків з іноземними

державами буде тільки збільшуватись. До кола цих країн входить і Австралія, адже, беручи до уваги дещо подібний статус цих країн в блоці НАТО (Україна відноситься до країн-партнерів НАТО, Австралія - до основних союзників поза НАТО), можемо припустити, що співпраця між Україною та Австралією з часом буде тільки поглиблюватися.

Досліджуються основні особливості та характерні риси англійської мови, розповсюдженої серед військовослужбовців збройних сил Австралії. Проведення даного дослідження дозволить якісно покращити та в подальшому поглиблювати співпрацю між збройними силами Австралії та України, що безумовно буде сприяти акселерації інтеграційних процесів України до міжнародних структур.

Шляхом порівняння військової лексики збройних сил Австралії Великобританії та США було визначено прошарок лексики, яка потребує розтлумачення. Також було встановлено, що військові терміни та реалії збройних сил Австралії та Великобританії багато в чому співпадають, що не на відміну від військової лексики США, яка дещо різниться. Наприклад: військовому званню *молодшого лейтенанта* в Австралії та Великобританії відповідає *Acting sub Lieutenant* а в США *Lieutenant (junior grade)*. Окремо було проведено дослідження сленгових термінів збройних сил Австралії. Наприклад: *digger* – рядовий.

Холодченко Б.М.(ВІКНУ)

АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ БАЗ ДАНИХ СТАНДАРТИЗОВАНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ ТА ТЕКСТІВ ВІЙСЬКОВИХ СТАНДАРТІВ

Упродовж останніх років однією з провідних тенденцій сучасного мовознавства є систематизація та комп'ютеризація лінгвістичних досліджень, це, в свою чергу, обумовлює необхідність здійснення багатостороннього аналізу всіх аспектів формування, упорядкування та стандартизації існуючих баз даних військової лексики та текстів військових стандартів, з метою отримання нової інформації про мовний матеріал, а також розширення та спрощення використання комп'ютеризованих продуктів лінгвістичних досліджень.

В умовах сьогодення, стандартизовані лінгвістичні бази даних широко використовуються більшістю розвинених країн світу (США, Німеччина, Франція, Норвегія та ін.). Зазвичай такі бази даних є тематичними, оскільки вони створювались з урахуванням конкретних цілей мовних досліджень.

Незважаючи на широке практичне використання стандартизованих лінгвістичних баз даних, вони потребують проведення низки теоретичних досліджень, пов'язаних з існуючими проблемами їх розвитку:відсутність типології, термінологічна невизначеність, складність визначення генезису та ін.

Актуальність теми зумовлена постійно зростаючою потребою у використанні організованої та стандартизованої лінгвістичної інформації, з виконання завдань у сфері лінгвістичних досліджень та лінгвістичного забезпечення діяльності ЗСУ.

Черевко Д.Г.(ВІКНУ)

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Сучасний стан міжнародних зв'язків України у різних галузях життєдіяльності, нові вимоги суспільства потребують суттєвих зрушень у галузі військової освіти, зокрема у вивченні іноземних мов. Реформування системи освіти в Україні, що є частиною загальноєвропейських освітніх стандартів, передбачає усунення недоліків системи освіти попередніх років, одним з яких була слабка мовна підготовка. Інтеграційні процеси у військовій освіті, що викликані Болонським процесом, зумовлюють інтерес до вивчення іноземних мов.

Статус іноземної мови в Збройних силах України на сьогодні стрімко зростає. Вивчення іноземних мов на разі спрямовується не лише на те, щоб військовослужбовці вивчали якомога більше мов, а й на розвиток їхніх умінь бути мобільними, поінформованими та комунікативними. Це вимога часу. Держава потребує високоосвічених фахівців у військовій справі із знанням іноземних мов, професіоналів, готових до міжнародного співробітництва. Іноземна мова є засобом міжкультурного спілкування. Все це викликає потребу в удосконаленні методів вивчення іноземної мови у Збройних силах України.

Завдяки використанню сучасних інформаційних технологій (лінгафонні кабінети, курси електронних лекцій, автоматизовані системи перекладу) військовослужбовці відпрацьовують усі аспекти вивчення іноземної мови, процес викладання переходить на якісно новий рівень, адже використання новітніх інформаційних технологій дозволяє змоделювати ситуації реального, природного спілкування.

Інформаційні засоби мають величезний потенціал у підготовці військовослужбовців у процесі вивчення іноземної мови, які дають можливість ознайомлюватися з різним автентичними, текстовими, аудіо- та відео матеріалами, взяти участь у проектній діяльності, створюють умови для реалізації інтелектуального потенціалу, виховує толерантність та загальну культуру.

Впровадження та вдосконалення інформаційних технологій з метою вивчення та підвищення рівня володіння іноземною мовою виведе Збройні Сили України на новий етап міжкультурної багатонаціональної двосторонньої співпраці з іншими країнами світу, а також значно підвищить імідж української армії.

Шаравара М.І.(ВІКНУ)

СТРУКТУРНІ ТА ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФІНАНСОВОЇ ЛЕКСИКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ США

Структурні та лексичні особливості перекладу фінансової лексики досить актуальні сьогодні, оскільки нова лексика, яка співвідноситься з економічними поняттями, що використовується у фінансовій системі ЗС США, утворює одну з найбільших соціофункціональних груп інновацій останніх десятиліть в англійській та українській мовах. У зв'язку з цим актуальними вбачаються питання українсько-англійського та англо-українського перекладу військово-фінансової лексики ЗС США, яка обслуговує сучасний комплекс економічних наук.

Фінансова економіка є однією з найбільш важливих і складних економічних категорій. Відсутність комплексного наукового опису перекладацьких аспектів терміносистеми галузі економіки призводить до нагальної необхідності створення сучасних лексикографічних джерел української фінансової лексики, зокрема укладання перекладних словників, які б відбивали сучасний стан української та англійської військово-фінансової лексики із врахуванням їх відмінностей та концептуальних неузгодженостей і охоплювали б якомога більшу кількість галузей фінансів. Для цього необхідно розв'язати комплекс різних завдань, одним з яких є визначення структурних і лексичних характеристик термінів та особливостей перекладу складних термінів і лексичних одиниць в системі військово-фінансової лексики, яка використовується у ЗС США.

Секція 7

Секція 7.
ГЕОІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Валієв Д.О.(ВІКНУ)

АКТУАЛЬНІСТЬ ПІДВИЩЕННЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ ДЕШИФРУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ МІСЦЕВОСТІ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ДИСТАНЦІЙНОГО ЗОНДУВАННЯ ЗЕМЛІ

Задоволення потреб Збройних Сил (ЗС) в принципово нових геопросторових даних, як одна з задач навігаційно-топогеодезичного забезпечення військ (НТГЗВ) у складі автоматизованої системи управління ЗС, передбачає реорганізацію навігаційно-топографічної служби в геоінформаційну службу ЗС. В той же час НТГЗВ реорганізується в геоінформаційне забезпечення. Основними рисами такого переходу є використання геоінформаційних систем та початок використання цифрової картографічної інформації. Такий підхід надає виконавцям більші можливості, зокрема швидко і якісно проводити аналіз геопросторової інформації та автоматизувати стандартні військові процедури: оновлення та ведення карти; визначення координат певних об'єктів, тощо.

Але певні процеси аналізу матеріалів ДЗЗ потребують вдосконалення, адже вірогідність отримання достовірної інформації по космічним та аерофотознімкам ще й досі залежить від роботи фахівця. Так людське око не сприймає дрібні об'єкти подібної текстури, або ті чиї лінійні розміри менші за 3° дуги поля зору. Таким чином постає дилема: або у більшому масштабі повільніше дешифрувати лінійні об'єкти, або ж підвищити швидкість зі втратами точності даних.

Згідно з переліком об'єктів у порядку оновлення карт та даних про місцевість на перших місцях розташовані такі лінійні об'єкти як: дороги, трубопроводи, лінії електропередачі, що у випадку певних роздільних здатностей знімків для людського ока є подібними і тому можуть бути не правильно дешифровані.

Одним із інструментів для усунення цієї вади є автоматизована контрольована класифікація знімку. Тобто розподіл пікселів цифрового зображення у групи згідно до параметрів умови. Але такий метод має свої вади. Класифікація звичайного цифрового зображення (кольоровий космічний знімок) об'єднує кластери різних об'єктів подібних текстур в спільні групи. Так будинки й дороги із тротуаром об'єднуються в одну. Затемнена сторона лісу об'єднується із трав'янистою рослинністю. Усунення цієї вади досягається шляхом введення додаткових параметрів розрізнення – так на багатоспектральних знімках в наслідок аналізу пікселів по каналам досягається більша кількість груп класів, що більш достовірно відповідають типовим групам об'єктів: будинки, дороги з покриттям, ґрунтові дороги, заболочена місцевість.

Таким чином, для досягнення більшої ефективності і точності дешифрування необхідно використовувати додаткові джерела інформації про місцевість, що дозволить проводити класифікацію автоматизовано без втрат даних і збереженням ресурсу роботи фахівця.

Возний О.В.(ВІКНУ)

СУЧАСНІ ГЕОДЕЗИЧНІ ПРИЛАДИ ТА ПРИЛАДИ ТОПОГЕОДЕЗИЧНИХ ПІДРОЗДІЛІВ У ВІЙСЬКОВИХ ЗАДАЧАХ

Головне завдання військових топогеодезичних підрозділів є незмінним – підвищення точності топогеодезичної прив'язки бойових порядків частин з одночасним скороченням часу прив'язки.

З появою високоточної зброї (ВТЗ) в першу чергу підвищуються вимоги до спеціальних геодезичних мереж (СГМ). Рекомендується зменшити помилки визначення координат пунктів СГМ-15, -30, -60 відповідно до 0,7 м, 1,5 м, 3,5 м замість існуючих 1 м, 2 м і 5 м.

Природні фактори (низькі температури, снігове покриття, болота, бездоріжжя, відсутність або недоступність пунктів СГМ і ДГМ) затрудняють, а іноді унеможливлюють своєчасну ТГП приладами, які стоять на озброєнні підрозділів Сухопутних військ Збройних Сил України. Тим самим ставиться під загрозу виконання бойових завдань.

Поява на світовому ринку спеціалізованих геодезичних приладів дозволяє розраховувати на підвищення ефективності ТГП за рахунок їх поєднання з наявними на озброєнні СВ України засобами ТГП, зокрема, підвищити точність її і скоротити час. Одним із можливих шляхів подолання труднощів, з якими стикаються підрозділи ТГП зокрема може стати використання новітніх електронних геодезичних приладів.

Типовий електронний тахеометр поєднує в собі функціональні можливості кутомірного і віддалемірного приладів з комп'ютером.

Тахеометр можна застосувати для підготовки місцевості у топогеодезичному відношенні. Так, нарощування артилерійської топогеодезичної мережі є по суті еквівалентною задачею тахеометра – тахеометричної зйомки місцевості. У термінах останньої говорять про «набір пікетів».

Сучасні електронні тахеометри можуть працювати в режимах GPS або інерціальному, що дозволяє надійно і оперативно визначати координати і висоти елементів бойових порядків Сухопутних військ, дирекційні кути орієнтирних напрямів незалежно від часу доби, пори року, рельєфу місцевості.

Проведена оцінка можливостей засобів, що використовуються для ТГП у військових підрозділах Сухопутних військ ЗС України, та сучасних електронних геодезичних приладів дає підстави стверджувати, що в сучасному локальному швидкоплинному бою ефективними можуть виявитися останні розробки електронних приладів.

Война І.Р.(ВІКНУ)

ЗАСТОСУВАННЯ ГІС-ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ГРОШОВОЇ ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

Грошова оцінка земель є одним з найактуальніших завдань у здійсненні земельної та економічної реформ в Україні. Вона виступає інтегральною характеристикою кількісних, якісних, економічних, правових, регіональних та інших показників земельних ділянок і слугує основою єдиного механізму оподаткування земель та здійснення інших платежів під час обігу земельних ділянок.

Останнім часом грошова оцінка земель населених пунктів України перетворилась у вид робіт, в яких найбільш повно та ефективно використовуються ГІС-технології, оскільки її виконання потребує врахування впливу факторів регіонального, зонального та локального місця розташування земельних ділянок на території населеного пункту, які мають кількісні характеристики, просторову прив'язку та просторові відношення.

Геоінформаційна система (ГІС) – це сучасна комп'ютерна технологія, яка дозволяє поєднати модельне зображення території (електронне відображення карт, схем, космо-, аерозображень земної поверхні) з атрибутивною інформацією (різноманітні статистичні дані, списки, економічні показники тощо). Також ГІС включає систему управління просторовими даними та асоційованими з ними атрибутами. Конкретніше, це комп'ютерна система, що забезпечує можливість використання, збереження, редагування, аналізу та відображення географічних даних.

Об'єктивне формування двох основних показників грошової оцінки витрат та площі, прийнятої для розрахунку величини середньої вартості одного квадратного метра земель населеного пункту, має формуватися виключно за допомогою сучасних ГІС-технологій.

Отже, коректне використання виконавцем вхідної/вихідної інформації та кадастрових даних (облікових даних, планових матеріалів тощо) при визначені середньої вартості земель населених пунктів є інформаційною основою для отримання об'єктивних показників технічної документації з нормативної грошової оцінки зазначених земель. Системне використання та обробка різних джерел інформації про сучасний стан земель населеного пункту, складання електронних карт за допомогою ГІС-технологій, дозволяє виконавцям робіт виключити проблеми некоректного застосування вихідної інформації та кадастрових даних при визначені середньої вартості земель населених пунктів.

Габчак Н.Ф.(ВІКНУ)

ФЕСТИВАЛЬНИЙ ТУРИЗМ ЗАКАРПАТТЯ: ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В останні роки фестивальний туризм в Україні, а саме в Карпатському регіоні охоплює все більший прошарок туристичного руху. Культурно-пізнавальні та розважальні форми стають основою росту туристичних потоків. Курс України на європейську інтеграцію сприятиме тому, що фестивальний рух отримає додаткові резерви для розвитку, запозичуючи основні форми та методи його організації від провідних європейських країн.

Фестивальний туризм є важливою складовою подієвого туризму. Організація фестивального туризму має свої особливості. Цей напрямок в туризмі дозволяє вирішувати багато соціально-економічних проблем, притаманних не тільки туристичній галузі. Фестивалі є потужним стимулятором туристського потоку. Вони залучають додаткову кількість туристів у країну, що в свою чергу сприяє збільшенню валютних надходжень. Крім того, фестивальний туризм допомагає вирішити проблему сезонності, приваблюючи туристів у період міжсезоння.

Аналізуючи туристичні потоки Закарпатської області за період 2000–2012 років за даними Головного управління з питань європейської інтеграції, зовнішньоекономічних зв’язків та туризму ОДА можна зауважити дуже повільне зростання кількості іноземних туристів (від 6411 осіб у 2000 р. до 9096 осіб у 2011 р.) та різке зниження у 2012 році – до 733 осіб. Також простежується значне коливання кількості внутрішніх туристів та невелику кількість екскурсантів. Це вказує на нестабільність розвитку туристичної галузі Закарпаття, а також на не дуже успішну маркетингову політику організаторів туризму області. Попри появу нових цікавих туристичних продуктів (винні і сирні шляхи, нові туристичні імпрези та заняття й ін.), вони не змогли привабити великої кількості відвідувачів і принести очікувані прибутки.

Фестивальний туризм Закарпаття має усі шанси стати марковим туристичним продуктом Закарпаття за умови належної організації та просування цього продукту на державному рівні і з допомогою зацікавлених організацій краю.

Гунський Д.К.(ВІКНУ)

АНАЛІЗ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ MAPINFO ДЛЯ СТВОРЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ КАРТ

Сучасний розвиток технологій дозволяє обробляти велику кількість інформації про місцевість. В наш час роботу з картами неможливо уявити без обчислювальної техніки. Цілий ряд програм надають широкі можливості аналізу інформації та представлення її у зручному для користувача вигляді: карт, серій карт, атласів, графіків, діаграм, профілів тощо. Однією з таких програм являється MapInfo.

MapInfo Professional – географічна інформаційна система (ГІС), призначена для збору, зберігання, відображення, редагування та аналізу просторових даних. Перша версія ГІС MapInfo Professional була розроблена в 1987 році компанією MapInfo Corp і швидко стала однією з найпопулярніших ГІС у світі. Зараз MapInfo Professional використовується в 130 країнах світу, переведена на 20 мов і встановлена в десятках тисяч організацій .

Працюючи з картографічним блоком, за допомогою геоінформаційних технологій користувач може:

1) суміщати на дисплеї декілька тематичних карт в будь-якій комбінації;

2) редагувати і коригувати наявні тематичні карти і створювати нові;

3) масштабувати (збільшувати) довільні ділянки карти з метою їх більш детального вивчення;

4) створювати географічні вибірки по тематичних шарах;

5) отримувати різноманітну інформацію з бази даних по об’єктах, які становлять інтерес;

6) здійснювати імітаційне моделювання і просторовий аналіз тощо.

На мою думку функціональні можливості MapInfo покращать роботу військ. Так як, дана програма допомагає відкривати раніше невідомі структури і тенденції, створювати якісні карти, звіти і презентації, що спрощують ефективне прийняття рішень.

Декунова Н.В.(ВІКНУ)

ЗАСТОСУВАННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ У ВІЙСЬКОВІЙ СПРАВІ

В усьому світі відзначають значні успіхи застосування геоінформаційних систем (ГІС). Більшості людей вони відомі в основному за GPS навігаторами, які встановлюються на транспортних засобах. Насправді, застосування цих систем більш широке як у народному господарстві, так і військовій сфері. Наприклад, відстеження й регулювання руху рейсових

автобусів на маршрутах з урахуванням кількості людей на зупинках, затримка органами МВС викрадених автомобілів та ін.

Сучасні ГІС у збройних силах також знайшли широке застосування в оперативній підготовці органів військового керування, інформаційному забезпеченні бойових дій, уточненні топографічних карт, визначенні місця положення військ і окремих військовослужбовців, а також в інших сферах діяльності військ.

На даний час значна частина географічної інформації швидко змінюється із часом, що робить неактуальним використання традиційних карт. ГІС забезпечують найбільш повне створення й своєчасне відновлення картографічної основи. Насамперед, це стосується різних типів карт. Крім того, уже зараз є можливість одержувати аеро-, фото- і космічні знімки об'єктів місцевості з мінімальною затримкою за часом, з можливістю одержання їхніх специфічних характеристик.

Швидкість одержання інформації може гарантувати тільки сучасна автоматизована система з можливістю документування наданої інформації. Система дозволяє створювати векторні, растрові й матричні карти, а також оперативно обновляти різну інформацію про місцевості.

Даною проблематикою з вельми узагальненим характером займаються практично всі військово-наукові установи.

При цьому наукова робота, як підтверджує практика, не погоджена між науковими установами, розробниками і виробниками продукції ГІС, тому в різних публікаціях навіть дані щодо тактико-технічних характеристик одних і тих же систем різні.

Для успішних досліджень в області перспектив застосування ГІС необхідно створити цільові наукові групи, результатом роботи яких будуть пропозиції з впровадження ГІС у системи та зразки сучасних видів ОВТ, а також у практику підготовки та застосування військ.

Застосування ГІС неможливо без надійної й точної супутникової навігаційної системи (СНС). Зростання ролі геоінформаційних технологій у світі, розробка нових зразків ОВТ та зміна змісту бойових дій у військах майбутнього вимагає розстановки пріоритетів з використання космічного простору. Тому необхідно розгорнути активну наукову роботу по впровадженню ГІС для вирішення всього комплексу завдань щодо експлуатації та бойового застосування нових зразків ОВТ, а також підвищення ефективності роботи органів військового управління.

Реалізація і впровадження ГІС дозволить значно підвищити оперативність роботи органів державного і військового управління, спростить роботу вищого командного складу різного рівня, а також значно підвищить ефективність виконання бойових завдань частинами і підрозділами ЗС.

Єфіменко К.Г.(ВІКНУ)

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННИХ КАРТ ЯК ОСНОВА ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ВІЙСЬКОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Система електронних карт (ЕК) являє собою об'єднану загальним задумом, упорядковану й погоджену по масштабах, системам координат, проекціям, змісту й умовним знакам сукупність створених електронних карт відповідно до затверджених вимог і поставлених споживачів по їхніх запитах на машинних носіях.

ЕК класифікуються за декількома параметрами.

1. За видами автоматизованих систем,:

– для використання в автоматизованих системах управління (АСУВ);

– для використання в автоматизованих системах навігації;

– в автоматизованих системах народногосподарського призначення;

2. За призначенням:

– для рішення розрахункових завдань, завдань відображення й моделювання обстановки й місцевості;

– для завдань відображення обстановки й місцевості на екранах колективного й індивідуального користування;

3. За видами і масштабами:

– електронні плани міст масштабів 1:10 000, 1:25 000;

– електронні топографічні карти масштабів 1:25 000 – 1:1 000 000;

– електронні географічні, оглядово-географічні карти масштабів 1:500 000, 1:1 000 000, 1:2 500 000, 1:5 000 000, 1:10 000 000;

– електронні авіаційні карти у масштабах 1:500 000, 1:1 000 000, 1:2 000 000, 1:4 000 000, 1:6 000 000, 1:32 000 000.

В АСУВ ЕК повинні дозволяти штабам і військам у реальному масштабі часу оцінювати обстановку й приймати рішення, ставити завдання й організовувати взаємодію, вивчати географічні, військово-географічні особливості місцевості, а також виконувати необхідні розрахунки при оцінці військово-політичної та іншої обстановки, планування бойового застосування сил, моделювання бойових дій військ, визначення тактичних властивостей місцевості (умов спостереження, маскування, прохідності, захисних властивостей місцевості та ін.), прогнозування змін місцевості, визначення координат об'єктів (цілей) на місцевості.

Кладов Р.В.(ВІКНУ)

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РОЗПОДІЛЕНИХ ГЕОІНФОМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Широке впровадження ГІС і геоінформаційних технологій у військовій справі припускає використання даних про рельєф у цифровій формі – у вигляді цифрових моделей рельєфу – засобу цифрового представлення 3-мірних просторових об'єктів.

Геоінформаційні системи і технології використовуються у картографії та топографії через зручність їх застосування для візуалізації географічних даних шляхом створення цифрових моделей рельєфу і просторового аналізу.

Геоінформаційні системи (ГІС) – це системи керування базами даних для роботи з територіально орієнтованою інформацією; ланцюг операцій, який веде від планування спостережень і збирання даних до накопичення й аналізу даних з метою використання отриманої інформації в деяких процесах ухвалення військових рішень

Побудову електронних карт та географічний аналіз з їх використанням все частіше застосовують в інформаційних технологіях. Сучасні технології ГІС уже здатні виконувати не лише простий пошук та елементи аналізу в разі вирішення проблем, що стоять перед військовими, а й використовувати механізми узагальнення та повноцінного аналізу географічної інформації під час ухвалення оптимальних рішень, що ґрунтуються на сучасних підходах та засобах візуалізації географічних даних.

На сьогодні, одна з ключових проблем функціонування ГІС-систем – це створення розподілених ГІС, що забезпечують динамічну картографічну взаємодію в інформаційних мережах.

На мій погляд, це зумовлює необхідність одночасного формування інтерактивних електронних карт різноманітного змісту на єдиній множині геопросторових даних колективного використання Існуючі технологічні рішення Web-картографування забезпечують лише інформаційно-довідковий режим використання заздалегідь спроектованих тематичних карт без можливості персоніфікації проектів карт та їх оперативного створення і редагування в режимі теледоступу.

Тому мною запропоновано концептуальну модель інтелектуального сервера для формування інтерактивних електронних карт (СІЕК) в мережних геоінформаційних системах, СІЕК взаємодіє з базою геопросторових даних, базою цифрових растрових моделей (фотозображень, ортозображень, растрових карт), містить бібліотеку методів генералізації, бібліотеку методів формування картографічних моделей та забезпечує формування інтерактивних електронних карт на основі бази знань еталонних і персоніфікованих проектів карт.

к.т.н. Кольцов Р.Ю.(ВІКНУ)

КАРТА ЯК СПОСІБ ВІДОБРАЖЕННЯ СВІТУ

Карта є основною мовою географії. Отже, вона є й основною мовою комп'ютеризованої географії. Ця графічна форма просторових даних складається з різних координатних систем, проекцій, наборів символів, методів спрощення й генералізації.

У геоінформатиці зустрічається велика кількість карт із курсів геології, топографії або ґрунтознавства. В додачу до геологічних, топографічних, кадастрових і ґрунтових карт, тематичне наповнення шарів ГІС включає карти рослинності, транспорту, розподілу тварин, комунальних служб, плани міст, зональні карти, карти землекористування, ландшафтів і дані дистанційного зондування. Ці карти можуть мати як цілком звичний вигляд, так і такі нетрадиційні форми як блок-діаграми, об'ємні карти, карти-анаморфози й безліч інших типів.

Дослідження Землі за допомогою ГІС ґрунтується на нашій здатності мислити просторово. Просторове мислення вимагає від нас уміння вибирати, спостерігати, вимірювати, записувати й характеризувати те, що нам зустрічається.

Реальна цінність об'єктів у картографічній формі представлення залежить від завдань, що розв'язуються, від того, чи намагаємося ми лише зобразити карту чи аналізувати її в геоінформаційній системі. Чим більше ми знаємо про можливі комбінації графічних елементів і про те, як ними користуватися на картографічних документах, тим зрозуміліша наша географічна мова.

Карта є моделлю просторових явищ, абстракцією. Однак, необхідно визнати, що відображення всіх деталей і об'єктів неможливо. Є межі тому, що ми можемо зображувати на картах. Головною причиною нашої переоцінки можливостей карт у відображенні реальності є те, що вони – серед найбільш вдалих графічних інструментів, створених для передачі просторової інформації. Карти існують тисячі років, і всі ми більш чи менш звикли їх бачити.

Карти бувають різних видів і на різні теми. Два основні типи – це карти загальногеографічні й тематичні. Найбільш часто в ГІС нам доведеться мати справа з тематичними картами, хоча загальногеографічні й топографічні карти теж використовуються для введення в геоінформаційні системи, головним чином для того, щоб забезпечити загальногеографічну основу для складних тематичних карт.

Кучмій О.М.(ВІКНУ)

СТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ТЕМАТИЧНИХ КАРТ

Загальнодержавне топографічне картографування здійснюється в масштабах 1:10 000, 1:25 000, 1:50 000, 1:100 000, 1:250 000, 1:500 000 і 1:1 000 000. Топографічні карти таких масштабів є державними.

Основними державними ***топографічними*** картами є топографічні карти масштабів 1:10 000, 1:50 000, 1:100 000 і 1:250 000.

На основі державних топографічних карт створюються тематичні і спеціальні карти. Державні тематичні карти за способом створення та представлення графічної інформації поділяються на аналогові, цифрові та електронні.

Державні тематичні карти створюються державними підприємствами та організаціями, які належать до сфери управління Мінагрополітики, та галузевими науково-дослідними і науково-технічними установами, підприємствами та організаціями на основі топографічних карт відповідних масштабів з урахуванням потреб науки, освіти та культури для забезпечення можливості вирішення конкретних завдань.

Основними масштабами державних ***тематичних*** карт є 1:50 000, 1:100 000, 1:250 000 і 1:500 000.

Державні тематичні карти створюються у розграфленні державних топографічних карт відповідних масштабів. Зміст державних тематичних карт повинен відповідати масштабу і призначенню карти. Державні тематичні карти повинні бути наочними і зручними у користуванні.

Видання державних тематичних карт здійснюється відповідно до державних науково-технічних програм для конкретних видів карт.

Державні тематичні карти створюються за матеріалами заінтересованих центральних органів виконавчої влади, установ та організацій з питань, що належать до їх компетенції. На всіх етапах створення тематичних карт здійснюється їх наукове та картографічне редагування.

Під час створення державних тематичних карт використовуються результати польових досліджень, спеціальних зйомок і спостережень, космічних зйомок та дистанційного зондування Землі, статистичні матеріали, що повинні мати однорідні показники, класифікації об’єктів тощо.

Періодичність перевидання державних тематичних карт встановлюється заінтересованими центральними органами виконавчої влади, які їх створюють.

Левінськова Н.В.(ВІКНУ)

ОСНОВНІ ВИДИ ДОДАТКІВ ВЕБ-КАРТОГРАФІЇ

Кількість сучасних механізмів для створення веб-картографічних додатків дуже велика. Звичайно, кожен виробник прагне розробити якомога універсальніший засіб, що включає технології створення, візуалізації й публікації даних в інтернет. Наступна класифікація є досить умовною, проте, вона дозволяє зорієнтуватися в океані існуючих рішень і пропозицій.

Віртуальні глобуси (Google Maps, Google Earth, Virtual Earth, ArcGIS Explorer) – простий і ефективний засіб швидкого створення й публікації даних в інтернет. Ця категорія інструментів характеризується масовим поширенням і швидкою доставкою даних користувачам. Можуть використовувати в якості клієнта як веб-браузери, так і окремі додатки. Як правило включають доступ до якоїсь базової карти, що є одночасно їхнім значним плюсом і не менш значним мінусом, тому що змінити цю базову карту в більшості випадків не можна. Так само, як правило, цим інструментам властиві проблеми при роботі з великими обсягами даних користувача, налаштованістю, елементарним аналізом (обрізка, перетин шарів даних).

Прикладні ГІС (ArcGIS, Mapinfo, QGIS, gvSIG) – велика й складна категорія тісно пов’язана з Веб-картографією. Як правило, прикладні ГІС, з одного боку, відіграють роль клієнтів картографічних веб-серверів, і з іншого, за їх допомогою здійснюється основна підготовка й аналіз даних перед публікацією їх у Веб.

Картографічні Веб-сервери (MapServer, GeoServer, OpenLayers) – ціле сімейство продуктів вільного доступу, призначених для швидкої публікації даних користувача у Веб. Ці інструменти дозволяють створити інтерфейс необхідної складності, інтегрувати сервіс із базою даних, яка підтримує класи просторових даних (PostgreSQL, SQL Server, MySQL, ArcSDE).

Головною відмінністю подібних систем від Google Maps є повний контроль над програмним забезпеченням і самими даними, однак за це доводиться розплачуватися більшою складністю установки й налаштування.

к.геогр.н., с.н.с. Мельник А.В.(ДВНЗ УжНУ)

СИСТЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ ГЕОПРОСТОРОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ТЕХНОЛОГІЯ ВІДДАЛЕНОЇ ОБРОБКИ ТА ЗБЕРІГАННЯ ДАНИХ

В усьому світі відбувається широкомасштабне нарощування і різнопланове впровадження геоінформаційних ресурсів, що в значній мірі пов’язано з необхідністю вдосконалення інформаційних систем, які забезпечують прийняття рішень на державному рівні.

Попит на програмне забезпечення ГІС зростає випереджаючими ринок інформатики темпами. Одна з основних переваг ГІС перед іншими інформаційними системами полягає в можливості об'єднання різнорідних даних на основі просторової компоненти. Наприклад, засоби зручного пошуку об'єктів за географічною чи іншою просторовою ознакою з наступним отриманням швидкої довідки про нього роблять ГІС-технології незамінними при створенні сучасних інформаційно-довідкових систем.

Враховуючи тенденції розвитку глобальної мережі Internet, як основного глобального інформаційного ресурсу, саме інтеграція ГІС та Internet-технологій свого часу надала користувачам безліч нових можливостей, зокрема:

– створення ГІС, що поєднують дані, розташовані на різних серверах мережі Інтернет;

– управління складними ГІС стало більш простим, оскільки відпала необхідність дублювання даних і повсюдної установки програмного забезпечення ГІС;

– мінімальна вартість одержання ГІС-інформації для кінцевого користувача.

В сучасних умовах надзвичайно важливим і актуальним є питанням систем інтеграції геопросторової інформації, зокрема питання впровадження сервісів, які можна запропонувати користувачам на додаток до онлайн-картографічних основ (векторних та растрових). Як приклад – компанія ESRI, яка розробила та активно просуває загальнодоступні проекти, що базуються на використанні переваг Веб-ГІС підходу на базі хмарної ГІС-технології ArcGIS Online (хмарні технології дозволяють споживачам використовувати програми без установки і доступу до особистих файлів з будь-якого комп'ютера, що має доступ в Інтернет) в поєднанні з іншими компонентами платформи ArcGIS.

Перехід до світу, в якому ресурси розподілені між усіма, непростий і тривалий, але нестримний. Чисельність користувачів комп'ютерів, які вже перейшла на використання «хмар» і самі цього навіть не помітили, постійно збільшується. Можливість використовувати свої дані і програми в будь-який момент часу з будь-якої точки земної кулі робить перехід до хмарних ГІС-технологій більш ніж привабливим для безлічі користувачів.

Михальчук М.В.(ВІКНУ)

ВОЄННО-ІСТОРИЧНА РЕКОНСТРУКЦІЯ ТЕРИТОРІЙ ТА ВІЙСЬКОВИХ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ГІС

Аналізуючи сучасні інструментальні можливості геоінформаційних систем та можливість створення історичних реконструкцій, можна сказати що останнім часом ця тема набула особливої актуальності. В даній доповіді

представлені ГІС-проекти історичних реконструкцій, які перебувають в розробці ГІС-асоціації України.

Ретроспектива від 1654 року по наш час території міста Переяслав-Хмельницький та передмістя з застосуванням новітніх геоінформаційних технологій є одним з найбільш широко відомих проектів. Даний проект спрямований для геоінформаційної підтримки туристичних ресурсів території Переяслав-Хмельницького району. Аналізується історичний розвиток території, реставрується схема розташування затоплених сіл в районі Канівського водосховища.

Вхідними даними для роботи над проектом були карти російської імперії початку 20 ст., топографічні карти 60-х років, космічні знімки та сучасні цифрові карти. Також були використані архівні дані та макети що знаходяться в розпорядженні музею.

В цілому роботи включали в себе збір первинної інформації та її аналіз, обробку інформації, підбір програмного середовища, систематизацію та створення бази даних і візуальне відображення бази даних на електронній карті місцевості, де матеріали за різноманітними параметрами накладені багатошарово, що дозволяє здійснити аналіз в часі та просторі.

Воєнно-історична реконструкція Букринський плацдарм також є досить цікавою з точки зору вивчення досвіду ведення бойових дій. В даному проекті відображається стан територій під час бойових дій восени 1943 року. Це є один із плацдармів на західному березі річки Дніпро, в районі Великого Букрина, захоплений у вересні 1943 року військами Воронезького фронту в ході Битви за Дніпро. Радянським військам протистояли частини північного флангу 8-ї польової армії вермахту. Територія плацдарму становила 11х6 км по лінії фронту. Звільнення Києва радянською армією від фашистів було заплановано на жовтень 1943 року, шляхом нанесення удару з позицій Букринського плацдарму. Актульність даної теми полягає також в систематичному відображенні військової операції «Битва за Дніпро та створення Букринського плацдарму восени 1943 р.»

Вхідними даними для роботи над проектом були матеріали аерофотозйомки, що здійснювалася підрозділами Люфтваффе (кінець вересня – початок жовтня 1943 р.), німецькі топографічні карти 1943 р., тактичні карти підрозділів радянських військ, цифрова картографічна інформація на дану територію .

Роботи проводилися в наступному порядку:

– збір первинної інформації та її аналіз

– застосування програмних комплексів ArcGIS та AutoCAD для обробки та візуалізації інформації;

– систематизація та створення бази даних;

– візуальне відображення ходу бойових дій .

Розробка та створення таких проектів сприяє розвитку геоінформаційних технологій та проведення історико-дослідницької діяльності на території України.

Мотренко А.Ю.(ВІКНУ)

ТОПОГЕОДЕЗИЧНА ПІДГОТОВКА АРТИЛЕРІЙСЬКИХ ПІДРОЗДІЛІВ

Топогеодезичне і навігаційне забезпечення в дивізіоні організовуються і здійснюються з метою підготовки і своєчасного доведення до командирів і підрозділів топогеодезичних даних, які необхідні для вивчення і оцінки місцевості при підготовці пропозицій, ухваленні рішень, плануванні бойових дій дивізіону, організації взаємодії і управління, для ведення артилерійської розвідки та безпосередньої підготовки стрільби і управління вогнем.

Основними завданнями топогеодезичного і навігаційного забезпечення в дивізіоні є:

– контроль своєчасного забезпечення підрозділів дивізіону різними видами топографічних карт (у тому числі і електронних) і вимірювальними фото (електронними) документами;

– доведення до командирів і підрозділів інформації про топогеодезичні та навігаційні дані, які необхідні для виконання бойових завдань;

– порядок використання приладів навігації;

– топогеодезична прив'язка елементів бойового порядку дивізіону,

– контроль топогеодезичної прив'язки, проведення заходів, що забезпечують своєчасність і якість топогеодезичної прив'язки.

Топогеодезична підготовка є частиною топогеодезичного забезпечення військ. Від якості проведення топогеодезичної підготовки значною мірою залежить ефективність вогню артилерії. Топогеодезична підготовка в дивізіоні (батареї) організовується і здійснюється з метою підготовки та своєчасного доведення до командирів та підрозділів топогеодезичних відомостей, необхідних для вивчення і оцінки місцевості, для прийняття рішення, планування бойових дій дивізіону (батареї), організації взаємодії і управління, для розвідки цілей та безпосередньої підготовки стрільби і управління вогнем.

Топогеодезична підготовка виконується силами самих артилерійських підрозділів, а також спеціальними топогеодезичними підрозділами і включає:

– доведення до підрозділів вхідних топогеодезичних даних;

– проведення заходів, що забезпечують своєчасне і якісне виконання топогеодезичної прив'язки;

– топогеодезичну прив'язку ВП батарей, КСП (СП), постів (позицій) засобів артилерійської розвідки;

– контроль топогеодезичної прив'язки.

Топогеодезична прив'язка ВП, КСП (СП), постів (позицій), засобів артилерійської розвідки в артилерійському підрозділі включає:

– визначення прямокутних координат та абсолютних висот;

– визначення дирекційних кутів орієнтирних напрямів (кутомірів) для наведення гармат і приладів у заданому напрямі.

Для здійснення топогеодезичної прив'язки в дивізіоні створюються групи самоприв'язки вогневих підрозділів, підрозділів артилерійської розвідки. Для цієї роботи залучають і обслуги командирських машин.

Для проведення топогеодезичної прив'язки безпосередньо в батареї створюється група самоприв'язки ВП і група самоприв'язки КСП (СП).

Назаренко Т.О.(ВІКНУ)

СТВОРЕННЯ ОРИГІНАЛІВ КАРТ ЗМІНИ МІСЦЕВОСТІ (ОПЕРАТИВНО ВИПРАВЛЕНИХ ТОПОГРАФІЧНИХ КАРТ)

Карта зміни місцевості (оперативно виправлена топографічна карта) являє собою тиражний відтиск карти з вдрукованим в нього змінами фіолетовим кольором, що відбулися на місцевості.

При необхідності оперативне виправлення топографічних карт виконується:

– у мирний час – на район розташування військ, полігонів, навчальних полів і т.п.;

– у воєнний час – на бойові дії військ.

Оперативному виправленню підлягають карти масштабів 1:100 000 та 1:200 000. На окремі райони можуть одночасно виправлятися й карти інших масштабів. В такому випадку всі работи з оперативного виправлення карт різних масштабів рекомендується виконувати одночасно.

Вихідними матеріалами для оперативного виправлення топографічних карт служать:

– тиражні відбитки виправлених карт;

– матеріали аерофотозйомки;

– картографічні матеріали (в воєнний час – трофейні картографічні матеріали);

– альбоми чергових карт, довідкові та інші матеріали з інформацією про зміни місцевості, що відбулися після створення виправленої карти.

Писаренко Р.В.(ВІКНУ)

АНАЛІТИЧНІ КАРТИ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЗАДАЧ

На сучасному етапі технічного прогресу все ширше застосовуються методи геопросторового аналізу. Можливості сучасних геоінформаційних систем (ГІС) для проведення геопросторового аналізу стану місцевості дозволяють відображати практично необмежені характеристики об’єктів місцевості, подій чи явищ на ній, такі як:

– поля щільності;

– поля інтенсивності явищ;

– поля взаємодії;

– поля небезпек, тощо.

Тобто, ГІС дозволяють створити такий вид документу як аналітичні карти, які надають геопросторово визначену із застосуванням необхідних кількісних характеристик оцінку об’єктів місцевості, явищ чи подій на ній із наданням їх порівняльних характеристик відносно необхідного показника; характеризують можливу динаміку процесу чи явища на визначеній території; являють собою звід відомостей про явище чи події, що вивчаються та надають геопросторово визначену із застосуванням необхідних кількісних характеристик

оцінку об’єктів місцевості та можливих кількісних чи якісних змін характеристик об’єктів місцевості.

Для створення аналітичної карти організації оборони підрозділу необхідно розглянути дві складові:

– тактична складова аналітичної карти – в цій частині розробки карти мають бути враховані вимоги бойового статуту Сухопутних військ в частині, що стосується організації оборони підрозділів. А саме – бойовий порядок підрозділу в обороні, організацію системи вогню та взаємодії, інженерне обладнання району, особливості ведення оборони в різних типах місцевості;

– картографічна складова аналітичної карти. А саме обсяг інформації, яка необхідна для відображення на документі; визначення інформативного навантаження картографічного документу для прийняття оптимального рішення; встановити вагові коефіцієнти між елементами зображення для реалізації можливості проведення геопросторового аналізу; визначити форму (зовнішній вигляд та колір) умовних знаків у відповідності до способу подання інформації.

Рябченко В.О.(ВІКНУ)

МЕТОДИКА АВТОМАТИЗОВАНОГО ДЕШИФРУВАННЯ МАТЕРІАЛІВ ЗНІМАНЬ

Сучасні умови бойових дій характеризуються підвищеним напруженням і вимогами до техніки та особового складу і зумовлюють необхідність більшої продуктивності за ті ж самі проміжки часу, якого завжди бракує.

Для цього у багатьох рухомих польових комплектах та стаціонарних підрозділах ГС провідних країн світу використовуються АРМ на базі ПК, що забезпечують:

– швидке і зручне опрацювання цифрових каталогів карт, знімків, баз геопросторових даних;

– прискорену обробку вихідних матеріалів за допомогою ПЗ ГІС та ДЗЗ;

– перенесення певних видів робіт на опрацювання автоматизованих систем управління (АСУ).

На теперішній час, інтенсивно впроваджуються засоби автоматизації в процес обробки інформації, яка отримана від засобів спостереження, для виявлення об’єктів, що рухаються. В деяких випадках, за умов сильної зашумленості, виявити рух практично не можливо без застосування спеціальних алгоритмів.

Таким чином, всі процеси обробки розподіляються на три групи:

ручні – це такі, що виконуються фахівцями підрозділів на спеціальному обладнанні;

автоматизовані – такі, що потребують керівної участі, виконуються на АРМ за допомогою ПЗ;

автоматичні – такі, що можуть проводитися без втручання людини, але потребують контролю, виконуються ПЗ АРМ.

У своїх цілях цивільні структури розробили багато методик опрацювання інформації, у тому числі цифрових матеріалів знімань, але потреби ЗСУ вимагають поєднання різноманітних методик для виконання специфічних завдань,

в тому числі й визначення рухомих об’єктів (РО) на місцевості по матеріалах ДЗЗ та прольотів на територію противника для створення тактичних ситуаційних карт.

Знімки, як один з різновидів ДЗЗ – статична форма відображення місцевості, яка сама не може забезпечити відомостями про РО, але методи, що застосовуються в радіотехніці більш краще відповідають технологіям обробки цифрових знімків.

Проте, застосування таких методик вимагає серії знімків з мінімальним проміжком різниці часу, що дозволить спостерігати динаміку процесів на місцевості. На сьогоднішній день такі вимоги задовольняються сучасними технологіями БПЛА та ШСЗ. Так ЛА спеціалізованої конструкції, що можуть завмирати у «висячій точці» можуть легко отримати необхідну серію знімків, в той час як серія ШСЗ «Плеяда» може виконувати зйомку ділянки земної поверхні до восьми знімків за один проліт.

Отже, для виконання дешифрування рухомих об’єктів потрібне транспонування алгоритмів у мови програмного забезпечення, і практичне налагодження на них основаних методик. У цьому розділі наведено чотири методики, що найкраще відповідають заданим вимогам.

Савкіна Н.А.(ВІКНУ)

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПЕРСПЕКТИВ СТВОРЕННЯ І РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НАВІГАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗСУ

Аналіз стану навігаційного забезпечення в Україні та у провідних державах, а також світових і вітчизняних тенденцій розвитку навігаційних технологій та напрямків їх застосування дає змогу зробити висновок щодо перспективності використання інформації супутникових радіонавігаційних систем у військових задачах.

Зважаючи на недоліки супутникових радіонавігаційних систем, досліджені можливості комплексного використання кількох систем навігації, основною з яких є космічна, та допоміжних (наземних радіонавігаційних, інерціальних тощо), що дозволить створити інтегровану навігаційну систему, яка перевершує за своїми технічними характеристиками кожну з систем окремо.

За результатами оцінки наукового та виробничого потенціалу України, отриманими сумісно з Науковим центром Сухопутних військ Академії сухопутних військ, Національним університетом оборони України та Житомирським військовим інститутом, запропоновані наукові установи і підприємства промисловості в якості головних розробників системи навігаційного забезпечення Збройних Сил України, які повинні сформувати єдиний задум щодо сучасного навігаційного забезпечення та реалізувати комплексний і системний підхід до автоматизації процесів управління різнорідними засобами.

На основі аналізу вимог військових споживачів навігаційної інформації та шляхів впровадження геоінформаційних і супутникових навігаційних технологій розроблені пропозиції щодо організаційної та функціональної структур системи навігаційного забезпечення ЗС України, які мають відповідати організаційній структурі органів військового управління ЗСУ і завданням, покладеним на систему.

к.т.н., доц. Савков П.А.(ВІКНУ)

ГЕОІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ВІЙСЬКОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄДИНОЇ АВТОМАТИЗОВАНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІЙСЬКАМИ

В ЗС України впродовж останніх років розробляються та впроваджуються функціональні складові Єдиної автоматизованої системи управління (ЄАСУ). Актуальність та необхідність створення і впровадження геоінформаційних систем військового призначення (ГІС ВП), як складової інформаційного забезпечення ЄАСУ обумовлена загальним підвищенням вимог військ (сил) до оперативності, повноти і якості інформаційного забезпечення процесу управління. Останні досягнення в галузі інформаційних технологій створили певну невідповідність між вимогами та забезпеченістю військ інформацією про місцевість. Протиріччя, які виникли, обумовлюють необхідність розробки нових засобів, побудованих на принципах ГІС. При цьому особливу зацікавленість викликають ГІС ВП, які є невід'ємною частиною сучасних АСУВ.

Різні користувачі ГІС ВП повинні мати змогу відносити будь-які об'єкти на електронній карті до різних класів одночасно, та будувати багаторівневі шари об'єктів (класифікаційні системи з різною основою) для кожного використання або конкретного дослідження. Поряд із представленням об'єктів оперативної обстановки як таких, що розподілені в просторі, в ГІС ВП повинні співіснувати взаємодоповнюючі представлення, що забезпечують схемо-технічні (у вигляді принципових схем, наприклад, мереж зв'язку), а також об'єктно-орієнтовані імітаційні моделі об'єктів, які існують в зоні дій військ.

Вбачається доцільним, щоб ГІС ВП функціонувала на апаратній платформі ПЕОМ Intel-архітектури та робочих станціях RISC-архітектури і була ОС UNIX та WINDOWS NT-сумісною. Архітектура ГІС: клієнт-сервер.

В Україні відсутня ГІС, яка б цілком відповідала розглянутим вимогам. Такі іноземні ГІС, як Arc/Info, MGE, MapInfo мають інструменти, що можуть допомогти тільки наблизитись до відповідних вимог. З огляду на зазначене, в теперішній час доцільно зосередитись на методологічних основах (об'єктно-орієнтованих, системних), розробити розвинуте інструментальне ГІС-ядро та представити цей інструмент системним інтеграторам, які мають зкомпонувати тематичні ГІС для планування й моделювання дій військ, обробки розвідувальної інформації тощо). Безумовно для кожного користувача ГІС будуть різні, але їх методологічна основа буде близькою, що створить передумови інтеграції цих ГІС у рамках великих автоматизованих систем, у т.ч. в АСУ ЗСУ.

Враховуючи погляди експертів, можна зробити попередні висновки щодо можливих підходів до побудови ГІС ВП в Україні.

Так, для створення військової ГІС уже сьогодні є всі необхідні інструменти, розвинуті технології, інструментальне програмне забезпечення, аналогічні іноземні приклади. Тому проблема полягає не в кількості інструментів, а в ефективності їх застосування.

Сидоров О.О.(ВІКНУ)

ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕРІАЛІВ ДЗЗ У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ

Одним із нових наукових напрямків вивчення навколишнього середовища є дистанційні методи, які поки ще розвиваються, проте з кожним роком відчувається їх наукова, практична та соціально-економічна роль у розвитку людства.

Дистанційні методи не тільки прискорюють процес дослідження природних ресурсів, але й дають принципово нову інформацію про природу Землі, її окремих компонентах, явищах та процесах, яку звичайними методами отримати неможливо.

Саме дистанційне зондування Землі (ДЗЗ) – це процес вивчення закономірностей побудови та розвитку географічної оболонки Землі, який включає комплекс заходів і засобів для збору інформації про об'єкт, територію або явище без безпосереднього контакту з ним. З точки зору науки і освіти ДЗЗ – наукова дисципліна, яка вивчає методи та технічні засоби дистанційного збору і обробки інформації про об'єкти природи без безпосереднього контакту з ними.

Методи ДЗЗ засновані на реєстрації в аналоговій або цифровій формі енергії об'єктів. Для ДЗЗ в якості носія інформаційного поля використовують різні види енергії: гравітаційну, електромагнітну, акустичну.

Відповідно до цього, з метою дослідження окремих ділянок та планети в цілому широко використовують гравітаційну, геомагнітну та ультразвукову зйомки. Найбільшого поширення для ДЗЗ, набуло використання відбитої від поверхні або власної енергії електромагнітного випромінювання в широкому спектральному діапазоні.

Досвід провідних країн світу показує, що ДЗЗ займає провідне місце у процесі геоінформаційного забезпечення військ під час планування та командування військами. Адже саме цей процес дає можливість моніторингу й відображення процесів в реальному часі театрах бойових дій та під час сухопутних операцій.

Сівков С.В.(ВІКНУ)

ДЕШИФРУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ ОБ'ЄКТІВ ЗАСОБАМИ ПОВІТРЯНОЇ РОЗВІДКИ

Результат сучасних бойових дій багато в чому залежить від правильної оцінки противника воюючими сторонами. Важливу роль в цій оцінці відіграє воєнна розвідка. Основними та найбільш ефективними складовими воєнної розвідки при підготовці та веденні бойових дій сучасності вважаються космічна та повітряна розвідка (ПР), які на сучасному етапі розвитку засобів розвідки з навколоземного простору об'єднують в поняття – аерокосмічна розвідка.

Сучасний характер збройної боротьби ставить перед аерокосмічною розвідкою складні завдання, висуває до неї високі вимоги та обумовлює нові тенденції її розвитку.

Маскування становить серйозну перешкоду процесу виявлення та розпізнавання замаскованих об'єктів, внаслідок чого виникають ускладнення в отриманні повної та достовірної інформації.

Тому постає необхідність у подальшому дослідженні питання дешифрування матеріалів аерокосмічної розвідки і замаскованих об'єктів, і виборі для цього найбільш ефективних розвідувальних засобів та способів з метою підвищення ефективності як аерокосмічної, так і всієї воєнної розвідки в цілому.

Досвід останніх локальних війн та збройних конфліктів підтверджує ефективність маскувальних заходів у протидії всім можливим засобам розвідки в тому числі й сучасним засобам аерокосмічної розвідки і показав, що цілеспрямоване проведення заходів маскування знижує ймовірність виявлення та розпізнавання об'єктів противника до 70 %.

Дешифрування знімків активно використовується в наш час, як у космічній так і повітряній розвідці. Основною особливістю є те, що зараз разом з аерознімками дешифруються і знімки з космічних апаратів. Сучасні космічні знімки відзначаються високою роздільною здатністю і простим процесом отримання зображення.

Сміловський О.М.(ВІКНУ)

ДЕМАРКАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ ЯК ОДНЕ З ЗАВДАНЬ ТОПОГРАФІЧНОЇ СЛУЖБИ ЗСУ

З початку сучасної незалежності України дуже гостро стало питання Державних кордонів України. Поділ меж колишніх республік СРСР відбувся по кордонам адміністративно-територіального поділу станом на січень 1991 року. Пізніше стало питання делімітації (визначення лінії державного кордону документально та на топографічних картах) а потім і демаркації державних кордонів з Молдовою, Білоруссю і Росією.

Кращий стан справ складається на кордонах України, які раніше (до 1991 року) були кордонами СРСР, де демаркація проводилась раз на 7 – 10 років. Гірше – на кордонах з східними сусідами, де лінія державного кордону місцями навіть не помічена на місцевості.

Сутність демаркації кордону включає в себе декілька окремих видів робіт.

Перший – це визначення координат та висот прикордонних знаків які на місцевості позначають проходження лінії державного кордону з максимальною точністю.

Другий – складання схем-кроків кожного прикордонного знаку, на якому визначаються азимути орієнтирних напрямків на сусідні прикордонні стовпи, стовпи суміжної сторони, а також найбільш видатні орієнтири які є на певній ділянці місцевості.

Третій – складання (оновлення) прикордонних карт ділянки державного кордону масштабу 1 : 25 000, 1 : 50 000, на яких зображені математичні елементи звичайної карти певних масштабів, лінія проходження державного кордону, а також топографічна ситуація на відстані одного кілометра в обидві боки від кордону. Ці карти складаються в альбоми на ділянку відповідальності прикордонного загону та використовуються на кожній прикордонній заставі для організації охорони і оборони державного кордону України.

За часів СРСР даний вид робіт завжди виконувався частинами топографічної служби. На даний час ці роботи також виконуються військовими топографами і геодезистами. Частини топографічної служби забезпечені всіма необхідними топогеодезичними засобами, в тому числі і сучасними, автомобільною технікою підвищеної прохідності і цілком спроможні виконувати весь комплекс робіт з топогеодезичного забезпечення демаркації державного кордону.

Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що Україні яка прямує до Євросоюзу та НАТО, вкрай необхідно знайти кошти та зробити державне замовлення на виконання всього комплексу робіт по делімітації, обладнанню, та демаркації державних кордонів України.

Стригун М.О.(ВІКНУ)

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ГІС ДЛЯ ОПЕРАТИВНОГО ОНОВЛЕННЯ КАРТОГРАФІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Бурхливе впровадження геоінформаційних технологій у діяльність військ (сил), що відбувається останнім часом, надає нові можливості для створення, оновлення та редагування картографічної інформації.

Мобільна ГІС є розширенням географічної інформаційної системи (ГІС) з офісу в поле. Мобільна ГІС дозволяє польовому штату співробітників збирати, зберігати, оновлювати, маніпулювати, аналізувати і відображати географічну інформацію

Зазвичай, процес збору польових даних та їх редагування займав багато часу і ряснів помилками. Географічні дані відправляли в поле у вигляді паперових карт. Редагування виконувалося у вигляді ескізів з позначками на паперових картах і бланках, відповідно. Потім у відділах частин такі польові замітки дешифрували і вручну вводилися в базу даних ГІС. У результаті якість ГІС даних була далека від досконалості.

Розробки ГІС дозволили мобільним ГІС бути присутніми в польових умовах у вигляді цифрових карт на компактних мобільних комп'ютерах, забезпечуючи доступ до корпоративної географічної інформації в польових умовах. Це дозволяє організаціям додати інформацію реального часу в бази даних і додатки, прискорюючи аналіз, відображення і прийняття рішень шляхом використання оновлених, більш точних просторових даних.

На сьогоднішній день мобільною ГІС яка містить в собі найширший спектр інструментів для оперативного збору даних є система ArcPad.

ArcPad – молодший брат в сімействі програмних продуктів ArcGIS. Він дозволяє прискорити і підняти на більш якісний рівень процес наповнення користувачами їх бази геоданих.

Застосування ArcPad принесе користь у всіх сферах, де дані збираються прямо в полі – на місці проведення робіт, а також для оновлення різноманітних карт. У зв'язці з GPS ArcPad може відображати поточне положення, напрямок руху, швидкість, відстань до кінцевої точки.

Телехович Р.Г.(ВІКНУ)

ГЕНЕРАЛІЗАЦІЯ КАРТ

Картографічна генералізація – це процес відбору й узагальнення зображуваних на карті об'єктів відповідно призначенню й масштабу карти, а також особливостям території, що картографується. Відбір і узагальнення об'єктів картографування – два взаємозалежних і доповнюючи один одного процесу. Карта має обмежені графічні можливості в показі мінімальних розмірів окремих об'єктів, кількості їх на певній площі.

Щоб не перетворити карту в зображення, що переповнене другорядними деталями, що утруднюють сприйняття її змісту, необхідно виявити те загальне, що дозволить поєднувати окремі об'єкти в групи по видовим, родовим і іншим ознакам, Знайти в них найбільш істотні особливості. Цей процес здійснюється шляхом узагальнення якісних і кількісних характеристик об'єктів, що відображаються на карті, спрощення їхніх планових обрисів, відкидання дрібних несуттєвих деталей, збереження відмінних рис об'єктів і використання інших прийомів.

До факторів картографічної генералізації, відповідно до наведеного вище визначення, ставляться: призначення карти, її масштаб, особливості території, що картографується.

Призначення – провідний фактор генералізації, тому що він обумовлює зміст карти, масштаб, особливості оформлення. Від призначення залежить, що буде показано на карті, з яким ступенем подробиці. Карти, призначені для точних вимірювальних робіт, створюються у великому масштабі, для візуального вивчення значних територій – у дрібному масштабі й т.д.

Масштаб, поряд із призначенням карти, визначає подробиці картографічного зображення. Звідси очевидна неможливість збереження, при зміні масштабу, всіх елементів зображення. Масштаб впливає також на геометричну точність картографічного зображення. Від нього багато в чому залежить ступінь узагальнення кількісних і якісних характеристик зображених на карті об'єктів. Він робить необхідним перехід від показу індивідуальних ознак об'єктів до показу їх видової приналежності. Зміна масштабу приводить до зміни виду умовних знаків зображення.

На картографічну генералізацію впливають особливості території, що картографується. Так, наприклад, той самий об'єкт має різні значення в різних географічних умовах. У зв'язку із цим в одних випадках він відображається на карті, в інших немає. Наприклад, ґрунтова дорога, стежка, окрема будівля в обжитій місцевості грають порівняно невелику роль і можуть не показуватися на карті. У малообжитих або важкодоступних районах вони перетворюються в істотні об'єкти, що полегшують орієнтування й пересування на місцевості, тому показ їх на карті необхідний.

З урахуванням вимог картографічної генералізації розробляються умовні знаки карт. Вони передбачають можливість показу об'єктів і в планових обрисах, і поза масштабом, їхню класифікацію по істотних ознаках, значенню для місцевості й інших особливостей.

Фомуляєва Т.О.(ВІКНУ)

ЗАСТОСУВАННЯ КАРТОГРАФІЧНИХ СЕРВІСІВ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЗАДАЧ

Цифрове поле бою або електронне поле бою – новий термін, що з'явився зовсім нещодавно, охоплює цифрову інформацію про місцевість безпосередньо по полю бою і засоби її експлуатації у вигляді власне самої ГІС. Електронне поле бою – серйозний якісний стрибок в частині застосування ГІС для операцій. Однак не можна говорити, що відбудеться повна заміна паперових карт на цифрові. Мова йде лише про їх спільне використання та доповнення. Паперові карти будуть затребувані протягом осяжного майбутнього, однак командири, органи управління будуть користуватися додатковими джерелами просторової підтримки прийняття рішень, раніше доступними тільки командувачам і стратегічним напрямам.

ГІС дає можливість створювати інформаційні продукти, що відображають інформацію, точно відповідну потребам користувача. Крім того, не можна не враховувати той факт, що ГІС системи дають нові можливості тривимірної візуалізації картографічної інформації, недоступні для паперових карт. Тривимірне представлення місцевості з конкретної точки місцезнаходження спостерігача або віртуальний обліт місцевості з нанесеною бойовою обстановкою, дасть більш повну картину командиру будь-якої ланки, ніж просто паперова карта з намальованими на ній об'єктами.

Одна з головних вимог до карти військового призначення – підтримка ситуаційного відображення. Карта діє як просторова структура, на яку накладається оперативно-тактична обстановка, яка показує поточне розміщення сил і пов'язаних з картою. Паперова карта не здатна швидко відобразити ситуацію. ГІС рятує становище шляхом передачі по каналах зв'язку тільки лише оверлейних шарів з поточною обстановкою. Причому це може бути не тільки список координат, що описують статус місця розташування об'єктів, але й елементи, що мають складну просторову структуру і просторові відносини (осі руху у вигляді просторового графа, кордони з топологією, маршрути, мінні поля і т.п.).

Сама по собі цифрова карта буде виконувати свої функції тільки тоді, коли буде забезпечена відповідними інструментами. Будь карта включає в себе географічну інформацію, структура якої забезпечується картографічною проекцією, масштабом, правильними назвами об'єктів і т.п. Цифрова карта без засобів перегляду, аналізу, друку, розстановки умовних знаків, малопридатна для використання. ГІС дає можливість перетворити її на повноцінний продукт, зручний для застосування. ГІС також може використовуватися для перерахунку цифрової карти в іншу проекцію і систему координат, наприклад, в систему координат території ймовірного противника.

к.т.н. Хірх-Ялан В.І.(ВІКНУ)

ЕТАПИ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ МОДЕЛЮВАННЯ ТАКТИЧНОЇ ОБСТАНОВКИ ВІЙСЬКОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЗАСОБАМИ ГІС

Задачі управління військами, обумовлюють проблему повноти та своєчасності оброблення інформації в автоматизованих системах управління військового призначення (АСУВНП). Зауважимо, що більшість задач військового управління пов’язані з інформацією про місцевість.

На теперішній час значного поширення набули повнофункціональні геоінформаційні системи вітчизняного і закордонного виробництва. В першу чергу привертає увагу наявність вітчизняної ГІС "ОКО". Але як недолік зазначимо наступне: не має можливості працювати з цифровими знімками, не підтримує зовнішніх баз даних і не дозволяє створювати додаткові бібліотеки умовних знаків, мала кількість картографічних проекцій. ГІС „Microstation” праціє тільки з однією картографічною проекцією, не реалізує функцій ГІС-аналізу, власних інструментів, тобто не має вбудованої мови програмування, не має змінних бібліотек умовних знаків. ГІС "MapInfo" є потужною і розповсюдженою системою, але вона не має можливості створення бібліотек умовних знаків, а це є необхідною умовою роботи з вітчизняними геопросторовими даними.

Вимогам, що висуваються до програмних засобів, які можуть бути використані при формуванні географічної інформаційної системи військового призначення, задовольняють системи ArcGIS, виробник США (Environmental Systems Research Institute) і "Карта – 2005", виробник, Росія. Однак, система ArcGIS має більший функціональний набір картографічних проекцій, дозволяє обробляти більше форматів даних і реалізовувати більше функцій ГІС-аналізу. На даний час саме ArcGIS проходить сертифікацію для використання її в якості єдиної ГІС в АСУВ Збройних Сил України.

Для створення системи моделювання тактичної обстановки засобами ГІС необхідно визначити, які саме моделі військових (бойові, задачі забезпечення) дій, функціонально пов’язані з ними прикладні та розрахункові задачі будуть виконуватись, визначити перелік військової техніки та відповідних видів озброєння для яких буде проводитись моделювання.

Для дослідження визначених об’єктів можуть бути застосовані чисельні і імітаційні методи. Основним етапом створення системи моделювання тактичної обстановки військового призначення засобами ГІС є розробка математичної моделі об’єкта. Розробка математичної моделі має на меті: по-перше, дати формальний опис структури і процесу функціонування досліджуваного об’єкта; по-друге, відобразити процес її функціонування аналітичному або алгоритмічному вигляді. Розроблена математична модель має бути представлена у вигляді пакетів додаткового програмного забезпечення, інтегрованого в ГІС.

Чернецький Д.О.(ВІКНУ)

ВИКОРИСТАННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЯХ

На даному етапі розвитку Україна приймає учать в декількох миротворчих операціях. Наші військовослужбовці проходять службу в Конго, Ліберії і Кот-д'Івуарі. Для сучасного ведення бою потрібно мати високорозвинені ГІС технології.

Найбільш важливими областями застосування ГІС в військовій сфері є:

– планування руху техніки з обліком конкретної бойової обстановки, стану місцевості, прихованості, часу доби, характеристик конкретної бойової техніки тощо;

– планування польотів авіації та БПЛА з метою нанесення ударів, перевезення вантажів і особового складу, ведення розвідки;

– оптимізація розкладу та маршрутів руху;

– визначення можливих маршрутів пересування противника і планування розміщення засобів протидії;

– об'ємне моделювання місцевості для навчання особового складу в тренажерах (літакових, танкових, автомобільних та ін.);

– відтворення переміщення РО по зафіксованим у процесі переміщення траєкторії й параметрам переміщення;

– навігація та диспетчерський супровід РО;

– застосування в бортових і персональних навігаційних системах з відображенням свого місця на тлі карти, координат руху;

– контроль переміщення коштовних і небезпечних вантажів.

Чернявський О.М.(ВІКНУ)

ВОЄННО-ІСТОРИЧНА РЕКОНСТРУКЦІЯ ФОРТИФІКАЦІЙНИХ СПОРУД ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНСТРУМЕНТАЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ГІС

Територія України багата на історичні події, які збереглись в музеях та історичних комплексах і є повністю не дослідженими. Повне дослідження дозволить зафарбувати нам білі (не досліджені, не зрозумілі) плями історії, та дозволить повністю відобразити стан та події минулих часів.

Аналізуючи сучасні інструментальні можливості геоінформаційних систем та потреби музейних комплексів у створення історичних реконструкцій, можна сказати що останнім часом ця тема набула особливої актуальності.

Київський укріплений район №1. (КиУР) – комплекс оборонних споруд (довготривалих і польових укріплень, інженерних загороджень) в Київській області, споруджений у період з 1929 по 1941 роки для захисту старого кордону СРСР. Охоплював Київ півкільцем, спираючись флангами на Дніпро. Загальна протяжність близько 85 кілометрів між флангами, глибина оборонної смуги від 1 до 6 кілометрів. Мав велике стратегічне значення при обороні Києва в 1941 році.

КиУР поділявся на 14 батальйонних районів з різною кількістю оборонних споруд. Загальна довжина переднього краю становила 85 кілометрів, глибина оборонної смуги – до 5 км. Усього було побудовано 217 ДОТів). Вогневі точки з'єднувалися в опорні пункти по 6–15 ДОТів. В основному будувалися кулеметні ДОТи на 1–4 амбразури. Для посилення оборони через 4–5 кулеметних ДОТів зводилися довгострокові артилерійські споруди – напівкапоніри на дві гармати, що будувалися для прострілювання великих заплавних ділянок рік, або ж стаціонарні артилерійські позиції. Найбільшим і найскладнішим в інженерному плані був підземний командний пункт глибиною 65 метрів, побудований у Святошиному. За деякими відомостями, німці за два з лишком роки окупації так і не знайшли його.

Вхідними даними для роботи над проектом були архівні документи та карти 1941–45 рр. Робота включала збір первинної інформації та її аналіз, застосування програмних комплексів ArcGIS та AutoCAD для обробки та візуалізації інформації, систематизація та створення бази даних, візуальне відображення ходу бойових дій.

Шатковська І.К.(ВІКНУ)

ГЕНЕРАЛІЗАЦІЯ НАПИСІВ НА ТОПОГРАФІЧНИХ КАРТАХ

Навантаження карти, тобто її заповнення умовними знаками і написами, повинно бути таким, щоб з одного боку карта добре читалася, а з іншого боку – карта повинна представляти всю ту інформацію, що вона може дати у відповідності зі своїм призначенням, масштабом і задумом укладача. Іншими словами навантаження карти повинне бути оптимальним. Важлива роль в оптимізації навантаження карти належить генералізації. Генералізація – добір і узагальнення зображуваних на карті об'єктів, а також їх якісних і кількісних характеристик відповідно призначенню карти, її масштабу й особливостям картографованої території.

Очевидно, генералізація зв'язана з масштабом, тобто зі зменшенням загального розміру зображення, і обумовленим цим нестачею місця на карті. Однак такий підхід до генералізації буде сильно спрощеним. Генералізація необхідна не тільки через нестачу місця, але і для переходу від простих об'єктів і явищ до узагальнюючих об'єктів і явищ більш високого порядку.

Об'єктом мого дослідження є саме написи. Вони також підпорядковуються правилам генералізації. До написів на топографічних картах є встановлені керівними документами вимоги:

1. Всі підписи власних назв географічних об'єктів подаються на карті згідно до сучасної української орфографії і єдиній системі транскрипції. Назви повинні відповідати найновішим офіційним документам, що видаються державними органами.

2. При використанні в якості основних картографічних матеріалів нових топографічних карт, на яких розміщені назви географічних об'єктів, встановлені при топографічній зйомці чи оновленні, ці назви розміщуються на карті що складається без змін, за виключенням назв об'єктів, офіційно перейменованих після видання використаної карти.

3. При створенні карт по картографічним матеріалам, виданими не на українській мові написання назв встановлюється шляхом їх транскрибування.

4. Всі власні назви географічних об'єктів підписуються на карті в повній формі за виключенням деяких, напр.: Великий, Малий, Верхній, Нижній і т.д., які підписуються як в повній так і в скороченій формі (В., Вел.; М., Мал.; Верх.; Нижн.). Підписи, що позначають рід об'єкта (номенклатурні терміни), даються в повній чи скороченій формі згідно переліку умовних скорочень.

5. Шрифти для підписів назв по накресленню і розмірам підбираються відповідно з зразками шрифтів, передбачених в таблицях умовних знаків, в залежності від величини і значимості об'єкта, до якого ці назви відносяться.

Таким чином, завдання генералізації полягає не тільки в усуненні інформації, що стала надмірною, але й у виявленні основних, найістотніших, найбільш типових характеристик об'єктів і явищ, що підлягають картографуванню.

Шмаль С.Г.(ВІКНУ)

ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ КАРТОГРАФІЇ

Географічна інформаційна система (ГІС) – це можливість нового погляду на навколишній світ. Якщо обійтися без узагальнень і образів, то ГІС – це сучасна комп'ютерна технологія для картографування й аналізу об'єктів реального світу та подій, що відбуваються на нашій планеті. Ця технологія поєднує традиційні операції роботи з базами даних, такими як запит і статистичний аналіз, з перевагами повноцінної візуалізації й географічного (просторового) аналізу, які дає карта.

Картам у ГІС відведене особливе місце. Процес створення карт у ГІС набагато більш простий і гнучкий, ніж в традиційних методах ручного або автоматичного картографування. Він починається зі створення бази даних. На основі таких баз даних можна створювати карти (в електронному вигляді або як тверді копії) на будь-яку територію, будь-якого масштабу, з потрібним навантаженням та відображенням необхідними символами.

ГІС загального призначення, як правило, виконує п'ять процедур (завдань) з даними: введення, маніпулювання, управління, запит і аналіз, візуалізацію.

ГІС зберігає інформацію про реальний світ у вигляді набору тематичних шарів, які об'єднані на основі географічного положення. Цей простий, але дуже гнучкий підхід довів свою цінність при розв'язанні різноманітних реальних завдань.

Створена за допомогою ГІС карта дозволяє більш детально вивчити та проаналізувати властивості місцевості, наприклад ділянку річки, більш наочно та реалістично уявити даний район місцевості. Інформація такого типу дуже зручна та проста для сприйняття, а великий набір функцій ГІС дозволяють оперувати із загальними обсягами інформаційних ресурсів і вирішувати складні систематизаційні та аналітичні задачі. Впровадження геоінформаційних систем на різних рівнях дозволяють підвищити оперативність та ефективність розв'язання задач і приймати більш швидкі та продумані рішення.

Шорсткий І.В.(ВІКНУ)

ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕРІАЛІВ ДЗЗ ДЛЯ ОПЕРАТИВНОГО УТОЧНЕННЯ ТОПОГРАФІЧНИХ КАРТ

Звичайна топографічна карта як і раніше залишається основним інформаційним документом командирів і штабів, але норми забезпечення військ (сил) топографічними картами, планами міст, спеціальними картами і фотодокументами про місцевість при проведенні сучасних операцій оперативного угруповання військ (сил) не завжди відповідають дійсній потребі та потребують оперативного уточнення. Особливої значимості набувають питання комплексного застосування сил (даних) космічної, повітряної розвідки для оперативного уточнення на топографічних та електронних картах координат об'єктів, планів міст, даних про місцевість тощо.

На сьогоднішній день використання таких матеріалів ДЗЗ як аерознімки та космознімки є невід'ємним елементом роботи військової розвідки іноземних країн.

Так, напередодні війни у Перській затоці 1990–1991 років американські військові топографи, використовуючи знімки супутника «Лендсат», почали виготовляти фотокарти найбільш важливих районів Кувейту та Саудівської Аравії. Було виготовлено 38 номенклатурних аркушів фотокарти масштабу 1:100 000, на яких відображено набагато більше елементів місцевості, ніж на стандартних топографічних картах. У карти масштабу 1:50 000 вдруковувалась оперативна інформація про район бойових дій, яка готувалася центром обробки знімків. Також за знімками проводилася прив'язка елементів бойових порядків військ противника та визначалися координати цілей.

Таким чином при підготовці і веденні бойових дій військами, потрібна допоміжна інформація про окремі рубежі, райони, дільниці і об'єкти місцевості, яка на топографічних картах не відображається. Вирішенням цієї проблеми є фотодокументи, які дають найбільш повні, детальні і достовірні дані про місцеві предмети і інженерне обладнання місцевості.

Юрченко Ю.О.(ВІКНУ)

ТРИВИМІРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ У ВІЙСЬКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Тривимірне моделювання являється новим напрямком роботи у сфері геоінформаційних технологій. На даному етапі свого розвитку його використовують, в основному, в архітектурі та ландшафтному дизайні. Ряд ведучих IT-компаній випускають та ведуть розробку програмного забезпечення для створення об'ємних моделей, і це є одним з найбільш пріоритетних напрямків їх виробничої політики.

На мою думку, зважаючи на всі переваги 3D-моделювання, не можна не використати його досягнень у військовій справі. Тривимірне моделювання, завдяки своїй економічності в часі та ресурсах (як матеріалів, так і праці), повністю витіснить такий вид робіт, як створення макетів місцевості, більше того, воно дає можливість давати наглядно додаткову інформацію про місцевість: грунти, зони затоплення, рослинність тощо.

Також дуже важливою є можливість зміни масштабу моделі, і, відповідно, проведення автоматичної генералізації. Найдоцільніше використовувати об'ємні плани міст. Це дасть можливість ефективного планування військових операцій в міській місцевості. Для прикладу, вогневі позиції та зони обстрілу можливо буде визначити завчасно, не проводячи рекогностування.

Варто зазначити, що створення моделей окремих споруд, дозволить планування як і господарської діяльності на їх території, так і проведення операцій спеціальними підрозділами.

Я вважаю, що для вирішення цієї задачі потрібно завчасно створювати тривимірні плани найбільших міст та важливих промислових зон. Також відносна швидкість створення дозволить оперативно забезпечити підрозділи потрібною інформацією на раніше території, що раніше не забезпечувалися.

ДЛЯ НОТАТОК

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Агаєва А.Н. 17
Андрієнко О.О. 173
Банзак Г.В. 65, 66
Банзак О.В. 65, 98
Барбашов І.А. 104
Березовська Ю.В. 107
Білан М.О. 78
Білокур М.О. 83
Богатирьов Д.О. 174
Бойчук В.О. 67
Бондарева О.В. 217
Бондаренко Л.М. 245
Бондік А.О. 176
Борзак О.М. 88, 107
Боровик О.В. 68
Брижеватий О.В. 121
Буднік А.І. 82
Буніна В.В. 176
Буркацький Є.С. 218
Буряченко В.Ю. 121
Валієв Д.О. 271
Варчак Д.Ю. 102
Василькова І.О. 178
Ващенко І.В. 179
Власов І.М. 123
Возний О.В. 272
Возняковский А.О. 69
Война І.Р. 273
Врублевська Н.Л. 18
Габчак Н.Ф. 274
Гайша О.О. 70
Галянт С.В. 85
Гальчус А.О. 245
Ганєва Т.І. 71
Гарькавий Є.М. 19
Глухов С.І. 72
Голдис О.В. 73
Горбатюк О.М. 75
Грибко С.О. 20
Григорчук С.П. 21
Гришин С.П. 219
Грищук Ю.В. 247
Гунський Д.К. 275
Гурняк О.Г. 124
Гущин О.О. 125

Дейнега Н.В. 180
Декунова Н.В. 275
Дементьєв С.Ю. 181
Джулій А.В. 74
Джулій В.М. 75, 76
Дзядзя А.М. 247
Димарецький І.В. 127
Ділай А.Ю. 220
Долгушин В.П. 77
Дружнов В.О. 248
Дяченко О.В. 182
Євтушок М.Л. 22
Єршова М.А. 182
Єфіменко К.Г. 277
Єфімова А.О. 23
Жарков Я.М. 221
Желізко О.О. 184
Жиров Б.Г. 77
Забарський В.В. 128
Завадовський В.В. 99
Зайцев М.М. 129
Залесська К.М. 23
Зарицька А.І. 249
Зеленська В.С. 100
Зубовський Д.С. 24
Іванов О.О. 185
Ільченко В.М. 79
Іщук О.І. 103
Каптюрова В.В. 250
Карп'юк І.О. 25
Карпенко А.О. 186
Кац С.В. 187
Квасніков В.П. 78, 79
Кирилюк І.О. 80
Кириченко М.С. 26
Кисельова К. 27
Кіфоренко С.І. 81
Кладов Р.В. 278
Коваленко О.А. 83
Коваль В.П. 132
Коваль М.О. 225
Коврига Є.О. 74
Кожедуб О.В. 133
Кожедуб Ю.В. 82
Колієв С.М. 83
Колісник О.Л. 28
Колішенко Р.О. 189

Кольцов Р.Ю. 279
Кондик Ю.П. 190
Копашинський А.С. 83
Коробко О.Ю. 226
Коропатнік І.М. 134
Корчак О.В. 42
Космацька Ю.С. 251
Кравченко В.В. 81
Кравченко О.І. 50, 84
Красильников С.Р. 85, 87
Крижний А.В. 88
Кузьменко І.В. 135
Кузьменко М.Д. 29
Кузьмич І.І. 137
Кузьмич О.І. 191
Кутана Д.В. 30
Кучмій О.М. 280
Кушнір В.Ю. 31
Лалетін С.П. 28
Лапінський О.В. 87
Ларіонова А.О. 89
Ларіонова О.Л. 192
Левінськова Н.В. 281
Левков В.В. 68
Левченко М.А. 90
Левчук В.Д. 139
Легка А.А. 193
Лещенко О.І. 66
Лещенко Ю.П. 91
Лєнков Є.С. 104
Лєнков О.С. 92, 113
Лєпєхін А.О. 32
Лигун С.О. 67
Лисак Я.А. 140
Лисий М.І. 141
Литвиненко О.І. 93
Лісовський В.М. 251
Лоза В.М. 77
Лук’янчук В.К. 208
Любченко В.В. 94
Ляшенко Н.В. 252
Макаренко Н.Г. 142
Малюга В.М. 33
Мандер (Новосад) Ю.О. 34
Мандер Д.М. 34
Марченко Я.В. 227
Марченкова С.В. 95

Маслов О.В. 98
Мась Н.М. 35
Махлай Л.В. 194
Мацюк В.С. 36
Медведєв Ю.Б. 195
Мельник А.В. 281
Мехед К.П. 196
Миргородський О.П. 144
Миронюк Л.О. 37
Михайличенко О.О. 96, 97
Михалко М.В. 97
Михальчук М.В. 282
Мілюков Є. 197
Міркамілов М.С. 38
Місяць О.О. 228
Міхневич О.А. 229
Мойсей Л.О. 146
Мокрицкий В.А. 98
Молокопій О.Л. 40
Момот О.В. 254
Мотренко А.Ю. 284
Мотрунич І.І. 199
Мукан А.О. 229
Муляр І.В. 99, 100
Мясищев А.А. 101
Мясіщев О.А. 73, 102
Назаренко Т.О. 285
Невмержицький І.В. 255
Нікіфорова О.М. 255
Новакевич В.Ю. 114
Огнєвий О.В. 103, 104
Окоча С.В. 105
Ольховая Ю.І. 230
Онищук М.І. 232
Оніщук Ю.М. 83
Опенько П.В. 88, 106
Орлов І.О. 41
Остапенко О.П. 200
Остапюк А.А. 256
Охрамович Л.В. 257
Павленко А.Г. 107
Пампуха І.В. 42, 107
Пархоменко І.В. 43
Пасіка С.П. 147
Паскевич В.Л. 173
Паталаха В.Г. 90
Пахольчук В.В. 181

Пашинський В.Й. 149
Петров А.О. 108
Пєлєшко В.І. 210
Писаренко Р.В. 285
Полежаєв Ю.С. 258
Пономаренко А.А. 44
Порфір'єва О.Ю. 234
Ращенко В.В. 259
Рибальченко І.Р. 235
Римар Т.В. 201
Роговенко Д.А. 151
Ряба Л.О. 99
Рябченко В.О. 286
Ряшин В.В. 107
Савенко Д.Г. 260
Савкіна Н.А. 287
Савков П.А. 288
Савран О.В. 72
Сальнікова О.Ф. 51, 109, 110
Самчук В.Ф. 261
Сасі А.С. 66
СеменчукЛ.В. 262
Семибратов Є.О. 46
Сенюк О.В. 152
Сидоров О.О. 289
Сизов А.І. 202
Сівков С.В. 289
Сірий А.В. 47
Скуріневська Л.В. 203
Слободян Н.В. 153
Сміловський О.М. 290
Солодєєва Л.В. 115
Соляник А.В. 204
Сорва І.О. 206
Сорока А.В. 154
Сташинський О.П. 112
Степанов В.П. 48
Степанюк О.В. 236
Сторожук Н.А. 35, 49, 50, 51
Сторожук О.І. 237
Стригун М.О. 291
Стринадко В.Д. 52
Сухецький Н.С. 263
Татаренко К.В. 264
Телехович Р.Г. 292
Титаренко А.О. 53
Топольніцький В.В. 155

Тракалюк О.Л. 54
Трет'яков П.О. 264
Тупікова Л.О. 28
Турченко Ю.В. 55
Тюріна Ю.В. 56
Тютьков І.В. 156, 159
Уліч В.В. 207
Ульянов К.Є. 207, 208
Ульянова Д.К. 210
Фомуляєва Т.О. 293
Харитончук О.В. 210
Хірх-Ялан В.І. 294
Хмельницький О.Ю. 113, 114
Хмельницький Ю.В. 80
Холодченко Б.М. 265
Хом'яков Д.О. 162
Царьов Ю.О. 76
Черевко Д.Г. 266
Чернецький Д.О. 295
Чернявський О.М. 295
Чешун В.М. 115
Чигрин Д.О. 57
Числіцька О.В. 58
Чистик О.М. 195
Чорна Т.В. 59
Чорненький Ю.В. 116
Чубашев О.О. 238
Чуйко К.В. 115
Чумачов О.М. 164
Шаравара М.І. 267
Шатковська І.К. 296
Швацька В.А. 60, 62
Шворов А.С. 92
Шевченко В.В. 72
Шелуха О.О. 117
Шмаль С.Г. 297
Шорсткий І.В. 298
Шпильовий С.Є. 211
Шрамко О.В. 213
Шульгін В. 165
Шурда А.Ю. 118
Щиголєв О.П. 240
Щукін О.М. 167
Юрченко Ю.О. 298
Явтушенко А.В. 168

ЗАКЛАДИ, ПРЕДСТАВНИКИ ЯКИХ
БЕРУТЬ УЧАСТЬ У КОНФЕРЕНЦІЇ

1. Київський національний університет імені Тараса Шевченка
2. Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем НАН України та МОН України
3. Міжнародний університет бізнесу і права, м. Херсон
4. Науково-методичний центр кадрової політики МОУ
5. Національний авіаційний університет
6. Національний технічний університет України “Київський політехнічний інститут”
7. Національний університет оборони України імені Івана Черняховського
8. Національний університет державної податкової служби України
9. Національний університет кораблебудування, м. Миколаїв
10. Одеська державна академія технічного регулювання та якості
11. Одеський національний політехнічний університет
12. Одеський припортовий завод
13. Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля
14. Ужгородський національний університет
15. Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
16. Хмельницький національний університет
17. Центральний науково-дослідний інститут озброєння та військової техніки Збройних Сил України

Наукове видання

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, ад'юнктів, слухачів, курсантів і студентів "Актуальні завдання гуманітарного, фінансово-економічного, правового, матеріально-технічного та лінгвістичного забезпечення підрозділів та частин Збройних Сил України"

За загальною редакцією к.філол.н., професора
генерал-майора В.В. Балабіна

Тексти тез подані в оригінальному авторському варіанті

Збір, узгодження, первинна обробка – Бадрук О.О.
Технічний редактор – Сидоров Ю.Т.
Комп'ютерна верстка, оригінал-макет та обкладинка – Залєський Є.М.

Підписано до друку 10.04.14. Формат 60х84/16.
Гарнітура Times. Папір офсетний. Друк ризограф. Тираж 20.
Умов. друк. аркушів 19,25. Заказ № 13-14.

Надруковано в навчальному картографічному комплексі ВІКНУ
03680, Київ, вул. Ломоносова, 81
т. 521-32-89